P. A. DE GÉNESTET

COMPLETE GEDICHTEN

Inleiding en Aanteekeningen
door Dr. H. L. Oort

Achtste Druk

NEDERL. BIBLIOTHEEK

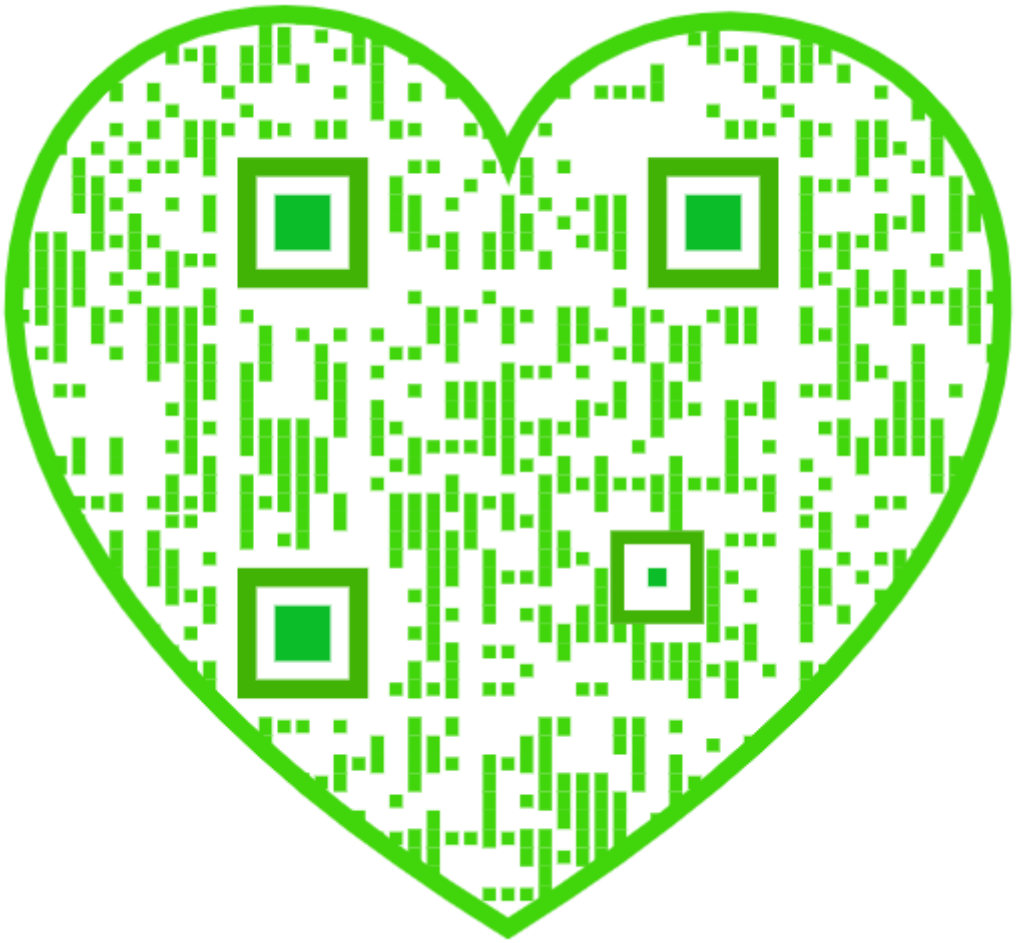

GEDICHTEN VAN DE GÉNESTET

NEDERLANDSCHE BIBLIOTHEEK
ONDER LEIDING VAN L. SIMONS.

UITGEGEVEN DOOR:
DE MAATSCHAPPIJ VOOR GOEDE EN
GOEDKOOPE LECTUUR · AMSTERDAM

P. A. DE GÉNESTET

COMPLETE GEDICHTEN

ACHTSTE DRUK

(36—39e DUIZENDTAL)

MET TWEE PORTRETTEN

INLEIDING EN AANTEEKENINGEN DOOR DR. H. L. OORT

Voor de Aanteekeningen zie de lezer den Inhoud, waar onder den titel telkens de bij de Gedichten behoorende toelichtingen afgedrukt zijn.
Sterretjes bij de plaatsen, die verklaard zijn, wijzen op een noot aan het einde van het boek.

P. A. DE GÉNESTET
(Naar den gevelsteen te Delft, ontwerp Prof. A. W. M. Odé)

MEVROUW DE GENESTET BIENFAIT

VOORREDE VOOR DEN TWEEDEN DRUK

Ik verheug mij er in, dat een tweede druk van deze uitgaaf van De Génestet noodig is, waaruit blijkt, dat ook het geslacht van onze dagen naar de verzen van dezen zanger grijpt, dat van zijne gedichten altoos nieuwe bekoring en kracht blijven uitgaan.

Den tekst der verzen heb ik zorgvuldig herzien aan de hand van de uitvoerige studie, van dr. G. Engels in *Taal en Letteren* (XIII, blz. 66 vgg. blz. 159 vgg. bl. 358 vgg.) die zich de moeite heeft getroost de voornaamste uitgaven van De G. met elkander te vergelijken. Voor „de St. Nicolaasavond" heb ik de uitgaaf van J. H. van den Bosch (Zwolsche Herdrukken No. 21) geraadpleegd, en voor „Fantasio" en „de Mailbrief" de onlangs verschenen uitgaaf van dr. G. Engels (Zwolsche Herdrukken No. 25.) Deze beide uitnemende en van zeer uitvoerige aanteekeningen voorziene monografieën voor schoolgebruik, hebben geheel den oorspronkelijken tekst, ook wat spelling en interpunctie betreft, weergegeven.

Wat dit laatste betreft, prof. Tiele heeft in zijn bekende uitgaaf de verouderde schrijfwijze van De Génestet gewijzigd: haar voor hair, vers voor vaers, gedichtje voor gedichtjen, personage voor personaadjen, komt voor koomt, enz.

Deze spelling heb ik behouden en hier en daar ook de interpunctie, waar zij mij verduidelijkend voorkwam. Ik meende het publiek geen dienst te bewijzen met de oorspronkelijke weer te herstellen.

Aan de aanteekeningen heb ik een aantal nieuwe toege-

voegd; onjuistheden, waarvoor ik verontschuldiging aanbied, verbeterd.

Tenslotte: De Génestets eigen voorredenen, die in den eersten druk ontbraken, zijn in dezen afgedrukt, met behoud van de oorspronkelijke spelling.

Met groote dankbaarheid maak ik melding van de vriendelijkheid van dr. G. Engels, om de proeven mede door te zien.

Utrecht, Zomer 1912.

H. L. OORT.

INLEIDING

De eerste volledige uitgave van De Génestet's Gedichten na zijn dood, waarin ook uit zijn nagelaten werken zijn opgenomen, is bezorgd door zijn vriend en tijdgenoot prof. C. P. Tiele, die een vrij uitvoerige Levensschets van den dichter aan de verzen doet voorafgaan. Tiele vangt deze schets aan met de opmerking, dat men De Génestet's gedichten niet kan verstaan zonder diens leven en levensomstandigheden althans in hoofdzaak te kennen, omdat deze dichter zichzelf zoo geeft in zijn verzen, dat hij ze „onder-onsjes" placht te noemen. Ze zijn zeer persoonlijk, alle „gelegenheidsgedichten," als men wil.

De korte Inleiding op de uitgaaf, die hierbij gegeven wordt, kan zich niet ten doel stellen het leven van De Génestet nog eens te verhalen en de gebeurtenissen in het licht te stellen, die aanleiding tot de verschillende verzen gegeven hebben. Ik moet mij bepalen tot het noemen van de belangrijkste feiten en data uit het leven en voorts tot enkele beschouwingen over den *tijd* en de *geestelijke stroomingen*, waarin deze verzen ontstonden en waarop zij betrekking hebben. Want men moet deze liederen zien in de lijst van zijn huiselijk en maatschappelijk leven en moèt de vraagstukken van zijn tijd althans eenigszins voor oogen hebben, om De Génestet's gedichten te begrijpen en te waardeeren.

Peter Augustus De Génestet werd den 21sten November 1829 te Amsterdam geboren. Hij verloor zijn ouders vroeg en werd opgevoed eerst bij zijn grootmoeder te Breukelen, daarna in het gezin van den Heer J. A. Kruseman, den schilder, te Amsterdam, waar hij de Latijnsche school bezocht en in de

theologie studeerde als kweekeling aan het Seminarium der Remonstrantsche Broederschap, toen nog te Amsterdam gevestigd. Hij heeft er „van de geleerden, och, weinig geleerd," wat minder de schuld van de geleerden was dan van hem, die liever fantaiseerde dan studeerde.

Op het einde van zijn studententijd (Dec. '51) gaf hij zijn „*Eerste Gedichten*" uit — nog zonder den St. Nicolaas-avond — waarin bij veel onrijps toch reeds verzen en enkele regels de meesterhand verrieden, zooals „de Avondzon," gedicht op zijn vriend Abram des Amorie van der Hoeven Jr., een gedeelte van „Op een vervelende soirée," e.a. De invloed van Alfred de Musset is niet te miskennen. 't Is opmerkelijk, dat deze bundel — de eerste van een jong dichter ! — in 't geheel geen erotische poëzie bevat, nauwelijks een zinspeling op de goddelijke dwaasheid en hemelsche verslagenheid van jonge liefde. Toch had de proponent lief met heel zijn hart. Hij huwde in September van '52 met Henriëtte Bienfait, met wie hij de pastorie te Delft betrok.

Zijn gelukkig en met vier kinderen gezegend huwelijksleven mocht slechts zeven jaar duren. Na de geboorte van zijn eenig zoontje, „het jongetje geboren in de Mei," begon Henriëtte te kwijnen. Zij werd naar Amsterdam naar haar moeder vervoerd en stierf daar twee maanden later, spoedig door den kleinen Peter Adriaan gevolgd.

....„die ik het meest heb liefgehad,
Dat was mijn kranke ; 't was de moede, de uitgeteerde,
Van wie ik leven beide en hopend sterven leerde,
Toen 'k weenend aan haar sponde zat."

In die dagen en na den dood van zijn vrouw ontstonden tal van liederen, die ons volk zoo wel kent en die in zijn tweede bundel „*Laatste der Eerste*" zijn opgenomen :

— „Helaas de zwakke mensch in dit weemoedig leven,
Hij heeft een weinig vreugd zoo noodig voor zijn hart."
„De droefheid komt van God den Heer" — „Des drijvers geweldige roede" — „Op den bodem van het leven rust de

weemoed en de smart" — „Een kruis met rozen" — „Daar is geen priester die Hem verklaart" — „'t Was toch de Hovenier" — „Naar de natuur" en zoovele andere.

De Génestet's besluit, nog met zijn vrouw besproken, om zijn ontslag te nemen als predikant, stond nu vast. Zijn eigen gezondheid, reeds in de laatste jaren zeer wankel, kon na dezen slag het drukke predikantsleven niet meer dragen. Met zijne kinderen bleef hij dicht bij de familie Bienfait wonen. 18 December trad hij nog éénmaal voor de Gemeente te Delft op.

Van het einde '59 tot begin '61 werden de meeste Leekedichtjes geschreven, die hij bijna alle wandelend maakte. In het voorjaar van '61, weinige maanden vóór zijn dood, bezorgde hij een tweeden druk van de „Eerste gedichten" en maakte de „Laatste der Eerste" en de „Leekedichtjens" voor de pers gereed.

Den 2den Juli van dat jaar stierf hij. Een eenvoudig monument op het kerkhof te Roozendaal bij Velp wijst zijn graf aan. *Fiat Voluntas* staat er op gebeiteld, een woord, dat hij in de laatste jaren zijns levens zoo wèl had leeren verstaan.

Ziehier in weinig regels de levensloop van den dichter, de omgeving waaruit zijn liederen zijn opgegroeid. Zijn verzen hebben de vriendelijke bekoring van een Hollandsche huiskamer en zijn als de goed-doende handdruk van een, die het lijden kent en vroom en krachtig zijn kruis opneemt, en die, — daar was hij predikant voor! Busken Huet heeft er zoo terecht op gewezen, — zich geroepen voelde in zijn gedichten van den zegen, dien hij zelf ervoer, aan anderen te prediken.

Nog noemde ik niet den open blik, dien hij had voor de natuur van zijn land. Men denke hem aan den duinrand van Bloemendaal, zijn geliefkoosd zomerverblijf, waar hij ieder pad kende, en waar „elke plek," zooals hij zeide, „de geboortegrond was van een vers of dichterlijken inval." In die natuur zwierf hij rond, in de lieflijke dreven rondom „Meer-en-berg, 't gewijd gesticht," waar hij zijn „Morgen bij de duinen" en zijn „Mooi-weersliedeke" zingt, het hart overvloeiend van blijheid om zon en zegen, en vol diepen weemoed.

Elk heeft een plekje op aarde
Hem dierbaar bovenal,
Een landschap of een gaarde
Een dorpjen of een dal....
Op Hollands blonde duinen
Prijs ik mijn eigen land!"

Onweerstaanbaar frisch klinken zijn zangen met een heerlijk idealisme, een diepen levensernst, telkens met echten, zoo zeldzamen humor:

„Een rijke taal, vol ingehouden tranen....
Mits maar de vrienden haar verstaan,
Want velen klinkt ze als Grieksch, voor anderen weer
(profaan."

Naast deze reeks liederen staat de bundel der Leekedichtjes, die niet aan huiskamer of natuur haar bezieling ontleenden, maar die de vaderlandsche theologie en kerkelijke toestanden in het oog vatten en in meest korte, puntige rijmen beoordeelden. In geen tijdvak der letterkunde heeft men zoozeer met het kerkelijk leven en de theologische vraagstukken rekening te houden als in de onze op het eind der vorige eeuw. En als men voorbeelden wilde aanhalen om deze bewering te staven, dan zou men zeker de Leekedichtjes als zeer sprekend noemen.

Als men dit bundeltje, waarvan hij zelf schreef, dat er „heel wat ernst en weemoed achter al dien scherts stak," in onze dagen recht wil waardeeren, moet men natuurlijk niet uit het oog verliezen in welken tijd het ontstond. Veel liedjes zou De Génestet zeker nu zelf niet zóó meer voor zijn rekening nemen. Hij zou ze anders schrijven. De stand van zaken is anders geworden in vele opzichten, wij bezien de vraagstukken nù met een ander oog dan toen de moderne Richting nog heel jong was, toen Busken Huet's „Brieven over den Bijbel" nog geweldig en ongehoord klonken en „de vrije wil" van Scholten, „den Leidschen Jupiter," theologen en leeken bezighield. Wij hebben èn meer vrijmoedigheid èn meer vastheid gekregen. De Génestet staat midden in de wording

der nieuwe levensopvatting en dat is in zijn Leekedichtjes merkbaar.

„De Génestet," zoo schrijft Allard Pierson in die meesterlijke bladzijden, die hij in Intimis II aan den dichter wijdt, „is wel buiten onmiddellijke aanraking met het *Reveil*, maar toch in een atmosfeer opgegroeid, die hem al de godsdienstige indrukken liet ondervinden, welke een gematigde kerkelijke en kerksche rechtzinnigheid op een voor zulke indrukken zoo ontvankelijk gemoed nalaten kon. Die atmosfeer wordt wellicht thans zelden meer gevonden; zij had tot voorwaarde een zekere geloovigheid der openbare meening en zulk een houden van de middelmaat als alleen mogelijk is, zoolang een tijd nog niet de behoefte gevoelt om ter rechter of ter linkerzijde de uiterste grens te bereiken. De konfessioneele orthodoxie van onze dagen vormt met het moderne christendom thans een tegenstelling, die de meerderheid bijna dwingt partij te kiezen. Destijds was de Groningerschool, dat is een zeker Arianisme, de uiterste linker, waartegenover stond niet het kalvinisme, maar het piëtisme van het *Reveil*, dat, gelijk alle piëtisme, kerkelijk kleurloos was, immers op het geloof des harten den nadruk legde . . . ."

„De zachtzinnige rechtzinnigheid, waarmee De Génestet opgevoed is, behoort als een belangrijk bestanddeel van zijne literarische persoonlijkheid aangemerkt te worden. Zij heeft vorm en inhoud gegeven aan zijne levensbeschouwing, die zich eigenlijk nooit aan dien invloed heeft ontworsteld. Hij mag later zekere voorstellingen hebben aangenomen of verworpen, waarvan het aannemen of verwerpen hem het onderschrijven van eenig rechtzinnig formulier onmogelijk moest maken: dit doet weinig ter zake, geloovig is hij altijd gebleven in dien zin, dat, wanneer alle verstandelijke bezwaren en overleggingen in hem zwegen, en zijn onmiddellijk zelfgevoel sprak, de toon van dat gevoel nooit opgehouden heeft christelijk te zijn. . . ."

De leekedichtjes zijn puntig, maar zonder weerhaak, geestig zonder hatelijk te zijn. En dat karakter konden zij dragen, hoewel zij zich bewegen op een terrein vol voetangels

en klemmen, juist omdat zij in den zooeven geteekenden overgangstijd op kerkelijk gebied ontstonden, waarin de richtingen nog niet zeer-scherp belijnd tegenover elkander zich afteekenden; en ook omdat hij, die ze schreef, man van zijn tijd als hij was, bij allen twijfel niet vertwijfelde, maar zelf het blijmoedige, kinderlijke geloof mocht behouden. In zulk een tijd en op zulk een standpunt kan men schertsen over de toestanden en meeningen van hen, met wie men het niet eens is, en lachend zeggen : „hoe het staat met menig man in ons Hollandsch Kanaän." En al is er dan „veel ernst en weemoed in de rijmen," de ernst wordt nog geen bittere ergernis en de weemoed geen verdriet, dat het schertsend woord terugdringt. Daarom kan men dit boekske lezen met een glimlach op de lippen, zich vermaken met de rake opmerkingen en geestige rijmen. En daarom ook klinkt de toon, in dit boekje aangeslagen, niet vreemd en als een wanklank in dit leven van den vriendelijken en diep-ernstigen dichter, wiens vroomheid staat boven de kerkelijke geschillen.

En daarin is de blijvende beteekenis van zijne gedichten.

Zijn welluidende poëzie, die gemakkelijk in het gehoor ligt, liederen van levenslust en blijheid en innige vroomheid, geweld uit het hart van een goed, door-en-door beminnelijk mensch, hebben duizenden, die ze zoo gaarne op de lippen namen vertroost en verkwikt, en zij zullen dat blijven doen.

Juist heden, nu ik deze regelen schrijf, den 2en Juli, zijn sterfdag, wordt in den gevel der Remonstrantsche kerk, zijn kerkje, te Delft een relief-portret van hem onthuld, door zijn vereerders daar geplaatst. Wie naar dat portret opziet, dat gelaat, met het hooge voorhoofd, de droomerige oogen, maar die zoo geestig konden flikkeren, zal in hem liefhebben den besten dichter van het vorig geslacht, zal in hem liefhebben den waarheidszin en de levenskracht, die uit zijn teere, geloovige versregels klinkt.

Utrecht, 2 Juli 1910. H. L. OORT.

VOORWOORD TOT DE „EERSTE GEDICHTEN"

(EERSTE DRUK)

Vriendelijke Lezer!

Ziedaar een boeksken vol inkonsequenties en vol waarheid. Ik meen dat de laatste een gevolg is van de eersten. De kunstrechter, die hier een zekere eenheid, een zekere richting, een zeker geheel zou willen vinden, wordt dringend gewaarschuwd niet lang te zoeken. Gij ontfangt hier vaerzen en vaersjens, geschreven onder den indruk van 't oogenblik en de omgevingen des levens, als de *Alarmisten*, *Vriendenraad*, *'t Latijnsche school* (daar zijn er bij, die voor niets meer willen doorgaan, dan voor een gedrukten glimlach;) anderen gedicht om mij-zelven Hollandsch te leeren, als *Spreekwoordtjens*, *Epikurisch feestgezang*; eenige, die de vruchten zijn van min of meer gewichtige revolutiën in hart of leven, als *Stem des harten*, of.... maar indien ik in bijzonderheden wilde treden en u vertellen hoe deze eerstelingen ontstaan zijn, zou ik geen voorreden maar een intieme biografie moeten schrijven: en dat is waarlijk de moeite niet waard. Voorts moet ik erkennen, dat ik mij eigenlijk nooit heb kunnen begrijpen, waarom men mij een *crime* heeft gemaakt van dat gebrek aan richting, aan eenheid. Die eenheid is zeer noodzakelijk in een treurspel, maar niet in een jong leven of in „eerste gedichten."

Eerste gedichten: zoo heb ik dit boeksken met voorbedachten

rade genoemd. Herlees dat opschrift en volg mijne gedachten. Het is een voorreden *in nuce*: daar ligt een verzoek in opgesloten en een belofte. Het verzoek luidt:

Surtout, considérez, illustres seigneuries,
Comme l'auteur est jeune et c'est son premier pas!

Dat is, vrij vertaald: uwe verwachting zij nederig, uwe belangstelling hartelijk, uw kritiek verschoonend. Geloof mij, die bede is meer dan een fraze van nederigheid, van beleefdheid of van een voorreden. Ach, gij moest eens weten hoe wanhopend melankoliek de schrijver-zelf over velen der volgende bladzijden dacht! — Maar dat „eerste gedichten" vooronderstelt en belooft ook, dat deze eerste, door nieuwe, door andere moeten gevolgd worden, indien de dichter leven en kracht mag behouden, dat spreekt. Met de uitgave dezer vaerzen meent hij de eerste korte periode van zijn dichterlijk leven te hebben geëindigd en afgesloten, en dat verlicht hem. Ook op het gebied der poëzy, in menig opzicht „vergetende hetgeen achter is," blijft „ontwikkeling" zijn leus en zijn lust. Het rijpere leven geeft rijpere stof; vaster worde de hand, scherper de blik, dieper de gedachte; en de sympathie, die hij van vele zijden zoo onverdiend en toch zoo mild genoot, blijve steeds zijn loon en zijn kroon. En dit alles zij geen illusie.

Ik heb nog een plicht der beleefdheid te vervullen jegens u, lieve menschen, die van ver en nabij met zooveel vuur hebt aangedrongen op de uitgave der verhaaltjens in vaerzen, die gij en de uwen met zooveel weldoende belangstelling vereerd hebt bij de voorlezing in verschillende zalen en zaaltjens van het Vaderland. o Vergeeft mij dat ik mijnen schroom wijzer heb geacht dan uwe vriendschap en, hoewel met strijd en moeite *Fantasio* en *Floorneef* op een keurig matrasjen van gelegenheids-vaerzen en andere liefhebberijen heb laten rusten in hun bordpapieren mausoleum. Een fragment uit den *Amsterdamschen winteravond* (ik zeg waarlijk niet het gelukkigste maar het eenige dat ik er uit kon breken) zende ik u uit dankbaarheid, als een albumblad ter herinnering

van gelukkige avonduren.[1]) Ach weest niet boos op mijn boeksken, omdat ik den moed heb gehad u tegen te vallen.

En waarom houdt gij dan het minst verveelende thuis? — vraagt een schalk. Omdat, antwoord ik, niet alles wat goed is om te worden gehoord ook geschikt is om te worden gedrukt; omdat het een groote waarheid is, die van *le ton fait musique*, en omdat ik niet wil dat men hatelijkheden zou meenen gedrukt te zien, waar eenmaal, zelfs de gestrenge toehoorder (niet waar?) niets erger dan „een vrolijke dwaasheid" vernam; en eindelijk.... ik belijd u met diepe schaamte deze berekende ijdelheid .... omdat ik het veel amuzanter vind te mogen hooren, dat het jammer is dat die bewuste verhaaltjens ongedrukt blijven, dan te moeten vreezen dat later een of ander gedienstige geest mij uit oprechte vriendschap de mededeeling doet, dat het toch eigenlijk jammer is dat ze wel gedrukt zijn. Heb ik gelijk of niet? „Vrienden en bekenden gelieven deze voor algemeene zoowel als bijzondere kennisgeving aan te nemen."

De onbekende Lezer, die van deze verhaaltjens geen kwaad weet, wordt verzocht mij niet onbeleefd te vinden, omdat mijn onberoemdheid zich vermeet met derden te spreken over zaken, die ZEd. niet interesseeren.

Laat ons nu de tijd niet langer verpraten.

Alle liefelijken en alle liefderijken, alle belangstellenden en alle welmeenenden worden hartelijk gegroet door

Amsterdam, 21 November 1851. P. A. de G.

[1]) In den tweeden druk werd de Sint Nicolaasavond in zijn geheel afgedrukt.

EERSTE GEDICHTEN

1846—1851

Arme dichter hij,
Die geen beter zangen,
Hooger Poëzij,
Voelt in 't hart gevangen,
Dan het needrig lied,
Dat zijn borst ontvliedt.

AAN DE „HOLLANDSCHE JONGENS" VAN HILDEBRAND

Spes Patriae!

U heb ik lief, mijn blauwgekielde
  Mijn Hollands frisch ontloken jeugd,
Die Hildebrands penseel bezielde,
  Uw fikschen aard, uw ronde deugd!
Ik min den blos dier rozenwangen,
  Ten halve door de zon geschroeid,
  Geschramd en bont en blauw gestoeid;
De dartle vrijheid uwer gangen,
  Die schoolsche tucht en dwang verfoeit!
Ik heb ze lief, de blonde lokken,
  Die roezig fladdren om uw hoofd;
Den hemdsboord schier met inkt doortrokken,
  Den glans van 't linnen lang verdoofd:

Uw volle knieën doorgesleten,
  Die broekspijp van uw rijkdom zwaar;
Uw ronden lach, uw luide kreten,
  Uw drok gejoel en wild gebaar;
Uw spotzucht en uw guitenstukken,
  Den schrandren opslag van uw oog:
Uw jongenstrots, uw woeste nukken,
  Voor al wat vreemd is norsch en droog;
Ik heb u lief, mijn fiksche knapen,
  Met rond gemoed en ronde vuist,
En met een blauwe kiel tot wapen
  Van d'adel, die in 't harte huist!

Het is mijn lust, uw wilde spelen,
Uw dartle sprongen gaê te slaan :
Nog kan mijn ziel uw vreugd verstaan,
Uw blij gejoel mijne ooren streelen,
Als vol geruisch van rijpend graan !
Nog mag uw vreugd mijn geestdrift wekken,
Uw lach weerklinkt in mijn gemoed,
En in mijn oog weerkaatst uw gloed :
Tot u voel ik mijn harte trekken,
Want beide zijn we uit Hollandsch bloed !
Ziedaar den naam waarin wij roemen !
Ook uwer is hij lang niet vreemd,
Die deel soms in uw spelen neemt
En trotsch is zich uw vriend te noemen,
Want dierbaar is mij 't rijk tooneel,
Wanneer 'k uw blauwe en bonte scharen,
Op 't ruime plein van 't dorpskasteel,
Weergalmend vaak van dwaas krakeel,
In 't lommer van uw lindeblaêren,
En dartlend om mij heen mag zien,
Of — vaak een les voor rijper jaren, —
Uw aard en neigingen bespiên.
Dan volgt mijn blik uw vrije gangen
Met tintlend oog en warm verlangen,
Dat op een schooner toekomst doelt,
Terwijl mijn hart, vol frissche zangen,
Zich jong en sterk als gij gevoelt !

En daagt niet van uw heldre wangen,
In 't vroolijk blosjen om uw koon,
Een morgenstond, wiens middagschoon
Ons neevlig duister gaat vervangen ?
Gij fiksche jeugd, vol moed en kracht
Echt-Hollandsch nog van aard en zeden,
Gezond van hoofd en forsch van leden,
En eens — het beter nageslacht !
Ons lief, als de appel onzer oogen,

Een dierbaar en een heilig pand,
Een blijde hoop van 't vaderland,
Gezegend erfdeel uit den Hoogen,
En hoogst geschenk van hooger hand!
Want o, geen bloem van edelknapen,
Voor ons geen ridderlijke jeugd,
Fier op 't onschendbaar ridderwapen,
Ontgloeid door ouderlijke deugd;
En met een naam van oude jaren,
Dien vlekkeloozen naam getrouw,
En met oud-Hollandsch bloed in de aêren,
Dat wel voor Holland stroomen wou....:
Bij hen geen heul of heil te zoeken,
Uws adels diep gezonken kroost,
Wier wufte lippen Holland vloeken,
Wier fletse wang voor Holland bloost!
In 't volk alleen is Neêrlands hope,
Hùn kindren zijn nog niet ontaard,
Bidt dat de Heere hen bewaart,
En waakt, dat niets hun krachten slope!

Voor mij — het is een schoon verschiet,
Dat mijn verbeelding op mag blauwen,
En mijner is een vast vertrouwen,
En Hollands knapen dreunt mijn lied!
Het zijn een reeks herinneringen
Van heldengrootheid, burgerdeugd,
En wat van vroeger tijden heugt
En lang verdoofde zonnekringen,
Wier luister Holland eens bescheen,
Die in mijn boezem zich verdringen,
Steeds dwepend met ons schoon voorheen —
Maar voor de toekomst niet verlegen,
Waar ik u aanzie, blijde jeugd!
Want uit uw oogen straalt de zegen
En méer dan schalksche jongensvreugd;
Waar ik u aanzie, wakkre zonen

Eens volks, dat Ruyters heeft gebaard,
En licht nog menig kiem bewaart,
Wier wasdom Neêrlands God zal kronen
Met zegen, voor het oog der aard!

En daarom dat mijn zangen stroomen,
En bruisen als mijn Hollandsch bloed,
Voor u mijn eerste dichterdroomen,
Die, waar 'k uw vroolijk spel begroet
En in uw kleine kindertrekken
Mijn groote mannen wil ontdekken,
Verrijzen in mijn vol gemoed!
Vaak meen ik u, mijn dierbre knapen,
Mijn oude roem in 't jong geslacht,
U allen tot iets groots geschapen!
Ik vorm uw geest, ik neig uw kracht,
Ik baan uw weg en richt uw gangen....
Gij zult een veldheerstaf ontvangen!
De passer zij ùw scherp geweer! —
Voor ù de zorg der staatsbelangen!
En gij — zult strijden voor den Heer!
Voor ù — 't penseel! voor ù — een veder
En — zangrig knaapjen, aan ùw voet
Leg ik 't ontroerde speeltuig neder,
Wien ik als Neêrlands dichter groet!
Ja, rijs, o lievling mijnes harten,
Wien heel mijn volk zijn lievling noem,
Een zachte balsem onzer smarten,
Een geur uit Hollands knapenbloem!
Volksdichter, uit het volk geboren,
Naar wien ons zangrig Holland smacht,
Wiens lied ons heerlijk ruisch in de ooren,
En onzer wonden pijn verzacht;
Wiens toon oud-Hollands naam bezielde,
Die klink voor vrijheid, volk en deugd, —
En ook voor u — mijn blauwgekielde,
Mijn Hollands frisch ontloken jeugd.

Juli 1846.

HET PENNINGSKE DER WEDUWE

Markus XII : 41—44.

Al wanklend kwam zij aangetreden,
De zwakke vrouw, wier minnend hart
Nog bloedde van de versche smart ;
Want, ach, het was zoo kort geleden
Sinds haar een trouwe gade ontviel,
De vreugd eens der gebogen ziel,
Met wien ze, ootmoedig en tevreden,
Het zuur verdiend maar daaglijksch brood,
Gekruid door lofzang en gebeden,
In vroomheid, liefde en vreê genoot.

En nu ? die staf en steun in 't leven,
Haar alles was haar zijde ontroofd,
Haar was alleen de zorg gebleven —
En biddend boog de vrome 't hoofd.
Want zwijgend in Zijn welbehagen,
Die kracht geeft om Zijn last te dragen,
Bleef haar, te midden van dien rouw,
Een burg, een tent van schaûwrijk lover,
Een schat, een heilig erfdeel over.....
't Was Isrels God, Jehovah's trouw.

O wèl haar, wie Uw liefde sterkte,
Gij Man der weduw, vriendlijk God !
Die wondren in haar ziele werkte
Bij al den weedom van haar lot.
Tot U rees in Uw tempelhoven,
Haar nooddruft brengende U ter eer,
Het loflied van haar ziel naar boven :
„Hoe lieflijk is Uw woning, Heer !"
Want zij was één dier warmbezielden,
Dier heilgen uit den ouden stam,
Die voor hun God Jehova knielden!
In 't heilgeloof van Abraham !

Ook nu had ze in den heilgen tempel
  Weer troost gezocht, bij 't koestrend licht
  Van 's Heeren lieflijk aangezicht ;
Slechts bij 't verlaten van Zijn drempel
  Bleef nog een dierbre liefdeplicht : —
En zie, met neergeslagen oogen,
Beschaamd, verlegen, 't hoofd gebogen
  Voor Hem, die al haar nooden wist,
Wierp ze alles, wat haar restte in 't leven,
— Verzuchtende of zij meer kon geven !
  Haar penningske in Zijn offerkist.

Geen Farizeeuw of Schriftgeleerde,
Die luid Jehovah's naam vereerde,
  Wien onder 't breedgezoomde kleed
  Een hart sloeg, deelende in haar leed.
Te nietig was ze in 't oog dier grooten,
Die de armen uit Gods hemel sloten ;
  Geen, die een vriendlijk woord haar schonk,
  Geen blik, die tot haar nederzonk....
Maar 't penningske was niet verloren !
  Wat kleen en arm was en veracht
  In de oogen van een dwaas geslacht,
Dat kleene heeft zich God verkoren....
  En Die 't getuigde, vrouw, is dáár !
  Hij rijst in 't midden van de schaar,
Uw offer heeft genaê verkregen !
Zijn stem, o zaalge, klinkt u tegen,
  En 't woord is eeuwig, trouw en waar :

„Voorwaar, Ik zeg u, de enkle penning
  Van deze weduwvrouw geldt meer,
  In 't heilig oog van d' Opperheer,
Bij wien geen maat is of miskenning,
  Dan 't geen heel de offerkist bevat,
  O rijken, van uw trotschen schat !
Den overvloed is veel gebleven,

Maar deze heeft, in God verblijd,
Haar laatste nooddruft Hem gewijd...."

En de englen hebben 't opgeschreven
In 't heilig Boek van 't eeuwig leven, —
Ga, vrouw, u wacht een heerlijk loon :
„Dien penning hebt gij Mij gegeven,"
Verklaart Gods eenig groote Zoon.

2 Juni 1846.

AAN EEN LID DER KOMMISSIE TOT AFNEMING VAN HET WELEER BERUCHTE STAATSEXAMEN *

Deed weleer aan Kreta's stranden
Hellas' kroost u watertanden,
Bastaard van Pasiphaë : *
Wreeder monster spert zijn kaken
Om een dichter klein te maken
Aan de kust der Zuierzee !

Deed Peloponnesisch woeden *
Hellas' ingewanden bloeden,
Van haar roem en rang ontzet :
Wat zijn driemaal tien tirannen, *
Bij de Zwolsche Zevenmannen,
Wat Lysander bij Cobet ? — *

Dacht weleer in Spaansche dagen
De Inquisitie duizend plagen
Voor den armen zondaar uit....
Helscher foltring, wreeder schroeven
Gaan die Heeren straks beproeven
Op mijn sidderende huid !
Vóór mijn Staats-examen.

Een zangrig knaapje, thans verlost
Van al zijn zorg en pijn,
Al heeft het zeeën zweets gekost
En ankers eendenwijn,
Een vroolijk kind van zestien jaar,

Vol liefde en levensgloed,
Ontworsteld aan zijn doodsgevaar,
Zendt u zijn jubelgroet.

Lang zweeg mijn lier in 't vunze stof,
In zak en asch en rouw,
Maar nu ontwaakt zij tot uw lof,
Gegeven woord getrouw !
Maar nu ontwaakt ze wel te moe,
Mijn jonge, versche luit,
En brengt u fluks haar feestgalm toe,
En stort haar danklied uit !

Mijn kloppend hartjen in de knel,
Mijn boezem gansch vervaard,
Mijn lichaamslijtend zenuwstel,
't Is alles nu bedaard.
Maar onbedaarlijk bleef mijn drift,
Mijn opgewonden gloed.
Eén zenuw is mijn citherstift,
Eén bruisend lied mijn bloed !

Hoe weeldrig ruischt nu Flaccus' luit *
Mijn stille wanden door,
En kweelt van Lydia, de bruid, *
Mij zoete liedjes voor.
Ik voel mij dichter, vrij en blij,
Bij 't klinken van dien toon,
En ding, verliefd van poëzij,
Naar 's dichters lauwerkroon !

Neen ! neen ! uw vriendschap is mijn kroon....
En andren verg ik niet ;
Geen frissche lauwer bloeit zoo schoon ;
Uw naam vervul mijn lied !
'k Heb, u ter eer, meer kelken wijn
Dan 'k bekers water dronk,

Gevuld — geleegd, op 't blij festijn,
Waar luid uw naam weerklonk !

O wist gij, welk een heldre taal
Daar uit uw blikken sprak,
Toen in die groote, holle zaal
Mijn hart van weedom brak ;
Toen 'k riep : Odéons zaalgewelf, *
Zink' op den stomling neer ! —
Toen 'k twijfelde aan mijn *ikheid* zelf,
Als aan de fabelleer.

Uw blik was noordstar voor mijn ziel ;
Kompas op d'oceaan ;
Een vuurbaak der verdoolde kiel
Bij 't bruisend golvenslaan.
'k Was haast in eigen drift gestikt,
Uw hand hield mij omhoog !
Uw vriendschap heeft mij meer verkwikt,
Dan watertoog bij toog.

En holde ik, als een schichtig ros,
Itaalje en Hellas door,
Nooit liet uw hand den teugel los,
Maar hield mij steeds in 't spoor.
Gij hebt d' ontembren knaap getemd,
Hoe bandloos, woest en wild,
Den bergstroom, in zijn vlucht, gestremd, —
Neen meer ! mijn angst gestild !

En dies, ik zweer bij d' ouden Styx, *
Bij d' onderaardschen troon,
Of erger nog bij π en x, *
Kwadraat en Polygoon ;
Bij 't ondergaan der Westerzon,
Voor 't Gothisch roovrenzwaard ;
Bij 't lange haar van Klodion, *
En Meroveüs baard ! *

Ja, 'k zweer u bij den duursten eed :
(Een eed in de elfde macht !)
Dat ik mijn algebra vergeet,
Mathesis diep veracht !
Dat 'k eenmaal druipe als 't grootste lek,
In mijn promotiekleed,
Ja, — breek de zenuw van mijn nek
Zoo 'k immer u vergeet !

Vergeten ? — hoe, wie uit dien klank,
Dien rauwen dissonant ?
Vergeef, o lievling van mijn zang,
Nog eens mijn onverstand !
Gij waart mijn goede geest, mijn vriend,
Mij onvergeetlijk waard !
Uw trouwe zorg heeft meer verdiend,
Maar 'k heb niet meer — Aanvaard !

Nu zweef, o lied, o wensch, o beê
Eens boezems, meer dan vol,
Vlieg over IJ en Zuierzee,
Naar 't overdierbaar Zwol !
Daar Muze, vindt ge een huis, een hart,
Ga onbeschroomd, mijn lied !
Heeft mijn Latijn dien blik getart....
Mijn verzen vreezen niet.

O zie met de eigen vriendschap neer,
En luister naar mijn toon,
En vraagt en eischt gij altoos meer,
Dát zij mijn heerlijkst loon.
Ja dan wellicht, bij 't knappend vuur
In 't hoekje van uw haard,
Wordt menig vers in 't avonduur
Kritiek en scherts bewaard !

Maar zoo mijn hart, u trouw verknocht,
Mijn onvermoeide luit
Haar teêrste wenschen slaken mocht,
Dan riep ik schaatrend uit :
Uw vriendschap blijf' mijn loon, mijn kroon !
En — noem dien wensch niet laf ! —
Neem gij nog eens mijn oudsten zoon
Zijn Staats-examen af !

1847.

LOUISE DE COLIGNY *

Hier leeft de dochter, weeuw en moeder van de Helden,
Die goedt en bloedt voor Godt, voor staet en vrijheit stelden.
GEERAARDT BRANDT.

O, breek den sluimer niet van 't moegedarteld wichtje !
De moeder beurt het hoofd van 't blozend aangezichtje
Haars lievlings op naar God den Heere ; 't brekend hart
Begeert, aan 't vragend oog zelfs van haar kind ontheven,
Begeert zich-zelf alleen voor de Almacht lucht te geven,
Alleen te zijn — met al zijn smart.

Helaas, de droefheid schept somtijds een wreed behagen,
Te wroeten in de wond, der teêre ziel geslagen,
Haar rampen voor zich-zelf te ontleden, iedren drop
Der bittre kelk opnieuw te smaken ; maar ook 't lijden
Wordt in die worstling vaak een zegevierend strijden,
Een zielsbeê — iedre harteklop.

Het lijden geeft iets groots, zelfs aan bedorven zielen ;
Maar zalig, die in 't leed geloovig nederknielen !
De vrouw, die bidt en schreit, is voor den Hemel schoon.
Een reine bruidskrans moog der englen oogen boeien,
Maar rozen des geloofs, maar 's hemels rozen bloeien
Liefst in der weduw doornenkroon !

Nu laat mij staren in die droeve wezenstrekken ;
Laat me op dat bleek gelaat die eedle ziel ontdekken,

Die groote, heilge smart, geheel zich-zelf bewust,
Die al de diepten peilt der opgereten wonden,
Maar, door dat lijden zelf te vaster Hem verbonden,
Te kalmer in Gods wil berust.

O, al wat in haar ziel aandoenlijks lag verborgen,
De erinring harer jeugd, haar liefde, hope en zorgen,
't Welt opwaarts in den traan, voor 't alziend Oog gevloeid,
Zoo trekt één droppel dauw èn stofjes saam èn geuren :
Straks mag de moede roos zich weer naar 't zonlicht beuren,
Door 't koel en lavend vocht besproeid.

Hoe biddend spreekt dat oog, ten hemel opgeslagen !
Die blik, die niets, helaas, van de aard meer heeft te vragen,
Maar voor wiens toovermacht het floers der wolken scheurt;
Die blik der ziel, den boei van 't knellend stof ontvlogen,
Die door des Heeren hand haar tranen af voelt drogen
En aan Zijn vaderboezem treurt.

Zie, tweemaal viel haar kroon — de kroon der huwlijksweelde! *
Eerst in dien schrikbren storm, die met uw eiken speelde,
Uw bodem trillen deed, op d' aêm der Medicis, *
O Frankrijk ! in dien nacht der Bruiloft, toen ge uw telgen
Met wellust zaagt in 't bloed van kroost en oudren zwelgen —
Vloekwaardiger gedachtenis !

Hij viel, de jonge held, die schitterde aan uw zijde !
Hij viel, de hooge stam, wiens lommer u verblijdde !
Uw echtkroon zonk in 't slijk, met 's vaders bloed bespat : —
En daalde ook in dien nacht een troostende engel neder,
En vondt ge aan Willems borst, uw gade, uw echtheil weder,
Een ziel die met u dankte en bad : —

O, 't was geen blijvend heil, dat God u hier bestemde !
Hoe trouw de klimoprank den achtbren eik omklemde,
Weer stak de rukwind op, weer viel de kroon uws hoofds !
Eén knal — één donderknal — Kastieljes kogel snorde.... *
Maar weduw, 't rouwgewaad, dat toen uw borst omgordde
Werd u een pantser der geloofs !

Zij beurt het hoofd omhoog, begroet door de englenscharen!
Want haar geloof wies op, door 't bloed dier martelaren
Bevruchtigd, als een palm met hemeldauw gevoed!
Zij voelt zich dochter, gade en weeûw dier Christenhelden,
Die goed en bloed voor God, voor staat en vrijheid stelden,
En sterkt zich in dien heldenmoed!

Ginds ziet haar smachtend oog de kroon, die hier op aarde
Tot tweemaal haar ontviel, in goddelijker waarde
Van uit het slijk verhoogd, getooid met hemelpracht;
Haar ziele hijgt, en bidt en reikhalst van verlangen;
De zucht, die haar ontsnapt, ontmoet reeds de englenzangen:
„Kom, trouwe God, uw dienstmaagd wacht .."

Neen, Moeder! eerst uw zoon gevormd, in 't moeilijk leven,
Ten held, wien 't heilverbond blijve in de ziel geschreven,
Dat Neêrlands groote vorst met zijnen Bondsgod sloot;
Leer hem, niet door zich-zelf, maar door Gods arm verwinnen,
En zijner vaadren God, zijn edel volk beminnen
Méer dan uw moederlijken schoot!

Ja, leer hem aan uw borst, en zeg hem, vrome moeder,
Dat Een, der weeûwen Gaê, der weezen trouwe Hoeder,
Der vorsten Koning, én hun Recht is én hun Kracht!
Hij leve, een schoone bloem, op vaders marmer groeiend
Een lauwer nog te meer om moeders slapen bloeiend,
De glorie van zijn nageslacht....

Zij bidt! Een vreugdeblos doorgloeit die bleeke wangen:
Ik zie haar 't vriendlijk wicht aan 't kloppend harte prangen;
Des Christens zielsgeloof staat als zijn hope pal!
En van den adem vol, den geest der profetiën,
Roept ze uit: „Gezegend hij, die sluimert op mijn knieën,
Die eens voor Neêrland strijden zal!"

12 Februari 1847.

MORGEN IS MIJN DICHTER JARIG

Een lied aan Mr. J. Van Lennep, in den nacht van 24 Maart 1846.

Zoet en zalig is de stilte
van het eenzaam nachtlijk uur.
Zij 't ook niet in 't groen priëeltje,
in het midden der natuur,
Bij een beekje, met een zefir
romanesken maneschijn :
Ook bij lamplicht en sigaren
mag zoo'n uurtje zalig zijn.
't Is een kostlijk, dierbaar tijdstip
voor de zoete mijmerij :
Laat, o laat mij dan genieten
eenzaam, ongestoord en blij !
U slechts wil 'k toegevend hooren,
mijn welluidend klokgetik,
U slechts, o mijn smeulend houtje,
vuurtje in uw stervenssnik !
Laat o laat mij nu genieten,
mijmren eenzaam en alleen !
Alles zwijg nu, niemand stoor mij....
maar wie durft hier binnentreên ?
Zeg, hoe drommel ! kan 't geschieden ?
'k Sloot de deur zorgvuldig dicht —
Wie, wie staat mij daar voor de oogen ?
Is 't een hemelsch droomgezicht ?....

Wie, wie zijt ge, die mij nadert,
in uw slepend, vorstlijk kleed ?
Naam en faam van twee paar eeuwen,
die mijn stil vertrek betreedt !
„Morgen is mijn dichter jarig,
morgen viert hij vroolijk feest"....

Zoo, zoo juicht Gravin Jacoba — *
('k doe 't niet minder !) — of haar geest,
„O, voor hem, die in mijn lijden
mij zoo treffend heeft bespied,
„Die zoo teeder mij deed zingen —
zing voor hem uw schoonste lied !
„Zie, o zie mijn bleeke wangen,
door de droefheid eens verscheurd,
„Op het hooren van die blijmaar
met een vreugdeblos gekleurd.
„Morgen is mijn Dichter jarig,
o strooi bloemen voor zijn schreên,
„Zooveel, als ik distlen oogstte,
tranen stortte hier beneên.
„Bied hem wenschen en gezangen,
bied hem de eêlste dichterkroon ;
„Als mijn diadeem noodlottig,
zij die lauwer grootsch en schoon."

„Morgen is mijn Dichter jarig,
morgen viert hij vroolijk feest,
„Wil hem dus een liedje zingen
vol van schranderheid en geest ;
„Morgen is mijn Dichter jarig" —
juicht een zoete meisjesstem —
„Ferdinand.... die maakt geen verzen,
'k vroeg het anders vast aan hem..
„En mijn Helding is *ad patres*," *
(dat 's een woord van d' ouden Huyck),
„Morgen is mijn Dichter jarig,
maak toch van dat feest gebruik !
„Breng hem Henriëtte's wenschen *
in uw blijden zegengroet !
„Wie zoo schoon de ziel kon schetsen,
voegt de dank van 't rein gemoed ;
„Bied hem losse, dartle zangen,
Want voorzeker Tante Let

„Zal hem christelijk gedenken
in een zalvend, mooi gebed!
„Morgen, morgen is hij jarig — — — —"
„Morgen rijst mijn vreugd in top!"
Zoo, zoo vangt een andre stem weer
die verheugde tonen op,
„Deel ook van de blonde Madzy *
hem de trouwe zegenbeê,
„Bij het ruischen der akkoorden,
in uw zoetste zangen mee!
„Dat hij steeds die vreugd geniete,
die weleer zijn Reinout zag, *
„Toen hij eindlijk, zwervensmoede,
tot ons kwam, na jaar en dag,
„En een hemel vond op aarde,
door mijns Dichters hand gemaald,
„Deodaat, niet waar, den hemel
tot ons beiden neergedaald?" —
„Ja den hemel, o mijn Madzy, *
Edens vreugde rein en klaar,
„Zooveel heil voor onzen Dichter,
meer nog, zoo het mooglijk waar!" —

„Morgen is mijn Dichter jarig,"
bromt het nu weer, uit dien hoek,
Mij ontsteld op nieuw in de ooren,
met een Oud-Bataafschen vloek;
„Zing hem duchtig schoone verzen,
breng hem, als mijn tolk en boô,
„Dank, oprechten dank en hulde
van zijn ouden Brinio! *
„Zeg, ja zeg hem dat mijn boezem
steeds aan hem blijft toegewijd,
„Die mijn naam' eens riep in 't leven
en deed leven voor altijd.
„'k Zweer, ik zal den Gids vertrappen *
met zijn heele santekraam,

„Durft hij nog één haatlijk vlekje
werpen op zijn dichternaam ;
„'k Zal hem met één slag verplettren,
want mijn vuist is aanstonds klaar,
„Als weleer eens voor de slaven
van dien laffen dobbelaar !
„Morgen is mijn Dichter jarig,
nu is 't zingen meer dan plicht,
„Trilt, o forschgespannen snaren,
dreun, vermetel lofgedicht,
„Zing hem krachtig schoone verzen !.... — —"

„Neen, de zoetste harmonie,
„Neen de weelderigste akkoorden
en de rijkste poëzie !
„Zing hem, op de wiek der ode,
zing hem een verheven lied,
„Dat ge, uit naam der Lesbiaansche, *
mijn verkoren Dichter biedt.
„Morgen is mijn Dichter jarig ! —
Van het Elyzeesche veld
„Kom ik, bij die schoone blijmaar,
herwaart juichende aangesneld ;
„O, ik ben de smart vergeten
van mijn onverhoorde min ;
„Dankbre vreugd nam heel de ruimte
van mijn wreeden hartstocht in,
„Want hij heeft ook mij gezongen !...."

„En mij ook ! gelooft gij 't niet ?
„Groetenis aan Oom Van Lennep,
nogmaals dank voor 't geestig lied !
„Morgen is mijn Dichter jarig,
neurie ik op eigen wijs,
„Wijn en Min zijn lang vergeten,
waar ik zulk een Oome prijs !"
Zoo juicht hofnar Floor mij tegen, *

met een dwaas vertrokken mond,
Lustig, met zijn zotskap bellend,
huppelt hij mijn cel in 't rond.
„Morgen is mijn Dichter jarig,
zing hem toch een blijden zang :
„'k Zing Van Lennep ! 'k zing Van Lennep,
Lennep al mijn leven lang !
„Steek je duimen in je vestzak,
trek een mond zoo scheef als ooit,
„Breng hem dan een geestig liedje,
dat bij elk een lachje plooit.
„'k Zing Van Lennep, 'k zing Van Lennep,
en 'k vergeet èn Wijn èn Min :
„Morgen, morgen is hij jarig,
kweel hem deuntjes, los van zin !" —
„Maak dan ook voor mij een versje ?"
smeekt op kinderlijken toon,
Aan de hand van Catherijne, *
blonde Willem, Gulicks zoon. *
„Morgen is mijn Dichter jarig,
wat ik hem wel geven zou ?
„Och, mijn heele muts kapellen,
als hij die maar hebben wou !" —
„Morgen is mijn Dichter jarig...."
Hoor, zoo galmt nu 't woest geluid,
In een zaal, die voor mijn oogen,
zich (maar 'k weet niet hoe ?) ontsluit ;
Volgepropt, als de Arke Noachs,
rijk aan menig dwaas kontrast,
Door elkander heen krioelend,
opgeladen, opgetast,
Saffo staat er vlak naast Floorneef, *
Brinio naast tante Let,
Gelder bij zijn jeugdig bruidje
half te gapen van de pret.
Henriët, Jacoba, Madzy
staan er enkel juist bijéén,

Als de trits der schoone zusters,
heilige Bevalligheên !
'k Ving daar even onder 't woelen
menig toontjen uit haar mond,
Waar ik „Bouwkunst" en „Idyllen"
en „Legenden" uit verstond....
Nu schijnt alles rond te zwieren
en te draaien voor mijn oog :
„Morgen is mijn Dichter jarig !"
galmt het schaatrend naar omhoog ;
Ieder, dien hij heeft gezongen,
zingt met opgewonden geest :
„Morgen, morgen is hij jarig,
morgen viert hij vroolijk feest !
„Bied hem wenschen en gezangen,
breng hem uit ons-aller naam
„Odes, Hymnen" — Nog iets meer ook ? —

O gij dwazen al te zaam !
Ik, ik zou uw Dichter zingen,
die alleen voor 't denkbeeld schrik....
Hoe ! uw uitverkoren Zanger,
Saffo en Jacoba ! ik ?
Neen, voor Saffo's eigen luite,
waar 't een rijke zingensstof ;
In Jakoba's eigen tranen
vond haar Dichter slechts zijn lof!
In het hemelzacht ontgloeien
van een reine, schoone ziel,
In den lof van Henriëtte,
die hem straks te beurte viel.
Ik, vermeetle, zou het wagen
hem te zingen, in den naam
Van Vorstin en tiende Muze.... *
Neen, ik buig voor zulk een faam !
Ik, die zelf het luidste jubel
Morgen viert mijn Dichter feest,

Maar geen waardig lied kan vinden
in mijn armen dichtergeest.
Ik, die.... luister, welk een wanklank,
o te ras vervliegend uur !
Weggesmolten al mijn olie,
uitgeblonken al mijn vuur !

Slaap en Tijd ! ik tart uw woede,
die met zooveel geestdrift spot,
'k Droom nog voor mijn Dichter droomen,
van het zaligst heilgenot. —
Altijd droomen — dwaze droomen —
of hij iets aan droomen had !....
Juist ! maar 'k bied hem al de wenschen
in mijn droomen saamgevat.

EGOISMUS

Geef een meisje bruine lokken,
Lippen, nimmer moe of bang
Om te kussen en te jokken
Heel het lieve leven lang ;
Rozenblosjes, sneeuwen handen,
Hemelsche oogen, elpen tanden,
Ranke leest en vluggen voet ;
Armpjes om er in te vliegen,
Of een kindje op te wiegen,
En een blij gestemd gemoed.

Lieve Hemel, hoor mijn beden,
Geef haar zachtheid, stille trouw,
En die duizend kleinigheden,
Die zoo lief staan in een vrouw.
Kleine zonden, teedre nukken,
Die een gloeiend hart verrukken,
Liefdes dartle poëzij ;

Geef haar wat zich de engel denken
En uw rijkste gunst kan schenken,
En dan — Hemel, geef haar mij !

1847.

GELOOF *

Geloof, gij vroolijk kind, in stralen, zangen, rozen,
In vriendenoogen, maagdenblikken, dichterlied ;
Geloof in lachen, schreien, blozen....
Geloof, geloof — en twijfel niet !

Wel zult ge, al vroeg misschien, uw liefste bloem zien sterven,
Wel drijft gij-zelf eens met uw eenvoud bitter spot..
Maar och, de droomen, die wij morgen moeten derven,
Zij biên ons heden 't reinst genot.

1847.

KRITIEK *

I

Mijn boezem juicht u toe, waar, machtig en welsprekend,
Van voorhoofd rein, van hoofd gezond,
Uw rechten op de Faam en op 't vooroordeel wrekend,
Gij fiks uw oogen slaat in 't rond !
Waar gij den dwerg verplet, die zich een reus verbeeldde,
Den kikvorsch, die zich zwellen doet ;
Waar gij den jongling gispt, die zijn talent verspeelde,
De dwaasheid of den overmoed ;
Waar ge uit den laffen roes der onverdiende glorie
De helden van één avond wekt ;
Waar gij het stof blaast van de rollen der historie,
Of ginds een nieuwe star ontdekt !
Waar gij de nevelen van damp en schijn doet zwichten,
Als gij uw helder voorhoofd toont ;
Waar gij komt heerschen, of beschermen en verlichten,
Maar rang, noch jaren zelfs, verschoont ;
Waar gij de rijen der onsterfelijke genieën
Doet scheuren voor een nieuwen naam,

En 't versch gelauwerd volk dringt op de trotsche knieën
Voor 't stiefkind eenmaal van de Faam !
Waar gij, met kalmen tred, voor allen eerbiedwaardig,
In 't stuivend kamp der lettren treedt —
Met opgehaald vizier, ook in uw wraak grootaardig,
Een engel Gods in 't witte kleed !
Waar gij, der waarheid trouw, uw zinlooze eeuw komt richten,
En, donkre muze der kritiek,
Van hooger schoonheid blinkt bij 't snorren van de schichten
En 't knallen van de strijd-muziek.
Ja, 'k min u nog, waar ge als een adellijke schoone,
Met vonklend oog en heldren blos
In 't statig golvend kleed der strijdbare amazone
De toomen viert aan 't steigrend ros ;
Als een hooghartig kind van koninklijken bloede,
Dat, licht verbolgen en ontsticht,
De zilvren rijzweep zwiept door 't luchtruim, en in woede
Den hoovling striemt door 't aangezicht.

II

Maar wee u, waar ge, uw plicht, uw eer, uw rang vergeten,
(Een Furie van ons marktplein !) scheldt
En raast ; en met een heir van woede- en lasterkreten,
Maar zonder oordeel, vonnis velt.
Wee, waar ge — uw handen vol met zinlooze pamfletten,
Waarin Partijzucht blaast en schimpt,
En die ge ons opdischt voor orakelen en wetten, —
De vrije Pers als troon beklimt !
Of waar gij optreedt, met de jaloezie in de oogen,
Maar met een mom voor 't aangezicht,
En huichelaarster ! als gij laster spuwt en logen,
Zweert dat ge in naam der waarheid richt :
O strenge Muze, wee, waar ge als een halfontzinde,
Een heks, in wie geen kind gelooft,
Met schele blikken loert en rondtast in den blinde
En schaamtloos naam en eere rooft !

Of waar gij, kind der eeuw, die 't al tot handelswaren
Verneêrt, en 't goud als Koning groet,
Partij trekt van 't geloof der lichtverleidbre scharen
En de eerzucht van het laag gemoed —
Waar, geen maîtresse zelfs van weinige uitverkoornen
En lievelingen der Fortuin,
Gij hun uw rozen schenkt, en schimpend al uw doornen
Stort op eens armen minnaars kruin....
Neen, waar ge uw lof, uw gunst aan ieder gaat verkoopen,
En 't beeld draagt van een slechte vrouw,
Wier ademtocht de ziel des jongen kunstenaars sloopen
En 't rijk der kunst verpesten zou....
Had niet een kunstenaar nog wel zooveel bloed in de aêren
En zooveel eerbied voor zich-zelf,
Dat hij (en zonder drift!) u sleurde bij de haren
Van uit uw donker spookgewelf!

1846.

LEVENSFILOZOFIE

Bij het ruischen van uw boomen
Leeft gij matig en tevreên ;
Roept geen menschen om u heen,
Ziet uw gasten gaan of komen
Zonder leed en zonder lust —
Snoevende op uw wijze rust.

Gij beschimpt die kalverzeden....
„Eenzaamheid is 't bangst verdriet :
Boomen — zegt gij — spreken niet.
Smaak uw groene eentonigheden !
Onder menschen, in de stad,
Is het leven, is mijn schat."

't Buitenleven — lanterfanten !
IJdelheid — uw stadsgerucht !
'k Geef om mensch, noch boom, noch lucht :
Ik leef bij mijn folianten :

Dat zijn vrienden waar en wijs
In mijn cel is 't Paradijs !"

„„Paai ! die Mädchen ! boomen, menschen,
Boeken ? — och, een aardig kind
Is mij boek en bloem en vrind,
Summum van mijn aardsche wenschen !
Waar het oog der liefde straalt
Is mijn hemel neergedaald !""

Boomenkweekers, wereldlingen,
Celbewoners, jongeliên,
In uw plaats, zou mij het *spleen*
Uit mijn jeugdig vel doen springen !
Toch roem' elk zijn keuze vrij
Als de slimste ; maar voor mij,
Om door 't leven heen te komen,
Wijsheid zoekend met een lach,
Heb ik noodig dag aan dag,
Menschen, meisjes, boeken, boomen,
Vreugden, smarten, dwaasheên, droomen,
Zielestrijd en luit-akkoord,
Vriend en vijand, en zoo voort,
Met nog twintig kleinigheden
Om mij telkens te vertreden.

1847.

ONRUST

Ik ben geen plant : ik wil geen rust,
'k Ben jong en — van mijn tijd,
Brenge ieder uur mij leed en lust
En telkens nieuwen strijd !
Als het plan wordt een daad,
Zonder raad of beraad,
Als ik liefheb en haat,
Als ik schrei, als ik lach
Wel honderd malen iedren dag,

Dan ben ik 't leven mij bewust,
Dan leef ik eerst naar hartelust,
Al wat ik leven mag !

1847.

DOLCE FAR NIENTE *

Ik lig in Hollands dierbaar duin,
Zoo zacht in 't lauwe zand,
En naast mij zit een blozend kind,
Een dochter van het strand.

Een zilvren wolkje speelt en drijft
Aan 's Hemels blauwen boog ;
Een zoele vrede straalt en daalt
Op aarde van omhoog.

Het zilvren wolkje lacht en lokt,
Als riep het : „o ga mee,
Reis met mij naar een beter land,
Ver over zee bij zee !

Zeg, knaap, indien ge eens vleuglen hadt,
Zeg, vloodt gij de aarde niet ?
't Is heerlijk in dees vrije lucht,
In 't grensloos wolkgebied."

Maar ik — ik lig in Hollands duin,
Zoo goed in 't lauwe zand,
En naast mij zit een blozend kind,
Een aardig kind van 't strand....

Neen, schoon ik, wolkje, met u mee
Mocht vliên naar 't schoonste land....
'k Ben nu te lui, 'k heb nu te lief,
'k Bleef liggen hier in 't zand.

1847.

DE HANDDRUK

O, tintel' uw hart in den druk van uw hand :
  Ik dank voor een vinger twee, drie !
Ik walg van een kneepje, koket en pedant,
  Een pink van een man van genie....
En, vrindlief, uw bevende, klevende hand
  Is waarlijk mijn antipathie !

Verstijve de hand, die den hoveling speelt ;
  Beleefde, verneedrende hand !
Verdorre de hand, die verraderlijk streelt ;
  'k Voel liever een klauw of een tand !
Den handdruk, die louter een „gunstje" verbeeldt,
  Dien wijs ik bepaald van de hand !

Ik weiger uw handje zoo keurig en teêr,
  Mij angstig en huivrend geboôn !
Ik vraag u geen handschoen ; ik weiger die eer,
  Al waart gij Jouvin in persoon ! *
Uw harige rechte, mijn Bello ! zegt meer,
  Dan 't pootje, zoo keurig, zoo schoon !

Een hand zonder zenuw of leven of kracht,
  't Is onzin, 't is laster, verraad !
Een ledige vorm, dien de liefde veracht,
  De vriendschap, de geestdrift versmaadt !
De hand, die mij treft, die mijn lijden verzacht,
  Die hand zij een druk, zij een daad !

Neen, 'k vraag u geen woorden, geen ijdel verhaal,
  Uw hand zij mij tolk van uw hart !
Uw handdruk, mijn vriend, zij welsprekende taal,
  Bij weerzien en blijdschap en smart !
Ja teeder en trouw, of veerkrachtig als staal —
  Uw hand zij de tolk van uw hart !

Een hand zij een pand van een hartlijk gemoed,
  Waarachtige troost in den rouw !
Gastvrijheid, uw welkom, uw zegen, uw groet,
  Het zegel der liefde, der trouw.
En — 't kusje te-met zij verleidende zoet —
  Uw handdruk zij heilig, o vrouw !

DE HERTOGIN VAN ORLEANS *

1848.

Gij alleen waart Koningin,
Bij het spatten van hun kronen,
  Bij 't uiteenslaan van 't gezin,
Bij het kraken van hun tronen ;
  Gij, vol moed en moedermin,
Midden tusschen al de dolken
  Van de fijnstgeslepen taal,
Bij den oproerkreet der volken,
  Bij het dreigen van hun staal !

Midden tusschen al 't geschreeuw,
Kalm en zwijgend — maar welsprekend !
  Vorstenmoeder, Koningsweeûw,
Door den vinger Gods geteekend
  In het midden van uw eeuw, —
Om de smaadheid, om de vlekken
  Der verworpen majesteit
Met den mantel te overdekken
  Van uw koningsheerlijkheid !

Smeekend, zeegnend stondt gij daar,
Als een vredeboô verrezen,
  Bij 't dringen van 't gevaar :
Laat mij Frankrijks engel wezen,
  En dit kind.... uw martelaar !
Schooner nog dan in die dagen,

Toen, omstraald van Juliglans,
't Land der riddren roem mocht dragen
Op de Bruid van Orleans !

Schooner nog dan toen weleer,
Om de wieg van d' eerstgeboren,
't Zegelied van vrede en eer
Zich uit Frankrijks hart deed hooren
Voor zijn lievling en zijn Heer !
Thans !.... die volksstem brult verwoeder,
Ongewisser dreigt de kans....
Luider spreekt de stem der moeder
En der Weeûw van Orleans !

Maar dat moederlijke bloed
Moest wel tot den einde vloeien
Met een onversaagden moed,
En die vrouweboezem gloeien
Van een koninklijken gloed....
Anders, telg der Julidagen,
Kost gij wenschen, dat uw zoon
Op zijn hoofdje 't wicht zou dragen
Van een Februarikroon ?

Moeder ! zoo gij 't eischen dorst,
O, gij wist, dat ge in uw armen
Niet het sieraad van uw borst,
Maar het heilge moet beschermen,
Maar het weesje van uw Vorst !
En, bij 't stormen der gevaren,
Kroost en volk en vorsten saam
Eén herinring grootsch bewaren
Aan een grooten, dierbren naam !

Koningszoon, van God verhoogd,
Eer een kroon u 't hoofd zou drukken
Wier gewicht gij nimmer woogt,

Hebt gij-zelf in zielsverrukken
Uwer weduw traan gedroogd ?
Was 't uw blik die haar bestraalde
Toen, in haar, uw vorstenzon
Koninklijker nederdaalde
Dan zij immer rijzen kon !

Ja, zijn geest, o bleeke vrouw,
Streed met u dien strijd der smarte :
„Wees, mijn gade, wees getrouw !"
Klonk het in uw biddend harte,
Klonk het in dien nacht van rouw !
Hij was 't, die u sterkte en steunde,
Tusschen vloek en lofgeschal,
Toen een halve wereld dreunde
Van dien daverenden val !

Lelie, waar de ceder viel,
Beur uw stengel naar de wolken !
Dat het kroost der vorsten kniel'
Voor de Goden hunner volken —
Vlekloos blijve uw vorstenziel ;
En uw naam zal heerlijk suizen
Door de jongste orakelblaên,
Over 't puin der koningshuizen
Als een koning zal hij gaan !

Waar de balling zwerven moet,
Met een kroon van schimp beladen,
Slechts door ballingen gegroet ;
Waar hij, op zijn vreemde paden,
Geen getrouwen meer ontmoet ;
Waar zijn broederen hem honen,
Waar zijn voet zich scheuren zal
Aan de splinters van hun tronen,
Neergesmeten door zijn val ;

Waar geen eigen graf hem wacht,
Waar de Pyreneën schateren :
Sluwe staatsman, waar uw macht ?
En alleen 't geruisch der wateren
Klagende antwoordt op zijn klacht ;
Waar op Frankrijks kluchttooneelen,
't Zedelooze volk ten spot,
't Grijze hoofd een rol zal spelen
Wreeder dan op 't moordschavot....

Gij, vorstin in 't rouwgewaad,
Laat de vrije volken handelen
Naar des hoogsten Konings raad,
Door de volken zult gij wandelen
Zonder wrok en zonder smaad !
Heil den bodem, heil den koning,
Waar die koningsdochter huist !
Vrede dier onschendbre woning,
Vrede, waar dat rouwkleed ruischt !

Paarlen der welsprekendheid
Op dien rouw, o Lamartine, *
In bewondering gespreid !
Dat uw naam geen vloek verdiene
Dier verheven majesteit !
Haar uw lauwren, volksgenieën,
Heldenmuze, haar uw klacht,
Koningszonen, buigt de knieën,
Vrije volken, houdt de wacht :

Voor haar wijkplaats houdt de wacht,
Als op nieuw de driften wrokken,
Als in éénen wreevlen nacht —
Weer die grijze tronen schokken
Door een onweerstaanbre kracht !
Als voor woede- en lasterkreten
Voor het spottend handgeklap,

Gij geen heul of heil mocht weten,
Koningsbloed en koningschap....

Weduw, wandel over 't puin
Van 't paleis, in asch verzonken,
En het ingestort arduin ;
Want een stemme heeft geklonken
Om uw opgeheven kruin :
Deze koningsweeûw is heilig,
Zuiver van de vorstenblaam :
Deze koningsweezen veilig
In de schaduw van haar naam !

ALARMISTEN

1848

Och bevende alarmisten,
Och pruiken, podagristen,
Och ouwe-wijven-kliek,
Och nare leuterkousen,
Och bankroetiers en smousen,
Je malen maakt me ziek.

Je duffe konversatie
Is ééne lamentatie,
En nergens zie je licht ;
Je snatert en je snottert,
Je steunt en stikt en stottert ....
't Is wat een vies gezicht !

Gedaalde metallieken,
Failliete republieken,
D' effektenhoek vol vrees ;
De kooplui in perikel,
Heel de aard op een karikel,
De wereld op de sjees !

Het menschdom op zijn endje,
Veel kinderen en — geen centje

Verdiensten op 't kantoor ;
Den heelen boel in 't honderd,
En half Euroop geplonderd —
Dat 's alles wat ik hoor !

Wie naar je praat wil luisteren,
Die ziet de zon verduisteren,
Die weet niet, wat hij ziet,
En zou zijn mooiste zaken
Terstond aan kant gaan maken,
Of stuurt ze recht — in 't riet !

Die zou zich dood gaan kniezen,
En al zijn geld verliezen
Uit zuinigheid alleen ;
Die laat zijn kroost verhongeren,
En foetert op de jongeren,
Die spotten om hem heen !

Die ziet, owaai ! de Franschen
Al in zijn keuken dansen,
De meid tot déjeuné ;
Die 's nergens op zijn aise,
Die hoort een Marseillaise
In 't lied van Isabé ! *

Die ziet in al zijn zonen
Al tijger-aardjes wonen
En kleine Louis Blanc's : *
Die 's bang voor Balinezen, *
Die durft geen krant meer lezen,
Maar kijkt er rillend langs !

Met al die bleeke neuzen, *
Die al te serieuzen,
Die lafaards zonder tal,
Met al die alarmisten,
Die om de glorie twisten
Wie 't ergst voorspellen zal.

Met al die bange wezels,
Die kwezels en die ezels,
  Wie drommel, weet er raad ?
Al trekken zich die Joppen *
De haren uit hun koppen,
  Ik weet niet of het baat !

Maar handen uit de mouwen,
Couragie en vertrouwen,
  En wat gezond verstand !
De mensch leeft om te hopen ....
En 't zal zoo'n vaart niet loopen :
  't Leit immers op zijn kant ?

Ook ik beken het garen :
Wat onze tijden baren
  Is ver van amuzant,
't Is vreeslijk en 't is ijselijk,
't Is schriklijk en afgrijselijk ....
  En ik heb ook het land !

Maar 't ergst van alle plagen,
Zijn toch in onze dagen
  Die kennissen van Job !
Het zijn je die meneeren,
Die steeds jeremiëeren,
Die altijd lamenteeren,
Die 't weinig goeds negeeren
En eeuwig redeneeren
  Als kippen zonder kop !

VRIENDEN-RAAD EN DICHTERS-ANTWOORD

„Knaap, werp uw luite in 't vuur, ontspan uw teere snaar,
Leer aan het proza dezer wereld u gewennen !
Wie hoog vliegt, al te vroeg, verlamt zijn stoute pennen ;
  Gij brengt u-zelven, uw gezondheid in gevaar.
Verbreek met mannenkracht de zoete tooverketen,

Die aan de borst der Muze uw ziel gekluisterd houdt:
Of wilt ge vóór uw tijd verlept zijn en versleten,
Gij, jong en warm thans, oud en koud?

Of wilt ge voor één dag, van dichterweelde dronken ....
De dagen geven van uw leven, mannenbloei
En grijsheid, om wier kruin een versche lauwer groei',
Door welbestede en kalme en wijze jeugd geschonken?
Bedenk u, 't is nog tijd, en spot niet met uw kracht;
Vergeet uw droomen en uw roeklooze idealen;
Beheersch, de taal niet, maar uw geest; ga langzaam, zacht,
Leer wachten en leer ademhalen!"

Uw raad is welgemeend en hartlijk, braaf en trouw,
Eén klein gebrek alleen bederft hem in mijn oogen:
't Is onzin, onzin! Ach, onzinnig waar' mijn pogen,
Schoon ik, met hart en ziel, hem leidzaam volgen wou.
O boei mijn veder, boei mijn tong, ontsteel de zangen
Der dichtren aan mijn oog, en wees, uit liefde, hard —
Vergeefs! daar gloeit een lied in 't tintlen van mijn wangen!
Het klinkt in 't kloppen van mijn hart!

't Is mooglijk dat de kunst des levens krachten slope,
't Is mooglijk dat de geest, het lichaam ondermijn',—
Laat de engel van mijn lied mijn stervens-engel zijn!
Ik kreeg, ik heb haar lief, als de engel mijner hope!
Haar ademtocht bezielt mijn leven, als mijn luit;
Zij spreekt van troost en liefde in meer dan aardsche tonen,
Als de Evangelieleer komt ze in de harten wonen;
Ik min haar als de knaap zijn bruid!

Och gij, verbiê den knaap, dat hij zijn liefste kusse;
Verbiê de lava dat zij gloei'; de bergrivier
Dat zij door 't groene dal, fel kronklend, bruis' en zwier';
Of zeg aan gindsche ster, dat zij haar fakkel blussche!
Neen, ga naar 't strand der zee, bij 't barnen op de kust,
En preek den hoogen vloed dat hij in eb verander;

Of breng, wanneer gij kunt, den storm, de golf tot rust —
En keer dan met uw raad .... begrijpen wij elkander ?

De maandroos weet wel, dat zij spoedig leeft, en kort ;
Maar kan zij dies bedaard, met overleg, gaan bloeien ?
Of wel, haar jonge blos van zachter kleur doen gloeien,
Omdat haar vonnis luidt : wees schoon en — ras verdord !
Gelukkig prijkt ze een uur op frisschen maagdeboezem,
Pas juicht zij in die gunst, of reeds bezwijmt haar gloed —
Mijn jeugd, mijn fantazie is ook een lentebloezem,
Die op de trouwe borst der Muze sterven moet.

Het zij ! Ze heeft zich mij, ik heb mij haar gegeven ;
Zij bleef, waar menig droom en dierbre mij ontvlood,
Wie scheurt ons van elkaêr ? Geen vrienden-raad, geen dood,
Onsterflijk als de ziel zal ze eeuwig met haar leven.
En, schoon zij de Eva waar', wier lelieblanke hand
Mijn ziele laven dorst met streng verboden vruchten,
Een ballingschap met haar is mij een vaderland,
En zonder haar zou ik een Paradijs ontvluchten !

1849.

OP EEN VERVELENDE SOIRÉE

Als ik — een jonge slaaf van de oude Maatschappij
En ons charmant verkeer — gehoorzaam aan de wetten
En wat men plicht noemt en fatsoen en etiketten,
Mij-zelven treiter, en een avondje, een partij
Met twintig andren mee moet rekken en bederven,
Waar mij mijn liefste vriend, in feestgewaad, verveelt,
Als ik wou heengaan of wou slapen of wou sterven,
En eindlijk — om het niet voor eeuwig te verkerven —
Mijn blijde trekken plooi of 't in mijn kiezen scheelt :
Dan denk ik dikwijls, om mijn geestje te vertreden,
Aan de oude feestjes op het dierbaar Muiderslot ; *
Aan 'd ouderwetschen zang, de minnelijke zeden,

Gezegend en bemind bij onzer vaadren God !
Aan 't geestig lied van Hooft en de Italjaansche wijnen
Die vloeiden langs den disch ; aan Tesselade's knie, *
Die bij 't verliefde vuur van 's Drossaarts poëzie *
Barlaeus zachtkens stiet, wiens blijde minnepijnen *
Ontwaakten, joliger dan ooit, daar 't achtbaar hoofd
Van Vondel lustig schudde en hij het geurig ooft, —
Die pruimpjes, waarvan Hooft aan Tessel heeft geschreven,
Dat zij verlangden naar heur frisschen rozenmond
En riepen in den hof : ei pluk ons, kom terstond ! —
Daar hij de zoete fruit haar lachend aan mocht geven.
Ik zie haar muiltjes onder tafel, naar de maat
Van „'t lustig watertjen" al tripplen op en neder,
Daar Huyghens vast bepeinst of Tessels oog zoo teeder
Als geestig schittert in 't verstandige gelaat.
Hoor! Roemer roemt den wijn zoo kostlijk als de zangen, *
En fijn gelijk de scherts, die al de spijzen kruidt ;
Een ieder heeft de kleur der blijdschap op de wangen,
Elk bracht zijn liedje mee, zijn liefjen en zijn luit !
Daar schuift de schalke Drost het hooge venster open,
En klaagt, dat hem de herfst geen nachtegalen zond
In 't heerlijk woud, bij zulk een zachten avondstond,
En ziet zijn Tesseltje aan, vol scherts en liefde en hopen ;
't Is of zijn oog haar smeekt, of zij den nachtegaal
Niet wil vervangen in zijn feestelijke zaal,
Zij, die met de engelen verdient partij te zingen !
En zij begrijpt hem. Eerst als 't koeltje van den nacht
Vloeit noot op noot haar van de lippen, balsemzacht;
Straks maakt zij u beschaamd, o zanger der seringen,
Zoo hoog-welluidend stijgt haar vriendlijk lied, zoo zoet
En teeder, als uw jongste, uw schoonste lentegroet;
Vos hoort den weerklank van Ausoonje's veldschalmeien; *
Barlaeus meent zich op d'Olympus, bij de goôn, *
En vader Vondel, in verrukking van dien toon,
Denkt aan zijn Paradijs en dicht zijn englenreien! — *
En ik . . ontwaak uit zulk een droom ! Weer zwerft mijn oog
De stijve rijen langs der vakerige vrinden ;

Ik kan geen lief gelaat of levend oog meer vinden,
  En sla, in wanhoop schier, mijn blikken naar omhoog ....
Wie, Jonkers! zal ons met een lied van Hooft verrassen?
Wie, Dames, wie van u zou Tessels muiltje passen?
Augustus 1849.

NASCHRIFT

'k Weet nu een kleinen, vluggen voet,
Wien toch *dat* muiltje passen moet.
Maar uit bescheidenheid alleen,
Roept de eignares : foei neen, o neen!
En wip! zij vlood, toen ik verzocht,
Of ik 't haar dan eens passen mocht!

IDEALEN

Aan W. S., theol. stud.*

Wat gij in uw liefste droomen
  Ooit uw God hebt afgebeên,
't Kerkje tusschen lindeboomen,
  't Vroolijk landschap om u heen ;
Velden, die van welvaart ruischen,
't Rookwolkje uit de bonte kluizen,
  Al de liefde van dien oord :
Op uw avondwandelingen
Kleinen, die zich om u dringen,
  Grijsaards, luistrend naar uw woord.

Laat die toekomst-idealen,
  Van Gods zegen overstort,
Steeds uw weg, uw hart bestralen,
  Waar het somtijds donker wordt :
Zoo geen vriendlijke aangezichten
Meer 't gezellig pad verlichten,
  Eens met bloemen overspreid, —

Zoudt gij schromen, zoudt gij vreezen ? —
Mag de weg niet eenzaam wezen,
Die u naar uw dorpje leidt ?

1847.

UIT MIJN DAGBOEK

Daar zijn in 't leven van die vriendelijke dagen,
Die ons de koude borst verwarmen door hun gloed,
Den hemel brengen in het zoekende gemoed,
Die allen twijfel, alle donkerheid verjagen,
Die ons verjongen, ons vervoeren van genot,
Den sluimerenden droom des harten doen ontwaken,
Ons nader voeren tot geloof en hope en God,
En bijna weer tot kindren maken ;

Wanneer geen wanklank in ons hart dringt of ons huis,
Ons oog alleenig rust op troostende aangezichten,
Als heldre blikken ons in de eenzaamheid verlichten,
Als 't kind de woning vult met feestelijk gedruis ;
Als we in de buitenlucht eens zuiver ademhalen,
En wandelen in geur en kleur, in lucht en lied ;
Als we in de zoete scheemring dwalen,
En de armen strekken naar een beeld, dat niemand ziet !

O buiten, buiten gaat mijn hart zoo heerlijk open
En geurt en bloeit en zingt met bloemenhof en woud :
Ik ben gelukkig als een kind en dwaas en stout,
Ik durf weer veilig van het leven alles hopen !
Het morgenkoeltje waait mijn opgeruimden geest
Zoo vroolijk wakker met de bloemen in de dalen !
Mij kwelt een kwaal, die slechts van rozengeur geneest,
Een heimwee naar de lucht en zuivre zonnestralen !

O buiten ken ik van die dagen, die zoo zacht
Voorbij mijn dankend oog en koeler voorhoofd zweven,

Als stemmen uit dien oord, waar onze dooden leven,
Die om ons fluisteren in het heilig uur der nacht,
Dat ik geen wrevel in mijn hart meer kan bewaren,
Dat ik mijn vijand — vriend en broeder noemen zou ;
Dat ieder blaadje ruischt, als de Evangelieblaêren
Van Gods belofte en liefde-trouw !

Daar gaat mijn eenzaam pad langs zegenruischend koren,
Muziek stijgt uit het dal, muziek van golvend graan :
De koeltjes keuvlen en de vogelkoren slaan ....
't Gegons der wereld is verbannen uit mijn ooren.
Daar rust ik op het mos, het bruidsbed der natuur,
Aan mijner heuvlen voet zoo zalig en tevreden,
Als in het vleiend avonduur
Een jonge bruigom aan den voet der aangebeden' !

Ik zwerf door 't woud, gelijk een sombre kluizenaar,
En — als 't mij soms verveelt al zwijgend rond te dwalen —
Dan, of een zoete hoop mijn klanken mocht herhalen,
Noem ik een dierbren naam, op mijn verliefde snaar ;
Of wel, ik troost mij met mijn liefelijk verleden,
Die bleeke schoone, die ons altijd volgt en mint,
Die mij herinnert al mijn moeders teederheden,
En menig dierbre smart en jonggestorven kind !

Ik voel mij veilig in den lommer mijner linden,
Als in een tempel Gods ; 't is of mijn rustloos hoofd
Eerbiediger zich buigt, mijn ziele meer gelooft ....
'k Zou graag op 't eenzaam mos een rustig sterfbed vinden !
Ik schep daar levenslust, en kalme stervensmoed
Daalt neder in mijn borst ; met zonde en smart beladen,
Vlucht ik naar buiten en — voor mijn verdoolden voet
Strooit God zijn woord, zijn troost, in bloemen op mijn paden !

Dan rust mijn blik zoo kalm op 't leven, dat ik min,
Als op de kleuren, op het landschap voor mijn oogen,
En — moedig, als 't geloof staart in de hemelbogen,

Staar ik de toekomst van mijn jeugdig leven in.
En aan den avond van die dagen rijst mijn bede
Tot Hem, die iets van 't zoet der heem'len mij vertrouwt :
„Hetzij ik leef ! hetzij ik sterf, — ik ga in vrede,
Ik heb Uw zaligheid aanschouwd !"

Juli 1849.

LEVENSLUST

Levenslust is 't ware leven,
Is het liefelijkste goed,
Dat de lachende aard kan geven
Van haar weelde en overvloed.
't Is geen trek der dwaze zinnen
't Jonge leven te beminnen :
Levenslust is levenskracht ;
Levenslust is vroolijk strijden,
Hopend en geduldig lijden —
Is een kinderlijk verblijden,
Dat den Hemel tegenlacht.

Maar om 't leven wel te smaken,
Dient daar nog een hooger gloed
In de vrome borst te blaken :
Vaste, kalme stervensmoed !
Wie geen moed heeft om te sterven,
Zal den moed tot leven derven :
Steeds gaapt de afgrond aan zijn voet.
Om langs rozen mij te leiden,
Om mijn leger zacht te spreiden,
Als dit minnend hart moet scheiden,
Geef, o God ! geef mij die beiden :
Levenslust en stervensmoed.

Juli 1849.

AAN EEN HEEREBOER *

Beminnenswaard, benijdenswaard
  Uw keuze, uw weg, uw deel :
Het vrije land, de bloeiende aard,
  De velden, golvend geel,
De blauwe lucht, de blonde zee,
  Het schaduwrijk priëel,
Het beste werk, de zoetste vreê
  En — 't wambuis van fluweel !

Vergeet, vergeet onze arme stad
  En haar pantoffeldos ;
Daar buiten blijve uw hart, uw schat,
  Bij bloemen, heide en bosch !
Vergeten — en vergeten zijn
  Is 't hechtst geluk op aard :
't Geluk bij ons is last of schijn,
  Geen zucht, geen afscheid waard.

Wij teren hier in damp en gas,
  Verveling en fatsoen :
Gij rolt in koren, mos en gras,
  En hupt in lucht en groen.
Ik stoot mij hier aan iedre kei
  En hijg als levensmoe ;
De frissche koelte van uw hei
  Waait u het leven toe !

Wij sukklen en wij kuchen hier,
  De poel is ongezond :
Dat ginds uw jonkheid bloeie en tier',
  Word stevig, bruin en rond !
Daar knijpt geen hoest de dorre keel
  Op Gelders heuvelkling ;
De kwalen vliên voor 't woudgekweel
  En 't geuren der sering.

Hier duurt des levens lente kort,
De mensch wordt spoedig oud !
De bloem van liefde en hoop verdort,
Het hart wordt stug en koud.
Beklaagbaar de arme, die gelooft
In bloemen, straal of lied !
De wijzen schudden koeltjes 't hoofd,
Want zij gelooven niet.

Natuur, vertrouwde van haar God,
Die wijzer is dan wij,
Aêmt leven, liefde, lust, genot,
Haar stem is harmonij ;
Zij zuivert, zij verjongt het bloed,
Zij troost in elke smart,
Zij strooit ons rozen in 't gemoed
En poëzie in 't hart.

Tot u spreekt iedre morgenstond :
Werk met vernieuwden lust !
En de avond fluistert zoet in 't rond :
Smaak, met de schepping, rust.
Met voorjaarsbloesem, wintersneeuw,
Of najaarsgeel bestrooid,
Gij, blijde telg der gouden eeuw,
Verveelt u ginder nooit !

Groei, jonker, saam met land en stand,
Sla nooit den tongval mis ;
De hutspot van uw Gelderland
Zij 't sieraad van uw disch !
Geen spijs zoo hartig en gezond,
Die meer 't gehemelt streelt,
Dan vrucht gebouwd op eigen grond,
Met eigen hand geteeld !

Schaam 't grove brood, het grove kleed
En 't grove werk u niet ;

De beste dauw is 't eerlijk zweet,
  Dat van uw voorhoofd vliet.
Wees de eerste knecht in eigen rijk,
  Wees boer met hart en vuist,
Wroet in uw goudmijn, — heide en slijk —
  Met onversaagde knuist !

Uw sluimerende heidegrond
  Ontwake nieuw en blijd ;
Sluit' Moeder Aarde een schoon verbond
  Met moed, vernuft en vlijt !
Gij — trek partij van 't woeste land !
  Natuur is mild genoeg,
Als maar de mensch zijn trage hand
  Wil strekken naar den ploeg.

„Werk !" is een goede, groote wet —
  Geen bittre zondestraf ;
De kracht tot d'arbeid is 't gebed,
  De rust van 't werk — het graf.
Waar arbeid en gebed zich paart,
  Daar, o Verhoorder ! rijz',
Uit stuivend zand en ledig' aard,
  Een lachend Paradijs !

Wel hem, die 't goud gedijen laat
  In de omgeworpen kluit :
Natuur is de allerbeste Staat,
  Die nooit haar schatkist sluit.
Haar schatkist is een moederschoot,
  Die vloeit in 't oogstgetij ;
Natuur is mild en goed en groot,
  En eerlijker dan wij.

Och, knip nu geen koeponnen meer
  Met de ouderwetsche schaar :
Uw sikkel maai' ze heinde en veer

Van velden, vol en zwaar !
Uw akker schiete welig op,
Schoon Rus en rente daal' ! —
Gij dankt voor iedren regendrop,
Voor elken zonnestraal.

Gij maakt uw schoonen naam bemind,
Dien de arme biddend noemt ;
En 'k weet dat menig Geldersch kind
Het snugger heerschap roemt.
Uw hoeve is menig Buiten waard,
Uw hof verrukt mijn oog ;
De zegen lacht u toe uit de aard,
Bestraalt u van omhoog.

Toch, zie aandachtig in het rond :
Is 't paradijs volmaakt ?
Denk aan den winteravondstond,
Die telkens weer genaakt :
Denk, niet altoos blijft vader Cats
De Bijbel van uw stand,
Schoon, als uw grond, vol gouden schats,
Uw wintertroost op 't land :

En dies, dat zoete liefdetrouw
Zich, onder 't needrig dak,
Een vroolijk, veilig nestje bouw,
Als 't duifje op d' eikentak.
Een nestje van het bloemfestoen,
Den rozenkrans der Mei !
Van de eerste bloesems, 't eerste groen,
Op uw herschapen hei !

Ik weet een jong, een blozend kind,
Als 't koren rank en blond,
Vol zoet gesnap als de avondwind,
Blij als de morgenstond ;

Een frissche bloem, een eedle spruit,
Geen vreemde wonderplant :
Ik weet een blijde, blonde bruid,
Die lieft en leeft op 't land !

Waar zij treedt, treedt de winter niet,
Daar laat ze een rozenspoor ;
Haar stem klinkt als een lentelied
Het somber najaar door ;
Zij hoort in Edens lustwarand
Bij lieve zustren thuis,
Of — bij de bloemen van uw land
En in uw veilge kluis !

Bloei', met uw heide, bloeie uw huis
Van zegen, onverpoosd !
Het veld weergalm' van 't oogstgeruisch,
Het huis van lachend kroost !
Hoor, hoor, hoe ginds de tortel kirt,
Hoe slaat de nachtegaal !
De lente strooit oranje en mirt :
Dát is orakeltaal !

Dat veld en woud en bloemenkoor
Mijn kunsteloozen zang
Welluidender in 's landmans oor
En zoeter dan vervang.
Het fluistert in den rozengaard,
Het ritselt in 't priëel :
Beminnenswaard, benijdenswaard
Uw weg, uw werk, uw deel !

IN DE BIBLIOTHEEK VAN EEN LIEFHEBBER

Geleerdheid grijnst van alle kanten
Hier door een stemmig donker heen :
Ach ! met de eerwaarde folianten

In perkament, als achtbre tanten,
  Ben ik, zoo jong, niet graag alleen.

Hu ! ijzegrimmige kwartijnen,
  Gij staart mij zoo verschriklijk aan,
  Als waar' hij erger dan profaan,
Die aan uw saaien schuifgordijnen
  Zijn wuften handschoen durfde slaan.

't Is boek van onderen tot boven !
  Hier groeien boeken uit den grond :
Ai help ! ik voel mij zoo bestoven,
Als rolden al die filozofen
  Gelijk uit hun papieren mond !

Hij, die dees achtbre rijen schikte,
  Bouwde eens aan Babels toren mee ;
  Hier hebt gij de oudheid, stof op snee !
En — hoe ik van die titlen schrikte —
  Verwarring is hier 't groot idee.

Ik zou vergeefs mijn vrienden zoeken,
  Ik heb geen moed en geen pleizier ;
Het is of gij uit alle hoeken :
Mij toebromt, o pedante boeken :
  „Gij zijt geen boek, wat doet gij hier ?"

Hoor ! De oude grenen kasten kraken,
  De meester komt.... het vunze stof
  Dampt naar de zoldring duf en dof !
Ik mag mij uit de voeten maken,
  Ik voel een bitsen schouderklop,
Ik zie twee opgesperde kaken....
  De boekeneter eet mij op !

STEM DES HARTEN

I

Ach, zou dat zonde zijn, als ik mijn blijde handen
Des avonds reik naar God en dankend uitroep : „Heer,
Ik ben gehecht aan de aard, met meer dan aardsche banden
Van wereldlust, of goud of eer.
Ja, 'k heb deze aarde lief ; ik ben gehecht aan 't leven,
Met tooversnoeren, als door engelen geweven ;
Mijn boezem jaagt van levenslust,
Nu, luider dan weleer bij 't ruischen, vieren, blaken
Van onbezonnen scherts en wufte zinvermaken
En vreugde zonder rouw of rust."

Mijn wilde jonkheid heeft gespeeld met haar talenten
Als 't onnadenkend kind met nutloos speelgoed speelt ;
De gave, die 'k ontving, wierp vruchten af noch renten,
Al heeft mijn lied te-met een vriendlijk oor gestreeld.
Ik heb mijn jeugd verdroomd, verbeuzeld en verzongen ;
Het vuur der fantazie, mijn adren ingedrongen,
Heeft de onschuld mijner ziel verpest ;
Een droom van zinlijkheid ontrustte mijn gedachten,
Voor hersenschim op schim verspilde ik de eêlste krachten —
En daar is wroeging, die mij rest.

't Was zwerven zonder doel, en zoeken zonder vinden,
Genieten zonder smaak, en sluimren zonder rust ;
Daar was geen heilge band, die mij aan de aard mocht binden,
't Was leven zonder last en leven zonder lust !
Een wreede nachtwaak soms vol wreevle fantaziën,
Doorworsteld in den arm van twijflaars en genieën,
Stak op mijn wang een koortsgloed aan ;
En 's morgens afgemat, vol onbestemde smarte,
Zocht ik een troost, een God, een leven voor mijn harte —
En alles riep : „Vergaan, vergaan !"

O Heer, ik heb als knaap gestreden en geleden,
Gelijk een grijsaard, die naar 't donker graf zich bukt
En vruchteloos een ster, een staf zoekt voor zijn schreden,
Die kroost noch kruis in de armen drukt.
Maar vluchtig was mijn ernst en duurzaam was mijn zonde,
Vergifte scherts vloeide als een balsem in de wonde
Van 't brekend en ontwaakt gemoed !....
Waartoe mij langer met Gods raadslen te vermoeien ?
Laat mij de purpren druif in 't tintlend schenkglas gloeien..
Gelukkig hij, wien de aard voldoet !....

Helaas, ik meende 't nooit ! 't was nutloos zelfmisleiden ;
Neen, 't was somtijds een zucht, een diepe wanhoopsklacht ;
O wereld, waar uw stem, uw vreugde, uw eer mij vleiden,
'k Heb nooit van u mijn heil verwacht ;
'k Heb nooit mijn slingrend hart geheel aan u verloren,
'k Heb menig uur gevloekt, dat ik u toe moest hooren :
Gij, dwaze, waart mijn afgod nooit !
Maar ook, mij bleef geen God, geen Hemel mij, daarboven :
Mijn hoop was met mijn ernst als ijdele asch verstoven,
Die op den storm wordt uitgestrooid !

'k Begreep het raadsel niet van 's menschen lotbestemming :
Het leven was me een droom, en de aarde een droomgezicht,
Ik wandelde in een wolk van angst en zielsbeklemming,
't Was duister in mijn ziel, bij 's levens morgenlicht.
Ik vlood mij-zelf ; ik vlood de wroeging der gedachten..
Maar toch, in de onrust soms der halfdoorwaakte nachten,
Is 't voor mijn brandend oog geweest,
Als stond een engel daar, wier teedre stem ik kende,
Die sprak, als zij haar oog, vol tranen, tot mij wendde :
„Welzalig de armen naar den geest...."

II

En thans ? mijn uchtendlied stijgt als mijn avondbede :
„Heer, laat mij arm van geest, en rijker zijn van hart !"
En thans ? een koelte Gods, een adem van zijn vrede

Ruischt om mijn twijflend hoofd en heelt mijn zondesmart,
Ik voel mij iedren dag een wankle schrede nader
Tot u, o bloedig kruis, tot U, o reddend Vader,
Al ben 'k bij die van verre staan ;
Ook die van verre zijn, zij mogen zonder schromen
Tot U, die nimmer ver, die steeds nabij zijt, komen :
De vreemden neemt Ge als zonen aan.

Nu is mij de aarde lief, en dierbaar werd mij 't leven,
En hopend staart mijn blik op 't bloeiend levenspad :
Mijn arme ziel kreeg rust, een rust van God gegeven,
Ofschoon mijn jonkheid Hem vergat.
o Overvloedige ! hoe voedzaam is uw zegen !
Het leven is woestijn — daar daalt uw mannaregen,
Het water stroomt uit elke rots !
Hoe heerlijk is nu de aard ! hoe warm gij, zonnestralen,
Waar Hij die aard bezielt, — waar gij in 't hart komt dalen,
Als 't koestrend vuur der liefde Gods !

Daar spreekt een andre lach in 't oog der aangebeden',
Waar gij haar drukt in d'arm als 't zoetst geschenk van God;
De vriendschap heeft, met Hem, verhoogde teederheden,
De luite een reiner klank, en 't leven meer genot ;
Daar is geloof en hoop bij iedre star te vinden,
Daar spreekt een geestenstem in 't lied der najaarswinden,
In lentezang en wiekgeklep...
Maar ook, o menschengeest, die op uw aadlaarsreizen
Den gouden sleutel vondt der wonderen-paleizen,
Ik weet geen rust dan bij een kreb !

En uit die krebbe klinkt één lied, één last u tegen :
Welzalig de armen Gods en de armen naar den geest ;
Wie zich het diepst verneêrt, ontvangt het hoogst den zegen,
Wie 't minst bezit, ontvangt het meest.
o Laat me, bij dat woord, het hoofd ter ruste vlijen,
Zacht, als een zalige in den schoot der englenreien,
Wier vleugel hem een tente spreidt !

Laat me op de zee der eeuw mijn zeilsteen niet verliezen,
Laat mij geloof met rust, voor trots en kennis kiezen : —
Uw kennis, God ! is zaligheid !

Zoek eerst, o zondaar, zoek het Koninkrijk des Heeren,
En al het andre wordt geworpen in uw schoot :
Wie aan zijn poorte klopt, hij zal niet ledig keeren :
God geeft geen aalmoes, geeft geen brood !
Hij schenkt de volheid van zijn beste zegeningen ;
En somtijds geeft Hij aan zijn arme stervelingen
Ook levenslust bij hemelrust,
En hecht hun hart aan de aard met meer dan aardsche banden,
Die Hij eens zelf ontknoopt met de eigen vaderhanden,
Die ginds de heilige engel kust.

1848.

LENTE

Laat het strooien hoedje zwieren
Op 't kastanjebruin !
Pluk een knopjen in uw tuin :
Dierbre, wij gaan lente vieren
Op het hooge duin.

Wij gaan juichen, wij gaan danken
Onzen rijken God,
Die uit bloemen weeft ons lot,
Die ons harte vult met klanken
Van het blijdst genot ;

Die zijn bloemen in uw gaarde,
In uw ziele strooit,
Hart en hemelen ontplooit ;
Die zijn schoone, bloeiende aarde,
En uw voorhoofd tooit !

Die de leliën en rozen
Kleedt met majesteit,
Zonneglans en heerlijkheid ;
Die ons, kindren, zorgeloozen,
Onzen wensch bereidt.

Boven eike- en lindekruinen
Aêmt de borst zoo vrij,
Laat ons danken vroom en blij ;
Op de hooge, blonde duinen,
Eenzaam knielen wij !

Lachen wij den hemel tegen,
Die ons tegenlacht
Met zijn vrede, met zijn pracht,
Met nog ruimer, rijker zegen
Dan ons hart zich dacht !

Ja ! ik wil mijn vroolijke oogen
Naar mijn Schepper slaan !
'k Weet, Hij, die zoo menig traan
In zijn goedheid af wou drogen,
Zal mijn lach verstaan !

Op, ten hooge tempelzalen !
Door geen mensch bespied,
Wil ik juichen : ik geniet !
En aan Hem den dank betalen,
Die mijn hart doorziet !

Laat het strooien hoedje zwieren
Op 't kastanjebruin !
Pluk een knopjen in uw tuin :
Lieve, wij gaan lente vieren
Op het hooge duin !

1848.

ALS IK DES ZOMERS

Als ik des zomers, duffe stadswal, u ontweken,
Mijn jonge jeugd geniet in zachte hemelstreken,
  En baad in morgenkoelte en dweep in maneschijn
  Aan 't blauwe Sparen of den dichterlijken Rijn,
Waar lieve menschen langs de groene heuvlen wonen,
Waar 't hooge woud weerklinkt van blijde hemeltonen,
  Waar ik de bloempjes ken ! waar ik den tijd vergeet,
  En van geen zorg — ei neen ! van dag noch datum weet ;
Waar ik geen last heb van mij-zelf noch van mijn vrinden,
En mij in 't dichte bosch geen taaie brief kan vinden,
  Daar 'k ook geen nieuws verneem, dan 't eeuwig jonge lied,
  Dat uit den hemel klinkt en in mijn ziele vliet :
Dan is 't mij soms als liep ik pas in 't lieve leven,
Als hadde ik niets gezien dan deze kalme dreven,
  Als hadde ik niets gesmaakt dan deze zuivre lucht,
  Als hadde ik niets gehoord dan 't fluistrend windgezucht,
Als hadde ik niets beschreid, gevoeld, gedacht, geleden —
Anch'io de eerste mensch in 't nieuwgeschapen Eden ! *

1848.

ZOMERTOCHTJE

Mooi weer ! was de kreet, en de blozende morgen
  Beloofde ons een pralenden, stralenden dag ; —
  Het tochtje ving aan met een dankbaren lach ; —
De vogelen zongen : verbant uwe zorgen !
  De bloemen verkondden : geniet uwe jeugd !
  Gods vriendlijke hemel : ik gun u de vreugd !
En 't opene hart hield geen smartje verborgen :
  Een jonkheid van weelde, van liefde, van licht,
  Stroomde allen van 't prettig en vroolijk gezicht. —
De sierlijke paarden, gelukkige slaven,
Zij schenen alleen voor genoegen te draven ;
  De weg was zoo schoon of de milde natuur

Een bruidje verwachtte in dit feestelijk uur ;
De kindren, met gretige, gulzige blikken,
Vertelden elkaêr van den heerlijken room —
Luilekkerlands geurigen, zuiveren stroom —
Die straks op de hoeve hun hart zou verkwikken ;
Van 't lekkere hooiland, dat noodde tot rust
Na spelen en stoeien en dertelen lust ;
De meisjes — zij kleurden ; de knapen — zij lachten
En kweekten verwonderlijk zoete gedachten....
Daar hief, na een poos, voor het vonkelend oog,
De toren van 't dorp uit het groen zich omhoog,
Daar lachte de hoeve den juichenden tegen,
Daar stroomde het welkom, de room en de zegen,
Daar geurde de feestdisch — een gaard in den gaard !
Daar namen en harten en magen hun vaart !
Wij vierden den zomer — wij stoeiden en gloeiden,
Tot we eindelijk, vermoeiden, als beekjes vervloeiden. —
Maar één had geen lust en geen rust en geen duur,
Geen smaak in den room en geen oog voor natuur,
Geen lach voor den lach van het glunder boerinnetje,
Geen arm voor den arm van een geestig vriendinnetje....
Och help, hij was dwars door zijn hartje gegriefd,
Betooverd, besluitloos, jaloersch en verliefd ;
De guit dacht zich gek op een liefdesverklaring....
Zijn liefje intusschen.... had ik in bewaring.

1849.

VLIEGENVREUGD EN DICHTERSMART

Och, mijn plannen, och, mijn droomen !
't Rijk der muggen is gekomen,
En de vliegen, zonder tal; —
Geven in mijn zonnig huisje,
In mijn warm en stoffig kluisje,
Wesp en bij haar zomerbal.

'k Ben van nacht schier opgevreten,
Uitgezogen, stukgebeten,
  Door een kannibaalsche mug ;
En, sinds de eerste morgenglansen,
Hoorde ik niets dan vliegen dansen,
  Die ontwaakten versch en vlug !

Voor dat razen en dat snorren,
Voor dat blazen en dat knorren
  Is mijn meisjen al gevlucht :
Voor haar steken half bezweken
Zijn de zangstertjes geweken
  En verdwenen in de lucht !

Monstervliegen, helsche koren
Springen om en in mijn ooren ; —
  In mijn haren, in mijn hals
Danst een hommel, woest van minne,
Met de vliegenkoninginne,
  Den afgrijselijksten wals.

Hoor ze tieren.... kijk ze zwieren
In mijn boeken en papieren,
  In mijn melk en op mijn brood,
In mijn inkt en in mijn suiker,
In mijn vruchten.... op den ruiker,
  Dien een trouwe hand mij bood....

'k Ben de monsters nagevlogen,
Dorst naar 't witte bloed in de oogen,
  'k Heb ze op stoelen nagewipt ;
Eén doorboorde ik, twee versloeg ik,
Drie vermoordde ik, vijf verjoeg ik,
  Een zelfs heb ik.... doorgeknipt !

Ondertusschen nieuwe drommen
Rukten aan met turksche trommen,

En een Simson ben ik niet:....
Op het werken is geen kijk meer;
'k Ben geen kwart ideetje rijk meer
En prozaïsch van verdriet.

O, genade voor den zanger!
'k Zing en zie en denk niet langer,
Afgemarteld, afgesloofd....
Legioenen vliegen gonzen,
Item Almanakken bonzen
Op mijn leeg en brekend hoofd!

1850.

REIZEN.

O droomen van mijn jeugd en van mijn lange nacht!
O zielsverlangen, dat mij langzaam doet verteren!
Ik reikhals naar de top der bergen, en ik smacht,
Ik hunker naar de blauwe meren!
Ik heb al lang genoeg mijn effen pad betreên,
'k Wil rijzen, dalen, 'k wil genieten, leeren, zwerven;
Ik wil voor lange jaren heen;
Voor ik Gods wondren heb gezien, kan ik niet sterven!

Ben ik niet moe en krank en leeg? — o laat mij gaan!
Alleen vermoeinis en genot doet mij herleven.
Ik ben gevangen: 'k smacht mijn vleuglen uit te slaan
In wolken en oranjedreven.
Ach laat mij gaan! 'k Heb uit een ander Paradijs
De vleistem van een geest — mijn goeden geest — vernomen..
Voel hoe mijn voorhoofd gloeit, laat bij der bergen ijs
Mijn dorstig, brandend hart bekomen!

'k Wil leven scheppen uit uw dichterlijken schoot,
Beroemde meren, langs wier oever schimmen waren*
Van Vrijheid, Schoonheid, en Genie, als 't avondrood
Der zon van Zwitserland vast wegkwijnt in uw baren....

O God ! een vloed van poëzie zal in mijn hart,
Mijn jong, mijn open hart, als balsem nederstroomen,
Van groote liefde en groote smart.
En goddelijke dichterdroomen !

Naar Spanje, Spanje ! 'k wil in 't lauwe schemeruur,
Bij 't stargeflonker van twee Andaluzische oogen,
D' oranjelusthof zien der toovrende natuur,
Den boog van 't Moorsch paleis, de azuren hemelbogen !
Ik wil Aranjuez, Sevielje, Burgos — neen,
Op afgelegen kerkhofhoeken,
Waar nooit de zon der glorie scheen,
Wil ik, o, Spanje ! 't graf van uw Cervantes zoeken ! *

En ik zal drijven in den gondel, als de nacht
Op Napels' waatren daalt, als de avondwinden hijgen
Van weelde, en 't golfje spreekt van Tasso's liefdeklacht,*
En Harolds zangen uit den schoot der baren stijgen ! *
Wees gij alleen mijn gids, o wilde Fantazij,
Mijn reisplan is een lied vol grillen en verlangen :
Maar al die oorden roepen mij,
Waar rots of waterval dweept van verliefde zangen.

'k Zal reizen over zee en dolen over de aard ;
'k Wil vreemde menschen zien en zeden, verre kusten —
Dat is een kostlijk deel des korten levens waard —
En ik moet zwerven eer mijn zwervend hart kan rusten ;
Ik moet mij sterken met natuur en bergenlucht,
Bij kunst en puin, in avonturen en gevaren !
Op dan, dit goede land ontvlucht,
Om schatten des gevoels, des geestes op te gaêren !

Mijn trouwe makker is gereed. Wij gaan, wij gaan,
Als vrije vooglen aan het duffe nest ontvlogen ;
Laat de eerste lentestraal maar dalen uit den hoogen,
En 't lentekoor voor ons het uur van scheiden slaan !
De toekomst lacht ons aan van blauwe hemelbogen,

Het voorjaar komt! wij gaan, vaarwel, wij gaan
(aanstonds —
Tenzij een dierbaar kind, tenzij twee sprekende oogen
Mij schreiend smeeken : Blijf bij ons!

1850.

SPEELGOED VAN MIJN KINDERJAREN

Speelgoed van mijn kinderjaren,
'k Vraag u niet wanhopig weer :
'k Hield nog enkle wilde haren
Van mijn zorgeloos weleer,
En, bij 't rijpen van mijn leven,
Heeft des Hemels trouwe gunst
Hooger rijkdom mij gegeven :
Droomen, zangen, liefde en kunst!

Ik heb meisjes om te stoeien,
Voor de vlinders van 't terras!
Andre kijkers die mij boeien,
Dan 't geslepen tooverglas!
'k Heb voor vliegers — luchtkasteelen,
Drijvende in den zomerglans ;
Voor mijn drukke kinderspelen,
Tonenspel en notendans!

Ik weet zoeter, dwazer zangen,
Dan der sprookjes poëzij ;
Vroeger kon ik musschen vangen,
En nu — duifjes, blank en blij ;
'k Heb een handvol mirteblaêren,
Voor amandel en rozijn,
En op mijn vervlogen jaren
Drink ik met den ouden wijn!

'k Wandel met een lied door 't leven,
Blij als 't kind aan moeders hand —

Kennis, door uw rijke dreven,
  Kunst, door uw gelukkig land !
'k Heb een wereld voor mijn spelen,
  En vermoeid van spel en lust,
Of van menschen die krakeelen,
  Ook een Hemel voor mijn rust.

1849.

SPREEKWOORDJES

Dorst maakt van de frissche stroomen,
Die den wandlaar doen bekomen
  Van de hitte van zijn pad,
  Meer dan kostlijk druivennat ;
Honger stooft de rauwste blaêren,
  Harde boonen maakt hij zoet ;
Slaap schudt veeren van de varen,
  En maakt nacht van middaggloed ;
Zuinigheid maakt eerlijke armen
  Arbeid alle menschen rijk :
Mededoogen en erbarmen
  Maakt het schepsel God gelijk.
Kleine handen, reine tanden
  Maken alle meisjes mooi ;
Liefde tooit de barste stranden,
  Maakt een hemel van een kooi ;
Witte dassen, witte haren,
  Pruikjes maken dominees
Van wie vroeger losser waren
  Dan studenten op een sjees ;
Geld maakt uil en aap en ezel
  Burgemeester, man van staat ;
Wijn maakt d'allerfijnsten kwezel
  Tot een wakkren kameraad ;
Zoute scherts maakt flauwe spijzen
  Hartig, water-wijntjes fijn ;
Eetlust, kippen tot patrijzen,

En „een broodje" tot festijn ;
Gouden knoopen, modekleeren
Maken mof en intrigant
Vette hanzen, groote heeren ;
Twintig leugentjes — een krant.
Van gebrek aan krakelingen
Maakt u de angst een hongersnood ;
Praatjes maken menschen dood,
Die nog vrij door 't leven springen ;
Onbeschaamdheid maakt een nul
Nommer-één in 't wereldspul ;
Lucht maakt kranken tot gezonden ;
Edukatie maakt de honden,
De aapjes in de kermistent,
Bijna menschen van talent ;
Onze tijd maakt diplomaten,
Filozofen, demokraten,
Van mijn kruier en mijn „Jan" : —
Maar geen kist vol ridderstarren
Maakt van vijf-en-twintig narren
Ooit één knap, verstandig man.

1849.

'T LATIJNSCHE SCHOOL

Latijnsche school, Latijnsche poort !
Gezegend en gezellig oord,
O wereld vol illusie !
Vol lust en Grieksch en lief en leed,
O wereld, die ik nooit vergeet,
Vol vriendschap en vol ruzie !

O zoete bluf van 't eerst Latijn,
O heerlijkheid de tolk te zijn
Cornelii Nepotis ! *
Te voelen, als men verzen schrijft,

Dat men altoos een bengel blijft,
  En dat de Rektor groot is !

O lieve standjes voor de poort !
Mooi-meisjes in haar vreê gestoord,
  Die langs den Singel kuierden ;
Waar onvermoeid, om klokke twee,
Nos patriae deliciae *
  Nog een kwartiertje luierden !

We waren toen zoo prettig slecht ;
(Zij 't met een diepen zucht gezegd !)
  Wij gaven om geen pensa ! *
Wij plaagden, wat zich plagen liet,
En waren banjaarts op 't gebied
  Van τύπτω en van mensa ! *

Ons hoofd, ons hart was vol en dol,
Wij speelden nog geen menschenrol,
  Wij waren vrome knapen !
Vol levenslust en levensmoed,
Met Paris' grillen, Ajax' bloed, *
  En — niet voor 't Grieksch geschapen.

We zochten van Corinna's Guit *
De ondeugendste elegietjes uit ;
  Zijn lied was onze harem !
Wij schreven dikwijls u ter eer,
Een duizend verzen min of meer,
  Amice puellarum ! *

Trots al de classicissimos *
En Bake en Reitz en hos en quos, *
  Epitome's et talia ! *
Wat was ik jolig, wijs en jong,
Eer ik naar hooger wijsheid dong
  En promoveerde — ad alia ! *

Nu kruipt of wandelt elk zijn gang,
En kent zijn wereld — zijn belang ;
  Nu leven we „in disputis." *
De goede dagen zijn geweest,
En uitgespeeld het korte feest
  Amoenae juventutis ! *

Sinds werd het leven politiek,
Moraal, kritiek en polemiek !
  Maar, — spijt de fraaie vormen —
't Is alles leugen, kunst of kool — —
Ik wou weer naar 't Latijnsche school
  Katheders gaan bestormen !

1849.

UIT HET STUDENTENLEVEN

I

Epikurisch Feestgezang

Ruischende wanden, en schittrende zalen,
Bruisende bekers en ramlende schalen,
  Blinkende toortsen in flonkrend kristal,
  Klinkende kelken en jubelgeschal !
Schaatrende buien van lachen en zingen,
Klaatrende stroomen en kurken aan 't springen ;
  Spreien van dons voor het uitgerekt lijf,
  Reien van vrinden in 't zalig verblijf !

Blazende wangen en smakkende lippen,
Azende blikken op aadlijke snippen,
  Gouden fazanten en druipende kluif,
  Oude, gemerkte, gezegende druif !
Heilige schotels van bruine pasteien,
Veilige feestdisch en gladde gelcien,
  Geuren en fleuren van 't blinkend festijn,
  Keuren van spijzen en kleuren van wijn !

Dappren, valt aan op uw puik-koteletten !
Wappren, als vaandels, de blanke servetten,
  Spoedig met bloed van de druiven bemorst,
  Moedig vergoten uit weeldrige dorst !
Helden, valt aan op uw walmenden feestdisch !
Melden de resten hoe goed hier de geest is !
  Harten en magen, organen en geest,
  Tarten tot morgen de drukte van 't feest !

Vloeie nu 't feestlied uit kokende longen !
Gloeie de Pudding in vurige tongen !
  Krake de Noga en zinke tot puin, *
  Smake dat gruizel van eetbaar arduin !....
Ruikers en kransen en versche festoenen,
Suikers, vaniljes, oranjen, citroenen,
  Adem van frischheid, verkwik ons gemoed,
  Wadem een koeltjen in 't ziedende bloed !

Rompen van taarten en marmeren klippen ;
Klompen van ijzen versmelt op de lippen !
  Gloeiende dronken aan vriendschap en min,
  Vloeiende verzen vol boeienden zin !
Vonklende kelken en ruischende snaren,
Kronklende wolken van fijne sigaren !
  Volop van weelde, van lust en genot....
  Dolkop, bedenk u een zaliger lot !

Dampende kruien van 't weelderig Oosten,
Stampende voeten bij hartlijke toasten !
  Buien van geestdrift doorgieren de zaal,
  Uien doorkruisen het prachtige maal !
Eere dan, wie bij de feestbokaal rusten,
Eere wie 't langste den bekerrand kusten,
  Eere, wie 't keurigst en fijnst heeft gesmuld ;
  Eere, wie 't kundigst zijn maag heeft gevuld.

1847.

II

EEN LIEDJE AAN EEN JONG STUDENT

Gegroet, o lievling van mijn zang,
O jong en jolig wezen !
Al duurt uw zoete droom niet lang,
Gegroet en luid geprezen !
O lust en eere van uw stand,
Lang blijve uw jeugd floreeren :
Gij zijt zoo gloeiend amuzant,
Lang moogt ge u amuzeeren !

Mij is geen naam, geen rang bekend
Zoo edel, zoo verheven,
Zoo schoon als de uwe, o jong Student,
Die fladdert in het leven !
'k Heb eerbied voor den blijden soes,
Wat anderen ook preeken,
'k Heb eerbied voor den vrijen roes
Van deze — uw beste weken !

De jeugd zij als een korenveld,
Verruklijk schoon voor de oogen,
Dat joelt en woelt en bruist en zwelt
Door d'uchtendwind bewogen !
Staan eens die wilde velden kalm,
Bij schoven saamgebonden,
Dan wordt aan iedren gouden halm
Een rijke vrucht gevonden !

Die nimmer dwaas was in zijn jeugd,
Wordt nimmer recht verstandig,
Een fiksche jeugd — baart mannendeugd,
Maakt handelbaar en handig.
'k Vertrouw die wijze jongens niet
Van achttien, twintig jaren —
Uw wijsheid is een gloeiend lied,
Een pet op zeven haren !

Laat vrij de blonde, zijden snor
  Om rozenlippen bloeien ;
Schreeuw nog uw keel aan Iö's schor
  En laat champagne vloeien !
Tier — zoo 't uw borst verruimen kan ; —
  Maar schuldloos en — met gratie !
Scheld aan 't biljart den stommen Jan,
  Maar scheld met variatie !

Speel homber als een oude rot,
  Stop delicieuze ballen,
Moog tusschenbeide een mooie pot *
  Uw kunst ten deele vallen !
Maar zoek het liefst uw zoetste feest
  Bij zoute konversatie,
Toon daar uw opgewonden geest
  En tintelende facie !

Leer ons hoe gij uw blauwe pet
  (Een pet van achttien jaren !)
Zoo onnavolgbaar, zoo koket,
  Gooit om uw bruine haren !
Als vond ook zij de vreugde zoet,
  Als kreeg zij geest en leven ;
Ik zal een nieuwen zijden hoed
  Voor dat geheim u geven !

Nog niet, vooreerst, dien schalken kop
  In boekenstof verborgen ;
Blijf frisscher dan de rozeknop
  En jonger dan de Morgen !
Laat steeds de Graties in haar gunst
  Uw pad met goud bestrooien,
En met een onnavolgbre kunst
  Uw almaviva plooien ! *

Blijf jong en wild en woest en rond ;
  O, dat die lustige oogen

Altijd zoo helder, zoo gezond,
Zoo edel gloeien mogen !
Vlieg, jonge vlinder, naar uw zin,
Laat niets uw vlucht beperken,
En — vlieg toch eens het leven in,
Nog stofgoud op de vlerken !

Die wensch zij ijdel, als de droom
Van 't jong studentenleven,
Op ! toch genoten, zonder schroom,
In deze tooverdreven !
Een wensch tot slot, een warme beê :
Al schreeuwt ge niet, — blijf zingen,
Klink altijd mee — word nooit blazé
En doe geen domme dingen.

Nov. 1849.

III

De Humorist

Horrible, horrible, most horrible.

Eenmaal had ik zeven vrinden,
Bloemen in mijn levensgaard,
Die ik tot een krans mocht binden
Om mijn hoofd en om mijn haard.
Luister, en, van één tot zeven,
Zeg ik in een bondig lied,
Waar zij allen zijn gebleven,
Want ik had — maar heb ze niet.

De eerste, een knaap met blonde lokken
En een vriendelijk gemoed,
Is naar 't verre land vertrokken,
Hij is heen en heen voor goed.
Op zijn beeltnis blijf ik staren
En ik weef een lang gedicht :

Door mijn droomen komt hij waren,
  Met een vreemd en bruin gezicht.

Nommer Twee liet zijn getrouwen
  Loopen voor een kleine meid,
Die hem strengen op leert houên,
  Smelten doet van zaligheid.
't Was een fiere, forsche jongen,
  Die altijd mijn poken brak ;
Onbedwingbaar, nu bedwongen,
  Door een zachte vrouweplak !

Nommer Drie, wien ik het leven
  Zoo vol gratie en talent
Door zag fladdren, zingen, zweven,
  Half een vlinder, half student,
Zijn Eerwaarde zakte op klompen
  In een kleigrond, zes voet diep,
En tracht d'Urmensch in te pompen,
  Wie dan toch de wereld schiep !....

Nommer Vier werd ongenietbaar ;
  't Is een pure filoloog ! *
't Is een Graecus, 't is een Piet — maar *
  Ongelooflijk dom en droog.
'k Moest den Vijfde laten glijden,
  Daar 'k met hem mijn rust verloor,
Want op ongelegen tijden
  Las hij me altijd verzen voor.

En de Zesde, jong bedorven —
  Zwakke ziel en groote geest —
Is, mijn ziele schreit — gestorven !
  Maar een ander zegt, gesjeesd.
Mocht hij voor een vriend herleven,
  'k Zou hem in een dankbaar hart
't Liefste plekje wedergeven,
  Heilig door een lange smart.

Maar u kan ik zien noch luchten,
  Diepst gezonken Simia !
Al uw zeemlen, al uw zuchten,
  Al uw doen is laria,
Ieder zuchtje is een Judas,
  Ieder glimlach is een list ....
O mijn help ! ik merk het nu pas,
  Ach, de vent *werd humorist !*

1850.

IV

Het Schotje *

Et nos ! we hebben hier zoo iets, *
  Een burg, een Athenaeum,
Als 't binnen kort in duigen stort,
  Zing ik een klein Te Deum !

Het is een wit gepleisterd graf,
  Behangen met portretten,
Die soms bij 't Amsterdamsch latijn
  Verschriklijke oogen zetten !

't Is opgelapt en opgeknapt,
  Eén wrak, één reparatie !
't Is opgeflikt en opgeschikt,
  En staat nog — bij de gratie.

Het is een afgeleefde best,
  Vol pleisters en op krukken,
En toch — een mannentreitrend nest,
  Vol onuitstaanbre nukken !

Ik heb een hekel aan die kast,
  Dat huichelend gebouwtje,
Het is me een levende ergernis,
  Een „gansch venijnig ouwtje !"

En toch, mijn ziel miskent u niet,
Eerwaarden en Geleerden !
Wier zorgen met meer smaak dan geld
Ons kastje restaureerden.

Voor wie het opneemt (met zijn neus)
Is 't zaaltje vrij behaaglijk ;
Voor mij — ik heb het al gezegd —
Voor mij is 't onverdraaglijk !

Ad rem ! een lang weerhouden lied
Moog trillen door dit krotje,
Het is een ronde dichtervloek,
Geslingerd tegen 't Schotje !

Dat Schotjen in de breede bank,
De bank der Hooggeleerden,
Die eenmaal allen (een voor een)
In dieser Halle oreerden !

Die nu met toga's of met roem
De breede bank bezetten,
Wanneer hun evenmensch oreert
Naar oude saaie wetten !

Dat Schotjen in de breede bank,
De bank der Hooggeleerden,
Die in dit hol zich — juist als ik, —
Soms gruwlijk embêteerden !

Dat Schotje, dat de bank verdeelt
Potsierlijk in twee hokken ....
Zou 't eene voor de schapen zijn,
En 't ander voor de bokken ?

Dat weet ik niet, maar wat ik weet,
Bij elk oratie-jooltje
Dan heb ik rust in voet noch vuist,
Ik zit — als op een kooltje !

Maar wat ik weet, dat zeg ik luid,
  Dat zeg ik zonder schromen :
Kastanjes moeten eenmaal uit
  Het smeulend vuur genomen !

't Is Feest : kijk op, daar naakt de rei
  Der breede Professoren,
Zij nemen plaats in 't groote hok
  En spitsen klassische ooren !

De orator klautert in de Broek [1])
  En soest er zeer genottelijk.
't Jus Pilei [2]) verblijdt zijn hart —
  Al kleedt zoo'n steek bespottelijk !

Waar toeft ge, o Seminarie-trits ?
  Ei, zet u bij de vrinden ! ....
Hoe nu ? de bank is opgepropt,
  Er is geen plaats te vinden ? — —

Men sluit hun 't deurtje voor den neus,
  Men laat hen opmarcheeren.
Adieu, kollega's ! hier is 't uit
  Met ons fraternizeeren !

Men sluit u 't deurtje voor den neus,
  Gij hoort niet bij die heeren !
Wat meent gij ? die Illustre School
  Zou zich — — enkanailleeren ?

O wee ! o non-sens, o ellend !
  O tijden, menschen, zeden !
O Schotje, dat de broedren scheidt !
  O gruwlen van 't voorleden !

[1]) Broek, houten broek = katheder. — Borger.
[2]) Letterlijk : het hoede-recht, het doctorale recht om met gedekten hoofde te mogen spreken.

O Schotjen, aaklig overschot
  Van langgestorven veeten,
Van broedertwist, van broederhaat,
  Vervolging van 't geweten !

Gerechte Hemel ! ziet gij 't aan ?
  Daar sluit men ze op een plokje
Als halve ketters bij elkaêr,
  Apart in 't kleine hokje !

Een Lutheraan, een Remonstrant,
  Twee eerlijke Mennisten,
Die worden achter 't schot gezet,
  Als waren 't antichristen !

Den Lutheraan, den Remonstrant,
  Bij zulk een feestgenotje,
Die schuift en dringt men op elkaêr,
  Als uitschot — achter 't Schotje !

De Lutheraan et caeteri,
  Dat zijn toch brave kerels :
En, Athenaeum ! aan uw kroon
  Zeer schitterende perels ! —

De Remonstrant et caeteri,
  Die moeten u geneeren !
En hier alleen, hier durft, hier mag
  Zoo'n Schotje hen negeeren !

Toch heeft onze eeuw zoo menig muur
  Als Jericho zien vallen, *
Zoo menig breeden dam geslecht
  En ontoegangbre wallen !

Zoo menig hooge toren viel
  Als Babylon in gruizelen,
Ik zag de wijzen overbluft,
  En starre hoofden duizelen !

Maar, trots de schokken onzes tijds,
Dat triomfante Schotje
Maakt met partijgeest en behoud
Een gruwelijk komplotje !

Al is 't een gruwel in ons oog,
Wat namen wij nog dragen,
Al kan dat onverwrikbaar ding
Geen Christenziel behagen :

Al werd het zesmaal ridikuul,
Sinds ééntjen — o die stoutert ! — [1])
Met vluggen, vrijen, fieren moed,
Er over is geklauterd : —

Het staat, het scheidt en scheurt, ten schand
Van waarheid en verlichting !
Dat Schotjen is — een formulier,
Dat Schotjen is — een richting !

Het heeft een kop, het heeft een ziel,
Staat, vrinden, niet verwonderd !
Ja, in dat Schotje huist een ziel,
De geest van zestienhonderd !

Een schalke Dortsche grootpiepa
Zit in dat schot verstoken,
Die bij zijn leven tien uur ver
De ketters heeft geroken !

Hij klemt de rotte planken vast
Van 't waggelende muurtje,
Dat haast bij 's mans papieren dam
Moog knettren op mijn vuurtje !

[1]) Historisch ; een der professoren „van 't kleine hokje" *is* over het schotje gesprongen op den 9den van October, anno 1849.

„Tot hiertoe en niet verder !" grijnst
Het zieltjen in die planken.
Gij Heeren hebt één geest misschien,
Maar ik heb hier — twee banken !

Bezoek te grauwen middernacht
Dat spokende gebouwtje,
Dan hoort ge een bitsen hamerslag :
Dat is mijn timmrend ouwtje !

Hij timmert losse spijkers vast
Met wee- en preektoon-galmen ;
Hij bromt en blaast : verdragen ! ! wat !
En knarsetandt in psalmen !

O timmer, onverzoenbre geest,
Ras brengt een vroolijk standje
U 's nachts een heuchelijk bezoek,
En helpt — temet — een handje !

Wij komen, ja ! wij komen, hoor !
Met fakkels en flambouwen,
Met feestwijn en triumfmuziek
En handen uit de mouwen !

Wij stroomen allen samen tot
Een monsterkonvokatie,
En trappen 't Schotje — krak ! — ineen
Met vreeselijke staatsie !

Iö vivat, Iö vivat,
Zal door 't gewelfje schallen,
En krakend bij den laatsten toon
Zal 't laatste Schotje vallen !

Dan wordt die „ketter onzer eeuw"
In vuur en vlam begraven,
En 't „Athenaeum floreat !"
Stroomt uit de borst der braven !

Zoo nu wie 't aangaat, grijnzend lacht
  En laakt die kromme sprongen ....
Wel, dat men 't Schotjen overgeev'
  Aan d' eersten krullenjongen !

Ja, 'k raad u, laat, met stille trom,
  Dat haatlijk Schotje sloopen,
En zet die laatste, lafste sluis
  Voor liefde en eenheid open !

Maar is 't ook weer een uitgaaf, die
  Met moeite wordt bedropen ....
Ik zal de „schoft" betalen, ja,
  En ik wil 't Schotje koopen.

Ik wil het als een rariteit
  Mijn leven lang bewaren :
Een staaltje van humanen geest,
  Na zooveel honderd jaren !

En 't zieltjen ? Och dat zieltje zal
  Bij mij geen kwaad meer brouwen,
Met primo Mei verhuist hij weer ....
  Bij mij is 't niet te houên.

1850.

V

AAN MIJN VRIEND MR. E. H. S'JACOB, NAAR BATAVIA VERTREKKENDE.

Ter herinnering.

'k Zal niet schreien en niet klagen,
  Stille smart is — diepe smart ;
'k Wil den last des afscheids dragen,
  Moedig als uw manlijk hart.
Maar een korte, vrome bede,
  Maar een handdruk zij mijn groet :
Lieve zwerver, ga in vrede,
  Met uw God en met uw moed !

Lievling van uw trouwe vrinden,
Wees de lievling der Fortuin ;
Vriendschap — liefde moogt gij vinden
Maar gedenk aan Hollands duin.
Blijf de kracht der jonge jaren,
Blijf dien onbedorven geest,
En dat edel hart bewaren,
Dat ons dierbaar is geweest !

Wij, wij zullen menigmalen
Spreken van den verren vrind,
Van zijn droomen en verhalen,
Van zijn iach, die harten wint ;
En in droevige oogenblikken
Zal een trouwe groet misschien
Uw geliefden wel verkwikken
Met een droom van wederzien.

Want — wij blijven u verbeiden,
Ach, het is nog veel te vroeg,
Dierbaarste, om voor goed te scheiden,
En — wij zijn nog jong genoeg ....
Maar zoovelen zijn gebleven,
Velen hebben niet gewacht : —
Goede reis dan voor dit leven
En voor 't andre : Goede nacht !

1850.

HET LAND

Zijn fijnst sigaartje smaakt hem niet,
Zijn knappend vuurtje blaakt hem niet,
Zijn zoetlief meisje raakt hem niet,
Zijn vrienden, ô genaakt hem niet !
Zijn baardje zelfs vermaakt hem niet,
De stumpert heeft zoo'n groot verdriet ....
En wat ? — Nu juist, dat weet hij niet !

DE VOLKSDICHTER

Wie is de wakkre held, dien 't luistrend volk zal eeren,
Wie heeft de gaaf, den geest, den moed ?
Wie zal hun Hollands taal, hun recht, hun roeping leeren,
Wien klopt de vrije borst van 't edelst dichtrenbloed,
Wie zal hun leven, hun Historie, hun voorleden,
Wie zal hun lief en leed, in de echte vormen kleeden,
Hen kluistren aan zijn dichtertoon ?
Wie zal het volk, in ernst, zijn groote liefde schenken,
En met hen lijden, met hen voelen, met hen denken,
Hun vriend en broeder zijn en zoon ?

Dat is een leven waard van studie, strijd en smarte,
Van zelfverloochning en geduld :
Een menschenleven waard ! en 't edelst menschenharte
Ooit van een heilig doel vervuld ! ....
Dat is een jonkheid waard in mijmering gesleten,
Die 't brood der tranen met Gods armen heeft gegeten,
Die 't donker leven kent, waar straks haar licht op straal !
Die troosten kan — omdat ze als de armste heeft geleden,
Die zeegnen kan — daar zij gewerkt heeft en gebeden,
Die spreekt en lacht in zieletaal !

Gezegend, als gij komt, gij lang verbeide Dichter,
Uw woord zij 't volk een troost, een staf, een lust, een wet ;
Uw vrije zang maak hun den zwaren arbeid lichter,
Uw blijde toon verheug, versterk als 't vroom gebed !
Geef hun een lied, als brood, verkwikkend voor hun harten,
Een teuge frisschen wijns, een heulsap voor hun smarten,
Een lied, hun afkomst waard, dat op de toekomst wijst !
En laat het maatgekweel van vaderlandsche zangen
Voor vrijheid, liefde en vreugd, den schorren toon vervangen,
Die langs de straten krast en krijscht.

O Jongling, wien de God der vaadren heeft verkoren,
Die 't onbekende lied voelt worden in uw borst,

Rijs op, en laat mijn volk uw blijde boodschap hooren,
En wees hun Man, hun Held, hun Vorst!
Reeds is de melodie de zielen ingevloten ....
Geef stemmen aan de stof, en woorden aan de noten,
Wees de echo van 't weleer en aller deugden tolk!
Geef — wat geen brood alleen, geen goud vermag te geven,
Geef krachten aan de hand, en kracht aan 't zieleleven;
Een schoone toekomst aan uw volk!

1850.

AAN IEDEREEN

Als u het hart tot spreken dringt,
Zoo spreek!
Maar wat gij spreekt of preekt of zingt,
Hou' steek!
Nooit rake uw bol, wat zeng of zied,
Van streek!
Kort, krachtig zij uw toast, uw lied,
Uw preek!

Geef nimmer, zonder zin of slot,
Geluid!
En snoer, beleefd maar vrij, den zot
Den snuit!
Zeg, wat gij meent, waar plicht gebiedt,
Recht uit!
De dwaas alleen verschiet om niet
Zijn kruit.

En zoo uw proza rolt en staat,
Hoezee!
Maar zoo gij straks in 't Rijm vergaat,
O wee!
Wees met uw stijl, zoo flink, zoo vrij,
Tevreê!
Want Proza, man, en Poëzij
Zijn twéé!

Gij, zanger, wien de boezem brandt,
Hef aan !
Uw lied zij ons een vriendenhand
Of traan !
Maar weg met ijdle dichtersmart
En waan !
Gezond zij hoofd en harp en hart —
Verstaan ?

Geef, Meester in de kunst, kritiek,
Maar wik !
En scherm niet voor uw eigen kliek
Of ik !
Ei, gun den dommen dwaas geen rust,
Pik, prik !
Maar schreeuwt ge uit nijd of luim of lust,
Zoo — stik !

Weet, wat gij zegt ; denk, eer gij schrijft
Of dicht ;
Maar zoo gij eeuwig wischt en wrijft,
Zoo zwicht !
Een warkop, wat hij broedt of doet,
Ontsticht ;
Een helder hoofd, een rein gemoed
Brengt licht !

1850.

DAGELIJKSCH BROOD

Mijn brood is 't brood der bloeiende aarde,
Mijn brood is weelde en overvloed,
De bloesems van mijn lentegaarde,
De frissche lucht, die sterkt en voedt ;
Een uitgelezen schat van zegen,
Die, als van-zelf, vloeit in mijn schoot ....

Mijn hart, verwonderd en verlegen,
Och, stamel van uw daaglijksch brood !

Mijn brood . . . . het regent in de dalen !
't Is morgendauw en uchtendgoud,
Het zijn Gods heldre zonnestralen,
Het is de lommer van het woud,
't Is de avondwind der blonde duinen,
De geur van 't landschap aan mijn voet,
Het koorgezang uit de eikekruinen,
Het golfgeruisch bij d'avondgloed !

't Is, 's morgens, van het woord des Heeren
Een dierbaar en een heilig blad,
't Zijn liedren, die mij spelend leeren,
Die mij verzellen op mijn pad,
En zachte tonen en verhalen,
Die uit de takken, uit de lucht,
In de open ziele nederdalen,
Des avonds op der winden zucht.

't Zijn, die mij wekken, blijde brieven,
De vriendelijke morgengroet,
De wenschen mijner verre lieven,
Die vragen : smaakt u 't leven zoet ?
't Is vriendschap, zeegnend uit de verte,
't Is liefde, zeegnend en nabij,
Het is een droom van 't dichterharte
Of reeds het leven hemel zij ?

't Is dolen langs de heuvelklingen,
En droomen op het krakend mos,
En dwepen met de erinneringen,
Die fluistren in het donker bosch ;
Het zijn de geuren dezer dreven,
De stemmen van den dierbren oord,
Waar al de trouwe zuchten zweven
Van 't lieve hart, dat mij behoort.

Het is de glans van heldre blikken,
  Die als de hemel, blauw en zacht,
Mijn mijmrend hoofd, mijn hart verkwikken,
  Een zoete mond, die geeft en lacht ;
't Zijn frissche rozen, frissche wangen,
  't Is dwaas gesnap, en druk gedruis
Van kinderspelen en gezangen,
  De weelde van het vroolijk huis !

't Zijn vruchten van beladen boomen,
  Die, als wij schudden, rijp en rond,
Ons, dwaze kindren, overstroomen
  En smelten in den open mond ;
Het is de room der moederaarde,
  Die door de dalen ruischt en vloeit,
't Is de uitgelezen vrucht der gaarde,
  Die op des levens feestdisch bloeit ....

O, 'k weet wel dat het brood der smarte
  Ook mij, als ieder stervling, wacht ;
Maar nu — vergeef mij, zoo mijn harte
  Niet aan het oude vonnis dacht : —
Ik mag van 't brood der weelde zingen,
  Van zegen, dien mij God bereidt,
In 't zweet .... van verre wandelingen,
  Met tranen, ja ..... van dankbaarheid !

1850.

IN GELUKKIGE DAGEN

Zachte, frissche lentestralen,
  Liefdegeur en levensgloed
Stroomen door dees rijke dalen,
  Stroomen in mijn blij gemoed.
Zegen heb ik mild ontvangen ....

Nochtans — in mijn eenzaamheid —
Heb ik bij mijn blijdste zangen
Menig stillen traan geschreid.

Neen, in 't groote rijk der smarte
Ben ik lang geen vreemdling meer ;
In mijn pas ontloken harte
Klinkt een stem reeds van weleer :
Waar ik van Gods gunst verhaalde,
Dacht ik : Hoe 't mij wezen zou,
Als uw blik mijn lot bestraalde,
Moederliefde, moedertrouw !

Maar niet luide zal ik klagen,
Voor de menschen — zeker niet.
Vriendlijk, als dees blijde dagen,
Klink' voor elk mijn dankbaar lied.
Gij slechts — geesten van 't verleden
Voert mijn diepe, stille klacht
Voor den Hoorder der gebeden,
In dees stillen lentenacht !

1850.

GEDULD

Een stille, groote deugd, die de englen u benijden,
De vrucht van 't rijk geloof, een sieraad van den geest ;
Een reine lelie in de doornenkroon van 't lijden ;
't Geheimnisvolle kruid, dat iedre wond geneest !

Een stille psalm der ziel, beproefd .... en trouw bevonden ;
't Welluidendste gebed in 't zalig Vaderhuis ;
Als Magdalena's liefde, een losprijs veler zonden ;
Een glans om 't Kristlijk hoofd, als blonk om Jezus kruis.

1850.

DE SINT-NIKOLAASAVOND *

Een Amsterdamsche vertelling.

I

Wie heeft daar ooren voor een dwaas, ondeugend lied?
Wien belgt een losse scherts en ronde waarheid niet?
Wie laat mij vrijheid om te zeggen en te zingen
Al wat ik hoorde en zag, al zijn het vreemde dingen! —
Dat zal wel mettertijd verandren, menschen! maar
Ik wil niet veinzen voor mijn drie-en-twintigst jaar. —
Wie kijkt de wereld in met onbenevelde oogen
En wordt niet graag door schijn, hoe deftig ook, bedrogen?

II

Gij zijt mijn man en ik omhels u in den geest,
Voor u te zingen is mijn blijde jeugd een feest!
Voor u mijn frissche lach, mijn opgeruimde zangen:
Den ronden lach terug wil ik tot loon ontvangen,
Uw tranen wil ik niet. Die kostelijke schat
Komt beter u te pas op eigen levenspad,
En, zoo ik u verveel — de hachlijkste aller kansen —
Dan moogt gij bij mijn vers gaan slapen, fluiten, dansen.

III

Ik zong mijn huidig lied alleen uit levenslust,
Soms in een dwaze bui, soms in den arm der rust.
Natuurlijk, dat ik dus mijn zinnen niet vermoeide
Met hopelooze Min of moord en gruwlen broeide.
'k Ben zorgloos en tevreên, mijn lied moet vroolijk zijn;
Brengt peper aan en zout, o Muzen! geen venijn.
Dees glimlach doet geen zeer, tenzij ge u boos zoudt maken,
Als ik met zeekren dwaas een nootje heb te kraken.

IV

Beziel me, o plaaggeest der beminde Poëzij,
Beziel me, o schalke nimf der fijne plagerij!
Ik weet een klein verhaal vol vaderlandsche grappen,
Dat ik met hart en ziel mijn vrienden wil verklappen.

En zoo het waar mag zijn dat een verstandig man
Uit wat hij hoort of ziet een lesje trekken kan,
Dan durf ik veilig en vrijmoedig hier beweren,
Dat ge uit mijn kleen verhaal — al lacht gij — ook kunt leeren !

V

Ik put mijn stof uit geen bestoven foliant,
Maar 'k nam gedurig toch een aardig werk ter hand,
Een boek vol poëzie en proza, diepte en klaarheid,
Vol onzin en vol geest, vol laster en vol waarheid :
Voor wie maar lezen wil is 't altijd bij de hand
En in gezelschap soms bijzonder amusant,
Een werk voor iedereen door iedereen geschreven,
Vol studie, vol natuur : 't is, hoorders, 't is ? Uw leven.

VI

Mijn kunstloos drama, want dien naam verdient het wel
Al breng ik niemand aan de poorten van de Hel,
Mijn vroolijk drama speelt in achttien honderd zeven
En veertig ; dag en uur is lang niet om het even,
Raadt zelv': 't speelt op een dag, die, wat hij brenge of baar',
Toch altijd is en blijft de zoetste van het jaar,
De bitterste misschien, gelukkigen en rijken,
Voor d' armen snoeper, die bij alles toe mag kijken !

VII

Een vriendelijke dag, een trouwe kindervrind,
Een dag, dien elk van ons heeft liefgehad als kind,
En die nog pas uw beurs, uw kroost, uw maag, uw woning,
Bepaald in opstand bracht ; een bisschop en een koning,
Vol zoetheid voor den mond, vol zielezaligheid,
Wiens naam gij langer niet kunt zwijgen, lieve meid,
Wie hij, jaar in jaar uit, een stroom brengt van kadeautjes,
Altijd incognito van twintig beaux en beautjes !

VIII

Sint-Nikolaas, niet waar ? O wèl hem, wie dat feest
Nog altijd mêeviert met een kinderlijken geest !

Wiens hoofd niet al te zeer vervuld is van die schatten
Der wijsheid, die helaas, mijn brein niet kan bevatten,
'k Meen beursnieuws, politiek en soortgelijke meer,
Om, met zijn kinderen meê, te leven in 't weleer,
Om dagen lang vooruit de winkels rond te dwalen,
Of aan een „vrijster" nog zijn hart eens op te halen !

IX

Ik min dien winterdag vol bloemen, lied en geur,
Ik min dat zoete feest van suiker en likeur,
Het zielverkwikkend ijs, de schuim der limonade,
'k Zie, liever dan in druk, mijn naam in chocolade !
En, Epikurus, zeg, is niet de lekkre tand
De trouwste paranimf der kies van 't waar verstand ?
Vindt me' in de Republiek der stille lekkerbekken
Niet meestal wijze liên of — schadelooze gekken ?

X

't Was, hoorders, Sint-Niklaas. De trouwe Bisschop had
Zijn aankomst reeds gemeld aan IJ- en Aemstelstad,
En keur van industrie en kunst vooruitgezonden.
Reeds zweeft en leeft zijn naam op duizend, duizend monden,
Reeds had hij overal om gulheid en „belet"
Geschreven en gevraagd met brieven van banket ;
En — hoe me' ook elders nu een Bisschop zou ontvangen,
Sint-Niklaas wacht men op met zoete kinderzangen.

XI

O Bisschop ! schoon 'k niet licht een Heilige vertrouw,
Gij zijt een Heilige, dien 'k haast aanbidden zou ;
Eén daad van minzaamheid, van weldoen was uw leven,
Uw liefde heeft uw naam de onsterflijkheid gegeven :
Och, dwazen, die een naam, een grooten naam begeert,
Kent gij er een, zoo rein, zoo schoon, zoo stil vereerd,
Die dus, eeuw in eeuw uit, met hartlijkheid bejegend,
In 't hart der kindren leeft, door kindren wordt gezegend ?

XII

Ja, kinderheilige, nog neemt mijn hart u aan !
En had de wereld slechts wat beter u verstaan,
Uw geest van weldoen en van liefde meer begrepen,
'k Zou, met uw naamdag, nog geruster kunnen dwepen.
Want, lieve hoorders, is 't niet kannibaalsch en wreed,
Dat men op zulk een feest het hongrig volk vergeet,
Dat met een zieklijk oog komt op uw lekkers azen,
En met zijn bleeken neus kleeft aan de winkelglazen ?

XIII

Het was dan Sint-Niklaas. 't Is feest in stad en huis,
De straten zijn vervuld van 't woelig koopgedruis,
En menig woning vol verwachting en gezangen :
De kindren vol respekt, de meisjes vol verlangen.
Geen jonge bruigom, die zoozeer naar de' avond smacht,
Als menig schalke knaap dees grooten avond wacht,
„Plein de mystères," zoo niet de eerste twijfelingen,
Reeds schuldig en waanwijs, zich in zijn hartje dringen.

XIV

En nu, mijn vrienden, nu gij dag en datum weet,
— Zoo duidlijk dat gij 't wis van avond niet vergeet, —
Geeft mij, na al die soep, nog weinige oogenblikken,
Om mijn tooneel en personages wel te schikken.
De klucht speelt binnenshuis ; ik zou, wanneer ik wou,
Een wijk, een gracht en zelfs een nommer zeer getrouw
U kunnen noemen, maar om 't niet te ver te drijven,
Zal ik dat maar blauw-blauw of blanco laten blijven !

XV

Ik leid u binnen in een lieve, ruime zaal, *
Vol vroolijkheid en licht, vol kinderpret en praal ;
En 'k liet u graag de rest er zelf maar bij verzinnen,
Om daadlijk met de kern van 't sprookje te beginnen,

Maar dat verbiedt de kunst ! Eer toch, ô hoorders, groeit
De kokosnoot bevrijd van d' ijzren schil, eer vloeit
Haar melk den wandlaar toe, eer, om de minste zaken,
Een schrijver niet een schil beschrijvingen zal maken !

XVI

Het zij dan zoo : mijn zaal is als een andre zaal,
Iets grooter dan bij u : 't kleed wordt een beetje kaal,
Juist als bij u, niet waar ? ik weet uw dochters droomen
Van danspartijtjes als dát kleed wordt opgenomen.
't Plafond is hoog en rijk als 't uwe ; zie, is dit
Niet uw behangsel, blauw met donkergrijs en wit ?
Schoon ik erkennen moet, Mevrouw, dat uw gordijnen,
Die stiller zijn van kleur, mij veel gepaster schijnen.

XVII

De marmren schoorsteen is met luxe en licht bevracht,
Ginds prijkt een kastje vol van Japanneesche pracht ;
Als mijn financies mij die grappen permitteeren,
Laat ik mijn zaal eenmaal precies zóó meubileeren :
Twee sofa's, één voor mij, één voor de lieve duif,
Die neerstrijkt in mijn hof ! zacht als haar zachte kuif,
Haar nekje van fluweel ! tenzij ik mocht bedenken,
Dat één voor twee wellicht nog meer genot kon schenken.

XVIII

Et caetera ; de rest precies in de' eigen trant,
Zeer comfortable, zeer chicard, zeer elegant.
Ik geef u vrijheid, als gij duidlijk kunt bemerken,
Mijn schets naar eigen smaak behoorlijk uit te werken.
Slechts dit nog dient vermeld : dáár, boven het buffet,
Praalt in een gulden lijst een blinkend mansportret,
Waarop ik niettemin voor geld noch goud woû lijken,
En dat ik toch met u wat nader wil bekijken !

XIX

Maar daar 't origineel vast even dichtebij
En even leelijk is, als gindsche prachtkopij,
En daar ik bovendien mijn hals niet heb te rekken,
Om 's mans fyzionomie en minnelijke trekken
Voor u te schetsen naar de levende natuur —
Zoo, hoorders, heb ik de eer den schalk, die ginds aan 't vuur
Zijn zielsgeheimen zeer intiem schijnt te vertellen,
U als den Heer van 't huis en .... leelijk voor te stellen.

XX

Ja lang niet mooi .... en toch vol fraaie deftigheid ;
Hij vult zijn leuningstoel met breede majesteit ;
Zijn boezem, wit als sneeuw — ik breng zijn stijfster hulde —
Zet hij zoo hoog alsof zijn naam zijn eeuw vervulde !
Hij knijpt zijn oogen soms, zoo zalig, zoo vermoeid,
Als op een warme stoof het poesje dat zich broeit ;
Toch ziet de man er uit of hij van drift zou stikken,
Als gij hem met een speld dorst in zijn beenen prikken.

XXI

o Vaak is mij de lust bekropen dees of geen
Te prikken met een speld in 't molligst van zijn been !
Den reednaar in zijn vuur, den opgeblazen dichter,
Den stijfgeplooiden fat, den grooten volksverlichter,
Den schoolvos, die den grond doet kraken van zijn poids,
Den hooggeleerden heer, wiens voetstap zegt : C'est moi !
En al die godjes, die zich zelven adoreeren,
Zou 'k, met één speldeprik, hun menschheid willen leeren !

XXII

Voorts is mijn vijftiger zoo min of meer gebuikt,
Zoo min of meer gedast en min of meer gepruikt ;

Een man, die even stijf geschroefd zit in zijn boorden,
Als in zijn préjugés ; die aan zijn minste woorden *
Een klank geeft en een klem, een nadruk, een gewicht,
Als bracht hij, waar hij sprak, een misdaad aan het licht ;
Nog bromt hij door een neus, beroofd van alle gratie,
Die paarsch wordt aan zijn punt, in 't vuur der konversatie.

XXIII

Toch had Meneer een club, die aan zijn lippen hing —
't Bewijst niet machtig veel voor dezen vriendenkring —
't Was heusch ! een knappe vent — zoo zei men — en in zaken
Van Politiek was 't best niet met hem slaags te raken !
Nu was de Staatskrant ook zijn „cours de politique,"
En dat 's een deeglijk werk en duchtig satiriek,
Welks vroolijk mengelwerk en geestige kolommen
Alle oppositiegeest, zijns inziens, deên verstommen !

XXIV

Hij viel niet machtig slim ; zelfs had hij in zijn jeugd,
Gerechte Hemel ! voor de studie niet gedeugd ;
Maar hij 's nu ouderling en jonkheer ; commissaris
Van zijn beminden club, waar alles even „naar" is ;
Een groot vereerder van het edel paardenras,
En — soms niet wel bij 't hoofd, schoon altijd wel bij kas.
Ook kocht hij alle-jaar den Almanach de Gotha *
En wist de titels van de vorstjes op een iota.

XXV

De man is op den duur zoo taamlijk in zijn schik
Met zijn positie in de wereld en zijn Ik ;
Een luie rentenier, geschapen voor *een* kussen,
Met truffels opgevuld, met zotheên en — met Russen.
Hij oordeelt allen — over alles — overal,

Heeft veel congesties, veel onaangnaams en veel gal ;
Is vóór het hangen, vóór het geeslen, vóór het branden,
En vindt zijn weerga niet in 't rijk der Nederlanden.

XXVI

Bekrompen als een best, die eeuwig kousen stopt,
En — bij een onweer — om haar oude zonden tobt ;
Hij knort, als hij verliest, een flauw partijtje spelend,
Is bar konservatief en radikaal vervelend ;
Kortom een dwaas figuur in deze triestige eeuw,
En ook nog .... Ridder van den Nederlandschen Leeuw !
En dát 's nu juist zijn *fort !* want mijn gelukkig vrindje
Sprak van zijn geeltjes graag, maar liever van zijn lintje. *

XXVII

Hij achtte 't lief kleinood, gelijk zichzelven, hoog :
Een onversierde rok in 's mans diepvorschend oog
Was geen gekleede rok ; een mooie dekoratie
Kon altijd reeknen op zijn eerbied of zijn gratie,
Hij keek zijn menschen nooit naar hart of hoofd, maar
('t was
Zijn lust te kijken naar het knoopsgat van hun jas ;
Zelfs zijn koetsier had, uit zijn diensttijd, een medalje,
En dus een streepje voor bij 't overig „kanalje."

XXVIII

Hij vroeg nooit : Is die mensch knap, eerlijk, braaf, geleerd ?
Maar, heeft hij iets ? of wel : Is hij gedekoreerd ?
Hij-zelf, hij droeg een star, zelfs als hij ziek en thuis was,
Ook op zijn chambre-cloak, zijn over- en zijn huisjas. *
De man was op dat punt waarachtig monomaan,
Alleen met ridders kon hij goed uit wandlen gaan.
't Is vreemd — maar als gij 't heer wilt in zijn glorie kennen,
Moet gij van lieverleê aan duizend dwaasheên wennen.

XXIX

En al die dwaasheên zal ik zeggen in mijn lied,
Hoe laf, hoe min, hoe dom. De waarheid schaamt zich niet.
Mij zweeft een eerlijk doel voor onbenevelde oogen,
Maar die niet liegen kan, wordt ook niet graag bedrogen!
Ik moet vertellen wat ik hoorde, wat ik zag ;
Ik dien de waarheid trouw, nú met een ronden lach,
Straks met een ernstig woord. — Dies, wat ik mag verlangen,
Is dit : och oordeelt niet voor 't amen van mijn zangen !

XXX

't Was, hoorders, Sint-Niklaas. Ziet verder in het rond,
De kindren hangen op de stoelen, langs den grond :
't Zijn één, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven kinderkopjes,
Nu, bij het minst gedruis, schier onder pijpendopjes
Te vangen — dan weêr, fluks bemoedigd door de taal
Der lieve moeder, aan het woelen door de zaal : —
Zoodat een heer aan 't vuur al eens zijn „br" liet hooren,
Maar nog te goed schijnt om de kindervreugd te storen.

XXXI

Vier lieve diertjes zijn van 't ridderlijke nest :
Eén manlijk oir, drie blonde dochtertjes ; de rest
Familie, neef en nicht, gewoon sinds vele jaren
Dees dag hun vreugd aan die der riddertjes te paren.
Straks wordt er braaf gestrooid, gegrabbeld en verrast:
Wij grabblen meê ! niet waar ? Elk uwer is hier gast,
En schoon gij mooglijk voor die kinderpret zult passen,
Ik hoop u toch met een surprise te verrassen.

XXXII

Een vriendlijk oogenpaar, vol reine moedervreugd,
Bespiedt de spanning van de feestelijke jeugd ;

't Is de eedle vrouw van 't huis, in alles onderscheiden
Van onzen Ridder, want — zij heeft verstand voor beiden.
Zij ziet de dwaasheên van haar echtvriend met geduld,
Zij is in 't vrouwlijk hart van needrigheid vervuld,
In huis een trouwe zorg, knap, ordlijk, lief en handig,
En voor de wereld schoon en geestig en verstandig.

XXXIII

De Ridder voert in huis een despotieken toon :
Háár schepter is 't verstand, en zachtheid — háár geboôn.
Zóó geniaal weet zij met Manlief om te springen,
Dat zij nooit kibblen, nooit ! en toch — de meeste dingen
Ten slotte naar heur wil geschieden. Bij veel liefs
Heeft zij iets deftigs en van avond iets pensiefs ;
Zoo tusschenbeide laat zij stil haar handwerk varen
En blijft glimlachend op haar oudste dochter staren.

XXXIV

Wat peinst de brave vrouw ? Dat zult gij later zien :
't Wordt tijd dat we onzen groet der lieve dochter biên,
Die voor het theeservies juist, enz. ! 'k hoor schellen
En ben genoodzaakt mijn verrukking uit te stellen
Tot nader ! — 'k geef vooreerst het mooie meisjen op
En vlieg niet langzaam naar den blinkend koopren knop
Der deur.... denk niet dat iets bijzonders zal verschijnen,
Want, lieve vriend, die hoop zou ras in rook verdwijnen.

XXXV

Twee ooms, twee tantes treden in, gedekoreerd,
De tantes niet, maar de ooms. Men rijst, men informeert
Naar weer en welvaart ; een van de ooms had pas het pootje,
Den andren nemen fluks twee neven in het ootje,
Die, te oud voor Sint-Niklaas, zich op de kanapé
Vrij bar verveelden, spes patris et patriae ! *
Kwajongens, die de taal der godlijke oudheid leeren,
Sigaren rooken en den „Piepa" *niet* vereeren !

XXXVI

Een ieglijk neemt zijn plaats, de dames aan den disch,
De heeren aan den haard ; de konversatie is
Het weer en 't pootje steeds. Straks zullen onze heeren
Zich mooglijk om den staat der fondsen alarmeeren....
Wij luistren liever niet, tenzij des Ridders neus
Tot paarschheid overslaat, dan wordt de zaak kurieus.
Voorts weten we allen dat Jan Helmers' groote Natie *
Niet machtig groot is in de kleine konverzatie !

XXXVII

Voor mij althans (hoe egoïst) ik luister wel
Zoo graag en grager nog naar 't klinglen van de bel,
Die nu gedurig roept en 't lied der kindren zwijgen
En op hun schuw gelaat een aardige' angst doet stijgen.
De schel op Sint Niklaas is als een tooverfluit *
En zoet in 't oor der maagd als 't lied van 's minnaars luit ;
Pas klinkt haar stem en streelt de hooggespannen zinnen,
Of dienstbre geesten met kadeautjes stroomen binnen.

XXXVIII

't Was circa zeven uur toen voor de tiende maal
Een opgeprikte knecht trad in de mooie zaal
En de oudste dochter een klein pakjen overhandde,
Waaraan het lieve kind haar fijne vingers brandde ;
Want nauwlijks haalt zij uit het mysterieus pakket
Het elegant kadeau, een gouden bracelet,
Te voorschijn, met een blos en hemelvreugd in de oogen,
Of — de oude heer kijkt scheel en fronst de wenkbrauwbogen.

XXXIX

Hij loert, hij gromt, hij draait en treedt op 't meisje toe,
Bekijkt met grammen blik — Wat is dat ? „God and you ?"

— Het was de inscriptie van de bracelet van binnen —
Wat, „God and you?" — wat, zou die schelm you nog beminnen?
Hij-you-die-mij-wien-ik ! ('s mans neus wordt purperrood),
Wien ik (hij blaast) mijn huis, (hij vloekt) mijn ooren sloot!
Die adder, die mijn eer, de mijne heeft geschonden !
Beken maar, 't is van hem ! en — 't moet teruggezonden.

XL

Het ranke meisje bloost en siddert als een riet,
Haar moeder knikt haar toe en fluistert : wanhoop niet !
Geen woord meer van dat prul ! zegt de oude heer nog bevend.
Maar daar ik meen dat, trots die toespraak zoo wellevend
En minzaam, vrienden, gij, de scène die gij hoort,
Toch niet verstaan kunt, zal ik daadlijk met een woord
U brengen op 't terrein van die familiezaken :
Dan moogt ge tevens met de dochter kennis maken.

XLI

Het is een meisje zoo charmant en zoo pikant,
Zoo allerliefst lief en zoo gloeiend amusant,
Dat ik ('t is nu misschien een jaar twee, drie geleden,
En sinds dien tijd aanbad ik andre lieflijkheden !)
Dat ik soms dagen lang en menig langen nacht,
Dat vraagstuk der natuur, dat raadsel overdacht
En peinsde, als Bogaers in zijn onvergeetlijk „Truitje:" *
Hoe drommel ! kwam zoo'n aap aan zulk een geestig spruitje ?

XLII

Gij kent, mijn hoorders, niet ? gij kent Luilekkerland ?
Gij weet hoe de arme dwaas, die aan dat zalig strand
Des levens zorg en smart wil vlieden en vergeten,
Eerst door een Rijstberg heen moet worstelen en eten ?
Die Berg is de oude heer, het meisjen is die kust;
Wie haar aanbidden dorst, moest voor zijn zoeten lust

Heen bijten door Papa ! dat werk was niet vermaaklijk,
Een berg van rijstebrij was haast nog wel zoo smaaklijk !

XLIII

Ja, schoon hier alles veinst, het had niet weinig in,
Zich te verdraaien tot een schoonzoon naar zijn zin ;
Dien berg van domme idées en nonsens gansch te slikken
En niet bij ieder brok van walging haast te stikken ;
Te kijken naar zijn lint, dat breed door 't knoopsgat stak,
Gelijk te geven of — te zwijgen waar hij sprak,
Al sloeg hij door op iets hoe dom ook en hoe grievend,
Al prees hij niet „de Tijd," maar erger „'t Letterlievend." *

XLIV

Maar, 'k zweer u, 't lieve kind was wel die moeite waard,
Ook hadt gij haar niet lang en strafloos aangestaard :
Was de oude Gek — een Draak, zij wekte in 't minnend harte
Een ridderlijke drift, die alle draken tartte !
Maar zoo de Hugo's en Tancredo's van weleer *
Een draak, een burg, een land bevochten voor hun eer
En voor een blauwe sjerp .... gij mocht een kaartje spelen
En met een monster van verveling u vervelen !

XLV

De jonge schenker van de gouden bracelet
Had zich om de eedle maagd gewaagd aan al die pret.
Reeds op haar eerste bals was hij haar liefste aanbidder,
En schoon de Ridder had bepaald dat slechts een Ridder
Van de' echten stempel, eens zijn schoonzoon worden zou,
Toch had een knaap die liefst geen ridder wezen wou,
Na duizend moeilijkheên, in 't eind acces gekregen, *
Vooral omdat Mevrouw hem hartlijk was genegen.

XLVI

Hij had met nooblen zwier te Leiden gestudeerd,
En was op theses en vernuft gepromoveerd. *
Het corpus juris had zijn geest hem niet ontnomen ; *
Hij leefde van zijn geld en van zijn zoete droomen,
Hield veel van verzen, ale en oesters en muziek,
Was niet vervelend en toch ver in politiek,
En twee-en-twintig jaar, 't geen schoonpapa deed zeggen,
„Dat hij den ouden mensch nu spoedig af moest leggen." *

XLVII

Een week lang hield mijn vriend zijn leven reedlijk uit,
Kwam zeven maal en had het zeven maal verbruid.
Mevrouw maakte alles goed, het lieve kind souffreerde,
En hij, schoon de oude Draak hem „gloeiend embêteerde,"
Hield zich weer veertien daag vol zelfverloochning goed
En plooide zijn verstand, zijn trekken, zijn gemoed ;
Toch ging de Ridder voort hem steeds te chicaneeren,
En bromde : 'k Zal dat heertje' in 't eind wel mores leeren !

XLVIII

Een schriklijke avond kwam. De ridder knort en kniest,
Omdat hij gruwlijk heeft verloren bij zijn whist,
En zoekt een ander om zijn noodlot op te wreken;
Hij vindt dien in mijn held: „O jongen, 'k moet je spreken,
Ik hoor je gaat je soms te buiten.... wel verstaan?
Te buiten aan het Rijm? Dat 's dom, dat kan niet gaan,
Zoo krijg je nooit een.... maar dit uurtje' is toch verloren,
Kom, snijd eens op! ik wil die prullen ook reis hooren."

XLIX

Toen voer de duivel in des jonglings ziel : „Meneer" —
Zoo spreekt hij, bijtend in zijn lippen, — „Te veel eer !"

De slang sist in zijn hart : Hier kan geen engel zwijgen,
Ik zal dien dommen dwaas het bloed naar 't hoofd doen stijgen!
Hij denkt volstrekt niet aan de *suites* van zijn daad,
Hij heeft zijn wraak in 't hoofd — hij aarzelt niet — hij gaat
Brutaal juist vis-à-vis den Ridder zich posteeren....
En, lieve hoorders, hij vangt aan te deklameeren :

UIT HET LAND VAN COCANJE

1

Daar leefde — het sprookje schijnt waar op mijn eer —
Een moedige, goedige koning weleer ;
In zijn zalige jeugd
Had de roem hem verheugd,
Nu woonde hij stil in zijn land van Cocanje, *
Hield veel van zijn volk en nog meer van — champanje.

2

Aan tafel, bij 't schuimen van d' edelen wijn,
Met makke ministers aan 't geurig festijn,
Sloeg hij dikwijls een ui,
In een lustige bui,
En schreeuwde, verrukt door de flesch die hem lief was
Dat de eerste minister een oolijke dief was !

3

Hij scheen met die heeren bepaald familjaar,
Vaak zaten ze laat in den nacht bij elkaêr,
Met een eerlijken roes,
In een heerlijken soes,
En brachten het verder in snuggere zetten,
Dan 't slimste, dan 't leepste der staats-kabinetten.

4

Het hof van mijn prins was zoo aardig als geen,
Zijn Rijkskanselier was zijn Hofnar meteen :
't Was een schrandere borst,

Hij kwam goed bij zijn vorst,
Want wie zoo bemind als de Heer van Cocanje
Of geestig als hij, bij een beker champanje ?

5

Eens, 't was op een duchtig en kluchtig soupé :
Riep de vorst aan 't dessert : „Eh, v'là une idée !
O mijn zotskap, mijn Floor, *
Leen mij aanstonds het oor ;
Ik zeg u, o puik aller grootkanselieren !
Ik wil al mijn vrindjes met lintjes versieren.

6

„Ik wacht u op morgen bij tijds aan 't paleis,
Dan trekken wij fluks met ons tweetjes op reis,
Naar den Graaf Cantenac
En den prins van Pauillac,
Etcaetera, 'k zal eerst maar de heeren beschenken
En dan wel mijn stomme Cocanjers bedenken.

7

„Dat niemand het doel van ons toertje verklap'
Want dan heb ik eer noch pleizier van de grap !
Floor, we rukken er heen
Met ons beidjes alleen :
En moge, als de vrienden niet wonder verrast zijn,
Mijn hoogheid geen prins en jou zotheid geen kwast zijn !"

8

En d' anderen morgen voor dag en voor dauw,
— De stad was nog stil en de katjes nog grauw —
Daar kwam jolig en vlug,
Met een zak op zijn rug,
Ons rijkskanseliertje, de bloem aller gekken,
Met aardige deuntjes zijn Majesteit wekken !

9

Een vloek en een zucht, en de Prins stond gekleed,
Gepoetst en gespoord tot den aftocht gereed :
Hij gaf Floor een sigaar
— Allergruwelijkst zwaar —
En 't geestigste paar uit het land van Cocanje
Trok heen — na een stevig ontbijt met champanje.

10

Maar nauwlijks zit Floorneef nog stevig en vast,
Of Sire roept uit : „Wat is dat voor een last ?
Wat behelst, groote mug,
Toch die zak op je rug ?"
„Ik ben kanselier," — zegt de Nar — „dat zijn lintjes
En kroontjes en kruisjes voor jou en je vrindjes !"

11

De koning werd nurksch, maar hij vond toch per slot
't Idée niet zoo gek en zijn Hofnar vrij zot,
En het tochtje ging voort,
Amuzant, ongestoord,
Het zonnetje scheen, en zij zongen en kusten
De lieve Cocanjesche meisjes met lusten !

12

Zij naadren de grens al in wilden galop,
Daar krijscht het op eens : „Stop je Majesteit, stop !"
En ontdaan en vervaard
Tuimelt Floor van zijn paard,
En rolt op zijn zak : „Ik heb alles verloren !
Genade, genade voor mij en mijn ooren !"

13

De koning verschrikte, werd rood en werd bleek :
— „Wat, leelijke zotskap, wat ? Spreek of ik steek

Deze dolk, domme dwerg,
Door je been en je merg ! ...."
— „Och," snikt hij, „Sint Jozef ! hoe kon het gebeuren
Heeft Sire temet niet mijn zak hooren scheuren ?"

14

„Om duidlijk te spreken, genadige vorst,
Die zak, vol met ridders, zoo dapper getorscht,
Hij is leêg — als mijn hand !
Als de schatkist van 't land !
We hebben zoo holderdebolder gereden ....
Kijk, alles is hier door dit gaatje gegleden." —

15

De goedige koning keek donker en zuur,
Maar hield zich niet goed op den duur bij 't figuur
Van den rollenden Nar,
En hoe bitter en bar
In 't eerst ook zijn vorstlijke stem had geklonken,
Hij had in zijn hart al vergeving geschonken.

16

— „Mijn Rijkskanselier, zijn uw tranen oprecht ?" ....
„Ze zijn," snikt de Hofnar, „als paarlen zoo echt."
— „Nu rijs op dan, en vlug
Naar de stad maar terug !
Den zak weêr gevuld in het land van Cocanje ....
Betaal onderweg voor je straf mijn champanje !"

17

De reis ondertusschen van 't hoofd van den staat
Was lang in Cocanje bekend en bepraat ;
Och, geheimen meestal
Zijn publiek overal ;
Maar meer nog ! op markten en straten en wegen,
Alom kwam men lintjes en ordetjes tegen.

18

Dié had het bekoorlijk, verlokkend sieraad
Gekocht van een Jood of een beedlaar op straat,
En dié vond het op weg
In een goot of een heg ;
Dié liep er met drie, dié met zes, dié met negen ;
Een vierde weêr had het door vrouwlief gekregen.

19

Dié kreeg het uit achting kadeau van een vrind,
En dié zocht zich blind om een leeuw en een lint ;
't Werd besteld en gezocht
En geruild en verkocht ....
De knappen, die 't vonden, zij lachten en dachten :
Het best is den afloop van 't grapje te wachten.

20

„De koning keert weêr !" roept de faam door het land,
De Riddertjes raken geducht in den brand.
Maar een oud-advocaat
Gaf hun eindlijk den raad,
Naar 's rijks kanselier met de vondst zich te wenden,
Of — franko — 't kleinood naar de hofstad te zenden.

21

De koning keert weêr, nu bekend en begroet :
Men joelt op zijn weg en men wuift met den hoed :
Daar op eens door 't gemeen
Dringt een manneke heen,
En legt aan den voet van den vorst van Cocanje
Twee starretjes neêr en — een rolletje franje.

22

En Sire, geroerd van zoo'n eerlijken borst :
„Voor u !" — roept hij uit — „een geschenk van uw vorst !
Hoû het vrij, goede vrind,

En blijf steeds wélgezind ...."
Maar pas is die uitslag, zoo gunstig, vernomen,
Daar krielt het van eerlijke luidjes bij stroomen.

23

De goedige koning bleef goed en royaal,
Trakteerde de zaak op een vorstlijke schaal,
En de rijkskanselier
Had een gloeiend pleizier,
Men dronk hem ter eer alle dagen champanje
En 't feest nam geen end in het land van Cocanje.

24

De wijzen alleen bleven stilletjes thuis
En hielden zich af van het vroolijk gedruis,
En zij kermden : „Helaas,
Zijn de menschen toch dwaas !
Kan de eer, door het toeval ook zotten geschonken,
Het hart van den eerlijken wijsgeer ontvonken !"

25

Daar leefde — het sprookje schijnt waar op mijn eer —
Een moedige, goedige koning weleer,
En op aarde geen rijk
Eens het zijne gelijk !
Nu ligt alles stil in het land van Cocanje,
Al prijken er velen met lintjes en franje !

* * *

L

'k Weet niet hoe mijn poëet dit lied ten einde zong,
Ik weet nog minder hoe de Ridder zich bedwong,
(Tenzij de schrik 's mans tong en voet en vuist bleef kluisteren!)
En naar 't ondeugend rijm ten einde toe kòn luisteren.
(Ook, onder ons gezegd, des jonkers schalke zang —
Ik heb aan 't versje part noch deel — is veel te lang ;
Heet dát een lied*je !* doch zijn geest was pas aan 't bloeien
En vreemd nog in de kunst van schikken, sparen, snoeien !)

LI

Maar 'k weet, dat zoo op slag het ridderlijke vat
Nu, als een zwermpot, uit elkander was gespat ;
Als hij subiet het een en 't ander had gekregen
En stikkend in zijn toorn voor eeuwig had gezwegen,
Of — als duc d'Alva — in zijn woede 't ridderkruis,—
Bedenk wat razernij ! — vertrappeld had tot gruis
Als hij den zanger van Cocanje half verscheurd had,
Waarom der Muzen koor zich zeker dood getreurd had ;

LII

Het had mij niemendal verwonderd, — maar 'k geloof
De man was niet recht op de hoogte en ietwat doof.
't Liep zonder manslag af ten minste, en minder kluchtig ;
Hij keek bij elk koeplet slechts meer en meer wraakzuchtig,
En werd eenvoudig dol op 't einde. Raadloos stond
Hij eerst een heele poos genageld aan den grond.
Verbeet zich, nam een air, een pose, en dekreteerde :
(Terwijl zijn knoopsgat hem gedurig inspireerde)

LIII

„Gij zijt te nietig voor mijn gramschap, kleine kwast,
Gij waart mij al sinds lang een gruwel en een last !
Nu is de mate vol, gij zult mij zeer verplichten
Met nooit uw wandling meer hier naar mijn huis te richten."
Ziedaar een zeer beknopt, fatsoenlijk *résumé*
Van 's mans welsprekendheid. De knaap kreeg zijn congé,
De Ridder kreeg — de koorts, en ijlend zag hij Narren
Die sprongen om zijn hoofd met zulke ridderstarren !

LIV

Bezint eer gij begint : de grieve volgt de grap.
Mijn held kreeg ras berouw van zijn vermeetlen stap.
Ach ! had hij nog een poos gestreden en geleden,
Die strijd was thàns bekroond met duizend zaligheden !
Hij schreef den dag daarna een mooien brief ; — Mevrouw

Beloofde voorspraak en zijn meisje bleef hem trouw ....
Maar de oude heer kreeg bij zijn naam alleen congestie,
En woû — als Oostenrijk — niet hooren van amnestie ! *

LV

De zachte politiek van de allerliefste vrouw,
De zuchten van de min, de tranen van 't berouw
Vermochten niets : hij moest zijn ridderlintje wreken
En wou mijn armen vriend niet hooren, zien of spreken.
't Was nu een jaar geleên ; dees kwijnde van verdriet
En zag in al dien tijd zijn sweetheart bijna niet.
Alleen 't vertrouwen op haar moeder deed hem leven,
Die als zij d' arme zag nog altijd hoop bleef geven.

LVI

Begrijpt gij nu waarom die gouden bracelet
Den vader zoo in vuur en vlammen had gezet ?
't Kadeau was op zich zelf ook taamlijk onverstandig,
Maar minnaars, vrienden, zijn ook meestal vrij onhandig
En zoo lichtvaardig, dwaas, vermetel, onbedacht,
Als ik of mijn verhaal, dat iedren vorm veracht,
En dat mij mettertijd ook wel eens op kon breken,
Als 't, op den keper, door de heeren wordt bekeken....

LVII

Maar dat 's van later zorg ! Nu .... is het Sint-Niklaas,
En — 'k hoor reeds in den gang, dunkt mij, een vreemd (geraas,
Iets, als 't rinkinken van een keten. „Hij zal 't wezen,"
Staat in het schichtig oog van 't jonge volk te lezen.
Toch houdt zich ieder taai en zucht : „Ik ben niet bang."
„Courage !" roept een oom, en 't Sint-Niklaas-gezang
Wordt aangeheven met veel trillers in de toontjes,
Veel blikken naar de deur, veel lelies op de koontjes.

LVIII

De drift intusschen van den Ridder is bedaard,
Schoon hij nog woedend soms naar zeker doosje staart,

Daar ginds apart gezet. De drukke kindren krijgen
Allengs weer de overhand, na 't pijnlijk spannend zwijgen,
Gevolgd op vaders speech. Ons meisje houdt zich goed
En schept in moeders blik haar hoop, haar kracht, haar (moed:
En 'k zie de laatste wolk van 't dierbaar feest verdwijnen,
Nu 't uur genaakt waarop de Bisschop zal verschijnen.

LIX

De keten rammelt nog en vreeslijk luidt de bel,
Een stem bromt in den gang : „Is alles hier nog wel ?"
Of zoo iets. Dan op eens hoort me' aan de zaaldeur kloppen,
En eensklaps is de grond met krieken, manglen, moppen,
Bonbons en ulivels bezaaid. De kleine schaar
Vliegt henen van de deur en dringt zich bij elkaêr ;
En staat verlegen op de vingertjes te knabbelen,
En durft in d' eersten schrik niet opzien en niet grabbelen.

LX

De deur slaat open en Sint-Nikolaas treedt in,
Al grommlend in den baard, die afstroomt van zijn kin :
Een masker voor 't gelaat — afschuwelijk van kleuren,
En wel geschikt den moed der kleinen .... op te beuren ;
Een mijter op het hoofd, spits als een suikerbrood,
Een mantel om, de voering buiten, purper rood,
En ruim voor zes, een groenen reiszak in de handen,
't Land van belofte en zoeten koek en .... slechte tanden.

LXI

„Schuift, jongens," — zegt Mevrouw — „bij 't vuur den (zorgstoel aan,
Want de oude man heeft veel vermoeinis uitgestaan."
Dan, hoorders, volgen al die sprookjes, praatjes, vragen,
Die ge u herinren zult van uit uw kinderdagen :
Of daar gezorgd is voor het oude, grauwe paard,
Waarmeê de brave Sint zijn toer maakt over de aard',
En : u komt zóó uit Spanje ? u zal de koû wel hinderen ?
En : heeft u ook een gard ? en : houdt u veel van kinderen ?

LXII

Hebt gij op Sint-Niklaas, gij, hooggestropte vriend
En hoorder, ooit een gard gekregen of verdiend ?
'k Vraag dit alleen om u een kompliment te maken :
Men zag de knapste liên toch meest als dwaze snaken
In 't lieve leven debuteeren ; ja 't verstand
Is vaak de rijpe vrucht van de allerwildste plant.
En „o zoo'n achtbaar man, zoo'n knap, lief mensch, zoo'n (engel,"
Is meestal opgebloeid uit .... „o zoo'n barren bengel !"

LXIII

Gij glimlacht niet, hoe nu ? Gij schudt den kreeglen kop!
Gij mompelt : „dat is flauw ! wie haalt die dingen op ?
't Komt niet te pas !" — aha, Meneer is 't al vergeten ?
Meneer wil liever van zijn lieve jeugd niet weten ;
Meneer verdiende nooit een gard en steeds een prijs,
Ja, was als kind en knaap reeds deftig, groot en wijs ;
Meneer is nimmer jong en dwaas geweest te voren,
Maar met een rok, een bril en parapluie — geboren !

LXIV

Zoo zijn er, ja ! — Enfin, vergeef mijn lossen toon,
Of geef mij, zoo gij wilt, mijn welverdiende loon :
Zeg eens bijvoorbeeld — om u schrikkelijk te wreken, —
Dat uit mijn keuvlen u zeer duidlijk is gebleken,
Dat ik de eerwaarde School der Ouden snood verliet
En ver en verder dwaal van 't klassisch rijksgebied ....
Zeg dat er geen geluk *is* voor dien dwaas te vinden,
Die voor 't ontbijt zich niet met de Oudheid op kan winden !

LXV

Bah ! zie eens aan, hoe *ik* van woede nu verbleek :
Niet wijl ik bang ben voor wat laster of een steek :
Maar, voelt ge ? een wanbegrip kan mij tot wanhoop jagen,
En 't *is* een wanbegrip uit overgrootvaêrs dagen,

Dat niets klassiek noemt, dan wat oud is, overoud,
En oudheid en klassiek voor „Siams tweeling" houdt. *
O, lieve eenzijdigheid ! — ik zweer u, dat klassiek is
Al wat gezond en waar, bevallig, geestig, chiek is.

LXVI

Die kindren zijn klassiek : zie op zij scheppen moed,
En brengen een voor een aan Sint-Niklaas hun groet :
Die zegt een versje op, een ander kent de namen
Der maanden uit zijn hoofd, een derde doet examen,
Een vierde spreekt wat Fransch, een vijfde reciteert,
Met gesten van papa, een fabel versch geleerd :
En elk, als zijn talent en deugden zijn gebleken,
Mag beî zijn handjes in den groenen reiszak steken.

LXVII

En dat is òòk klassiek, hoe diep zoo'n kleine man
Zijn grijpers in een zak met lekkers domplen kan,
Nadat hij juist zoo pas het ouderhart mocht zalven
Met vrome verskens van Hieronymus van Alphen. *
Hieronymus is hier 't volmaaktst epitheton,
Zoo juist en schoon als geen Homerus ooit verzon ;
Voorts wil ik verder van Van Alphen liever zwijgen ....
Om 't vrouwlijk Nederland niet aan den hals te krijgen.

LXVIII

En nog klassieker is die knaap, die, hooggekleurd,
Ginds — bij den schoorsteen — staat te wachten op zijn beurt,
En met een lachje, meer dan Cicero welsprekend,
Zijn mouwtjes stilletjes wat opstroopt, en berekent
Of niet zijn kleine hand, die hij zoo schalk bekijkt,
Meer dan zijn broêr, die nu zich uit den zak verrijkt,
Zou kunnen halen .... schoon hij 't tevens aan wil leggen
Dat niet te veel valt op zijn gulzigheid te zeggen.

LXIX

'k Voorspel dat uit dien knaap een braaf, fatsoenlijk man
Zal groeien, een die juist zijn voordeel vatten kan,
Maar nooit zijn goeden naam te grabbelen zal gooien ....
Die, met verstand, gelaat en houding weet te plooien,
En eenmaal in den zak der groote maatschappij
Zal tasten, met beleid, heel netjes en .... heel vrij!
Die .... maar wat druk gejoel en opgewonden zangen,
Die daar op eens 't verhoor der lieve jeugd vervangen? —

LXX

De Bisschop strooit in 't rond, en 't jonge volk vergeet
Zijn laatsten schroom, en schreeuwt en grabbelt zich in 't (zweet.
Kijk hoe ze rollen, hoe ze grijpen, gluipen, sluipen
En allen te gelijk naar 't beste hoekje kruipen,
Met welk een woede, welk een ijver, welk een vuur ....
Ziedaar de maatschappij in mooi miniatuur,
Waar ze ook — gij weet het wel — niet minder grabblen (kunnen,
En, juist als hier, elkaêr geen mop, geen kriek soms gunnen.

LXXI

Die ziet een ulivel — een ander eet 'em op,
Die gooit zijn broêrtje met een half vertrapten mop
En grist wat beters voor zijn neus weg, daar weer tuimelen
Zij allen over één, één kraakling! .... en verkruimelen
't Begeerde stuk tot niets! Daar houdt er waarlijk een
Zijn jonger zusje vast bij 't vruchtloos worstlend been;
Al verder ziet ge een heer, die op een vruchtbaar plekje
Onopgemerkt en stil geniet met hand en bekje.

LXXII

Dat zit elkander in den weg en in het haar,
Dat kribt, dat joelt en woelt, dat kwanselt met elkaêr,
Als menschen van het vak! 't Is hebzucht, woeker, handel,
Drift, ijver, jaloezie om kraakling en amandel,

Als in de maatschappij om aanzien, geld of eer ....
De kleintjes krijgen iets — de sterken halen meer,
De slimmen pakken 't in, en — 't gaat zoo hier beneden ! —
Die eindlijk 't meest bezit, is nog het minst tevreden.

LXXIII

Zelfs de oude Heer heeft pret. „Wie speelt er dan toch voor ?"
Zoo fluistert hij, half luid, zijn wederhelft in 't oor —
— „Kijk, kijk, ik heb pleizier, zoo is 't de moeite waardig,
Hij doet het naar mijn zin, 't is waarlijk zoo heel aardig."
Glimlachend zegt Mevrouw : „Ik weet het zelf niet, maar
Ik denk wel juist zooals ge weet, verleden jaar ...."
Zij blijven verder nog een oogenblikje fluisteren,
Maar 'k zal er enkel uit diskretie niet naar luisteren.

LXXIV

De reden, waarom onze ridder Sint-Niklaas
Zoo vreeslijk aardig vond, is ook al vreeslijk dwaas :
't Was, primo, wijl de man, zijn gansche rol door, gromde,
Voorts, bij veel lievigheên, veel zedelessen bromde
In dezen trant : Zorg dat je groot wordt, kleine vrind !
Dat jij je vader eens tot eer verstrekt, lief kind ;
Wees dankbaar dat je zulk een vader hebt gekregen ;
Wees steeds gehoorzaam en — wanneer hij spreekt — ge-
(zwegen !

LXXV

Die taal deed niet alleen het jonge volkje goed,
Maar ook het vaderlijk en ridderlijk gemoed.
Intusschen, hoorders, daar de liefelijkste zaken —
Helaas mijn jonkheid ook ! — eens aan haar einde raken,
Het grabblen is gedaan en de onuitputbre bron,
De groene reiszak vol van zoetheên en bonbon,
Is eindlijk leeggestroomd. Toch zie 'k de kindren smachten
En kijken — of ze nog een kleinigheid verwachten.

LXXVI

Ik zou haast zweren dat ook gij nog iets verwacht,
En woû wel weten wat ge er eigenlijk van dacht :
Zegt, waart gij zoo attent bij 't vlechten van de draden,
Dat gij de ontknooping van 't verhaaltjen al kunt raden ?
Neen, schalke vrienden, neen, het klinke vrij pedant,
Maar de afloop, waarlijk, gaat ver boven uw verstand,
En boven 't mijne ! ja, de Hofnar van Cocanje
Verzon zoo'n zotheid nooit, bij 't bruisen der champanje.

LXXVII

De grijze Bisschop richt zijn oude stramme leên
Nu uit den leunstoel op : „Gij zijt vast heel te vreên,
Mijn kindertjes, niet waar ? Ik zal 't nog beter maken,
'k Heb nog een kleinigheid die wel zoo goed zal smaken,
Ja ! 'k bracht voor elk van u ook een kadeautje mee,
Dat 'k op mijn reizen kocht, ver over land en zee ;
Maar dan is 't ook gedaan ! want 'k moet aan al de hoeken
Van deze groote stad nog lievertjes bezoeken."

LXXVIII

Terwijl hij, grommend steeds, die zoete woorden sprak,
Verscheen voor 't oog der jeugd een tweede groote zak
Van onder 't breed gewaad : de vuurge kleintjes stonden
Te happen naar 't kadeau met open rozenmonden.
Toen, van den jongste af aan, kreeg ieder, een voor een
Een keurig pakjen uit dien zak der heimlijkheên,
Waarop „van Sint-Niklaas," of zoo iets, stond geschreven,
En waarvoor elk een hand, een kus moest durven geven.

LXXIX

Het waren altemaal surprises, wel bedacht
Door 't zusterlijk vernuft, licht in een bangen nacht,
Als, peinzende aan den vriend dien 't lot haar had ontnomen,
Zij heul en balsem zocht voor al te bittre droomen.
Rijk werd haar moeite door der kindren vreugd beloond,
Door vruchteloos gezoek en dwaze drift bekroond :

Zij zochten soms zoo lang terwijl zij „'t mooiS" niet vonden,
Als ik, toen 'k π en x moest zoeken voor mijn zonden !

LXXX

De zak is nog niet leeg, de klucht niet afgespeeld.
De grooten worden na de kleintjes nu bedeeld ;
Elk krijgt een pakje' en wordt verrast, een Oom en Tante,
Een dito — dito ; toen .... de Fransche gouvernante,
Van wie 'k tot nu toe zweeg, alleenig voor mijn rust,
Want, ik verzeker u, ik had haar graag gekust ....
Ach kende zij 't Hebreeuwsch, ik zou dat schatje vragen
Mij les te geven in de taal van Abrams magen !

LXXXI

De beide jongelui van straks, Minerva's kruis,
De lieve dochter en de brave vrouw van 't huis,
Elk had zijn deel in 't feest. Toen, hoorders, bleef ten leste, —
Let op, want ik bewaar voor 't laatst het allerbeste —
Toen bleef er in dien zak des heils, die op een stoel
Geheel was uitgepakt te midden van 't gejoel,
Nog over — één surprise, een klein, wit, aardig pakje !
Zeer netjes toegemaakt, mijn hoorders, met een lakje !

LXXXII

„En dat 's nu voor Papa !" zegt Sint-Niklaas, „'k heb de eer
Op uwer kindren feest, gestreng en edel Heer,
Dit klein bewijs van dank voor 't lief onthaal, genoten
Van u en de uwen, van de kleinen en de grooten,
U aan te biên ! bewaar 't in voorspoed en in vreê,
Versmaad dat kleintje niet, en geef me uw vriendschap meê."
De stem des Bisschops scheen te trillen onder 't spreken,
Als schroomde hij in ernst de kennis af te breken !

LXXXIII

Des Ridders voorhoofd werd beneveld door een wolk,
Dat hij behandeld werd precies als 't jonge volk ;
Hij vond het eigenlijk heel naar en kinderachtig,
En zulk een wijs van iets te geven vrij omslachtig ;

Hij dacht, het ding was een surprise van zijn vrouw,
En hield zich eerst of hij het straks wel oopnen zou ..
Maar kom, hij wil de vreugd van avond niet verstoren,
Het lakje vliegt er af, en — opent thans uw ooren !

LXXXIV

Ja, opent de ooren ! neen, mijn vrienden stopt ze dicht !
Vlucht, hoorders, vlucht van hier, verbergen we ons gezicht!
Ik heb een ridikuul zóo gruwelijk te openbaren,
Dat ik nog hier mijn vers, mijn plan, mijn man liet varen,
Zoo keeren mooglijk was, zoo mijn geheim niet sprong,
Niet brandde en gloeide en beet op 't puntje van mijn tong !
Zoo 'k niet mijn groot Paskwil ten voeten uit woû teekenen
En met de waarheid en de domheid af moest rekenen !

LXXXV

En zoo ik nu al zweeg en wierp dit prul in 't vuur,
Toch kwam 't geheimpjen uit en — ter onzaalger uur !
Het baat vorst Midas niet of hij met duizend zorgen
Zijn akelige kwaal geheim houdt en verborgen ....
Wat fluistert daar in 't veld ? Zóó zouden vroeg of laat,
Waar onze Held passeert, de keien van de straat,
De winden over 't plein dien schrikbren kreet doen hooren
Die man is ridikuul, die man heeft ezelsooren !

LXXXVI

Dies, 't vonnis is geveld, daar niets den dwaas behoedt ;
Hij worde ridikuul van top tot teen ! Grijpt moed
En luistert ! Als ik zeî, de Ridder brak het lakje,
Verscheurde de' omslag toen en vond — een ander pakje,
Maar op dat pakje een brief, een brief aan zijn adres,
Met al zijn namen (drie) en al zijn titlen (zes),
En op dien brief een lak met een hoogaadlijk wapen,
Dat hij een heele poos verbluft stond aan te gapen.

LXXXVII

„Die brief, die hand, dat schrift, dat lak, dat wapen, 't is....
Het schijnt me, neen, ja toch ! ik heb het zeker mis ...."

Hij kan — is 't hoop of angst of drift ? — met moeite spreken.
Hij durft het aadlijk lak zoo maar niet openbreken
En vraagt een schaartje' — en knipt met sidderende hand
Het heilig zegel los van de' een en de' andren kant ;
Hij rolt zijn blik in 't rond en leest op ieders wezen,
Maar vindt geen antwoord en besluit den brief te lezen.

LXXXVIII

Een groote stilte daalt en heerscht op ons tooneel ;
Een ieglijk houdt zijn vraag, zijn uitroep in de keel ;
De Ridder door een kring van elastieke nekken
Omgeven, plooit vergeefs zijn gêagiteerde trekken.
Hij schuift ter zijde, alleen, ontvouwt zijn brief, verteert,
Verslindt dien met zijn oog en — wat den stumper deert :
Stokstijf, bewegingloos, krankzinnig blijft hij staren,
Pal — als de huisvrouw Loths, het puik der zoutpilaren! *

LXXXIX

Zijn oog is opgesperd, zijn mond gaapt wijder dan
Een kostschooljongen voor een beafstuk gapen kan!
Zijn adem stokt, zijn pols houdt halt. zijn edel wezen
Is gansch verbouwereerd : die brief heeft hem belezen.
Zeg is die man verstomd, verplet door vreugd of rouw ?
Dat weten wij nog niet ! of liever gij ! maar 't zou
Te wreed zijn, zoo 'k nog lang thans met uw aandacht spelend,
Bleef draaien om hem heen .... 't Werd ook bepaald ver-
(velend !

XC

Daar komt beweging in den zoutklomp. Met zijn hand
Zich krabbend in zijn pruik : „'t Gaat boven mijn verstand :
Maar 't is zoo, 't moet zoo zijn !" — En van zijn vreugd be-
(komen, —
't Was vreugd die dus hem trof — terwijl de levensstroomen, —
Want o hij was verjongd, hij leefde meer dan ooit,
Meer dan een Bruigom voor zijn jonge Bruid getooid ! —
Terwijl dan 't bloed weêr bruist door de' aardschen tabernakel,
Geeft hij ons, andermaal, een ongezien spektakel.

XCI

Een straal van vreugde en trots bezielt zijn rond gelaat,
Hij blinkt en schittert als de jonge Dageraad,
Hij glimt van vreugd. Hij gaat met lachjes van genoegen
Zich weder in den kring van zijn familie voegen.
Nu roept van alle zij' het ongeduld : Wat is 't ?
Wat was 't ? Wat zou 't ? „Ja ja, wie dat eens wist ! —
Maar kom, gij zult het zien." Hij glimlacht zeer hoovaardig
En vreemd : „Hm — hm — die brief, die was zijn port wel
(waardig."

XCII

— „Komt allen om mij heen !" Terwijl de Ridder sprak,
Ontknipte hij met drift het derde en laatste lak
Aan zijn surprise en vindt — een smaakvol vierkant doosje.
„Wie durft dat open doen ?" Zoo vraagt hij, met een bloosje
Van stomme lievigheid. „Ik smeek u om die eer,
Ik die u 't pakje bracht, ik hooggestrenge Heer !"
En Sint-Niklaas, dien wij schier uit het oog verloren
Door 't Sint-Niklaasgeschenk, treedt eensklaps weer naar
(voren.

XCIII

„Wel ja, dat's aardig !" — zegt de Ridder — „goed bedacht!
(Straks hoor ik wel hoe gij het toch hebt meegebracht !")
Hij keek gedurig naar Mevrouw, als wou hij zeggen :
„Ik weet van u dat gij mij alles uit zult leggen
— Op 't oogenblik." Nu had de man het veel te druk,
Hij kon niet denken in den roes van zijn geluk,
Ook heerschte er zulk een drift en spanning bij de scharen,
Dat verdre praatjes hier bepaald onmooglijk waren.

XCIV

De Held staart in het rond met kalme majesteit,
En ieder is, als gij, op alles voorbereid.
Eén oogenblik, nog één en — 't doosjen is ontsloten ....
„Hè !" roept uit éenen mond de kring der huisgenooten,

„Hè !" roept de Bisschop en blijft stomverwonderd staan ;
„Hè !" valt de Ridder in en valt op 't doosjen aan ....
En o, voor mij, die weet wat ieder „hè" beteekent,
Zijn, hoorders, al die „hè's" hartbrekend en welsprekend.

XCV

In 't oog des Ridders welt een groote vreugdetraan ;
Hij ziet zijn vrouw, zijn kroost, zijn knoopsgat teeder aan,
Dan strekt hij de armen uit in theatrale ontroering
En — als een slecht akteur in tragische vervoering —
„Dees dag — zoo barst hij los — blijft onvergeetlijk schoon !
Hoor, ik ben kommandeur! kijk van *den* Eikekroon!" *
En hij drukt alles aan zijn rok, zijn vrouw, zijn zoontje,
Zijn dochter, broêr, neef, nicht en 't meest zijn .... Eike-
(kroontje.

XCVI

De groote kommandeur zijgt in een armstoel neêr,
Hij was kapot van zooveel vreugde, zooveel eer,
En met zijn dier kleinood nog beter in zijn nopjes
Dan met hun suikergoed mijn blonde kinderkopjes ! —
Ik kan met dezen Leeuw nu doen al-wat ik wil,
Zijn rijkdom maakt hem zacht, zoetsappig, lief en stil,
Hij laat zich eindloos, als een lam, feliciteeren .....
Ik wil oprechter zijn — ik zal hem kondoleeren.

XCVII

Toen eindlijk iedereen in 't breed of in het kort,
Een oom, bijzonder vol, het hart had uitgestort,
Toen de eerste roes der vreugde een weinig was geweken,
Toen 't snuisterijtje nog wel twintigmaal bekeken,
En daar bepaald was dat onmiddellijk de faam,
Bij monde van vier knechts, den versch gekroonden naam
Des nieuwen kommandeurs aan al zijn riddervrinden
Zou gaan verkonden naar de hoeken der vier winden ;

XCVIII

Toen een der kindren op zijn vingers was getikt,
Die — heilge onnoozelheid ! — aan 't kruisje had gelikt :
Toen Sint-Nikiaas op nieuw zijn recht had laten gelden,
Om 't kommandeurskruis vast bij 't ridderlint te spelden *
Op 's mans doorluchte borst ; toen hij een groot kwartier
Zich zelf bewonderd had met kinderlijk pleizier :
Toen sprak hij nog eens tot zijn vrouw : „'k Word ongeduldig
Mijn schat ! Gij zijt mij nu een explikatie schuldig."

XCIX

't Is treffend dat de man, als bij instinkt, zoo wist
Dat hij te doen had hier met vrouwelijke list,
En zoo gedwee zich onderwierp : mijn eedle Heeren,
Laat ons dit groot geheim bescheiden respekteeren !
Een vrouw die zulk een dwaas door fijn verstand regeert,
Is waardig dat haar wil en wijsheid triumfeert ;
Zij liet den man volstrekt niet dansen naar haar pijpen,
Maar wist hem enkel in zijn zwakste zwak te grijpen.

C

Let op : zij knikt en blikt haar egaê vriendlijk aan
En zegt : „Ik heb misschien uit hartlijkheid misdaan
En — uit — nieuwsgierigheid — maar zoudt gij 't niet ver-
(geven,
Althans op zulk een dag, den blijdsten van ons leven ?" —
„Welzeker, spreek, mijn schat !" Och, hoorders, na dien
(brief
En 't pakje' annex werd toch de kommandeur zoo lief,
Dat schoon 'k mijn losse tong met honig had bewreven,
Ik al die poezigheid hier moeilijk weêr kon geven !

CI

„Nu dan — herneemt Mevrouw — zeg ik u alles graag !
Vanmiddag bracht men al dat pakjen.. uit den Haag..
Gij waart niet thuis. Het kwam natuurlijk in mijn handen,
De port was hoog ; ik keek — ik dacht — ik voelde 't branden,

Hier in mijn vingers — och, ik weet niet wat ik dacht,
Een pakjen uit den Haag ! ? en dan zoo'n hooge vracht..
Ik wist dat gij al lang, niet waar ? zoo iets verwachtte,
En had het lakjen al gebroken in gedachte.

CII

„Enfin, gij vat, de rest hoeft waarlijk niet verklaard,
Nieuwsgierigheid, helaas, was steeds der vrouwen aard,
Ik heb, gij zijt niet boos, dus eventjes gekeken....
Den brief — dat spreekt van-zelf — mocht ik niet open breken..
Maar o ik wist genoeg en maakte een heerlijk plan :
Nu weet ik, riep ik uit, hoe 'k hem verrassen kan
Van avond ! welk een vreugd !.." „Ja vrouwlief, ja 't is aardig !
O ik vergeef het u, 't idee was uwer waardig !"

CIII

„Ik was in 't eerst nog bang dat ge op de societeit
Gehoord hadt.." — „Neen, ik wist van niets, mijn lieve (meid,
Uw plan is wel geslaagd !" „Nog niet geheel, mijn beste,"
(Let, meisjes, let wel op, het mooiste komt ten leste,
Het neusje van de zalm). „Neen waarlijk niet geheel,
Maar geef dat op dit feest elk in uw vreugde deel.
Dan is mijn plan gelukt ! ik heb niets meer te vragen,
En zal u 't eerekruis met meer plezier zien dragen."

CIV

Zoo sprekend richt zij 't oog op onzen Sint-Niklaas,
En neemt hem bij de hand : „Vergeef deez' armen dwaas,
Indien ge mij vergeeft !" — „Wat zal ik hem vergeven ?
Hij heeft charmant gespeeld, 'k zag 't nooit zoo in mijn leven !" —
Nochtans de Bisschop, ziet eens aan ! zinkt op zijn knie,
En, hoorders, met een stem, wier zilvren harmonie
Ons meisje van daar straks doet blozen en verbleeken,
Vangt hij bewogen aan te spreken en te smeeken :

CV

„Herken den boetling dan, die neerzinkt aan uw voet,
En vraag, neen vraag hem niet, wat gij vergeven moet,
Vergeet een booze grap, die hij in ernst nooit meende,
Die hij met diep berouw in eenzaamheid beweende,
En schenk hem, op deez' dag van zegen, roem en eer,
Uw goede vriendschap en — uw lieve dochter weer...."
Hij slaat zijn mantel op, zijn hoed is afgevallen
En — 'k zeg niet wie hij is, want gij herkent hem allen!

CVI

O zie dat rijk tooneel! het teêrverliefde kind
Vliegt aan haar vaders voet in de armen van haar vrind;
De blonde kinderschaar staat lachende verlegen,
Om 't jonge paartje heen als Engeltjes van zegen;
De moeder juicht, nu zij een lang verboden waar
In huis gesmokkeld heeft en zonder 't minst gevaar;
De minnaar, in 't gewaad van Sint-Niklaas verscholen,
Had immers door 't kadeau des vaders hart gestolen?

CVII

Wat deed de kommandeur? — Wat zou de stumper doen?
Kon hij zijn hoog pardon nog weigren met fatsoen?
Twee tantes stonden met een zakdoek aan haar oogen,
En ieder smeekte en bad in stilte of luid bewogen.
Hij zelf, hij was bijna getroffen, in de war,
't Scheen of hij raad vroeg zoo aan de eene als de andre star,
En de eerste wrokte nog om 't liedje van Cocanje,
Maar 't kommandeurskruis riep: vergifnis en.... champanje!

CVIII

Die tweestrijd duurde een poos. De spanning rees ten top,
Men hoorde hier een zucht en daar een harteklop,
Maar eindlijk, door 't geluk en — door de omstandigheden
Verwonnen, roept hij uit: „Nu ja, ik wil 't verleden
Vergeten, dezen dag van roem en vreugd ter eer,
Ziedaar mijn hand, ziedaar.... maak geen „Cocanjes"
(meer!" —

„Nu is mijn plan gelukt !" — juicht hem zijn gade tegen
En dankte luid haar man en stil des Hemels zegen !

CIX

Ik zing de weelde niet van 't weer verbonden paar,
Ik zeg niet alles wat zij fluistren met elkaêr :
Terwijl haar dankbaar oog bleef op heur moeder staren,
Moest hij het lieve kind nog eens de zaak verklaren :
Wanneer Mevrouw hem toch haar plan had voorgesteld !
En wat hij had gedacht ? En wat zij had verteld ?
En wie hem had geleerd voor Sint-Niklaas te spelen ?
Hij moest van a tot z haar alles mededeelen.

CX

De gouden bracelet werd uit den donkren hoek,
Waar ze eerst verbannen was door barschen vadervloek,
In eer hersteld. Hij zelf haakt nu het huwlijksbandje
Vast om haar arm, en kust het hem geschonken handje,
En stamelt : „God and you !" aan 't harte van zijn bruid..
„En onze moeder !" — roept het lieve meisjen uit —
„Wier trouw en wier vernuft deze uitkomst ons bereidde,
En die een Engel was, een Engel voor ons beide !"

CXI

O vrouwelijk vernuft, zoo onuitputlijk rijk,
Zoo geestig en gevat, geen wijsheid u gelijk !
Ook ik geloof, men had zoo'n zotheid niet bedreven,
Had men des Ridders kruis aan 's Ridders vrouw gegeven !
't „Virtus nobilitat" zou dan geen parodie,
Geen laster zijn geweest van wijsheid en genie.....
En schoon al menigeen die stelling mij betwist heeft,
Ik hoû nog altijd vol, dat men zich hier vergist heeft !

CXII

Waarmee toch, vraagt ge in 't eind, had onze domme vriend
De kroon der burgerdeugd verworven of verdiend ? —
Helaas, de schijn bedriegt de kleinen en de grooten,
En, schoon de waarheid hier dien schijn heeft uitgesloten,

De man had aanzien, geld en *poids ;* een domme faam
Of een gedienstig vriend verkondde ver zijn naam,
Men had misschien gehoord dat hij een heele baas was ....
'k Wil toch niet denken dat het voor zijn Sint-Niklaas was !

CXIII

De kommandeur, vermoeid, kapot van al de pret,
Sliep wel dien nacht niet veel, maar ging toch vroeg naar (bed.
Ik laat den stumper zich hier vreedzaam retireeren
En wil hem liefst niet in zijn.... droomen *poursuiveeren.*
Schoon hij den aftocht blies, ging 't feest beneden voort,
Men kuste, lachte en sprak en schaterde ongestoord,
Mevrouw gaf aan 't soupé een fijne flesch.... champanje,
En — niemand dacht meer aan het liedje van Cocanje !

CXIV

Heb ik nu lang genoeg met onzen dwaas gespot,
De zoute scherts bekroon, zoo 't mag, een gulden slot !
Want, schoon ik nimmermeer met 's werelds schijn zal dwepen
Toch, vrienden, ik word liefst ook niet verkeerd begrepen :
Dus luistert, eer gij licht den armen dichter vloekt,
Die voor zijn ergernis bij u verluchting zoekt,
Die graag aan zotten geeft wat zotten is verschuldigd,
Maar naast de waarheid liefst de ware grootheid huldigt.

CXV

En dies, o sprekend beeld van Neerlands glorie-eeuw,
Eerwaardig ridderkruis van onzer vaadren Leeuw,
Gegroet op 't ridderhart vol eedlen gloed, vol zaden
Van licht en vrijheid en van mannelijke daden !
Gegroet op de eedle borst waardoor Gods adem ruischt
Die van welsprekendheid of reine zangen bruist ;
Gegroet op de uwe, o trouwe kunstnaar, die de renten
Uw tijd, uw volk betaalt van godlijke talenten !

CXVI

'k Heb lief dat eermetaal op 't onverschrokken hart
Des jongen helds, die 't kocht met moed, met bloed, met (smart !
En op de brave borst der burgers, die hun leven,
Hun rust of hun fortuin, hun land ten beste geven,
En op het wambuis van den zoon der Industrie....
Waar maar een harte klopt, een vonk gloeit van genie !
o, Vorsten ! wat noch goud noch zilver kan betalen,
Doe uw verlichte gunst uw volk in de oogen stralen !

CXVII

Maar als in de eeuw des lichts Cotin en Trissotin, *
Vadius, Prullius, Quibus, George Dandin,
Harpagon, Pourceaugnac, le *marquis* Mascarille,
Le bourgeois Gentilhomme et les sots en famille,
Tartuffe en Don Juan en weet ik wie of wat,
Trots de eêlsten, meê verkondt : Virtus nobilitat !
Dan....o dan rilt in 't graf Molière's „kil gebeente"
En draait zich rammlend om in 't verre lijkgesteente !

CXVIII

Dan zou men schreien, neen, maar lachen, lachen dat
Het als een donder klonk door deze dwaze stad,
Dan, dan vergeet een knaap zijn achttien jonge jaren,
Zijn onbezorgd geluk, zijn vriendelijke snaren,
Dan grijp ik, (want helaas, geen wijzer kwam mij voor)
Een groot karikatuur bij 't ellang ezelsoor,
En zeg hem in 't gezicht dat Neêrlands echte zonen
Niet buigen, nu noch ooit, voor zulke lauwerkronen !

CXIX

Helaas! ik zeg misschien de waarheid — als een kind !
Maar 'k ben Goddank, zóo dom, zoo ijdel niet, zoo blind,
Dat 'k ooit een eenig mensch zal om zijn knoopsgat eeren :
Doch lust het u, als mij, de kwestie om te keeren,

En vraagt gij : of ik, om een groot en eerlijk man,
't Bewijs van adel, zij 't een lintjen, eeren kan ?
Dan scheiden wij in vrede, en, hoorders, wat verander',
Ziedaar mijn rechte hand, want wij verstaan elkander.
1849.

ZACHTHEID *

Schoonste deugd van schoone zielen,
Liefste trek in 't lief gelaat !
Mannentrots en hartstocht knielen
Waar ge uw vriendlijke oogen slaat.
Zachtheid is de kracht der zwakken,
Is haar schepter en haar zwaard,
't Bloempje, dat een zucht zou knakken,
Beeft en buigt — en blijft gespaard !

Zachtheid zal den dwingland leiden :
In het heiligdom der trouw
Heerscht onmerkbaar en bescheiden
De almacht van de stille vrouw,
Haar gebod ruischt als een bede,
En haar wenken is gebod ;
Voor haar voeten dauwt het vrede,
En haar zonen zegent God !

DE AVONDZON *

Ja, in God is mijn kracht,
Sprak hij innig en zacht, —
Maar ik voel dat mijn leven zal renten ;
Meer dan zilver en goud
Hebt ge uw dienstknecht vertrouwd,
O genadige Heer der talenten !

'k Heb naar kennis gedorst,
Zij verscheurde mijn borst ;
Trouwe liefde genas mijne wonden ;
'k Heb den prijs en — de ellend
Onzer kennis gekend,
Maar den weg en de waarheid gevonden.

Zijn mijn kaken verbloeid,
Is mijn voorhoofd vermoeid —
Ik geloof, ik ben jong, ik mag werken ;
En de lucht die mij wacht,
Schenk mijn lichaam weer kracht !
Ik genees, als ik and'ren mag sterken !

Schenk mij, Heere, geduld !
Want mijn geest is vervuld
Van mijn plannen, die bloeien en rijpen,
O het leven is schoon
Voor wie dingt naar de kroon,
Die de hand van den Christen mag grijpen.

En zijn vriendelijk oog
Staarde biddend omhoog,
En hij schudde het hoofd in gedachten :
'k Heb geen kleinen geleerd,
'k Heb geen zondaar bekeerd,
Nog geen lijder getroost : laat mij wachten.

Ik heb lust in mijn lot,
Ik heb rust in mijn God,
En mijn strijdlust is : vrede des Heeren !
Hoor ! de westewind suist,
En het korenveld ruischt ....
Dat is Hij, die de oogst zal vermeêren.

Leid mij zachtkens naar huis,
In den dienst van uw kruis,

Dien mijn ziel zich zoo lieflijk gedacht heeft !
Dat ik werkend bezwijk'
Als een knecht van uw rijk,
Die zijn dagwerk geloovig volbracht heeft ....

En ik hoorde hem aan,
Met een lach en een traan :
'k Had de zon nooit zoo plechtig zien dalen :
En dat bleeke gezicht
Werd zoo sprekend verlicht,
Door haar laatste, haar stervende stralen.
1850.

ALBUM *

Weggedorde en weggeteerde blâren,
Bloemekens van geur en kleur beroofd,
Blonde, bruine, zwarte, zijden haren,
Lokken van zoo menig dierbaar hoofd,
Verzen van verliefde dichtersnaren,
Zoete nonsens onzer kinderjaren !
Rozenstrikken, door den tijd verdoofd ;
Woordjes . . . , ach zoo geurig eens — nog teeder,
Die mij aarde en hemel hebt beloofd ....
Plechtige eeden van een kraaieveder !
Ach, hoe mocht ik eertijds uren lang,
Paradijs van bloemen en gezang,
Bij den schat van uw satijnen bladen,
't Peinzend hoofd in liefde en weelde baden !
U bescheen der Hope stralenglans,
't Dwepend hart mocht aan uw geur zich laven :
Ach ! een aaklig kerkhof zijt gij thans ;
Bij elk dorrend bloempje van uw krans
Ligt een liefde, een vreugd, een droom begraven.
1850.

DEMON

Een duiveltje springt rond-end'-om in mijn hart,
Een duiveltje, ach, dat mij fopt en mij sart,
Een hatelijk knaapje,
Een kittelig aapje,
Dat spot met het liefste, dat grijnst en grimast ....
De bron van mijn gruwlen, mijn demon, mijn last.

Als deernis of liefde tot schreien mij dwingt,
Als bijkans een traan bij uw lied mij ontspringt,
Dan zet hij daar binnen
Zijn leelijke zinnen
Op 't speuren van dwaasheên in 't roerende lied ....
Mijn eigene verzen .... hij spaart ze mij niet!

Als somtijds een zaak van belang, van gewicht,
Een droevig bezoek of een neetlige plicht,
Van cijfren en rekenen,
Bedistlen en teekenen,
Mij voert tot een ernstig of deeglijk gesprek —
Dan plooit hij een lach .... van mijn deftigsten trek.

En als ik te-met, in een bui van berouw,
Geleerdheid — als krone des levens beschouw,
En 't licht mij gaat schijnen
Uit grauwe kwartijnen
Vol pluizende noten, dan schudt hij het hoofd,
En zegt dat hij niets van die grappen gelooft.

Hij spot met uw goedheid, gezegende vriend!
Hij vraagt of .... wien denkt ge? .... mijn achting (verdient;
En als er een steekje
Mocht los zijn aan 't preekje
Des Zondags, dan neemt hij mijn stichting, mijn vreê,
Die leelijke Duivel, vaak lachende meê.

En soms — als ik spreek van een duivelsche smart —
Dan knijpt hij, dan bijt hij mij diep in het hart,
Dan knort hij, dan blaast hij,
Dan grinnikt en raast hij,
En maakt dat ik nurksch en, wreeder en wreed,
Al plaag wat ik liefheb en lach met hun leed!

1850.

BIJ EEN BEEKJE

Terwijl ik staar in 't spiegelglad
Van 't zilvren nat,
Schud ik mijn hoofd: wie ben ik?
Ja, hooge Hemel: Hoe, wie, wat?
Wat wil, wat weet, wat ken ik?
Zie hoe hij lacht — die dwaas, die guit,
Die leelijkert in 't water:
Mijn help! mij-zelven lach ik uit
Met wonderlijk geschater.

O menschenhart, o menschenhart,
Verstrikt, verward,
Vol zonden, dwaasheên, wonden:
Ik gaf mijn zoetste en liefste smart,
Mocht ik mij-zelf doorgronden.
Een lach klinkt uit het golvenbed;
Dat wil zich zelf begrijpen!
Zoudt ge ook uw beeltnis hier te-met
In de ooren willen knijpen?

1850.

BLADVULLING

Een bladvulling wilt gij gaan schrijven,
Hier voor dit slecht gevulde blad? ....
Och, — 'k zou het maar wit laten blijven!
Daar wordt genoeg papier beklad.

GEZOND VERSTAND

Gij zijt het zout der schoone dichterzangen
  En zonder u is dichtkunst — ijdelheid ;
  Gij zijt de zon, die licht en leven spreidt
In 't jong gemoed, vol onbestemd verlangen,
  Vol droomen, vol gevoel, vol dweperij ;
  Gij vormt ons hart tot ware poëzij !

Gij wijst den Man den rechten weg door 't leven,
  Want gij verzoent den jongeling met de aard,
  Die hij zijn werk, zijn kracht, zijn liefde onwaard
Gekeurd had ; en gij heiligt al zijn streven
  Tot menschenheil uit reine menschenmin,
  En prent hem 't doel des aardschen levens in !

Gij rukt van uit der menschen scheemrende oogen
  De balken van vooroordeel, zelfzucht, spot ;
  Gij wijst ons van het leven 't waar genot.
Uw heldre blik verfoeit de schoonste logen,
  Maar vergt voor iedre waarheid ons ontzag,
  Ook die 't vernuft ons niet ontraadslen mag.

Gij leidt ons tot erkennen en gelooven
  Der waarheid, die het zondig hart geneest,
  Gij zult den mensch beschermen, goede geest,
Waar 't onverstand hem alles wou ontrooven.
  't Gevoelloos hart en 't dwaze hoofd alleen
  Spot met geloof en zijn verborgenheên !

O, 't krank gevoel wek soms uw mededoogen,
  Toch rooft gij 't hart zijn eerste rechten niet,
  Of lacht en spot, waar luid zijn stem gebiedt.
Gij zijt een gave, een lichtstraal uit den Hoogen,
  Gij brengt den vrede in 't rustloos zoekend brein,
  En leert het hart gevoelen diep en rein.

O, 't koele hoofd, bij 't warm gevoelend harte,
Dwingt eerbied af en liefde ! dat spreidt licht
En leven, waar zijn moedig oog zich richt,
Dat peilt de wonde en deelt en heelt de smarte :
En dát is mij uw beeld, gezond verstand :
Een schrandre geest, wien 't hart van liefde brandt.

Wel mag de man u tot zijn schutsgeest bidden,
Die Kerk of Kunst, of Wetenschap en Staat
Zal dienen met zijn licht, zijn kracht, zijn raad :
Opdat hij mensch en Christen zij te midden
Der kranke, der geschokte maatschappij,
Vol onverschilligheid, alarm en dweperij.

1851.

BOUTADE *

O land van mest en mist, van vuilen, kouden regen,
Doorsijperd stukske grond, vol killen dauw en damp,
Vol vuns, onpeilbaar slijk en ondoorwaadbre wegen,
Vol jicht en parapluies, vol kiespijn en vol kramp !

O saaie brij-moeras, o erf van overschoenen,
Van kikkers, baggerlui, schoenlappers, moddergoôn,
Van eenden groot en klein, in allerlei fatsoenen,
Ontvang het najaarswee van uw verkouden zoon !

Uw kliemerig klimaat maakt mij het bloed in de aderen
Tot modder ; 'k heb geen lied, geen honger, vreugd noch (vreê.

Trek overschoenen aan, gewijde grond der Vaderen,
Gij — niet op mijn verzoek — ontwoekerd aan de zee.

Nov. 1851.

BIJ EEN „FANTAZIE" VAN DEN KUNSTSCHILDER J. A. KRUSEMAN.

Daar waait een geur van liefde en zegen
Van hemelzin en levensvreugd,
Van jong geloof en blijde jeugd
Van 's kunstenaars edel doek u tegen:
En als ge uw blik, nog onverzaad,
Verliefd, verteederd en bewogen
Van dit zachtmoedige gelaat
En deze vrome, vroolijke oogen
Weer in de koude wereld slaat —
Dan voelt ge zooveel zoete smarten,
Alsof ge 't beste deels uws harten
Bij 't lieve beeld uit 't droomgebied
Der kunst — voor eeuwig achterliet.

Op de Tentoonstelling 1850.

LIBERAAL.

Die wahre Liberalität ist ***Anerkennung.***

Wij zijn ontzaglijk liberaal —
Wij laten ieder vrij
In doen en denken, kunst en taal;
Wij zeggen: vrij en blij!....
Dom volkje, dat niet denkt als wij
En wroet voor zijn partij,
Dat hen de duivel haal....
Wat zijn wij liberaal !

LEVENSLIED.

Hoe min ik dat fier en dat vroolijk gelaat
Met helderen blos op de wangen,
Dat oog, dat de reinheid der ziele verraad,
Dat harte vol bloemen en zangen :

Hoe min ik u, heerlijk en hartelijk kind,
Die knielt voor uw God, en de lente bemint.

Maar 'k gun u dat bleek en dat ziekelijk schoon,
Die fletse, die mijmerende oogen,
Dat blosje zoo kwijnend, poëtisch van toon !
Dat hart door illuzie bedrogen :
Ik gun u 't bedorven en dwepende kind,
Dat kwijnt in het voorjaar, en — 't maantje bemint.

Hoe boeit mij de rijke, de manlijke luit,
Hoe wensch ik den zanger te kronen,
Die gloeit voor zijn God, voor zijn land, voor zijn bruid,
Die 't leven in zinrijke tonen
Weerspieglend, al bloemen, vol kleurigen gloed,
Vol geuren des levens, ons strooit in 't gemoed !

Maar weg met dat ijslijk en kermend gezang,
Van zieklijke hersens en harten ;
Ons maakt geen wanhopende Demon meer bang,
Ons walgt al de tooi van uw smarten,
O wereld-verachters, gij laat mij zoo koel ;
O pronkende lijders .... waar is uw gevoel?

Hoe min ik die reine, die godlijke leer,
Die moedig leert leven en strijden,
De blijdschap ons heiligt als gaaf van den Heer,
En waarlijk kan troosten in 't lijden !
Die spreekt : Dien uw God met een helder gezicht,
Heb zout in u-zelven, en wandel in 't licht !

Maar, zieklijke dweper, ontplooi uw gelaat :
'k Heb schaduw genoeg in het leven !
Ach, spreek mij van God en zijn zegen geen kwaad,
En leer mij niet zuchten en beven !
Die pruilende lippen, dat hangende hoofd ....
Hem voegen ze 't minst, die vertrouwt, die gelooft !

O Heer ! laat nog lang een vertroostend gezicht
Mijn weg en mijn leven bestralen ;
O leer mij dat lied, dat bezielt en verlicht,
Of troost in den boezem doet dalen ....
Schenk mij dat geloof en die kracht en dien moed,
Die strijdend — maar zingend, uw Hemel begroet !

1851.

GEMIS

Toen ik hem daaglijks sprak en zag —
Dat vriendlijk oog, dien milden lach —
Beminden wij elkander ;
Toch hield ik, zoo verbeeldde ik mij,
Iets meer van menig ander ;
Van jonger vrienden, dwaas en vrij,
Vol opgewonden jong gevoel,
Want hij was kalm en scheen wel koel ....
Maar nu de vriend mij is ontvallen,
Nu voel ik 't aan mijn lange smart,
Nu klaagt, nu weet mijn eenzaam hart :
Hem had ik 't liefst van allen !

ERRATA

O blonde Folly ! o mijn engelachtig kind !
Die 't kopje tooiend, voor een vriend, niet al te blind,
Juist op dit oogenblik een sproetje, puistje, wondje
Ontdekte in 't blank gelaat, vlak bij uw rozenmondje !
O stipte gastvrouw ! die een hinderlijk gemis
Van ruimte en entre-mets bespeurdet aan uw disch,
Een flesch te min, en ginds een schikking van twee gasten,
Wier neuzen aan die plaats elkandren niet verrasten
Op aangename wijs ! O handlaar, die een fout
Bemerkt hebt in uw kas, al weken, maanden oud,
En nachten doorstrijdt in gezelschap van uw boeken

En — cijfergeesten, om een kwart procent te zoeken,
In eeuwge sommen diep bedolven, met elkaêr
Vermenigvuldigd tot de veelheid van uw haar,
En eveneens verward, — bij geest- en zielsverrekking,
Bij eindlooze op- en af-, kwadraat- en zenuwtrekking....
Vergeeft mij, zoo ik thans met u niet lijden kan :
Ik weet, rampzaligen ! een meer bedorven man,
Ik weet een sort, waarbij ik 't uwe voor geluk houd ....
Het noodlot eens auteurs, vernietigd — door een drukfout.

Een drukfout — maar het is een dolksteek in uw oog,
Beklagenswaarde vriend, hoe kalm, hoe hoog en droog !
Het is een vent, die onbeschaamd springt door uw glazen ;
Het is een dief — ach, soms van onbetaalbre frazen,
Van verzen, kronen, ja, en „koninkrijken waard,"
Van geestigheden schier te geestig voor deze aard !
Errata ! maar het zijn de gruwlijkste pamfletten,
Die in uw eigen werk de vuilste handen zetten,
Schoon gij met gierenblik gewaakt hebt voor kopij,
Proef en revisie van uw eerste poëzij,
Uw deftig proza ! — Neen 't zijn duiveltjes, die dansen
Voor de oogen des auteurs, of dreigend zich verschansen
In zinnen zonder zin en verzen zonder maat ;
Of, als beschonken lui die wagglen over straat,
Als omgekeerde p's of n's met haar pooten
Hoog in de lucht, of als een woord omvergestooten
Door vrinden, op hun neus getuimeld, ^{N} o $_{o}$ of als
Een ander zonder kop, een alias, een hals
Zich voordoen ; want gij weet, naar ouderlijke zeden
Kan zich een duiveltje vrij wonderlijk verkleeden :
Nu eens in groot kostuum en straks in negligé,
Soms in uw besten vriend, waarom niet in een P?
Ja, duivels zijn het, die met helsch-onnoozle blikken
Zich aan de wanhoop van een arm auteur verkwikken :
„Wat is dat prachtig !" trilt hun plaagstem in zijn oor,
„Een nieuwe taalvorm !" grijnst het wriemelende koor :
Dat versje is delicieus ! vast „zoo in eens" geschreven ?

Inktkoker, pompstok[1]) godlijk rijm ! Men zou wat geven
Voor zoo'n genie ! en kijk, dat geestig quiproquo, *
't Lijkt wel moraal, en toch, is 't niet een fijn bonmot ?"
Zoo bijt het ; tot de man, verlegen en verloren,
Zijn werk in 't vuur smijt, om van de'eersten vriend te hooren,
Als hij zich buiten waagt en snikt en snakt naar lucht :
Hoe jammer van je boek ! maar 't is toch wel een klucht..

Een klucht.. ! maar 't is een moord, eene diepe zielewonde !
't Zij voor een knoeier loon naar werk, en straf voor zonde : —
Ik zeg u, op mijn woord, dat geen fatsoenlijk man
Die wondere kritiek lam-lijdzaam lijden kan.

Ach ! ware ik souverein, despoot, of potentaatje,
Al was 't ook van een klein bespotlijk moffenstaatje !
Geprezen eenheid van „das Deutsche Vaterland,"
U *liet* ik zoeken als ver boven mijn verstand ;
'k Heb van finanties geen begrip, maar 't zou zich vinden ;
Want vorsten hebben steeds zeer ijverige vrinden ;
Doch wat ik doen zou ? O, 'k heb wetten in mijn hoofd,
Van wier effekt ik mij vast wondren heb beloofd
Voor lezers en auteurs : mein Gnade zou besluiten
Dat elk vervelend boek van oude en jonge guiten,
Dat zondigde op het stuk van smaak, gezond verstand,
Taal, rijm of maat,.... misschien onmidlijk werd verbrand?
Neen, neen, gedrukt, gedrukt ! maar, schwärmende
(Ongelukken,
Begrijpt mij wel, ik zou 't met fouten laten drukken :
Geen enkele proef — laat staan revisie — zoudt gij zien,
En straks wel, als de pest, uw eigen werk ontvliên !
Want, volgens deze wet, zou 't schooner onzin wezen,
Dan ooit Frans Baltus aan het menschdom gaf te lezen: — *
En binnen 't jaar verscheen geen boek meer in mijn rijk,
Het prullenlegioen van iedren dag gelijk,
En eindlijk, daar ik graag rechtvaardig wilde blijven,
Zou nooit mein Gnade meer een enklen regel schrijven.

[1]) Bilderdijk zegt: *ij* en *ei* rijmen op elkaêr als *inktkoker* op *pompstok*.

Secundo, ieder werk, de vrucht van rijp verstand,
Smaak, kennis, geest, vernuft, een glorie voor mijn land,
Eerst door een kalligraaf in keurig net geschreven,
Werd, door den Staat beschermd, met zorg in 't licht gegeven,
In vriendelijken vorm, de letter groot als vier
En niet, mijn vrienden ! op dat gruwlijk grauw papier,
Dat mij van 't beste werk doet walgen, daar de heeren,
Geleerden van beroep, ons eeuwig op trakteeren.
Versta 't papier !.... En dan beproefd, gerevideerd
Met arendsoogen, hondenneuzen hooggeleerd,
Door heel het snugger korps van wakkre schoolmonarchen
En door den hoogen raad van kundige aristarchen,
En door een ezel — want een ezel vindt een fout,
Waar 't niemand denken zou ! —
'k Liet eindelijk met goud
Het gansche zettersgild zeer vorstelijk betalen,
Maar wee hun, zoo 'k op hen één komma kon verhalen.
Eén drukfeil, die het werk ontsierde door hun schuld,
Na zooveel zorgen, zooveel tobben en geduld :
Wee ! op mijn woord, ik liet de domme zetters zetten,
En gaf hun Speck noch Bier noch Butterbrot — doch Ketten !
Neen, 'k liet ze — tot hun straf — den misdruk, door de wet,
Artikel één, vergaêrd — eens door hun hand gezet
In dagen van fortuin ! — mij prompt van buiten leeren,
Straks — al de auteurs present — dien rommel deklameeren ..
Als Rederijkers van de kroon in gala, met blauw lint,
Wit vest, gelakten voet, vol ernst, vol puf, vol wind.
En .... maar holà, ik vrees dit grapje zal mij rouwen !
'k Mocht zetters en auteurs nu wel te vrind gaan houën.

1851.

VOGELTJES, DIE ZOO VROEG ZINGEN, KRIJGT DE POES

Een vogeltje vroeg in den morgen,
Zong vroolijk en zonder veel zorgen,
  Als vogelkens zijn, een lied.
O vogeltje, hou toch uw snater!
O denk aan den loerenden kater —
  Gij zingt .... ge ontsnapt hem niet.

Een dichtertje, vroeg in den morgen
Des levens, zong zonder veel zorgen,
  Als dichteren zijn, een lied.
O zangertje, houû toch uw snater!
O zie toch dien loerenden kater,
Dien kritischen, spottenden sater —
  Gij zingt .... ge ontsnapt hem niet.

Het vinkje bezweek onder wonden
En klauwen, en werd verslonden,
  En 't was met het vinkje gedaan.
En de ander? — hij scheurde zijn kleêrtjes
En liet er een bundeltje veêrtjes ....
Maar vloog toch weer op in de sfeertjes,
En spoedig ook groeiden zijn veêrtjes,
  Veel mooier, Meneertjes,
    Weêr aan.

1851.

LAATSTE DER EERSTE

1854—1860

LAATSTE DER EERSTE

IETS OVER DEN TITEL

Dit bundeltjen bevat mijne, in allerlei boekjens en hoekjens, verspreide gedichten van 1854 tot 1859, benevens een paar van 1860, (de meeste van dat jaar vonden reeds elders hun plaats) bekende en onbekende, groen en rijp. Ik had het dus grootendeels ook wel een jaar of langer geleden reeds kunnen samenstellen, aan het einde van 1859 bijv., in plaats van in het voorjaar van 1861, maar ik deed het liever niet, om reden, o.a., dat tot mijn verspreide gedichten enkele herinneringen behoorden van eigen lief en leed die, toen ter tijde nevens elkander geplaatst, aan dit boeksken voor velen misschien een zekere weemoedige actualiteit zouden hebben gegeven, waarop ik niet gesteld kon zijn. Bovendien men pleegt al vaak te wachten tot gunstiger of kalmer dagen eer men ze bijéenschikt, de souveniers van een vervlogen geluk: en dan wacht men soms lange. Hebben nu door den tijd de bedoelde vaersjens verloren van hunne (betrekkelijke!) waarde — diergelijke dichten ontleenen die somtijds alleen of vooral aan het oogenblik en de omstandigheden, — dan is dit eenvoudig het bewijs dat ze niet deugen; niet deugen voor de vreemden en ook niet voor de vrienden, en dat ze nooit hadden moeten worden gedrukt, veel minder herdrukt... 't geen allicht het geval kan zijn met meer dan één. Immers, zoogenaamde intieme gedichten — genietbaar of verstaanbaar alleen voor belangstellenden, die den Dichter, cum suis, kennen van nabij, ik achte even als gij dat men wijzer doet ze stillekens voor zich en de zijnen te houden. Intieme poëzy —

— zij is alléen dan voor ruimer kring van lezers — en lezeressen vooral! — geschikt, wanneer de toon door eigen bijzondere ondervinding van weelde of smart aan het dichterlijk gemoed ontlokt, zoo van-zelf als een lach of een traan, tevens de ware en schoone uitdrukking is van het menschelijk gevoel (algemeen-menschelijk mogen wij niet meer zeggen) zoodat hij een teedere snaar doet trillen in veler gelijkgestemd hart. In dat geval ontleent die poëzy hare waarde niet aan het *ik* van den dichter — gij kunt er temet het uwe voor in de plaats stellen — noch aan de omstandigheden, noch aan den datum, noch ook hieraan, dat wat zij u bezingt of schildert wezentlijk gebeurd is, neen, maar zij heeft hare waarde in zich-zelve, omdat zij — in meerdere of mindere mate — *het* hart en *het* leven raakt. Hoeveel of hoé weinig nu sommige dichtjens van intiemen aart, uit dagen van weleer, in dit boekske bewaard, aan deze voorwaarde voldoen — dit staat natuurlijk niet aan mij te beslissen. Slechts toonen wilde ik u dat ik heb nagedacht over de eischen die de kunst stelt aan de intieme Poëzy, zal zij haar dulden in het publiek. Zoo mijn vrienden nu in dit bundeltjen sommige gelegenheidsdichten zullen missen, die zij er misschien wel een plaatsjen in hadden gegund, de oorzaak is dat de bewuste vaerzen mij aan deze eischen *volstrekt* niet schenen te voldoen. Onbekende lezers — kunnen ze mij niet danken voor 't geen ik hun op dit gebied schonk — mogen mij, dit bedenkende, ten minste dankbaar zijn voor 't geen ik hun onthield. En dit stemme hun oordeel zacht! Want ach, niet slechts sommige, maar de meeste vaersjens uit vroeger tijd, die ik hier mijn landgenooten aanbied....

„De meeste dezer vaerzen en dichten, het zijn en blijven toch nog maar *Onder-onsjens!*" fluistert nevens mij eene geestige en geniale Kritiek, die onlangs, als in 't voorbijgaan, met dezen éenen trek een goed deel onzer Hollandsche poëzy zoo treffend heeft gekarakterizeerd en op haar plaats gezet.

Ja, *Onder-onsjens!* Wij hebben niets anders te doen dan het hoofd te buigen en ons vonnis te ontfangen, en dat nog wel

met een lach op de lippen! — Ja, *Onder-onsjens*, zich bewegende binnen een zekeren kring van gedachten en gevoelens.... niet zeer ruim, niet zeer hoog en vrij alledaagsch; familie-poëzy, voor ieder begrijpelijk, gemoedelijk, niet te diep, niet te stout, vooral ook niet raar of onstichtelijk... Zóo is het maar! Om het oordeel te voorkomen heb ik er zelfs over gedacht dit bundeltjen zoo te doopen. Doch mijn waarheidsliefde of mijn eigenliefde (men neemt zoo licht de een voor de andere) beweerde dat die titel toch niet in alle opzichten juist zou wezen en dat het dan wezen moest: *Onder-onsjens* en andere Gedichten. Maar dat was wat lang. Ik vertel u dit nu maar weêr, zoo onder ons. Daar viel mij in dat een schrander vriend zoo goed was geweest een onlangs door mij uitgegeven boekske te begroeten met den naam van: „*Tweede Gedichten.*" Nu vreeze ik zeer dat diezelfde kritiek die benaming op dit bundeltjen van zeer gemengden inhoud, niet, althans niet onvoorwaardelijk, zou willen of kunnen toepassen. Het lijdt nog al te veel, in menig opzicht, aan zwakheden en gebreken, die men aan mijn „*Eerste Gedichten*" verweten heeft. Daarom achtte ik het niet overbodig maar gepast en bescheiden, u, mijn belangstellende lezers, te herinneren dat dit boeksken eigentlijk *anterieur* is aan de Leekedichtjens en voor een goed deel nog behoort tot een vroegere periode van mijn leven, ook van mijn dichterlijk leven. Daarom ook wist ik deze gemengde vaerzen onder geen beter opschrift te vereenigen, dan het nu gekozene: *Laatste der Eerste.* Ik mag vertrouwen, dat gij ook zonder nadere verklaring den zin en de gedachte van dit opschrift — nog eens een voorreden, *in nuce* — wel zult willen verstaan. Ontfangt ze dan ook met liefde, als de eerste, deze laatste bloesems eener lente, die rijk is geweest aan weelde en — weemoed. Sluit dat „*laatste*" nu in, dat er thans vruchten zullen komen? Ik weet het niet, ofschoon ik de vermaning versta. Ik geloof alléen — lees mij de *g* van geloof s. v. p. niet het onderstboven — dat er nog wel andere snaren op mijn speeltuig kunnen weêrklinken, dan die tot nu toe met hun teederen toon slechts een vriendelijk

oor hebben gestreeld. Ik hoop alleen — en, ce n'est pas jurer gros! — dat ik nog misschien wel iets beters zal mogen geven, dan ik gaf tot heden — voor 't minst zoo na al de donkere dagen het zonnetjen nog eens wêer kan en mag schijnen in mijn leven iets helderder dan op dees graauwen Lentedag — het zonnetjen, zonder hetwelk op den duur de moed en de lust tot den arbeid kwijnt en de bloesems wel vallen, maar de knoppen niet tot vruchten kunnen rijpen....

P. A. de G.

Amsterdam, Eind-Maart 1861.

TERUGBLIK

Wat wij wenschen, willen, streven,
Hooger geest gebiedt.
Vrije mensch, uw weg, uw leven
Maakt ge u-zelven niet.
's Aadlaars vlucht heeft vaste perken,
Waar hij henen schiet,
De Almacht neigt den wil des sterken
Als de wind het riet.

Leg den grond voor — luchtpaleizen !
Op der plannen kaart.
Merk den weg, dien gij zult reizen ;
Wijd en schoon is de aard !
Kies uw lot en zoek uw wegen,
Bij uw eigen licht !....
Maar verwacht een God van zegen,
Die uw gangen richt !

Om ons, in ons werkt en fluistert
Hooger geest en macht,
Die ons stuwt en buigt en kluistert
Met geheime kracht.
't Leven is vol wonderwoorden,
Ruischende uit de vert',
En onzichtbre liefdekoorden
Trekken 't menschenhart.

Laat de knaap in 't leven stormen
Met zijn vrijheidsleus,
Wanen zich tot man te vormen
Naar zijn fiere keus —
Straks komt daar een uur in 't leven,
Dat de mensch zich vraag :
Wie zijn weg stiert en zijn streven ?
Wie hem leidt en draagt ?

Over 't land van zijn verleden
Slaat de zwerver 't oog ;
In gepeinzen en gebeden
Vaart zijn geest omhoog :
Wie toch heeft zijn slingerpaden
Naar zijn haard geleid ?
Uit zijn droomen en zijn daden
Wie dees vrucht bereid ?

In zijn vaart, wie hield hem tegen,
Met een stroohalm ? Wie,
In een uur van smart of zegen,
Boog zijn hart, zijn knie ?
Wie heeft bergen weggeschoven
Voor zijn matten voet ?
Wie tot hopen en gelooven
Kneedde zijn gemoed ?

Speelden onbekende machten
Met zijn hart, zijn lot ?
Of wel leidden hem gedachten
Van een zeegnend God ?
O, wie schept de omstandigheden ?
Wie het toeval ? Wie
Uit verwarring — orde, vrede,
Licht en harmonie ?

Levensraadslen, die ons jagen,
Zalig, die het woord,
't Antwoord op uw groote vragen
In zijn leven hoort !
Almacht, Liefde, Trouw, Genade,
Zalig, die uw hand
Ziet of weet op al zijn paden
In het vreemde land.

D., 1854.

DE LIEFSTE PLEK

Elk heeft een plekje' op aarde
Hem dierbaar bovenal,
Een landstreek of een gaarde,
Een dorpjen of een dal,
Een plekje, waar hij blijven
En vrede zoeken wou,
Waarheen zijn droomen drijven
Met stille liefde en trouw.

Voor mij, schoon mijn verlangen
Soms dwaalde heinde en veer :
Al hoorde ik tooverzangen
Aan 't dichterlijke meer ;
Al staarde ik op de reize
Vol plannen wel in 't rond,
En sprak na lang gepeize :
Zoo hier ons kluisje stond ! —

Toch, Hollands rozentuinen,
U bleef mijn hart verpand ;
Op Hollands blonde duinen
Prijs ik mijn eigen land !
U heb ik uitgelezen,
Mijn bosch en duin en dal,
Daar half mijn thuis mocht wezen,
U eer ik, bovenal !

Neen, frissche bloemengaarde,
  Zoo needrig, maar zoo rijk,
In vriendlijkheid, op aarde,
  Geen plekjen u gelijk !
Laat schooner oorden spreken
  Van kracht, van majesteit,
Mijn uitverkoren streken,
  Gij ademt : lieflijkheid !

Waar rijzen zoeter geuren ?
  Waar mengelt de avondstond
Zoo vriendelijke kleuren,
  Zoo lieflijk bruin en blond ?
Ik weet geen lentedreven
  Zoo rijk aan melodij ;
Waar had ook 't jonge leven
  Een blijder glans voor mij !

Wij plachten hier te dwalen
  Zoo menig, menig uur,
Ik ken hier al uw talen
  En stemmen, mijn natuur !
'k Versta de teedre woorden
  Van weemoed, liefde en lof,
Die ruischen in de akkoorden
  Van deez' uw milden hof !

'k Weet wat de koeltjes kozen
  Des morgens in onz' tuin,
Des avonds met de rozen,
  De rozen van het duin ;
Wat, als de najaarsvlagen
  Hier dwarlen door het hout,
De sombre dennen klagen,
  Die dichtren van het woud.

Mijn zielsgeheimen weten
  Drie plekjes in het bosch,
Daar wij zoete uurtjes sleten
  Op 't geurig, krakend mos.
Waar 't lelietje der dalen
  Ginds welig opwaart schiet,
Daar zongen nachtegalen
  Ons 't eerste liefdelied !

O lusthof mijner ziele,
  Goed plekje mij zoo waard,
Hoe wèl mijn snoeren vielen
  Ginds bij mijn hof en haard,
Ik mag toch ook belijden
  Dat ik u stil betreur,
En dat mijn hart bij tijden
  Hijgt naar uw rozengeur !

Ik zoek u telkens weder :
  Dan, met een traan, een lach,
Gedenke ik lang en teeder
  Den schoonen levensdag,
Dien 'k leefde in deze gaarde,
  Beminnend en bemind,
Bij al mijn liefste' op aarde
  En, — God, uw dankbaar kind !

Dan fluistren de avondwinden
  Mij zangen van weleer,
'k Hoor namen van mijn vrinden....
  'k Zie al mijn jonkheid weer ;
Dan klaag ik aan mijn duinen
  Mijn opgegaarde smart,
En 't lied uit de eikekruinen
  Stort balsem in mijn hart.

En ware ik Heer in 't leven,
  Neen, neen, ik scheidde niet;
'k Bleef nestlen in dees dreven
  En zong u lied op lied.
Ik leefde van mijn droomen
  En nederig fortuin,
In schaûw van de eikeboomen,
  Ginds aan den voet van 't duin.

En niemand zou daar vragen:
  Hoe welkte uw poëzij....
Een bloem van korte dagen —
  Nog vóór het zomertij?
Neen, 't hart is vol verhalen,
  Vol zangen mijn gemoed —
Maar 'k dierf de lucht der dalen,
  Die 't lied ontluiken doet!

Bloemendaal 1854.

KINDERZIN.

't Klein volk dat buiten zich zoo vrij
  In 't leventje verheugde,
't Is nu 't weer oprukt even blij:
  In stad wacht nieuwe vreugde!

Grootmoeder is niet wel gemutst,
  Daar geen der dartle kleenen,
Die zij bedroefd ten afscheid kust,
  Zelfs met één oog kan weenen.

Wie als een kind zijn dag geniet,
  Zal nooit zijn dag beklagen
En schept, wat kome, in 't nieuw verschiet
  Weer altijd nieuw behagen.

(RÜCKERT.)

DE PROEFSTEEN

Wat ge op aard begint, begeert,
Eerst het hart tot God gekeerd !
Want een proefsteen is 't gebed,
Of het strookt met 's Hemels wet.

TOEN IK EEN KNAAP WAS *

Toen ik een knaap was in 't zorglooze leven,
Gordde ik mij-zelven en liep naar mijn lust ;
Vrij in mijn wandlen en zoeken en streven,
Vrij in mijn reizen, mijn droomen, mijn rust.

Straks ook voor mij is een ure gekomen,
Ure van roeping, van ernst, van genâ,
Dat in mijn boezem die stem werd vernomen :
Hebt gij mij lief ? — en mijn ziele sprak : Ja.

Sinds mij dat uur uit mijn droomen kwam wekken
Leidt mij een ander, ook waar ik niet wil,
Leert mij de handen steeds williger strekken,
Volgen en dragen, ach, vroolijk of stil.

Toch, nu die Meerdre gebiedt in mijn leven,
Vinde ik, trots banden en zielstrijd en smart,
Wat ik eens vruchteloos zocht in mijn streven :
Vrijheid en vrede voor 't rusteloos hart.

UITKOMST

'k Heb aan tafel nooit gezeten
Zonder naar genoegen te eten.
Nimmer greep ik in mijn tasch,
Dat ik ganschlijk „platzak" was.
Riep mij 't zonnetje naar buiten,
'k Had mij nimmer op te sluiten.

En 'k heb nooit gewandeld, of
Voor een dichtje vond ik stof....
Liedjes, vrijheid, geld en spijzen —
Zou ik daarvoor God niet prijzen ?
(RÜCKERT.)

MOOI-WEERSLIED

Een zonnestraal,
Een wonderstraal
Is in mijn borst gedrongen :
Mijn matte ziel herleefde weer,
Ik twijfel en ik haat niet meer
En heb mijn lied gezongen.

Een blij geruisch
Om 't zonnig huis
Verkondde mij den vrede.
Van liefde en lof klinkt heel mijn hof,
't Juicht alles en geeft juichensstof :
En noodt : o dank toch mede !

'k Was huivrig kil
En somber stil,
Wel zeven lange dagen.
Het was ook triestig in mijn hart ;
Daar hing een lucht vol zorg en smart ;
Er huilden gure vlagen.

Ik had geen lust
En vond geen rust :
'k Was treurig, of daar binnen
Een booze geest had uitgestrooid,
Dat 's Hemels blijde zonne nooit
Weer de aarde zou beminnen.

Nu wekt haar gloed,
In mijn gemoed,
Een vreugd niet uit te spreken !
't Is of er bloemen open gaan,
En lentenachtegalen slaan,
En strakke windslen breken.

't Is of mijn hart
Betooverd werd !
Waar vloden al mijn zorgen ?
Weêr heb ik iets van 't vroolijk kind,
Die 't leven zag, in rozetint,
Een korten, blijden morgen.

Mijn harpe beeft,
Mijn harte leeft
Een zalig liefdeleven!
Daar, wie mij griefde, daar, mijn hand !
En neem mijn liefste bloem ten pand,
Dat ik u heb vergeven.

Hoor gij mijn dank,
In 't blij gezank,
O God der bloeiende aarde !
Die licht en geur en vroolijkheid
Mild in mijn ziele hebt verspreid,
Als in Uw lentegaarde.

1854.

KLEINE STUKSKENS

Liever dan één groot stuk brood
Heeft een kind twee kleine brokjes;
Liever dan één fiksche teug —
Twee kleine slokjes.
Dat is geen spel nu zonder zin,
Een lieve leering schuilt er in :

Zoo geve ook mij Fortuin niet veel,
Maar altijd liefst een needrig deel,
En in de plooien van haar schoot
Bewaar ze een ander — even groot.

(RÜCKERT.)

JONGE ROEPING

Aan . . .

Niet te droomen, niet te zuchten,
Niet te klagen, naar ik meen
Niet te schuwen noch te vluchten
's Levens reine lieflijkheên ;

Maar te midden van den zegen,
Die u toestroomt van uw God,
Bloemen strooiende op uw wegen,
Liefde wevende in uw lot ;

Maar met vrome, vroolijke oogen,
Frisch en jeugdig en gezond,
Dankende op te zien ten hoogen
En vertrouwende in het rond ;

Maar ootmoedig en bescheiden
En beminlijk en bemind,
Vrede en vreugde te verspreiden,
Als eens rijken vaders kind !

Dat is leven God ter eere,
Naar de roeping uwer jeugd,
Naar de trouwe liefdeleere,
Die verzoent, vertroost, verheugt :

Want de kindren Gods zijn blijde,
Blijde ook onder strijd of plicht ;
't Leven heeft zijn donkre zijde,
Maar hun ziele heeft het licht.

't Sterft wat bloeit in de aardsche dreven,
Maar voor 't hart in God gerust,
Uit den grond van 't hooger leven
Bloeit steeds frissche levenslust.

1856.

HET LIEDJE VAN VERLANGEN

Een knaapje leunt aan moeders schoot
Vol slaaps de knippende oogen,
En houdt zich wakker, taai en groot,
Met knikkebollend pogen.
Hij 's bang in 't donker, bang alleen ;
Hij wil niet heen,
Blijft talmen, treuz'len, hangen.
Het dwaze jongske dwingt,
En zingt
Een liedje van verlangen.

Reeds half het offer van den dood,
In dorre levensgaarde,
Bukt zich een grijsaard naar den schoot
Der trouwe moederaarde.
Maar zeg hem niet : 't is tijd van rust !
Schoon afgeleefd in iedren lust,
Hij hunkert nog te blijven :
Hij zucht en hijgt, maar juicht en lacht,
Hij leeft slechts om, met kunst en kracht,
Den doodslaap te verdrijven.
Hij 's bang in 't donker — bang alleen ;
Hij wil niet heen,

Blijft meedoen, beuz'len, hangen.
De dwaze grijsaard dwingt,
En zingt
Een liedje van verlangen.

1853.

WAAR — MAAR

't Is waar ; een recht berouw kan nooit te spade komen,
Maar — laat berouw wordt ook niet licht voor echt genomen.

KRACHT

Ik wenschte mij een koopren kop,
Koel, vaardig te aller uur ;
Geen mijmrend hoofd, nu licht, dan zwaar,
Straks brekend, berstend uit elkaêr,
Vol storm of zand of vuur ;

Een hart, dat, als een friesche klok,
Sloeg met gelijken klop !
Geen ding, bij ieder vreugd of smart,
Bij ieder tochtjen uit de vert',
In driftigen galop.

Ik wenschte mij een effen blik,
Een onbeweeglijk oog,
Dat nooit verried wat liefde of haat,
Wat lust of luim, of goed of kwaad
Van binnen mij bewoog.

En voorts — een forschen lichaamsbouw,
Een grofgespierde knuist ;
Wie met de kracht des vleesches lach',
Iets olifantisch' baart ontzag
En 't geestje vreest de vuist.

Ik wenschte, ik ware een dikke reus,
Geboren Stoïcijn !
Zoo wandelde ik door 't leven rond,
Flegmatisch, kalm, bedaard, gezond,
En kende strijd noch pijn ....

O lach niet : 'k zweer u dat ge mij
Niet om dit liedje lacht !
Deez' prozawensch, deez' prozakreet
Is vol verborgen zieleleed —
Eens teedren dichters klacht.

KINDERLOOS

I

Arm moedertjen is zoo alleenig,
Arm moedertjen is zoo bedroefd,
De Vader, Dien zij dankte,
Heeft haar zoo zwaar beproefd.

Zij staart in 't verlatene wiegje,
Op 't speelgoed nog zwervend in 't rond ;
Daar ligt zijn popje ; zij kust het
Met bleekbestorven mond.

Haar armen zijn ledig, zoo ledig !
Weg, al haar levenslust !
Haar huis is uitgestorven ;
Zij heeft noch zorg, noch rust.

„O vrouwe, hadde uw ziele
Nooit moedervreugd gekend, —
Zoo waart ge vreemd gebleven
Aan deze lange ellend !"

Zij wringt de witte handen,
  Ziet op, en peinst en schreit
En stamelt : „Neen, ik dank nog :
  Mijn rouw is heerlijkheid !"

II

't Lief vrouwtje, slank en schoon,
  Gedoscht in zijden plooien,
Staat, leunende in den vensterboog,
  Haar zieltje te verstrooien.

Ze is rijk, ze is jong, zij wordt bemind ;
  Toch welt er in heur oogen
Een traan, dien vruchtloos 't fijn batist
  Gedurig af wil drogen.

Een arme vrouw in 't lompenkleed,
  Met ingevallen koonen ....
Een kindjen aan de dorre borst,
  Vraagt aalmoes van de schoone.

En 't zieklijk wichtje blikt haar aan,
  Met zachte, vriendlijke oogen ....
Zij neemt haar goud, — maar toeft, — maar staart
  Verwijtende ten hoogen —

En lacht :.... „Een aalmoes vraagt die vrouw !
  Ben ik dan rijk ? Erbarmen,
Mijn God ! ik, ik heb immers niets,
  Zij — schatten, in haar armen !"

1854.

ZANG

Jeugd en vreugd en liefde, kind,
  Zijn drie korte lentedagen ;
  Ach, ze vlieden, hoe we klagen ....
Daarom wees wijs en geniet ze gezwind !
Hartje wees wijs en geniet ze gezwind !

Staak uw klagen, schep behagen
In de schoone lentedagen,
Wees jong, heb lief, wees vroolijk, kind!

(RÜCKERT.)

WIJSHEID

Plant uw hof naar 't u belieft,
Bouw uw huis naar 't u gerieft,
En — door 't venster — wijze guit,
Lach dees' zotte wereld uit.

(Gevolgd.)

DE LENDENEN OMGORD*

De lendenen omgord en brandende de lampen!
Neemt saam de plooien van het slepende gewaad,
Dat gij moogt vaardig zijn tot werken, dienen, kampen,
Tot scheiden — als Gods ure slaat.

De lendenen omgord: schikt weg wat u zou hinderen,
Gehoorzaam te aller uur op de ongewisse paên,
Als knechten in Gods dienst, neen, als geliefde kinderen,
Den weg, dien Hij u wenkt, te gaan.

Ons leven is een staag verreizen en vertrekken; —
Wie roemt op stad of huis of rustplaats hier beneên? —
Ons komt gedurig weêr de stem des Geestes wekken:
Op, maak u vaardig en reis heen!

Op, uit uw armstoel, naar het stroodak in de verte!
Der armen Heiland roept in guren winternacht.
Op, uit uw blij gezin, naar 't eenzaam huis der smarte:
Ween met die weenen, trouw en zacht.

Voort, van de plek der ruste, in 't kampperk van het leven;
Die steile bergen op ; daal van de plaats der eer ;
Verlaat uw rozenhof voor donkere olijvendreven,
Op — naar uw kruis, uw graf, uw Heer !

Ga, waar uw werk u roept, en volgzaam laat u leiden,
Wacht op Gods wenk, omknel uw reisstaf, neem uw kruis ;
Groet die gij liefhebt, want uw wegen zullen scheiden,
Bereid uw hart, bereid uw huis ....

„Bereid zijn," klinkt de last, zoo neemt dan saam de vouwen
Van 't hangende gewaad, voor 't struiklen van uw voet,
Omgordt u met de kracht van 't vol geloofsvertrouwen,
Met christenliefde en christenmoed ;

En steekt de lampen aan — ook waar een zon van zegen
Dees schoonen morgen, in uw woning, licht en lacht !
Omgordt u : gij moet voort, op de onbekende wegen !
Ontsteekt de lampen — het wordt nacht.

Nieuwjaarsdag 1855.

JONG-HOLLANDSCH BINNENHUISJE

's Wintersavonds houd ik mij
In mijn bezig leven
Graag, als 't mag, een uurtje vrij,
Zoo van zes tot zeven,
Dan is 't vroolijk woonvertrek
Vol gezelligheden ;
Nieuwspapier en boekenrek
Laat ik meest met vrede ;
En genietend staar ik om,
Met mijn dank verlegen,
In het dierbaar heiligdom
Van mijns Heeren zegen.

Alles stemt er vroom en blij,
Kleuren, tonen, beelden,
Al uw zoete poëzij
Kleine levensweelden !
Praalziek was ik nimmermeer,
't Rijmt niet met mijn zeden ;
Ik benijd geen mensch zijn eer,
Geld noch heerlijkheden ;
Maar ik ben 't gezelligst dier,
En zie ! mijn vriendinnen
Stichtten mij een kluisje hier,
Stemmend ziel en zinnen.

't Leven is mij lief en waard
In dat hartlijk uurtje,
Levenslustig in den haard
Knapt het knettrend vuurtje ;
Bij der vlammen heldren gloed,
Schept men fantazietjes,
Neuriet, stillekens en zoet,
Ras vergeten liedjes ;
Allervriendlijkst begeleid
Door het lief geluidje,
't Liedje der gezelligheid,
Uit het stoomend tuitje.

Poëzie schuilt overal,
Overal, mijn vrinden !
't Is de vraag maar wie haar al,
Wie ze niet kan vinden.
Menig schilder heeft geen oog
Voor een binnenhuisje,
'k Weet poëten duf en droog
In hun smaakloos kluisje,
Menig boezem blaakt alleen
Voor het hoogverheven —
Mij trekt alles, groot en kleen
In dit lieve leven !

Doch, mijn kleintjes ! gij het meest,
  Springende gedichtjes,
Tintelend van leest en geest,
  Aangebeden wichtjes !
U ook moet dees avondstond
  Allermeest behooren,
U, mijn oudste, zacht en blond,
  Lieflijke eerstgeboren !
U, mijn jongste, dwaas en blijd,
  Pittig donkerbruintje,
Die voorwaar geen schaduw zijt
  In ons levenstuintje !

Haalt uw schatten voor den dag !
  Zal ik u een toren
Bouwen, dien we met één slag
  Schaatrend weêr verstoren ?
Moet ik ook, al wederom,
  't Beestenspel verklaren ?
Leeuwgebrul en beergebrom
  Pogen te evenaren ?
Wilt gij met de kom en eisch
  Of de zuurkraam spelen ?
Wat zal 't wezen „nu ereis" ?
  Mij kan 't, heusch, niet schelen.

Niets van alles ! — half tevreê
  Komt men vleiend nader.
't Liefste speelgoed van mijn twee,
  Dat's haar jonge vader !
Als zoodanig meer geliefd
  ('k Zeg het zonder jokken,
Schoon 't mijn eigenliefde grieft)
  Dan — de doos met blokken !
Meer dan 't wilde beestenspel
  Zelfs, trots aap en beeren !
Van uw kinderen kunt gij wel
  Eenige' ootmoed leeren !

't Speelgoed dan wordt nu met list,
Vleien, plagen, lokken,
(Kinderliefde is egoïst)
Naar den vloer getrokken,
En daar vangt je 't leven aan !
Lustige oogies gloeien,
Mondjes, handjes, voetjes gaan,
Bij het rustloos stoeien !
'k Geef mij aan uw armpjes prijs,
O mijn krullebollen !
'k Laat, naar koninklijke wijs,
't Volkje met mij sollen.

Moeders oog staart, vroom en zacht,
Op het dwaas tooneeltje ;
Ik geloof wel, daar ze lacht,
Dankt ze voor haar deeltje.
Ik geloof wel, zij geniet
(Schoon haar de ooren tuiten !)
Meer dan, eens, bij 't smachtend lied,
Dat ons streelde, buiten,
Als wij samen hand in hand,
Aan zijn toon gekluisterd,
Dwaalden door het droomenland,
Daar men dweept en fluistert.

Half gebluscht is 't eerste vier,
Purpren koontjes blozen !
Op het wild gegier, getier
Volgt een zoet verpozen.
Dan bekomend van 't gejoel,
Onder duizend grappen,
Zitten we in den grooten stoel,
Alle drie te snappen.
'k Word beloond soms met een keur
Geestige gedichtjes,
Al te maal van Goeverneur,
Lievling onzer wichtjes.

Zeven uren slaat de klok ;
  Weelde moet niet duren ;
En mijn kippen gaan op stok
  Klokke zeven ure !
Liefde wenkt en niemand dwingt
  Om te blijven hangen ;
De oudste noch de jongste zingt
  't Liedje van verlangen.
Slechts mijn hart, vol zaligheid,
  Stemt het voor de' Algoede,
Die mij al dit heil bereidt,
  Die ons huis behoede !

Om dees vroolijke avondrust
  In Zijn gunst te smaken,
Wil ik, al mijn dag, met lust
  Werken, zorgen, waken ; —
(Is 't niet voor het daaglijksch brood,
  't Is om 't brood des levens,
Dat slechts de arbeid klein en groot
  Schenkt, met vreugde tevens !)
Wil ik, onvermoeid en trouw,
  Kleine kruisjes dragen,
Die mij God óók schenken woû
  In zijn welbehagen.

Wat mij toch daar buiten grief'
  In 't aandoenlijk harte,
Immer bij ons huislijk lief
  Bloeit weer troost voor smarte.
Wat me ook treurig tegenviel
  In deze aardsche dreven,
Niet de reinste droom der ziel,
  't Zoet van 't huislijk leven !
Niet de weelde en 't rijk genot
  Dat uit kinderoogen

Straalt — ten trooste in 't menschenlot,
Vrede, zegen, licht van God,
Glimlach uit den Hoogen !

D. 1857.

DE FEESTDAG

Dat u een feestdag sticht' en sterk',
Vriend, tot uw daaglijksch werk !
Zijn heil, zijn licht, zijn rust en zoet
Schenke u een frisschen moed.
Verspil in uitgelaten vreugd
Uw sterkte noch uw jeugd.
Nieuw rijze uw kracht ter eer van God,
Uit matig feestgenot !

(Gevolgd.)

ANNI'S TAAL

Geen dichter schiep ooit zoeter taal,
Geen schrijver maakt zulke zinnetjes,
Als gij, bruin wicht, klein ideaal
Van al uw moeders vriendinnetjes !

Wie, drommel, leerde u toch zoo lief
En geestig uw woordjes te schikken,
Te snappen zoo onnavolgbaar naïef,
Met mondje en handjes en blikken ?

Ik heb beproefd te schrijven als gij,
O schalkje ! gewoon zijt te spreken.
Beproefd in proze en poëzij —
Mijn povere kunst is gebleken !

Uw stemmetje klinkt zoo blij, zoo zoet ;
De woordekens buitlen en trippen,
Vol geur en kleur en toon en gloed,
U van de rozenlippen.

Dus koosden wis in 't paradijs
De reine kinderzielen,
Op vrome, kunstelooze wijs —
Eer ze in de geleerdheid vervielen !

Gij kunt me zoo zonder grammatika,
Verbuigen en vervoegen,
Dat ik betooverd te luisteren sta,
Schier met jaloersch genoegen.

Wie leerde u dat ? Dat leerde u voorwaar
Geen kitt'lig taalgeleerde,
Geen preeker of geen redenaar,
Wien Siegenbeek bekeerde !

Dat leerde u de goede moeder Natuur,
Die ook de vogels leert zingen !
Haar lessen zijn, voorwaar, niet duur —
Doch schraal heur volgelingen.

Dat leerde u de goede moeder Natuur,
Zij gaf u die tooverklanken ....
Beleedig haar nooit, met kunst of kuur,
Blijft steeds háár eeren en danken !

O, 'k bid voor u, dat ge immermeer
Moogt praten zoo natuurlijk,
Een kind van onzen lieven Heer
Nooit deftig of figuurlijk.

Dat ge immer op uw schalke tong,
Als thans, uw hartje moogt dragen,
Een hartje, zoo rein, zoo frisch, zoo jong,
Schoon — met wat minder vragen !

Dat uit uw kinderlijk gemoed,
  Zoo geestig en lieftallig,
Uw taaltje vloeie steeds zoo zoet,
  Eenvoudig, oprecht en bevallig !

Dat God u beware voor ons valsch,
  Ons afgesproken taaltje,
Ook voor den Delftschen tongval — als
  Voor 't Rotterdamsche haaltje !

D. 1857.

OPVOEDING

Ik heb een leelijk trekje
  Ontdekt in 't kleine hart
Van ons aanvallig bekje —
  Dat baart mij groote smart.

Ik heb tot God gebeden
  Dat Hij mij raden wou,
Hoe 'k best dat hartje kneden,
  Dat plantje sturen zou ?

Met bidden of bevelen,
  Met rede of krachtbetoon ?
Met strijden of met streelen,
  Met vrees, of hoop op loon ?

Met plooien, pleistren, schikken
  Met onweêrstaanbren dwang ?
Met groote, booze blikken,
  Of teedren liefdedrang ?

Met ééne les voor 't leven,
  Een harde les, misschien ?
Met op de vingers geven,
  Of door de vingren zien ?

Met vaderlijke tranen
  Aandoenelijk en week ?
Met kort en zacht vermanen ?
  Of mooglijk — met een preek ?

Met leeren en betoogen ?
  Met zeekre dogmatiek ?
Ik vreesde, o kinderoogen,
  Uw oolijke repliek !

Zoo stond ik te overleggen
  Hoe ik mijn trouwloos wicht,
Het juiste woord moest zeggen
  En brengen tot haar plicht.

Zoo stond ik half verlegen,
  Met teedre zielepijn,
Te wikken en te wegen,
  Wat hier de weg zou zijn ?

Ik heb wel alle dagen,
  Gelijk mijn plicht mij riep,
Dat hartje gaê geslagen, —
  Maar 't kinderhart is diep !

Vast zou ik minder schromen,
  Had ik, als andren doen,
Een stelsel aangenomen
  Om kindren op te voên.

Doch mooglijk zou 't niet passen,
  Schoon anders overal,
(Een ding kan ons verrassen !)
  Juist hier in dit geval.

Dus vraagde ik God een lesje —
  Daar kwam zij aangetreên,
't Hooghartig zondaresje,
  Gebogen, week en kleen;

Van-zelf met wankle schreden,
Met schaamte in blos en blik,
Gants droevig ontevreden
Op eigen leelijk Ik.

Daar kwam zij aangetreden
En kuste mij zoo teer,
En heeft haar schuld beleden —
Raad wat ik hieruit leer ?

't Geval was mij een teeken,
Een teeken trouw en goed :
„Wacht — bidt ! God zelf wil spreken
Temet in 't jong gemoed :

„En weet, wat rede of roede
Ooit vaardig breng' terecht —
Méést werkt de kracht ten Goede
Door Hem in 't hart gelegd.

„Wat zwakheid moog bederven,
Uw wijsheid doet veel meer
Vaak 't wonderbloempje sterven,
Dáár kiemend tot Zijn eer !"

WAAR HET MEESTE WORDT GELEDEN

Het knaapje sluimert ! maar de moeder aan zijn sponde
Bespiedt de onvaste rust van 't krank en lijdend kind ;
Ach, hoe dat hoofdje gloeit ! 't Is alles stil in 't ronde,
Doch in heur ziele niet, die vreest, zooveel zij mint.

O God, waar hier op aard wel 't innigst wordt gestreden ? ....
Aan 't kinderziekbed, Heer ! Daar buigt ook 't twijflend (hoofd
Des fieren mans zich neêr met staamlende gebeden ; —
Geen moeder die niet bidt en in haar God gelooft !

Aan 't kinderziekbed, Heer! daar worstlen in de harten
Gedachten, waar het hart voor week wordt, of voor breekt.
Daar lijdt een liefde, die bij 't foltren van haar smarten,
Uw Liefde zoeken moet en vurigst tot Haar smeekt.

Ook nergens, stil geloof, is deze Liefde u nader,
Dan waar uw lijden klimt, bij 't klimmen der gebeên ....
Van 't krankbed van ons kroost trekt gij ons hart, o Vader,
Ten Hemel uwer kindren heen.

1857.

RÜCKERT'S EGOISME

Kweek maar ieder, vroom en blij,
Zijn geluk op aarde!
Tooit de Roos zich-zelve — zij
Siert meteen de gaarde.

VOORJAARSLIEDJE

Lente lacht in onze dalen!
'k Durf niet treden in mijn hof,
Vol van geuren, kleuren, stralen,
Zonder liedeke van lof.

Met de takken, met de knoppen,
Loopen al de meisjes uit,
En de jonge boezems kloppen
Voor de milde Lentebruid.

Vreugde, liefde, trooste, zegen
Brengt zij in haar bloemkorf mee,
Al haar vrienden aêmt zij tegen
Levenslust en hemelvreê!

Nu, de kranke mag weer hopen, —
  Kan men sterven in de Mei ? —
Zijn gevangenis gaat open,
  En hij ruikt de groene wei !

't Geemlijk oude-vrijersharte,
  Vol gemaakten vrouwenhaat,
Voelt een wonderzoete smarte :
  Peinst : het is toch nooit te laat.

't Stijve bestje komt zich warmen,
  Lachend in den zonnegloed ;
En in 't kluisje van Gods armen
  Daalt weêr levensvreugd en moed.

Lente, voor uw zegeningen,
  Looft, wie zestigmaal u zag ;
En — mijn kind, voor haar seringen,
  Dankt u met haar liefsten lach.

Ik — o, troost en vreugd der aarde,
  'k Min, ik groet u duizendmaal.
Zend mij nu ook, in mijn gaarde,
  Toch een enklen nachtegaal.

OP REIS

Interlaken, 6 Augustus '56.

Ach, 't valt mij niet meer licht alleenig rond te dwalen
  En de oude reislust werd me een bron van strijd en smart !
    Mijn geest geniet wel — maar mijn hart,
Mijn hart is ginder in mijn Hollands dierbre dalen :
  Neen, land vol majesteit, neen, bij uw wondren niet,
Schoon we in dees vrije lucht ook ruimer adem halen,
  Schoon dag aan dag ons oog uw bergen blinken ziet
In reinen morgenglans, in prachtige avondstralen !

Mijn hart is thuis.... is ginds, waar zich een needrig duin
Van uit den lommer beurt der duistre denneboomen —
Getuigen veler liefde en stille dichterdroomen —
Aan 't einde van een rozentuin ;
Daar op dees oogwenk vast mijn lieve kindren spelen,
De bloote voetjes in het witte, warme zand,
En met heur zoet gesnap de trouwe ziele streelen
Van haar, wier peinzend oog ons zoekt in 't verre land.

Mijn hart is thuis ! en wat al godlijke tooneelen
Voorbijgaan, lieflijk, stout, afwiss'lend voor ons oog,
En, o mijn ziele, uw blik verheffen naar omhoog,
Naar hooger, dan waar ginds die purpren wolkjes spelen
Met grimmige Alpenspits; — wat wondren uwer macht,
O Eeuwge, van wiens lof hier duizend psalmen klinken,
Gij, voor wiens aêm de bergen zinken
En Die ze vastzet door uw kracht ....

Thuis is mijn hart !
En of daar groote schimmen zweven
Langs 't wijdberoemde meir, van Vrijheid, van Genie; *
Of 't panorama der besneeuwde toppen, die
Als reuzenfeeën, vast bedeeld met macht en leven,
Ons aanzien, zich verheft in tooverglans en gloed ;
Of op der bergen kruin, daar wij den Heer verwachten,
Een nieuwe wereld van gezichten en gedachten
Zich opent voor den geest en dringt in ons gemoed ;

Of 't dal der Alpen met zijn diepen, stillen vrede,
Door de avondzon met licht en schaduw overspreid,
Op 't stijgend, slingrend pad, omtrent bij elke schrede,
Ons wandlaars zich ontvouwt in nieuwe heerlijkheid ;
Of naar der heemlen trans, of we in den afgrond staren,
Vol donkre majesteit, verborgenheên en schrik,
Of over 't vergezicht, met onverzaadbren blik,
Als in den droom, onze oogen waren ....

Mijn harte blijft verdeeld, ook daar 't aanbiddend gloeit!
'k Zie van der bergen kruin of op de blauwe meren
Altijd iets anders nog dan wat mij schokt en boeit,
Dan slechts .... de wonderen des Heeren.
Steeds is mijn halve ziel verzonken in gepeis,
Steeds zweven voor mij uit de kopjes mijner lieven
En, och, tooneeltjes mij geschilderd in de brieven,
Die mij den langen weg verlichten op de reis!

Nochtans, uw groote stem spreekt machtig tot mijn ziele,
o Wonderschoone Schepping Gods!
Mij bouwt hier de Almacht zelf den tempel, daar ik kniele,
En 't levend water stroomt mij toe uit rots aan rots.
't Geloove wint aan kracht door 't zaligend aanschouwen,
En hoog, in de eenzaamheid, waar de alpenroze bloeit,
Is licht en waarheid in mijn smachtend hart gevloeid
Met al den vrede van 't vertrouwen!

Maar, heilige Natuur, hoe diep en luid en lang,
Als de echo's door 't gebergte, uw stemmen en uw psalmen
Ook in mijn dankbre borst weergalmen,
En tuigen van uw God, Die al mijn lof ontvang'!
Toch dieper nog weêrklinkt, door 't binnenst van mijn harte,
In 't vreemde, schoone land altijd een zachte stem,
Die ruischt van uit de dierbre verte,
En die nog luider spreekt van Hem!

Van Hem .... Wiens liefde en licht, uit drie paar vriendlijke (oogen,
Zoo heerlijk op mijn paden blinkt;
Wiens lof, uit kindermond, steeds door mijn woning klinkt,
Mijn kluis vol vrede, die 'k al strijdend ben ontvlogen!
Van Hem .... Wiens trouwe, Wiens bescherming en genaê,
Ik al mijn schat beveel, met duizend teederheden,
Terwijl ik 't vochtig oog naar gindsche bergen sla,
Vol heimwee en gebeden!

LICHT EN BRUIN

Ik groet met liedren en met kussen
Uw blijd, uw moederlijk gezicht,
Zoo lief, zoo heerlijk prijkend tusschen
Ons blonde meisje' en 't bruine wicht.
Voorwaar, wel menglen in ons leven
Zich zacht en schoon het licht en 't bruin,
Zoo schoon als in de groene dreven
Hier aan den voet van 't blonde duin.

't Zal niet altijd zoo zacht zich mengelen
Als in dit rijk en zalig uur,
Nu gij met onze vriendlijke engelen
Den vrede smaakt van Gods natuur.
'k Zou ook van God niet durven vragen
Steeds zulk een schoonen levensgaard —
Zoo Hij maar in Zijn welbehagen
U met ons blondje en bruintje spaart!

Bloemendaal 1856.

NEEN NIMMERMEER, ZELFS NIET *

Neen nimmermeer, zelfs niet bij Helmers' bardenkoren,
Of 't ongesmukte lied, vol vaderlandschen gloed,
Waarin een braaf poëet nog eenmaal duchtig de ooren
Wascht aan het „Spaansche rot" en tuigt van Hollands (moed;

Neen nimmermeer, zelfs niet als ik „de vlag der dappren,"
Uw „driekleur" zoo geliefd, uw „oude leeuwenvaan,"
O Neêrland, in triumf zie door uw steden wappren,
Bij de aankomst van uw vloot .... met haring rijk belaên;

Neen nimmermeer, zelfs niet als ik uw staatspartijen,
Met heilig liefdevuur en onverdenkbre trouw,
Hoor over 't recht belang van Vorst en Natie strijên —
Terwijl volstrekt noch Ik, noch Aap kijkt uit de mouw;

Neen nimmermeer, zelfs niet .... toen ik, met gloênde wangen,
Uw diep besef, mijn volk, vol geestdrift en vol geest!
Van 't geen uit Hollands hand een wereld mocht ontvangen,
Verstond in 't „Leve Louwtje," op Haarlems edel feest;

Neen nimmermeer, zelfs niet nu 'k, bij uw achtste wonder,
Een negende, o mijn stad, in zege rijzen zie,
„Van zooveel steens omhoog en zooveel blufs van onder,"
Begroet van alle kant, met zuivre sympathie;

Neen nimmermeer, zelfs niet als ik de lieflijkheden
Bedenk van ons klimaat en langen lentetijd,
En dankbaar — met het oog op Lap en Samojeden —
Mij in den goeden smaak des Bataviers verblijd;

Nooit vloeide of vloeit zoo rein mij Neerlandsch bloed door (de adren,
Nooit voel ik mij zoo waar, met teedren liefdeband,
Aan u gehecht, verknocht, o grond, niet mijner vadren,
Toch, o mijn zoet geboorteland!

Dan, waar ik op uw Duin mijn kroost in 't zand zie baden,
En straks mijn oudste wicht al schaatrend vliegt en holt,
Met opgewonden blos, van de eigen mulle paden,
Die ik zoo menigwerf als knaap ben afgerold!

Bloemendaal, Sept. 1856.

AAN DE ZON

Sonne, ich bin dich müde
HERDER.

'k Ben u niet moê, o lieve Zon!
— Och schijn maar alle dagen! —
'k Schep in uw glans, o milde bron
Des levens, rein behagen!

'k Ben u niet moê, o lieve Zon !
'k Wou zelfs dat ik mijn leven,
Van voren aan, beginnen kon
Nog eens in deze dreven.

Maar zaagt ge mij wel duizend keer
Nu struik'len, vallen, dwalen —
'k Zou wijzer wezen dan weleer,
Mocht ik de proef herhalen !

'k Zou beter kijken waar ik liep,
Steeds voor mijn hart goed zorgen,
En lieve Zon, neen, ik versliep
Geen enklen lentemorgen.

Ik joeg geen droom, geen vlinders na,
Geen kleurrijke ijdelheden :
Werd ik niet wijs, met schande en schaê,
Door 't liefelijk verleden ?

Ik zaaide, dat ik oogsten mocht
In rijper levensdagen,
'k Zou willen weten, wát ik zocht;
Méér wegen, minder wagen.

Ik zou verstandig, kalm, geleerd,
Altijd met oordeel kiezen,
En nimmer onberedeneerd
Mijn hoofd, mijn hart verliezen !

Ik werd — ja wat ? men wordt toch *iets ?*
Maar ach, 't is zóó gelegen ;
'k Zou alles willen zijn en — niets,
Want alles heeft zijn tegen !

Geneeskunst is een aardig vak,
Dat kunt ge aan 't kerkhof vragen !

En Godgeleerdheid is.... een zak
Vol raadslen en vol plagen !

Wat werd ik dan ? de Hemel weet !
Misschien een Treurspeldichter ?
Maar zoo mijn treurspel lachen deed,
Waar dan mijn strijd veel lichter ?

En bleek het dan eens dat ik meer
Voor 't Blijspel was geboren —
Zoo ware ik 't oude knechtje weer
En had mijn tijd verloren !

'k Voorzie, mijn tweede leven zou
Dus ook weer hasplen wezen,
Weêr lust en strijd en naberouw !
Niet wijzer dan voor dezen !

Weêr de onverzoenbre zielenood,
Weêr zoeken zonder vinden,
Weêr tobben in het klein en 't groot,
En tasten in den blinden !

Gij zaagt me ook dan, ô lieve Zon,
Weêr struiklen, vallen, dwalen,
Zoo goed als of ik pas begon
In dees geliefde dalen !

En daarom neen ! schoon ik uw glans
Bemin, o Licht der aarde ! —
Vooral wanneer gij, zooals thans,
Verliefd schijnt in mijn gaarde ;

En daarom neen ! ik woû niet weer
Teruggaan op mijn schreden :
Wij doolden licht een tweede keer
Nog erger dan wij deden !

Neen, op des levens kronkelpaên,
  Veel wijzer, is mijn keuze :
Niet óverdoen — maar voorwaarts gaan,
  Schoon struiklend, zij de leuze !

Ook, met die leuze in 't hart, geniet
  Ik, lieve Zon, uw zegen,
En tevens vaak lacht in 't verschiet
  De blijde hoop mij tegen :

Als beter Licht ons op zal gaan,
  In reiner kring te streven,
Met de ondervinding, opgedaan
  In dit zeer leerzaam leven.

VRIENDEN OP 'T KERKHOF

Aan Gideon.

Wij gingen menigwerf te zamen in dit leven,
  De paden onzer jeugd, de wegen van ons lot,
Langs 't zonnig Y — door 't duin — in jonkheids tooverdreven,
  In strijd, ten feest, op reis, in weemoed en genot ;

Nú gingen wij voor 't eerst met velerlei gedachten,
  Met zielen nauw vereend en broederlijke schreên,
Waar ons nog nimmer saam des levens stormen brachten
  Voor 't eerst naar 't vredig kerkhof heen.

De doodsklok luidde in 't rond, daar wij een lijkje beidden
  Het lijkje van een kind, gekomen om te gaan, —
Wij, arm in arm gekneld, wij spraken niet of schreiden
  Maar hoorden met ons hart die sombre tonen aan.

Wij volgden 't kistje straks en zagen 't langzaam daler
  In 't grafjen, uitgezocht met teedre vadertrouw.....
De lage najaarszon toen met haar bleeke stralen
  Verlichtte een stil tooneel van diepe zielerouw.

Daar was niet vaak een uur zoo treurig in ons leven, —
Toch donker was het niet : Gods licht blonk in de ziel ;
Gij wist aan wien ge uw kind — uw een'gen — weêr moest (geven,
Gij wist dat al uw schat niet in de aarde viel ;

En 't was mij toen ik u met vroomgebogen hoofde
Dat dierbaar kinder-lijk zag volgen naar het graf,
Als volgdet gij dien Heer, in wien gij jong geloofde,
En droegt het kruis Hem na, die u zijn sterkte gaf.

Ja, smartlijk was dat uur als wij naar 't kerkhof brachten
Die asch van zooveel vreugde en hope in 't zoet verschiet,
En ook ik hield mijn schat wel vaster in gedachten,
Maar donker — donker was het niet.

Neen, schoon uw Herfstglans ons, o Zonne dezer dalen !
Wel diep weemoedig sprak van bloeien en vergaan,
Ons oog zag beter licht dat kleene graf bestralen,
Omringd van liefde en rouw en afgevallen blaên.

Neen, schoon de groote smart de zielen boog ter neder,
De smart ook heiligde ons en hief ons hemelwaart,
En Hij die troosten kan, zoo machtig en zoo teeder,
Was met „de twee of drie" daar bij dat graf vergaêrd.

o Vriend, wij gingen vaak te zamen in dit leven,
Maar nimmer heeft mijn hart zoo diep gevoeld, herdacht,
Als op den zwaren weg naar gindsche kerkhofdreven,
Hoe God mij saam met u den weg des Levens bracht !

D., 1854.

EERSTE EN LAATSTE REIS

'k Verliet het lieve vaderland
  Slechts éénmaal in mijn leven,
Maar vond geen heil aan 't Zuiderstrand
  Noch in de schoonste dreven —
  Want zij was thuis gebleven.
Nu zal ik nooit naar strand noch land
  Mij weer op reis begeven ;
Ja, trek alleen aan Liefdes hand
  Op reis naar 't andre leven !

(RÜCKERT)

LEVENSVOORWAARDE

Het leven heeft zijn lieflijkheên ;
  Den God des levens rijst mijn lied !
Maar leefde ik niet voor eeuwig, neen —
  Zoo leefde ik liever niet.

Gij, kindren, zijt mijn grootste schat,
  De reinste vreugd, die de aard mij biedt ;
Maar, zoo 'k u niet voor eeuwig had....
  Ik had u liever niet.

Te kennen, rustloos, is mijn wensch ;
  Schoon is des geestes wijd gebied !
Maar zag ik hier zijn enge grens,
  Ik dacht maar liever niet.

't Geluk der liefde is 't leven waard,
  Is hemeltroost in de aardsche smart,
Doch waar' heur band een band van de aard..
  o Sterf dan, minnend hart.

Ja, sterf, in dien onzaalgen stond,
  Als 't rijk geloof me ontzinken zou,
Dat in mijn wezen is gegrond,
  Mijn Schepper, in Uw trouw !

In Uwe trouw en waarheid, Heer !
  Die levenstrek en kennisdorst,
En zielenooden, diep en teer,
  Legde in mijn dankbre borst :

Die, over mijn gebogen hoofd,
  Laat rijzen 't hemelsch heir der nacht,
Dat de aarde toewenkt : O gelooft
  En twijfelt niet, maar wacht !

Dat, als bij plechtig harpgeruisch,
  Herhaalt, verklaart het goede woord,
Uit heilgen monde op aard gehoord,
  Van 't groote Vaderhuis.

1856.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN GELUKKIGE

....1858.

Als ik mijn huis alléén, mijn zoet geluk aanschouwe
  De moeder met haar kroost gezegend en bemind,
Dan rijst, diep uit mijn hart, de lofzang Uwer trouwe,
  Dan looft U, stille, o Heer, Uw rijkgezegend kind.

'k Weet, voor mij-zelf, alleen te staamlen van Uw zegen,
  Daar was méér licht dan bruin in mijn gelukkig lot,
En ziet mijn oog terug op de afgelegde wegen,
  Ik zie Uw weg, Uw liefde, Uw leiding, o mijn God !

Nochtans wel menigwerf is 't donker in mijn ziele,
  De frischheid van mijn vreugd werd lang des Levens roof,
En daar zijn uren dat ik neêrval, maar niet kniele,
  En roep tot U, maar niet geloof !

Helaas, ik zag meer rouwe en raadslen in dit leven,
  Dan waar mijn zorgloos hart, mijn ijdle jeugd aan dacht:
Een nachtegalenkoor sloeg in mijn lentedreven
  En 'k hoorde, o armen, niet uw bittre lijdensklacht.

Sinds, daar is veel verkeerd ; en menig stille wonde,
Waaraan mij 't harte bloedt, tuigt van des levens strijd ;
Ik ken uw jammren thans, Dood, Armoê, Krankte, Zonde,
'k Weet hoe de weemoed lacht en hoe de weelde lijdt !

't Moog licht zijn in mijn huis, 't is nacht vaak om mij henen,
De ellende, die 'k ontdek, ontrooft mij vreugd en vreê,
Ik kan niet blij zijn, 'k zie te velen die daar weenen,
En morgen — morgen schrei ik mee :

Vergeef me, ô God, ik weet wij hebben 't kruis van noode,
En lijden dringt tot U de ziel die U verlaat,
Doch menig lijden schijnt me een raadselvolle bode,
Wiens taal Uw schepsel niet verstaat.

Doch, daar is ramp aan ramp voor onze vragende oogen,
o Almacht, met Uw liefde in onoplosbren strijd,
Waarbij ook 't hard gemoed wel krimpt van mededoogen,
En die toch komt van U, die louter goedheid zijt !

Ach, waart Gij nog op aard en, Heiland ! in ons midden,
Was daar nog hulp bij U voor al te foltrend leed,
Ik zou wel met den drang der Kananeesche U bidden,*
Tot Ge ook — in gindsche kluis — uw liefdewondren deedt.

Maar Gij zijt heengegaan ! Nog spreekt in heilge stonden,
Uw woord, Uw godlijk woord, wel zacht tot onze smart,
En vloeit, als hemeltroost ! in onze ziele wonden —
Maar is 't u steeds genoeg, o twijflend menschenhart ?

Vergeef me, o God en Heer ! mijn ziele buigt zich neder,
Het angstige waarom ? drukt zwaar op mijn gemoed,
En mijn geloof drijft, als een stroohalm, zwak en teeder,
Drijft henen op des twijfels vloed !

Vergeef me, o God en Heer, verlicht mij, leer mij hopen,
Versterk mij in 't Geloof aan Uw onzichtbre trouw,

Ontdek U, sluit mijn oog Uw heilgen Hemel open
Dat ik in beter licht ons menschenlot aanschouw !

o Geef mij vrede ! Leer mij troosten, leer mij strijden,
Tot eens, uit nacht en rouw, Uw Liefde zich verklaar,....
Gij tegenover al de raadslen van ons lijden,
Gij hebt ook 't schoon geheim der Toekomst, Gij, niet waar ?

o Leer mij volgen ; niet steeds vragen : wat zal deze ?
Maar zoeken staêg Uw hand op al mijn levenspaên :
Blijv' mijn bekommerd hart, vol meêlij' vaak en vreeze,
Toch steeds in eigen lot Uw liefdestem verstaan ! —

Doch spreek mij, dwaze, van geen hemel hier op aarde,
Dien slechts de zelfzucht bouwt, in enge liefdekluis..
O mensch, uw levenshof bloeie als een lentegaarde,
In 't midden, voor wie denkt en liefheeft, rijst — een kruis.

HET OUDE HUIS

Daar zijn we nu in 't nieuwe huis !
't Is deftig, dubbel, breed.
Hier door mijn wand dringt geen gedruis,
Geen tocht, door raam of reet.

'k Heb tien vertrekken, vol gemak,
Een badvertrekje' inkluis ;
We zijn heusch ! aardig onder dak,
En 'k prijs dit nieuwe huis....

Doch ik verlang naar 't oude weer,
Daar 't lekte door het dak,
En daar, o zegen ! steeds al meer
Geen lucht, maar ruimte ontbrak.

Het oude, dat daar aan de vest
Zoo witjes lacht in 't groen !
Zoet nestje, voor den zomer best,
Doch niet in elk seizoen.

Het oude, daar voor 't eerst mijn hart
Gesmaakt heeft, wat niet al !
Een liefde, een zaligheid, een smart,
Die 'k nooit meer smaken zal !

Daar in een bange, heilge nacht
Uw eerste levenskreet,
O eerste wicht, zoo blij verwacht,
Mijn ziele siddren deed !

Het oude, daar het leven, nog
Zoo nieuw voor mijn gemoed,
Vol frisschen glans en schoon bedrog,
Mij toeblonk rijk en zoet !

Het oude, met zijn woonvertrek
Zoo vol gezelligheên,
Zijn hof, met menig dierbre plek,
En 't spoor van dierbre schreên !

Het oude, dat van menigeen
De erinring had bewaard,
Die nimmer hier zal binnentreên,
Vreemd aan dees vreemden haard....

Ja, keeren wou ik, zoo het mocht,
Naar de eerste, lieve kluis,
Met halfsteens muur, vol tocht en vocht
En knabbelend gespuis !

'k Voel me in dit mooie huis — niet thuis ;
Dees wanden spreken niet,
'k Sleep langs de breede trap mijn kruis,
En stootrig klinkt mijn lied !

En toch misschien — 't is wel, 't is wijs,
Schoon nu mij 't harte bloedt,
Dat ik mijn needrig paradijs
Maar moedig heb gegroet !

Het is niet goed, dat we op dees aard
Ons hechten al te zeer
Aan huis en hof, aan haard en gaard
En dingen van 't Weleer.

Verstandig is 't van tijd tot tijd,
Een teedren, sterken band,
Die 't arme harte bindt en vleit,
Te schudden van de hand :

Te scheiden van een dierbre plek,
Vol weemoed en genot,
Te wennen maar aan elk vertrek —
Verhuizen is ons lot.

D. 1857.

MORGEN BIJ DE DUINEN

Alles lacht, alles zingt,
Alles bloeit, alles blinkt
Hier zoo lieflijk als immer te voren :
In de dalen is rust,
Op de heuvlen is lust
Toch heeft alles zijn lichtglans verloren.

Naar mijn Duinen niet meer,
Met het hart van weleer,
't Levenslustige hart, zal ik staren :
Aan hun voet, onder de aard,
Rust een stof, ons zoo waard,
Rust.... de vreugd van vervlogene jaren.

Aan den voet van ons Duin,
Op wier blinkende kruin,
Vaak mijn lied van Gods zegen verhaalde,
Daar rust, lieflijke, gij,
Die ons leven zoo blij
Als een lachende zonne bestraalde !

Waart gij schoon, waart ge goed,
Blonk een minnend gemoed,
Uit die trouwe, die zusterlijke oogen.
Was uw lach vol genot
Ook geen danktoon voor God,
Die daar kinderlijk oprees ten hoogen ?

Heeft ons hart u bemind,
O gij hartelijk kind,
Zachte lievling van zuster en broeder ;
Frissche jeugd, zonder smart,
Blijde, Reine van hart,
Liefste vrouw en verruklijke moeder !

Als uw stemme, zoo schoon,
Klonk geen nachtegaalstoon
Immermeer langs de vredige heuvelen ;
Wat gezang, wat gekout,
Als ge 's middags in 't woud,
Bij uw eerstling op 't mos zat te keuvelen !

Waar gij tradt, kwam de vreê
En gezelligheid mee,
't Was geluk, uw geluk maar te aanschouwen,
Want van 't helder gezicht
Straalde leven en licht,
Vroolijke onschuld en dankbaar vertrouwen.

Op uw zerk straalt de glans
Van de lentezon thans,

Om uw graf ruischt de vroolijke morgen,
Alles fluistert een lied,
Alles leeft en geniet,
Alles lacht als een jeugd zonder zorgen....

Maar de glans uwer jeugd,
Die mijn ziel heeft verheugd,
Schijnt niet meer in de bloeiende gaarde,
En voor 't kluisje uwer trouw,
Speelt een knaapje, in rouw —
Gij zijt treurig, ô heerelijke aarde!

Bloemendaal 1857.

KOMEN EN GAAN

Daar is een tijd van komen,
Daar is een tijd van gaan:
Dat hebt gij meer vernomen,
Maar hebt gij 't ook verstaan?

O wie het mag doorgronden,
Dat spreekwoord zoo vol zin,
Die kent der Liefde wonden,
De weelden van de min.

Dien mochten oogenblikken
Soms uren wreeder pijn,
En uren van verkwikken
Soms als sekonden zijn.

Die heeft met bevend schromen
Vaak in zijn luistrend hart
Een lieven tred vernomen,
Vernomen uit de vert';

Maar liet ook vele reizen
  Zijn ziele bij zijn schat,
En ging die spreuk bepeizen
  Stil op zijn eenzaam pad.

Die heeft in 't zoete leven,
  Vol leed en lieflijkheid,
In jonkheids rijke dreven
  Genoten en — geschreid ;

En in zijn stiller harte
  Zich reeds een schat vergaêrd
Van weemoed, liefde, smarte,
  Dien hij getrouw bewaart.

Die weet, wij armen boeten,
  Wij boeten wreed en snel,
Vast menig lief ontmoeten
  Met menig lang vaarwel.

Die ziet ook, in zijn droomen,
  Langs schemerende paên,
Soms vrienden wederkomen,
  Die ver zijn weggegaan.

Die treurt om Lenteweelden,
  Maar jaagt niet meer vooruit,
Als toen zijn vingren speelden
  In 't haar der blonde bruid.

Die denkt, sinds enkle jaren,
  Bij 't komen van het groen,
Aan 't vallen van de blaêren
  In 't stemmende saizoen.

En in de najaarsvlagen,
  In 't dwarlen van de blaên,
Hoort hij een stemme klagen
  Van komen en van gaan.

Die blikt soms lange, lange
  Terug in zijn weleer,
En 't wordt hem bange, bange,
  En 't leven buigt hem neêr.

Hij peinst : nog pas gekomen,
  Pas gistren, en zoo veer
Reeds op de snelle stroomen
  Van 't wondre, diepe meer ?

Hij voelt zijn moeders kussen
  Nog gloeien op zijn wang,
En hoort al ondertusschen
  Een dierbren wiegezang.

Hij ziet zich zelven stoeien
  Met knapen op het duin,
En reeds — zijn kindren groeien
  En bloeien in zijn tuin ....

En midden in den zegen,
  De trooste van zijn God,
Stroomt hem de weemoed tegen
  Van 't wisslend menschenlot ....

Daar is een tijd van komen,
  Daar is een tijd van gaan ....
Dat hebt gij meer vernomen,
  Maar hebt gij 't al verstaan ?

O, wie het mag verklaren
  Dat spreekwoord, zoo vol smart,
Die leefde luttel jaren,
  Maar leefde met zijn hart,

Die voelt van al dat komen,
  Dat komen en dat gaan
Van menschen, dingen, droomen,
  Zich moe en onvoldaan ;

En zoekt met sterk verlangen
  Naar Een, die komt en — blijft,
Wien hij aan 't hart kan hangen,
  Waar alles henen drijft.

Die weet een klok van scheiden
  Luidt rustloos door het dal,
En leerde zich bereiden,
  Bereiden voor 't geval ;

En haakt met alle vromen
  Naar 't oord, waar vroeg of laat
Weer allen samenkomen
  En niemand henengaat.

ONDER DE LINDE

Ik min u, o mijn Lindeboom,
  Zoo rijk, zoo lommerdicht ;
Nochtans, o Herfstwind, koom ja koom !
Ontloover mij mijn groenen boom —
En door de ontblaêrde takken stroom'
  En straal' mij 's Hemels licht !

WELGELEGEN

'k Noem mijn huis, vol huwlijkszegen,
  Kinderliefde en moedermin,
Somtijds lachend : Welgelegen ;
  Maar die scherts heeft droeven zin.

„Welgelegen ? woont gij buiten ?
  Of is 't uitzicht dan zoo schoon
Op uw stadje, door de ruiten ?" —
  Neen : doch weet ge wáár ik woon ?

Vlak bij 't kerkhof ! Al de dooden
  Moeten steeds mijn huis voorbij
En verkonden, stille boden :
  „Heden ik en morgen gij."

't Is wel vroolijk ! zelfs bij tijden
  Al te vroolijk ! veel te druk
Kunnen de ekipages rijden
  Langs mijn woning vol geluk.

'k Zucht dan vaak ook : Stille vrinden,
  Neemt, zoo 't kan, de boodschap mee,
Dat ik graag bij mijn beminden
  Nog wat blijven wou in vreê ! —

Vlak bij 't kerkhof, maar twee schreden
  En ge zijt er, gauw en goed,
Waar ge lang om heen kunt treden,
  Maar toch eindlijk rusten moet.

Vlak bij 't kerkhof, maar één stapje,
  En ik sta er aanstonds voor ;
Komt mijn tijd voor 't laatste stapje —
  'k Heb geen rijtuig noodig, hoor !

Aaklig, hé, om zoo te wonen
  Vlak bij 't kerkhof, bij je graf ? ....
Maar, mijn lieven, sterken, schoonen !
  Woont ge er dan veel verder af ?

D. 1858.

OP EEN KIND IN MEI GEBOREN *

I

Er is een kind geboren,
  Een jongentje in de Mei,
De feestmaand, de uitverkoren
  Der Liefde en Poëzij.

Zijn wieg staat tusschen rozen
  En gouden regens in,
En bleeke wangen blozen
  Er bij — van moedermin !

De blonde zusjes staren
  Verbaasd het broêrtje aan ;
Moet dát in later jaren
  Met haar uit wandlen gaan ?

Zijn vaders hart vloeit over
  Van weelde, liefde en dank ;
De nachtegaal in 't loover
  Zingt hem een wiegezank ;

Zingt : „Welkom in dit leven,
  Zoo treurig en zoo blij !
Pluk bloemen in zijn dreven,
  Gij knaapje van den Mei !

„Zie, aardig lentewichtje !
  Lief kopje, fijn en blond,
Steeds met een schalk gezichtje
  Blijmoedig hier in 't rond !

„Groei, onder 's Heeren zegen,
  Als 't bloempje van 't getij,
Voorspoedig in den regen,
  En 't zonnetje van Mei !

„Blik onder vreugd of smarte,
  O frissche lenteknop,
Steeds met een open harte
  Ten hoogen Hemel op !

„Doet ge ooit een liedje hooren,
  Zoo klink' het vroom en vrij,
Als 't lied der lentekoren
  Vol zoete melodij !

„De God der Lente spreide
U rozen voor den voet,
De God der Liefde leide
U zachtkens, trouw en goed !

„Bloei in uw vaders gaarde,
Bloei aan uw moeders zij',
Hun schoonste bloem op aarde
Gij knaapje van den Mei !"

II

Een logen bleek u 't lied van Mei,
Een droom — de beê der Poëzij.
De wind der duinen, klagend over
Uw moeders graf, door 't dorre loover,
Zong, kind der Lente, droef en bang
U ras een andren wiegezang ....
Toen vloodt gij-zelf naar beter dreven
En zijt geen tweeden Mei gebleven —
Wel mocht ge na dit wreed begin !
Ach toch, wat bloemen de aard kan geven
Hij heeft geen Meimaand in het leven,
Die vroeg u derft, o moedermin !

NOOIT VAN PAS

Bij 't zorgen
Voor morgen
Vond niemand ooit baat :
Eerst, als ge er vóór staat,
Dan voelt gij het kwaad ;
En als gij 't voelt, dan helpt geen raad, —
Dus : Wijsheid komt steeds te vroeg of te laat.

LIEFDE

Die ik het meest heb liefgehad, —
't Was niet de slanke Bruid, met wie 'k in 't zoeter leven
Mocht dwalen op het duin en droomen in de dreven,
Wier hand mij leidde op 't rozenpad ;

't Was niet de jonge en teedre vrouw,
Die, goede genius, mijn hart, mijn huis bewaakte,
Die mij het leven, ach, zoo licht en lieflijk maakte,
Met al den rijkdom harer trouw !

„Zoo was 't de moeder van uw kroost,
Die u, gelukkige, voor 't offer veler smarte,
Deed smaken, onvermengd, het reinst geluk van 't harte,
Des levens liefelijksten troost ?"

Neen ! — die ik 't meest heb liefgehad,
Dat was mijn kranke ; 't was de moede, de uitgeteerde,
Van wie ik leven beide en hopend sterven leerde,
Toen ik weenend aan haar sponde zat.

1859.

VERLOREN SLEUTEL

Veel wat ik eenmaal recht verstond,
Versta ik thans niet meer.
Waarom ? .... Het blind Geloof verzwond,
De Twijfel drukt mij neer.

(Gevolgd.)

NIET VOOR DE MENSCHEN

Matth. VI : 16

I

Voor de menschen klaag uw leed
Niet te luide, niet te lange,
Niet te bange :
Meest vertooning scheurt haar kleed.

Pronk niet met geleden smarte ;
Eenvoud voegt het rouwend harte;
  Stilte is tolk van 't diep gemoed,
  Meer dan wanhoops tranenvloed.
De eedle ziel, bij 't heilig lijden,
  Heeft haar fierheid ; vreest der schaar
  Oppervlakkig treurgebaar,
Als den troost der ongewijden ;
  Wat voor allen, niet voor háár !
Moge een traan het oog ontglijden,
  Echte droefheid, bleek maar schoon,
  Draagt heur wonden niet ten toon.
Doch de nachtwaak ziet haar strijden,
  Doch háár Trooster kent haar rouw,
  En die zij beweent haar trouw !

II

  Kunt gij 't overvloeiend hart
  Niet beheerschen ? 't Juk der smart,
't Heilig kruis niet stille dragen ?
Móet ge luide uw jammer klagen,
Handenwringen, waarom vragen ?
  Uitkomst zoeken in geween ?
      Ga, beproefde,
      Zielsbedroefde,
  Gij óók — in den hof, alléén !
Niet voor állen slaak uw klachte ;
Voor den Kenner der gedachte,
  Voor den Hoorder der geheên,
  Stort uw ziele uit, klaag en ween !
Ween en — bid ! en 's Heeren vrede,
— Engel, die vertroostend lacht —
      Licht en kracht,
Op uw tranen, op uw bede,
  Zullen dalen in uw nacht,
Straks, ô gij van God verkwikte !
  „Zalf uw hoofd" en beur 't omhoog,

Wisch de tranen uit het oog,
Dat den Hemel tegenblikte !
Toon ons geen mismaakt gelaat ;
Laat óns in uw kalme trekken,
Van de rouw die niet vergaat,
Dieper 't echte spoor ontdekken !
Eenvoud, waarheid in de smart,
Tuige ons de adel van uw hart.

'T WAS TOCH DE HOVENIER

Zij, meenende dat het de hovenier was
Joh. XX : 15

't Was toch de Hovenier, Hij, die in Jozefs gaarde
Uw schreiend oog verscheen, o droeve, teedre vrouw,
Toen niets meer dan een lijk uw schat was op deez' aarde,
En alles wat gij zocht in groote zielerouw !

't Was toch de Hovenier, Hij, die begon te vragen :
Wien zoekt gij ? — die u straks Maria ! tegenriep,
En met zijn woord het licht deed in uw ziele dagen
En in een paradijs uw woestenij herschiep !

't Was toch de Hovenier ! De knoppen gingen open,
Gereed te sterven op den akker van 't gemoed,
De knoppen van geloof en liefde en vreugde en hope,
Bij 't ruischen van zijn uchtendgroet.

Zij wachtten op zijn dauw, zij smachtten naar zijn zegen,
De kiemen aller deugd, de bloemen van het hart :
Zijn woord was voor haar groei de wondre lenteregen,
Zijn blik de milde zon, na winterkoude en smart !

Ze ontloken om niet weêr te sterven, maar te bloeien,
o Langer dan een lente-, een schoonen zomerdag,
Om, door Zijn zorg gekweekt, in 't diepst der ziel te groeien,
Hoe menig bloem der aard het oog verwelken zag !

't Was toch de Hovenier ! En, wie in 's levens gaarde
Dien Man niet heeft ontmoet, Maria, zoo als gij,
Zijn ziele schreit en smacht, al bloeit de zonnige aarde,
En zoekend waart hij om in 't lentefeestgetij.

1859

ONVERMOEID *

Des drijvers geweldige roede
Jaagt rustloos ons voort op ons pad :
Wij loopen en worden wel moede,
Wij wandlen en worden wel mat.

De hitte des daags drukt ons neder
En donker daalt menige nacht ;
Wij gaan — en wij komen niet weder,
Waar 't luchtje zoo mild was en zacht ;

Waar lieflijk de levensstroom ruischte,
En vroolijk uit bloemhof en dal
De wildzang der vogelen bruiste
En 't hart sloeg met jubelgeschal !

Hoe kwijnden en bloemen en zonnen !
Veel trouwe gezichten zijn heen :
De reis, zoo gezellig begonnen,
Werd somber en eenzaam meteen.

Wat vloodt ge ons, gij lieve, gij goede ?
Keert weder ten steun op ons pad !
Wij loopen en worden zoo moede,
Wij wandlen en worden zoo mat !

Zij keeren niet weder, de dooden,
En 't omzien wekt ijdele smart ;
Wat staat gij ? — de rust is verboden !
Geen ruste, al bezweek ook uw hart.

Noch omzien, noch schreien, noch klagen
  Vertroost ons, vernieuwt ons de kracht....
Mijn ziel, laat een psalmtoon u dragen,
  En klink', o mijn harpe, te nacht :

Wij slaan naar de bergen onze oogen,
  De hulpe zal komen van God :
't Is Hij, die uw tranen zal drogen,
  U leidt op den weg van uw lot !

Vaartwel dan, gij lachende dreven !
  En vredige dalen, gegroet !
Berg-op gaat de weg van ons leven,
  Wij stijgen met manlijken moed.

Al buigen, in treurig gepeize,
  Wel vaak onze zielen zich neêr,
De korte verdrukking der reize
  Vindt ook haar vergoedinge weer.

Wij kennen en — kussen de roede,
  Die rustloos ons drijft op ons pad,
Wij loopen en — worden wij moede —
  Wij zoeken ook de eeuwige Stad !

Geen rusteloos zwerven en smachten
  Is 't leven : een Doel licht ons voor ;
En worstlende winnen wij krachten,
  En dwalende vinden wij 't spoor !

Een Machtige steunt ons en schraagt ons,
  Wij struiklen : Hij richt onzen voet ;
Wij vreezen, wij vallen.... Hij draagt ons
  Getrouw over bergen en vloed !

Zoo vreest niet ! laat rijzen uw psalmen,
  Laat vroolijk langs afgrond en rots

Het moedige reislied weergalmen,
Het reislied der kinderen Gods.

Wij wachten met dankenden hoofde
Uw heil en uw waarheid, o Heer!
En wat het verleden ons roofde,
Geeft schooner de toekomst ons weer.

Steek' de zon, daal' de nacht, Gij Algoede!
Zijt schaduw en licht op ons pad; —
Wij loopen en worden niet moede,
Wij wandlen en worden niet mat.

ROUWBEKLAG

God heeft u zwaar beproefd! — Ik weet
Eén troostgrond maar: dat Hij het deed.

1859.

HET HAANTJE VAN DEN TOREN *

Fiat voluntas.*

November 't laatst, maar even toch,
door storm en sneeuwjacht heen,
Was ze uitgewipt naar Moeders huis
met overhaaste schreên.
Men knorde op 't onvoorzichtig kind;
zij — kuchte, met een lach....
Doch 's avonds van dat wit gelaat
ontroerde wie haar zag.

En sedert ving haar lijden aan;
de kiem der wreede kwaal,
„Die langzaam moordt, als sluipend gif,
en wis, als 't grievend staal,"
Schoot wortlen in heur jonge borst....
een blijde lentegaard....
En de arme kunst zocht weêr naar 't kruid,
dat nergens wast op aard.

Het einde was beslist ; doch zij
verdroeg haar kruis, als meest
Haar kruisgenooten, 't hart vol hoop,
met plannenrijken geest.
Zij leed, met lieve lijdzaamheid,
ook waar van week tot week,
Trots korte vleugjes van herstel,
haar teedre kracht bezweek.

Toch, dat eentonig leventje,
met zorg bewaakt, verdeeld, —
Was ze ook niet moê als nichtje' een uur
had aan haar zij gespeeld ? —
Dat dobbren tusschen hope en vrees,
die voorgeschreven rust,
't Was wel een kruis, een bitter kruis,
voor lieve „Levenslust !"

Ach Levenslust !.... in beter tijd,
Zóo schertsend, noemden haar
De vrienden van haar schoone jeugd,
een teedre vriendenschaar,
Die zij, een zonnetje' in haar huis
en feest van 't huislijk feest,
Bezielde door haar lieflijkheid
en rijken, dartlen geest.

Want levenslustig was heur aard,
zij lachte nimmermoê,
De jonge vrouw, vol kinderzin,
het lieve leven toe.
Geen zorg boog licht dat hoofdje neer ;
en niets, een rozenknop,
Een zonnestraal, een lief gelaat
wond haar jong hartjen op.

Daar geurden rozen in haar ziel,
een nachtegalenkoor
Sloeg in haar reine borst, en sloeg —
temet eens vroolijk door !
Zij kon vertellen als een fee,
vol dartle fantazij,
En op haar lippen zweefde graag
de schalke plagerij.

Toch was ze ook ernstig ja en vroom —
doch somber was zij nooit !
Haar ernst was in geen rimpel, neen,
maar in een lach geplooid.
Dat vroolijk hartje was ook diep,
doch in zijn diepte scheen
Een Licht van Liefde en Hoop ! dus wierp
het stralen om zich heen.

Zij bloeide in de eerste huwlijksjeugd,
als 't bloempjen in mooi-weer ;
Zij tooide met haar blijden zin
haar leven en verkeer ;
Zij schiep een wereldje' om zich heen,
vol geest en vol geluk,
Waarin haar geestje zich bewoog,
gezellig, vroolijk, druk.

Hoe deelde ze aller lief en leed !
haar handdruk was een troost,
Haar zilvren stem een feestgezang !
haar vriendschap, onverpoosd,
Was hier en daar en overal,
waar voor die gulle ziel
Een jarig kind te omhelzen, of —
een traan te drogen viel.

Want zij liep uit vast iedren dag :
zij stak, door weêr en wind,
Het zorgloos neusjen in de lucht,
dat onvoorzichtig kind.
En plaagden haar de vrienden soms
om haar uithuizige' aard,
Dan zuchtte zij : het blijft ook nog
zoo eenzaam aan mijn haard !

Doch waar ze kwam, zij deed u goed,
zij sleepte u, kozend, meê ;
Zij spreidde lichtjes om zich heen
van vroolijkheid en vree ;
Zij tierde en bloeide : een schoone bloem
in 's levens lentehof....
Totdat op eens de Noordewind
haar ranken stengel trof !

Nu denk u dartle Levenslust
gevangen in haar kluis,
Van week tot week, van maand tot maand,
en weeg haar bitter kruis !
Men hield haar stil, men hield haar klein,
lang praten leek haar niet,
En menigeen klopte aan haar deur,
dien men niet binnenliet.

Weleer, hoe vlood die winter om,
dien ons haar frissche lach,
De Lente der gezelligheid,
zoo vaak te prijzen plag;
Nu, 't was haar drukste feest wanneer
haar kleene naamgenoot,
Van tijd tot tijd, een mooien dag,
mocht spelen aan haar schoot.

Haar woning was niet vroolijk ook :
door kleine vensterruit
Zag 't ruim, maar somber ziekvertrek
op 't stille kerkplein uit.
Slechts was daar Zondags wat te zien,
en dikwijls vraagde zij :
„Och wandel soms een stapjen óm
en ga dan hier voorbij !"

En wie het deed, die werd beloond
met d' allerliefsten knik ;
Zij stond een schreê van 't venster af
en volgde u met haar blik
Zoover zij kon ! maar somtijds ook
dan zocht men, dagen lang,
Vergeefs de lieve schim voor 't raam....
en menig hart sloeg bang.

Doch straks weêr zat ze op de oude plaats
en gluurde door de ruit.
Het ging met haar al op en neêr
en langzaam achteruit,
November was 't de laatste maal
dat zij haar kluis verliet ;
Het werd al Maart, het werd April,
en beter werd zij niet.

Zij voelde 't wel, zij vreesde 't wel,
doch vleide zich nog meer —
De Hoop voor de arme kranken voedt
een liefde wreed en teer —
En was maar eens de Mei in 't land
en gure April voorbij,
Dan werd ze ook beter, sprak haar wensch,
en dat geloofde zij.

„Ik sterf hier in mijn duf vertrek ;
maar lucht en lentegloed,"
Dus dacht zij, stil of luid, „ziedaar
wat mij genezen moet !
Ze weten 't niet, ze weten 't niet,
met al hun medicijn,
God heeft de beste : bloemengeur
en warmen zonneschijn !"

„Naar Buiten wil ik, de eerste week,
de tweede week van Mei,
Liefst naar mijn duinen, zoo het mag ;
daar ademde ik zoo vrij,
Daar was ik iedren zomer toch
altijd zoo heel gezond ;
O, 'k zal genezen in die lucht
en op dien dierbren grond."

„Ben ik maar eenmaal daar, gewis
dan sterk ik langzaam aan,
'k Zal met een steuntje dag aan dag
een eindje verder gaan ;
En ben ik moê, dan ruste ik uit
aan onzer heuvlen voet....
't Is ook versterkend, 't lekkre zand,
gestoofd door zonnegloed...."

En al haar dierbren, om de beurt,
herhaalden trouw en teêr :
„Gij moet naar Buiten ! zeker, daar
vindt ge al uw krachten weer.
En was het nu maar warm en zacht,
licht deed een toertje' u goed,
In maklijk open rijtuig, kind !
geduld maar ! en houd moed !"

Een open rijtuig ! en het oog
der zwakke glom van vreugd
Bij deez' gedachte, die altijd
haar zinnen had verheugd.
„Een open rijtuig !" riep zij uit....
„En lucht en lentegeur....
Hoor, 'k ben genezen, Moederlief,
als 't stilhoudt voor mijn deur."

En Meimaand kwam ! en met haar, zie,
een vleugje van herstel ;
Valsch zonnetje' in een droeve lucht ;
doch zij : „Ik wist het wel,
Gods Lente brengt me al redding aan ;
zoo nu de zon maar scheen,
'k Geloof — ik liep mijn kerker uit
zoo luchtig als voorheen !"

Doch onze Noordsche Mei, helaas,
is arm aan zonneschijn,
Hij kan zoo koud, zoo droef, zoo guur,
hij kan November zijn.
En zoo was 't nu : de Noordewind
blies langs de kale gracht,
En dicht bij Pinkster werd nog steeds
„de lieve Lent" verwacht.

Dat griefde haar ; dat deed haar pijn ;
die borst, van hoop vervuld,
Nu dat haar zoetste hope loog,
verging van ongeduld.
Mistroostig werd zij voor het eerst,
en, meer dan vroeger ooit,
Verveelde 't somber uitzicht haar,
met boom noch mensch getooid.

Toch iedren morgen, dag aan dag,
was 't nu haar eerste werk,
Te staren over 't plein en dan —
naar 't Haantje van de kerk,
Met vragend, mijmrend, nieuwsgier' oog,
een spiegel van dat hart,
Vol scherts en weemoed tegelijk,
en spelend met zijn smart.

Want op haar hunkren naar de lucht
was 't antwoord keer aan keer :
„De wind is Noord, de wind blijft Noord,
't is guur, 't is nog geen weer :
Kijk, lieve, als 't Haantje van de kerk
zich zóó — naar óns toe — draait,
Dan ruischt het koeltje dat u zacht
als balsem tegenwaait."

Zoo werd gezegd, gevleid, getroost....
en iedren morgen stond
Zij nu voor 't raam en tuurde en keek,
een lachjen om den mond,
Een traan in 't oog ; zij schudde straks
haar kopje, reis op reis,
En dacht en sprak dan bij zich-zelf
in vreemd en droef gepeis :

„Ach, 't is weêr de oude boodschap, ja,
en 't Haantje zegt : blijf thuis,
En weêr een kouden, langen dag
verkwijne ik, in mijn kluis.
Hoe anders was 't een vorig jaar,
hoe zorgloos liep ik uit....
Ik was toch recht gelukkig tóen ;
ik wist van Noord noch Zuid."

„Neen, 'k schonk U vroeger nooit een blik,
ik liep door weêr en wind !
Zeg, hoofdig Haantje, wreekt ge u thans
op 't onvoorzichtig kind ?
En houdt ge u dan maar doof, steeds doof,
voor al mijn geestigheên....
Als — " volgde er bitter, na een poos —
„als — God voor mijn gebeên !"

En weemoed overstelpte haar,
zij wrong in diepe smart
De bleeke, lange handen saam,
met angstig jagend hart,
Tot ze eindlijk schreien kon en riep :
„Te leven is toch zoet !
Neen, vrienden, arme Levenslust
heeft nog geen stervensmoed.."

Doch straks verhief zij 't hoofdje weêr
en 't leliewit gelaat :
„Ik meen dat zulk een droeve bui
mij gansch niet vriendlijk staat."
Zoo dacht ze en sloeg het kalmer oog
weêr naar den torentop,
En dreigend met den vinger was 't :
„Pas morgen beter op !"

Maar morgen, ach, 't was de eigen strijd
in 't somber ziekvertrek ;
Zij voerde met haar torenspits
een dagelijksch gesprek ;
Zij schonk haar nú wel menig blik
en menig vleiend woord,
Maar 't baatte niet : heur onheilsboô
wees onverbidlijk : Noord !

Maar morgen stond ze weer en dacht :
„De dagen gaan voorbij
En lijken op elkaêr — het wordt
geen zomer meer voor mij....
Genezing wachtte ik van de lucht,
de buitenlucht alleen —
Maar 't Haantje wijst naar Buiten niét,
het wijst naar Boven heen !"

„'k Wou toch alleen zoo graag dat God,
eer Hij mij tot zich nam,
Nog eens een zoeler luchtje gaf
voor zijn geschoren lam ;
'k Wou nog zoo graag het groen eens zien,
den blijden zonneschijn —
En dan, zoo 't warmer was, wellicht
zou ik ook beter zijn...."

„o Gij, die Liefde en Almacht zijt,
Gij, als mijn Bijbel leert,
Die met een wenken van Uw hand
en wolk en wind regeert !
Zoo toch Uw hand, o Heer, voor mij,
dat Haantje' eens keeren wou
Naar 't Zuiden heen, Gij kunt het toch !
hoe ik U danken zou...."

Wat omging in haar ziel ?.... Zij stond
en staarde, als wáchtte ze af,
Of ook haar bede wierd verhoord
en God een teeken gaf !
Ze ontwaakte op eens : ze ontroerde zelf
van spel der fantazie;
Keek naar de lucht, keek naar de kerk,
en zeî : „Uw wil geschiê."

Des andren daags maar even wierp
ze een blik naar buiten toe,
Half zegevierend, kalm, beslist,
half strijdens-, hopens-moe,
En toen — niet meer! Zelfs dagen lang
ging nu 't gordijn niet op —
Intusschen wachtte op zonneschijn
nog steeds de rozeknop.

Maar eindlijk op een Junidag
Vol zomerglans en geur,
Daar rolde een open rijtuig aan,
dat stilhield voor haar deur....
En zij? Ze was genezen ook,
de lieve Levenslust!
Zij ging.... haar bracht de zwarte koets
naar Buiten, in de rust.

Een jonge man, geknakt van rouw,
een kleene vriendenschaar,
Volgde — en hun ziele volgde mee! —
de aandoenelijke baar;
Naar 't Haantje van den toren keek,
met droeven glimlach, één:
't Blonk in de blauwe lucht en wees —
naar 't zoele Zuiden heen.

December 1857.

SCHITTERENDE STARRE

Ik zag een starre schittren.
Maar 't was niet aan den trans;
't Was in twee dierbare oogen
Een starretje vol glans.

Betooverde en bezielde
Mijn hart, mijn geest, mijn jeugd,
Spreidde in mijn blijde woning
Gods licht en vrede en vreugd.

Het blonk op al mijn wegen
Zoo vriendlijk en zoo zacht,
Een zonnetje van zegen,
Te morgen en te nacht.

Het blonk van heilge liefde
Voor zooveel goeds en groots;
Het scheen een licht des levens,
Maar 't bleek — een boô des doods!

Dat was het Teringstarretje —
Beware u Gods genaê,
Dat gij het ooit ziet schittren
In 't oog van kind of gaê!

1854.

TWEE LEVENSBEELDEN.

Verzen, geschreven naar aanleiding der bekende plaat: „The past and the future."

I.

't Lachend oog, vol liefde en licht,
't Open harte, rein van zorgen,
In den zoeten lentemorgen
Staart een blij en blond gezicht.
Uit de wonderschoone dreven
Van het onbekend verschiet
Klinkt een vleiend tooverlied,
't Lied van 't jonge leven . . . .
Op zijn zachte melodij
Wat al beelden en tooneelen
Reizen de peinzende ziele voorbij!
Rozengaarden, luchtkasteelen,
Kluisjes staêg vol poëzij;
Rijke ekwipages of ruischende zalen;
Zilveren meeren en lachende dalen;

Spelende groepjes van schoonheid en jeugd,
Groene terrassen, vol leven en vreugd ;
Fiere onbekenden, die 't maagdelijk harte
Groet, uit de verte,
Groet met een blos, met een droom, met een zucht !
Op de wolkjes, in de lucht,
Zoo ze geen heerlijken bruidstooi ziet zweven,
Toch, als in bruidstooi verschijnt haar het leven,
Lacht haar de toekomst, zoo rijk en zoo zoet....

O, Schoone Wereld, wees gegroet !

II

't Stil gemoed vervuld van rouw,
Als de balling naar zijn Eden,
Op de velden van 't verleden
Staart de jongbeproefde vrouw.
Stemmen van vervlogen jaren
Klagen, somber in het rond,
Als 't geruisch der gele blaêren
Over dorren kerkhofgrond :
En, haar jonkheid en haar droomen,
Wat haar 't wondre leven gaf,
Wat haar 't leven heeft ontnomen,
Stijgt weêr opwaart uit zijn graf :
Liefde, die haar kindsheid streelde,
Oude vriendschap, eerste min,
Hoogtijdagen, bruiloftsweelde,
Vreugden van het jong gezin :
Al wat ze eenmaal heeft genoten,
Of, in overzaalgen gloed,
Aan het kloppend hart gesloten, —
Wat haar hart nog kloppen doet !

Toch, niet in dees vredige oogen
Dringt een traan van rouw en — spijt,
Om uw vreugden, Lentetijd !
Die te wreed de ziel bedrogen
Toen het uur sloeg van den strijd !
Hier, geen hopelooze smarte,
Die de schimmen van weleer
Wil omarmen, eenmaal weer ....
Offer van een lijdend harte,
Dankend nog voor 't geen vervloog,
Rijst haar weemoed, stille, omhoog.
Neen, schoon door den storm verslagen,
De eedle ziele zal niet klagen
Om de hardheid van haar God !
Had haar leven niet zijn dagen
Van geluk en van genot,
En — wie zal aan de aarde vragen
Anders dan het aardsche lot ?
Zoo haar bloemen zijn gevallen,
Als een lijkkrans, op de baar,
Wat verganklijk is voor allen,
Moest het eeuwig zijn voor háár ?
Is de wet niet hier beneden,
Dat de Toekomst wordt Verleden ?
Dat de ziele derven moet ?
Dat uw beste tranen vloeien
Om 't geen meest het hart mag boeien,
Om wat schoon is, edel, goed ? —
Dat de bruidstooi, broos-geweven,
Smetloos langer prijkt en leeft,
Dan het reinst geluk van 't leven,
Dat de hoogste Liefde weeft ?....
Maar ook — dit ons aardsche strijden,
Al ons lieven, bron van lijden,
Al ons bloeien en vergaan,
Waard een glimlach of een traan,
Is 't niet dus van God gegeven

Tot een doel van hooger leven ?
  Brengt des Levens diepste smart
  Niet des Hemels t oost aan 't hart ?
Uit uw wondre kerkhofdreven,
  Schoon Weleer ! o ruischt er niet
  Ook een zucht, een stem, een lied,
Lied des levens, lied der hope ?
  Wijst het graf niet naar omhoog,
  Meer dan eenge tempelboog ?
Scheurt zich niet de Hemel open
  Voor het minnend, weenend oog ?
Blinkt niet over 't puin van Eden,
Over 't stof van ons Verleden
  Nieuwe lentemorgengloed . . . . ?

O, Land der Toekomst, wees gegroet !

1859.

VARIATIE OP I KORINTHE XIV : 20.

Een kind in de boosheid, een kind in 't verstand —
Zoo'n stumper, die staat niet alléen in het land.

Een man in de boosheid, een man in 't verstand —
Die heer cht in de wereld met krachtige hand.

Een man in de boosheid, een kind in 't verstand —
De schelm is een Ezel en valt in de schand.

Een kind in de boosheid, een man in 't verstand —
Dien zetten al de andren hier liefst aan een kant.

OP DE BERGEN.

I.

Hoog van de Alpen, bij de stralen
  Van den morgen, zag ik neer
Op het lustoord in de dalen,
  Tusschen Thuns en Brienz' meer;

't Lustoord met zijn rij paleizen,
  Waar der Bergen hoogen gast,
Moe van 't onvermoeide reizen,
  Pracht en weelde zoet verrast;

Waar het goud van 't rijke Noorden,
  Dat een armen Zwitser boeit,
Meer dan Lémans heilge boorden,
  Als een snelle bergstroom vloeit;

Waar ge in de schaûw der geurge blaêren
  Van het noteboomenwoud,
Britsche schoonen na kunt staren,
  Als de Jungfrau, blank en — koud.

Ook baronnen en vorstinnen,
  Als de Grimsel, bar en hoog;
Ook zeer g n ä d i g e gravinnen,
  Met een S e h n s u c h t s-meer in 't oog....

Doch, hoe lag 't nu daar beneden
  Kleen en nietig aan mijn voet,
't Nest vol schittrende ijdelheden!
  In den morgenzonnegloed.

Nietig — of ze louter dwergen,
  Lilliputters hield bevat;
Ja, het scheen wel van de bergen
  Zóó als waar die kleene stad,

Die de grootheid aller landen
  Zich ten zomerlustoord koos —
Opgezet door kinderhanden
  Uit een Neurenburger doos.

II

Op de bergen van het Lijden,
  — Steile weg naar 't heilig Land —
Op de bergen van het Lijden
  Voerde mij der Liefde hand.

Van hun toppen — 't scheen wel nader
  Bij der starren heilge sfeer
En de woning van den Vader —
  Op de wereld zag ik neêr ;

Op al de eerzucht, op de dingen,
  Op de menschen van den dag —
Grootheên, die elkaêr verdringen —
  Wie er wat beduiden mag !

Ruiterij van filozofen
    Met een theologenheir
Streden samen : van daarboven
    Scheen 't een stofwolk en niets meer.

Al hun glorie, al hun weelde
    Werd zoo nietig en zoo kleen,
Wat mij griefde, wat mij streelde
    IJdelheid der ijdelheen !

En ik dacht weer aan dien morgen,
  Aan dien morgen van weleer,
Toen ik lachend, zonder zorgen,
  Blikte hoog van de Alpen neer.

PIETEIT EN AESTETIEK

Ik kan 't met die Vroomheid niet vinden,
Die 't Schoone miskent en versmaadt —
Is Vroomheid iets anders, gij blinden !
Dan Liefde voor 't schoonst dat bestaat ?

ANDERS

Echte zin voor 't schoone
Sluit ook vroomheid in ;
Vroomheid derft haar krone
Zonder schoonheidszin.

DE ENGEL BIJ HET GRAF

Wat zoekt gij den levende bij de dooden ?
Hij is hier niet. Luk. XXIV

Gij zijt niet heengegaan, gij heilge hemelbode,
Wiens nieuwe vredegroet, bij Jozefs grafspelonk,
Der Droefheid, weenend om haar Doode,
Weleer, in 't morgenuur, verrassend tegenklonk !

Ik heb, op 't groote Feest, in meer dan aardsche droomen,
(Al heeft mijn zinlijk oog geen Engel ooit aanschouwd !)
Ik óók, uw geestenstem, in gindschen hof, vernomen,
Daar eens een dierbaar stof aan de aarde werd betrouwd.

'k Stond, peinzend, bij een zerk ; de Paaschzon wierp haar (stralen
Op 't plechtig duin; de zee ruischte, als een psalm, van veer;
Maar ik dacht hoe we saam eens dweepten in de dalen,
En vroeg aan 't graf mijn doode weer ....

Toen, zachtkens, ook voor mij, klonk door de stille dreven
Die toon, waarbij het oog verwachtend opwaart ziet,
Die englen-zegegroet, dat woord van eeuwig leven :
„Vriend, die gij zoekt, die is hier niet !

„Niet hier! — die ging u voor naar goddelijker Eden
Dan 't lieflijk lustoord uwer jeugd:
En waar de boezem klopt van reiner zaligheden,
Dan de eerste liefde op aard bij 's levens lentevreugd!"

Ja, 'k ken u, Engel Gods, gedaald in Jozefs gaarde,
Gij boô der schoonste Hoop, die ons de borst doet slaan ....
De God van Christus zond u zeegnend hier op aarde,
En Christus' geest leerde ons uw heilge stem verstaan

BIBLIA

Niet uit den Hemel, neen, is ze gevallen,
Feillooze Letter door de Almacht gegrift,
Doch naar des Vaders Huis dringt zij ons allen,
De eenige, heerlijke, heilige Schrift!

Niet uit de wolken, neen, ruischten of ruischen
Godlijke stemmen ooit menschen in 't oor,
Doch hoort mijn ziele Gods stem in uw bruisen
Heilige harpen van 't Godgewijd koor!

Doch heeft ons harte Zijn waarheid vernomen,
Zuiver en trouw, onbedrieglijk van toon,
Diep uit de borst der verkorene vromen,
Klaar uit de ziel van den heiligen Zoon.

God in de menschheid de menschheid verlichtend,
Leidend, besturend met woorden en daên,
Troostend, verzoenend en reddend en richtend,
God spreekt ons toe uit de heilige blaên!

God in de menschheid — o peinzende luistert!
Menschlijken vorm draagt het eeuwige Woord.
't Menschlijke vaak door het Godlijke fluistert,
't Godlijke bruist door het menschlijk akkoord.

God in de menschheid — o kent Zijn gedachte,
Klaarder en klaarder verneemt Zijne stem!
Zoekende kindren van 's Vaders geslachte,
Hoort in uw hart, in de Schriften, hoort Hem,

Hier wordt in de' akker de Parel gevonden,
Die ons de borst van verrukking doet slaan —
Hier ligt uw Heiland.... „in doeken gewonden,"
Doch bidt gij Hém, niet de windselen, aan.

Neen, voor de Letter niet buigen we als knechten
't Vreezende, domme, 't afgodische hoofd,
Moedig, ootmoedig, naar heilige rechten,
Zoek hier het leven de ziel, die gelooft!

't Hart in de geestdrift der Waarheid ontstoken,
Kwijnde, zijn geestlooze aanbiddinge moe,
Eerst waar de albasteren flesch was gebroken,
Stroomden de geuren des Levens ons toe.

Eerst waar mijn ziel uit de vaten van aarde
't Hemelsche goud had erkend en gezift,
Daar voor mijn ziel kreeg ze leven en waarde,
De eenige, heerlijke, heilige Schrift.

't Boek der Voorzienigheid zal ik u eeren,
Schat in de menschheid door de Almacht gelegd!
Gij blijft hen raden en troosten en leeren,
Die u doorvorschen getrouw en oprecht.

Op uw Beloften, daar God in ons harte
Amen toe fluistert, genadig en goed,
Steune mijn ziel in haar rouw en haar smarte,
Ruste mijn hoofd eens met vredigen moed.

Ruischt om mij heen in de sombre valleien,
Woorden des levens! en licht op mijn spoor —
't Noodende Lied van Gods engelenreien
Klonk me uit de wolke niet beter in 't oor.

1857

NEEN

Gelukkig hij en vrij en vroed,
Die neen durft zeggen, neen,
Dat bondig woord, vol mannenmoed,
Tot iedereen.

Neen tot zijn kind, zijn vriend, zijn vorst,
En tot de schare — neen !
Uit hooge niet, maar vrome borst,
Neen — schoon alléén.

Neen, voor den naam, den roem, de macht,
Den top der blinkende eer,
En waar Fortuin hem lokt en lacht :
Ik biede u meer !

Neen, in 't beslissend uur van 't lot,
Als 't machtig geestenkoor
Des wijzen kloekheid vaak bespot
En brengt van 't spoor.

Neen, tot den Booze, in lichtgewaad !
Die 't edel hart verleidt ;
Den Booze — met het zacht gelaat,
Dat bidt of schreit.

Neen, tot zich-zelf, zijn slingrend hart,
Vol gloed of teederheên,
Neen — met een traan van spijt, van smart,
Maar nochtans neen.

Gelukkig, op de gladde paên
Des levens, die 't vermag
Die man zal recht en veilig gaan,
En eischt ontzag.

Ons ja volgt menig lang berouw,
Te lang, te wreed, te spaê ....
Voor 't onbedachte woord der trouw
Is geen genaê.

Ons laf, ons roekloos ja baart pijn,
Bezwaart, verstrikt, voert meê ....
Ons neen wekt haat, kost moeite en strijd
Doch baart ons vreê.

Verkiest gij rust, voor schande en schaê,
Bij 't wisslend levenslot,
Zeg meestal neen, maar zelden ja,
Tenzij — tot God !

Volgt Hem, die tranen en gebeên
Weêrstond op harden toon,
En neen sprak tot zijn vriend — en neen
Voor 's werelds troon !

BIJ MEER-EN-BERG

De morgen lacht, de koeltjes zweven,
De hemel straalt van liefde en licht ;
Stil, statig uit de schoone dreven
Rijst Meer-en-Berg, 't gewijd gesticht.

Ach, droeve plek ! Hier breekt u 't harte
Van weedom, die de weelde stoort :
Bedrogen hope, en zonde, en smarte
Vereent haar offers in deze' oord.

Nochtans, vanwaar die glans van vrede,
Die op dit huis der jammren daalt,
Daar 't landschap stil, als in gebede,
Gods goedertierenheên verhaalt ?

't Is omdat Hij, die eens Zijn armen
Tot al wat leed heeft uitgebreid,
De Zoon, vol goddelijk erbarmen,
Daar binnen licht en troost verspreidt,

't Is wijl een heilige gedachte
Van liefde en hoop hier werkt en leeft ;
't Is wijl de mensch, van Gods geslachte
Hier in zijn Redders voetspoor streeft !

O Zoet, weemoedig-zoet aanschouwen,
Dat vredig huis, die kerk, die hof ....
Ik groet u, heilge Godsgebouwen,
Geen schooner Tempel rijst in 't stof !

Mijn oog ziet op ! mijn ziele luistert !
Uw steenen spreken, God tot eer !
En 't koeltje door de dreven fluistert :
Aanbid en hoop ; hier is de Heer !

B., 1858.

NAAR DE NATUUR

Ik zie een graf gedolven
Op 't kerkhof te Bloemendaal ;
De lijkbaar staat te wachten
Vlak bij het kerkportaal.

De schooljeugd — het is vakantie,
Iets zeldzaams in de week,
Maar Meester is uitgetogen
In 't zwart, met een groote steek —

De schooljeugd — zij vindt haar genoegens
Op 't kerkhof als overal —
Loopt saam : er wordt begraven,
Dat is een aardig geval !

Zij komen, nieuwsgierig, en kijken
  En keuvelen met elkaêr.
Zij klimmen op 't hek van het kerkhof
  En duikelen over de baar.

Zij peilen den gapenden grafkuil
  Met onbezorgden zin,
De een zegt : Het is een diepert !
  En de ander : Durf jij er in ?

Een derde neemt een vuistvol
  Van 't opgedolven zand,
En laat het als een fonteintje
  Weêr vloeien uit zijn hand.

Nu gaan ze krijgertje spelen
  Rondom het open graf ;
Ook ranslen twee vechtersbazen
  Elkander eens eventjes af.

Maar Teunis zit met Klaartje
  Al op den grafkuilrand,
Naar 't schijnt, een deuntje te vrijen
  Op kinderlijken trant.

Zij spelen — in verwachting
  Van 't geen er komen zal ;
Daar wordt er een begraven,
  Dat is een aardig geval !

Zij spelen — daar nadert langzaam
  De staatsie het wachtend graf ....
Zij steken de hoofden te zamen,
  En nemen de petjes af.

OPWEKKING

Bij de' aanblik van al 't kwaad, al 't leed op aard'
Buigt zich uw hoofd vaak bang en twijflens-moede —
Hef toch den blik weer hopend hemelwaart,
Ziet gij hier 't kwaad verwonnen soms door 't **Goede !**

ARS LONGA, VITA BREVIS*

De kunst is lang, het leven kort —
En 't werk van vluchtige uren,
Dat zonder strijd verkregen wordt,
Zal slecht den Tijd verduren.

De kunst is lang, maar kort de tijd
U, voor uw taak, gegeven,
Zoo spil uw kracht in lust noch nijd ;
Niet velerlei uw hart gewijd !
Maar 't éénig kunstwerk ál uw vlijt —
Of 't u mocht overleven !

KUNST EN EVANGELIE

(Bijschrift bij de bekende Plaat, waarop de arme Weduwe, die haren ganschen leeftocht in de schatkist wierp, (Mark. XII : 41—44) wordt voorgesteld — met een wichtje op den arm en kinderen aan haar zijde !)

Neen, kunstnaar, neen, gij hebt het niet **verstaan,**
Gij hebt het ons verbasterd weêrgegeven,
Dat rein verhaal uit de Evangelieblaên,
Zoo stil, zoo vroom, eenvoudig en verheven !

Háár nooddruft gaf de weduw, die de Heer
Verhief voor 't oog van hen, die haar verachtten,
Maar d e z e werpt in de offerkist veeleer
De bete broods .... waarop heur weezen **wachten.**

Dit offerwerk laat onze harten koel :
Zou 't in den geest des Evangelies wezen ?
Neen, vroom en vrij zegt hier een rein **gevoel :**
Dat Christus zulk een daad niet had geprezen !

DE SCHOENLAPPER VAN ALEXANDRIË*

Ora et labora.

Antonius, die vrome man,
verkocht zijn have en goed
En gaf den armen al zijn deel ;
en hij had overvloed.

Straks, in de Egyptische woestijn,
ontvlood hij, voor altijd,
Een wereld die in 't booze ligt,
met al haar zonde en strijd.

Zijn woning was er — geen paleis ;
al 't huisraad van zijn kluis :
Een drinknapje en een perkament,
een geesel en een kruis.

En eenzaam sleet hij jaar en dag
steeds in den eigen kring
Van psalmgezang en vroom gebed
en foltrende oefening.

Nu zonk hij weg, nu smolt hij weg
in zaalge mijmerij
Dan weêr vervolgde hij zich-zelf
in sombre fantazij.

Hij vastte, waakte, leed, bedwong
al de eischen der natuur :
Hij maakte zich, tot Godes eer,
het leven meer dan zuur.

Maar tweemaal 's jaars (zijn woestenij
verschafte vrucht noch blad)
Bracht vriend of maag hem brood en zout
uit de afgelegen stad.

Geen levende anders, dien hij zag
in 't onherbergzaam oord,
Geens menschen stem werd mijlen ver
ooit in het rond gehoord.

Geen schepsel anders, dien hij zag —
tenzij vaak, in gezicht,
Den Booze, naar hij dacht vermomd
als Engel van het Licht.

Den Booze, die daar fluisterde,
(vol snoode veinzerij,)
Van 't nuttig, werkzaam leven in
den strijd der maatschappij !

Den Booze, die hem 't lieve beeld
vertoonde in stille rouw,
Der zuster, die hij overliet
aan vreemde zorg en trouw.

Ook menigwerf, ontroerd, geschokt,
betooverd en verward,
Weerstond hij maar ternauwernood
dien aanval op zijn hart.

Doch hij bestond ; de Booze week....
en, in den geest verheugd,
Dacht hij zich telkens meer volmaakt
in heiligheid en deugd.

En eenmaal, na volstreden kamp,
steeg moedig zijn gebed
Tot Hem die uit des vijands klauw
Zijn dienaar had gered :

„'k Heb al mijn leven in Uw dienst
geheiligd, o mijn God !
Ik stierf de wereld af ; ik vlood,
ik schuwde al 't aardsch genot ....

„Ik hoorde 't hartontblootend woord,
dat Christus onze Heer
Eens tot den rijken jongling sprak,
en — willig deed ik m e e r !

„Ik stond mijn vele goedren af
voor 't hoogste en éénig goed :
Ik haatte zuster, maag en vriend,
ik kruiste vleesch en bloed !

„Ik leefde een leven van gemis
in 't diepste der woestijn,
Alléen met U, alléen voor U,
die steeds mijn Deel moogt zijn !

„Nu, geef me een teeken Uwer gunst,
Ontfermer ! toon het mij
H o e z e e r het offer, dat ik bracht,
U welgevallig zij !....

„Of Heer, zoo mij nog iets ontbreekt,
verklaar 't mij, door Uw woord.."
Zoo bad hij in vervoering en —
zijn bede werd verhoord.

Hij strekte 't rustloos hoofd ter rust
en, in de nachtwaak, stond
Een bode van den hemeltroon
aan 's kluizenaars harde spond.

„Antonius ! ga, maak u op !"
dus luidde zijn bevel —
„Reis heen naar Alexanders stad
en, merk dit woord u wèl :

„Vraag naar een zeekren Simon daar,
wiens huis is in de straat
Genaamd de Rechte ; en, op uw beê,
ken Gods gedachte en Raad.

„Deez Simon is een Christenman,
wiens vroomheid juist zoo hoog
Als de uwe staat geschat, spreekt God,
in Zijn genadig oog...."

Antonius rees dankend op
en fluks, in vroom gepeins,
Van de onbekenden vrome vol,
aanvaardde hij de reis.

Heet was de zonne der woestijn —
hij werd niet moê; de nacht,
Schoon bang, weerhield zijn schreden niet,
maar schonk hem nieuwe kracht.

In 't eind, na menig dagreis, blonk
de Stad hem in 't gezicht,
Toen 't brandpunt, tusschen Oost en West,
van Handel, Wijsheid, Licht.

Maar déze Pelgrim had geen oog
voor al haar bont gejoel,
Voor obelisk, noch zuilenrij,
noch kunstenschat — gevoel.

Hij vroeg naar 't prachtig renperk niet;
hij zag 't — maar zag niet om,
Hij joeg, met strakken blik, voorbij
gedenknaald en kolom.

Hij joeg en vroeg, gedurig weer,
naar Simon, Simon slechts!
Ras vond hij straat en huis.... doch stond
en keek toen, links en rechts..

Hij trad op 't laatst, (wat kalmer toch)
een zeekre werkplaats in,
Daar Simon zat te midden van
zijn ijverig gezin.

„O, Simon, wees gegroet !" riep hij ;
ook Simon zeî : „Gegroet !"
En sloeg terwijl een schuinen blik
naar 's pelgrims barren voet.

— „Gij zijt een Christen ?" — „Dank zij God !"
— „Wat doet ge, o heilig man ?"
— „'k Lap schoenen," sprak de heilge weer,
„Och, geef die leest reis àn !"

— „Ja.... doch, wat meer ?" — „Wat meer ? ei Heer !
Ik werk van 's morgens vroeg
Tot 's avonds laat ! mijn trouwe God
geeft me altijd werk genoeg."

— „Zoo geeft ge van uw ruim gewin
wel veel in aalmoes weg ?"
— „Dat weet ik niet ! ons groot gezin
eischt zuinig overleg."

— „Doch bij uw werk vast p e i n s t ge veel ?"
— „Ik.... zing den ganschen dag.
Mij dunkt dat hij die bidt en werkt,
ook zingen kan en mag !"

— „Gij bidt dus veel.... hoe menigmaal !"
En de ander sprak : „Gezet
Des avonds rijst mijn dank tot God,
des morgens mijn gebed."

— „En hoeveel uren brengt gij door,
gewoonlijk, in gebeên ?
Hoe lang wel rekt ge uw nachtwaak soms ?"
— „Ik, Heer ? — ik slaap meteen..

„En 'k bid nooit lang ! de Meester zegt :
Gebruik geen woordenvloed,
Geen breed verhaal ! Ik kan 't ook niet ;
en 'k bid maar, kort en goed :

„Dat God mijn dierbre stad en mij
steeds in Zijn gunst gedenk,
En elk, die werken wil voor 't brood,
Zijn besten zegen schenk !"

Antonius, na dit bescheid,
vlood henen, gansch ontsteld....
Maar heeft van 't wondervreemd geval
nooit iemand iets verteld.

1857.

WERKEN, DENKEN, LEEREN.

Werken en denken en leeren is leven :
Wie hier niet werkt, is zijn plekjen op aard',
Wie daar niet denkt, is het leven niet waard,
En om te leeren is 't leven gegeven !
Leeren en leeren is de eeuwige taak,
Die noch de knaap, noch de grijzaard verzaak'.

Ernst is het leven.... o zalig, die 't weten !
Arbeid en roeping en edele strijd.
De eeuwigheid vraagt naar de vrucht van den tijd :
Dwazen, die 't werkloos, gedachtloos vergeten,
En pas te laat, aan het einde der baan,
D' ernst van het ijdele leven verstaan.

O, dat de Heer der talenten u wachte,
Gaven verdubbelend, o naarstig en vroeg,
Mensch, zoek het leven en grijp naar de ploeg ;
Blik in uw boezem en kweek de gedachte !
Ken, op uw weg, in uw werk, ken uw God,
Dat Hij u leere in de school van uw lot !

Werk om te leven en leef om te werken,
Niet voor het brood dat weêr hongeren doet,
Maar voor de spijze die eeuwiglijk voedt,

't Harte verkwikt en de ziele zal sterken,
Ook als uw taak, op den donkeren rand,
Eenmaal ontvalt aan uw stervende hand.

Werken en denken en leeren is leven,
Zalig de minste, de kleenste, die 't vat!
Hem werd het leven een heilige schat,
Needrige kiem van een zaliger streven:
't Werk van den geest, van de hand looft den Heer,
Als de gedachte het wijdt tot Zijn eer!

KIJKJE IN HET LEVEN

Vlak over mijn deur komt de lijkkoets thuis,
Dáár stalt hij, de sombere wagen:
Hij bracht er weer een naar zijn laatste kluis —
Dat doet hij zoo alle dagen!

'k Hang uit mijn raam; 't is heet in stad,
Een snikheet Julidagje;
De zwarte koetsier heeft het warm gehad,
Veel warmer dan „zijn vrach'je!"

Ook reed hij van 't graf naar stal op een draf,
— Het was op die koets „om te braden!" —
En legt nu, al blazend zijn huilebalk af
En de andere plechtgewaden.

Hij schudt zich fluks den rouw van 't lijf,
En frischt zich op reis even;
Die guit! hij zat daar nog pas zoo stijf,
Zoo somber, zoo treurig verheven!

Hij steekt zijn pijpjen aan: hij telt
Het fooitje van „zijn vrach'je;"
Terwijl hij een kleine vertroosting bestelt
Met een tevreden lachje.

Dan bergt hij zijn spullen en neemt zijn gemak
Al op zijn ellebogen —
Zou elders het maskeradepak
Ook reeds zijn uitgetogen ?

Juli '59.

BENJAMIN — AF

Haast ben je nu niet meer Benjamin,
Dan neemt een ander je plaatsjen in,
Mijn lieve, kleine jongen !
Dan zet je moeder je neêr op den grond,
Dan zegt je vader : loop heen, loop rond —
Je wordt door een aapje verdrongen.

Haast ben je nu niet meer Benjamin,
Dan krijg je niet altoos meer je zin,
En moogt je fortuin gaan zoeken,
Dan eet er een ander de kaas van je brood,
Dan heerscht er een ander op moeders schoot —
Een koninkje in linnen doeken.

Dan sta je gelijk, jij, met de andere broêrs,
En maak je spektakel, men noemt u jaloersch,
Men lacht om uw gramschap, klein wichtje !
Dan, wie er je soms nog beschermen moog —
Een ander heeft ieders hart en oog,
In spijt van je lieve gezichtje !

Ja, haast ben je niet meer Benjamin,
Je rijk heeft uit en een nieuw neemt begin,
Zoo gaat het met de aardsche rijken !
't Is goed dat je dit nu maar vroeg ondervindt :
Het loopt in de wereld niet anders, lief kind !
Dat zal je licht later blijken.

Eerst wordt ge vertroeteld, eerst ben je de man !
Maar denk je, dat het lang duren kan ?
Wel neen, slechts een poosje, mijn baasje !
Dan komt er een wolkjen in 't verschiet....
Dan komt er een aapje, dat je eerst niet ziet..
Hij schreeuwt en zit op je plaatsje !

DRIE PAREN EN EEN

Gij hebt twee ooren — maar één mond,
Dat vriend ! zij u een teeken,
Om veel te hooren en niet veel
Te spreken.

Gij hebt twee oogen — maar één mond,
Bedenk dat, u ten zegen :
Veel moet gij zien en zeer veel dient
Gezwegen !

Gij hebt twee handen — maar één mond,
Den zin hoort gij te weten :
Twee zijn er voor het werk, maar één
Om te eten !

(RÜCKERT.)

LIEDJE IN DEN MANESCHIJN

Hoe 't komt toch, dat zoo garen
De meisjes — vraagt ge mij —
In 't lieve maantje staren
Met stille mijmerij ?

Wel, hebt gij nooit vernomen
Van 't mannetje in de Maan ?
Zij zien het in heur droomen,
Zij lokken 't met een traan.

Schijnt later — als de morgen
Haar naast een wiegje wekt,
En de avond uit de zorgen
Haar in de veeren trekt —

Schijnt later van den hoogen
Het maantjen op de ruit —
Men kijkt met andere oogen :
Het mannetje is er uit !

Zelfs ziet men menig spannetje
Zoo kwalijk samen gaan,
Dat vaak de vrouw het mannetje
Terugwenscht naar de maan !

DAT'S DE KUNST

Naam te maken — dat zegt niets,
Naam te houden — dat is iets ;
Op uw tijd,
Kunstnaar, Preeker, wie ge zijt,
Naam en eere te verzaken ;
Zonder wrevel, zonder spijt,
Voor den jongre plaats te maken,
Die u volgt in Glories gunst —
Dát is vaak de grooter kunst.

DE MAILBRIEF

(Fragment van een Delftsche Vertelling ; — medegedeeld als een kleine bijdrage tot de kennis van het Hollandsch familieleven in de XIXde eeuw, 2de helft.)

....Daarom zal een mensch zijn vader
en zijn moeder verlaten....

EERSTE ZANG

I

Mijn oude luim keert weer en 't jonge hart komt boven !
Te midden van den strijd van 't denken en gelooven,

Van 's levens ernst en zorg en moeiten en verdriet,
Verlucht' zich hart en hoofd in 't geestontspannend lied.
'k Heb dikwijls pijn in 't brein en weemoed in het harte —
Doch, weet ge, 't vroolijk Rijm is balsem voor mijn smarte !

II

Is 't ook een tijd waarin wij leven ! ach wij hooren
Geen geestig liedje schier uit Hollands dichterkoren !
En 't lieve Vaderland, het schijnt me al meer en meer
Eén godgeleerd dispuut, waar ik mij wende of keer'....
O Muzen mijner Jeugd, o schalken, zorgeloozen !
Laat me aan uw hart een wijl van al dien strijd verpoozen !

III

Nog bloeit mijn lentehof ! Moge uit de groene twijgen
Nog eens dan als weleer de dartle wildzang stijgen !
Als in het leven-zelf, zoo meng zich in mijn dicht
De weemoed met de scherts, de schaduw met het licht :
Hij, die geen ernst verstaat dan ernst in groote woorden,
Hij luister liever niet naar deze maatakkoorden.

IV

Wil niemand luistren ? Goed. Geen mensch kan mij beletten
Voor mijn genot een klein verhaaltje' op touw te zetten:
Een ijdelheid misschien, een dichterdroom, een gril,
Waaraan ik denken kan, als ik niet denken wil ;
Een vorm, waarin mijn hart gansch kunstloos eens mag
(luchten
Wat me in dit lieve dal soms lachen doet of zuchten !

V

'k Was nooit een dichter om in lucht en wolk te zweven,
'k Zoek mijn fortuin liefst in de waarheid van het leven.
Ik zit graag en vertel in 't hoekje van den haard,
Of, 's zomers, in de tent, in onze rozengaard,
Aan een intiem Publiek, wat al mijn oogen zagen,
Mijn hart hier heeft gevoeld, nú of in vroeger dagen ....

VI

Te Delft.... Gij kent toch Delft? Dit stadje' is schoon gelegen,
Vlak aan den spoorweg, tot mijn groote vreugde en zegen.
Een stadjen oud van Faam! en thans beroemd nog door
Haar Akademie en haar boter. Naar ik hoor,
Is de eerste nog maar lang zoo goed niet als de tweede,
Maar die is ook volmaakt! 'k Laat de andre liefst met vrede.

VII

Gelijk als Pisa heeft ook Delft haar scheeven toren,
Die, al voor eeuwen her, de ruste placht te storen
In 't klooster aan zijn voet, te sombren winternacht,
Maar sinds door geen orkaan nog werd ten val gebracht
En pal staat, scheef maar pal, en, naar wij vast vertrouwen,
In Delft het langer dan wij allen uit zal houën.

VIII

O grijze steenen Reus! wat zaagt ge al, dat ik garen
Gezien had, met u meê, in langvervlogen jaren,
Toen, rijk en machtig nog, uw oude prinsestad
Den kleenen hofstoet van dien Willem hield bevat,
Die pal stond óók als gij te midden van de orkanen,
En Neêrlands schittrende Eeuw het purpren spoor moest banen!

IX

Delft praalt thans met zijn Graf.. en booze tongen fluisteren:
Heel Delft is zelf een Graf. Gij moet er niet naar luisteren,
't Is laster. 'k Weet veeleer in 't lieve Vaderland
Geen stedeken alzoo aandoenlijk-intressant.
Zoo gij maar 't oogpunt weet, waaruit gij 't moet bekijken —
En dat ik waarheid spreek, moog uit mijn dicht u blijken!

X

Ge ontmoet te Delft alom een heir van donkre tronies,
Die u herinren steeds aan Nederlands kolonies,
Zijn schatkist .... ook zijn kroon? — Ge vindt er 't licht
(en bruin
Zoo rijk genuanceerd als in den schoonsten tuin,
En — doet gij de oogen toe — dan kunt ge u haast verbeelden
Dat de oostersche Natuur u toelacht met haar weelden!

XI

Ja, 't beeld is niet te stout, ons Delfia-Batava
Is, in den grond beschouwd, een voorstad slechts van — Java.
Men leeft te Delft in de' Oost en, bijna voor de helft,
Leeft Indiën ook weêr in 't zoet en achtbaar Delft.
Ik-zelf ben naar den geest vast daaglijks nu te Padang
En dan in de Kadoé en dan weer te Samarang.

XII

Ook wijd ik dit mijn lied u, vrienden in de verte !
Nabij steeds voor mijn oog, niet verre voor mijn harte,
Die eens mijn vroolijk huis zag komen en zag gaan —
Maar komen met een lach en scheiden met een traan.
Zóó is het leven : in de vreugd ligt reeds de rouwe —
Doch gij vergeet hem niet, den handdruk onzer trouwe!

XIII

Wat spreekt men van den Dood, den Dood die teedre banden
Verscheurt, de trouwe hand ontrukt aan trouwe handen ?
Ach, 't Leven snijdt veel meer de levensdraden af
Der vriendschap, daar ons hart zich blijde aan overgaf !
Hebt lief, o rijke jeugd ! Het leven zal u scheiden,
Straks ligt de Zee, of ook de Wereld, tusschen beiden.

XIV

Doch wat vervolgen mij gedachten die mij kwellen !
Woû ik niet vroolijk zijn en u van Delft vertellen,
't Pikante stadje daar 'k mijn vijfde lustrum sleet,
En véél gezien heb, veel van 's levens lief en leed,
Genoeg om meer dan één komedie te brodeeren,
Of — als ik doe — een lang gedicht te improvizeeren ?

XV

Ik zei, Delft is geen Graf. 'k Zeg nú, voor kenners oogen
Is daar geen oord veeleer zóó woelig en bewogen !
Toch, zoek geen leven langs de grachten onzer stad,

Want ja, die zijn meestal zoo kaal en eenzaam, dat
Onlangs, naar men vertelt — de jacht was juist pas open —
Een haas, zijn drukten moê, kwam door ons Delft geloopen.

XVI

Hij is er mooglijk nog. Maar dit nu daargelaten,
Het Delftsche leven bruist niet op de Delftsche straten,
Des winters is 't er stil, des zomers is 't er stom :
Doch daar gaat des te meer in Delftsche zielen òm.
Hoe kalm daár buiten — 't is onrustig steeds daar binnen,
In onze hoofden, onze huizen en gezinnen.

XVII

Spot niet, ô vreemdeling ! er is volstrekt geen reden
Tot lachen ; nergens wordt gestreden en geleden,
Als in die kleine stad. Of — lach maar, hoorderes !
't Kán wezen dat gij straks een schoone liefdeles
Put uit mijn Delftsch verhaal en dat mijn losse zangen
Een traan van sympathie doen glijden langs uw wangen.

XVIII

Gij vat, het middelpunt van al die teedre zorgen,
Hier — achter horretjes — in huis aan huis verborgen,
Is steeds — het verre land aan de overzij' der zee.
Ach 't brengt u goud misschien, maar 't rooft ons vreugd en
(vree !
Trots haar trapbruggetjes en vaderlandsche grachten,
Is steeds ons stadje vol van oostersche gedachten.

XIX

De een toch, op Java, heeft zijn vader en zijn moeder,
En de ander weêr een zoon, een dochter, zuster, broeder ;
En deze een bruidegom ; die zelfs haar trouwen gaê,
— Het huislijk leven, op dien voet, lijdt groote schaê ; —
En elk voor 't minst, een neef — maar dat is niets! wij geven
Althans voor éénen Vriend graag vijf-en-veertig neven.

XX.

Zoo is dan onze lucht vol droomen en vol zuchten,
Die waaien uit den Oost, die naar het Oosten vluchten,
Alléen wat jammer is — ook voor mijn huidig lied —
Wat Delft heeft van den Oost, het oostersch dichtvuur niet.
De kunstenaars zijn er meest wiskunstnaars, geen poëten,
Tenzij, — doch Vrienden, gij hoeft alles niet te weten.

XXI.

Toch, als de tooverdrank langs wonderdraad gevlogen,
— Snel als de Laster vliedt en 't praatje van den Logen —
De tijding brengt in 't land : de Mail, de Mail is aan !
Dan hoort men harten vaak als dichterboezems slaan,
Want elk, vol vreugd, vol vrees, wacht van zijn verre lieven
De levensteekenen, de lange, dierbre Brieven !

XXII.

Een spanning volgt op 't sein! voor velen worden de uren
Nu dagen ; dag en nacht schijnt eindeloos te duren,
(Een Delftsche Veteraan is aan den strijd gewend !)
En dan — Pandora's doos wordt uitgestrooid in 't end.
De Mail, de groote bron van droefheid of verblijding,
Brengt dees een Jobsbericht en dien een bruiloftstijding.

XXIII.

Neen, wie geen Maildag zag, die kent geen Delftsche zeden !
De kloeke Brievenboô, met vlugge, vaste schreden,
Als 't Noodlot kalm en koel, gaat rond van huis tot huis,
En brengt er vreugde of rouw, in 't mailpapier inkluis,
Dat aan 's mans vingren soms ontgrist wordt door tien handen,
Die sidderen van angst of van verlangen branden.

XXIV.

Wat nieuws? A. leest, dat hem een kleinkind werd geboren ;
B. — dat hij mettertijd iets dergelijks zal hooren!

C., dat zijn zoon in de' Oost een vrouw vond naar zijn hart,—
De man ziet van nu aan de Toekomst minder zwart! —
D., die te Delft studeert, in onbekende vakken,
Vangt, uit Pandora's doos, goud in zijn leêge zakken. *

XXV.

Een meisje, lang verloofd, doch van haar Lief gescheiden —
Die eerst op Java zich een Budget moest bereiden —
Ontvangt het zoet bericht dat die zijn hart haar bood,
Haar nu zijn hand kan biên, zijn hand.. plus 't daaglijksch brood!
Zij zal dus binnen kort gaan trouwen mèt de handschoen;
'k Zou 't liever zónder toch en saam in 't zelfde Land doen!

XXVI.

Doch hier verwoest de Mail de vreugde van een leven!
De weduw heeft een brief, met potlood nog geschreven
Door de overdierbre hand van 't aangebeden kind,
Op 't ziekbed — maar voltooid door d' onbekenden vrind,
Die — aan zijn moeders plaats — trouw tot de laatste stonde,
In 't verre, vreemde land gewaakt heeft aan zijn sponde.

XXVII.

't Zwaard ging hier dóór het hart. Dáár dreigend blijft het (hangen
Aan zijden draad! de brief, met smachtend zielsverlangen
Vol angst en zorg verbeid, bleef uit! En menig oog
Staart nokkende ter aard en vragend weêr omhoog
Tot Hem, Die 't waarom weet en, na den nacht van 't lijden,
De schrikbre onzekerheid nog eenmaal laat doorstrijden.

XXVIII.

Gelukkig dat de Hoop, die troost der stervelingen,
De schat die aangroeit bij het wisslen aller dingen,
Bleef liggen in uw doos, Pandora, op den boôm....
Zij geeft den lijder vaak de kracht weer in den droom.
Doch wel hem, die haar kent als Zuster van 't Gelooven,
Die met een vroolijk oog, glimlachend, wijst naar boven.

XXIX

Maar andren brengt de Mail weêr lieflijke geschenken :
De vriend beschrijft den vriend zijn droomen, doen en denken ;
Dees door zijn oostersche famielje wordt belast
Met tal kommissieën ; een ander weêr verrast
Door 't zoet bericht dat, binnen kort, van Java's stranden
Acht wilde neefjes in zijn armen zullen landen.

XXX

Een ander juicht weêr in zijn rijke vadervreugde :
Zijn zoon, een knaapje, dat in Holland niet veel deugde,
En weinig ophad met de studie van 't Javaansch —
Althans Professor zeî, hij maakte 't meer dan Spaansch —
Gedraagt zich braaf in de' Oost, als 't puik der ambtenaren,
En won reeds lauwren om zijn wilde jongensharen.

XXXI

't Wordt meer gezien, — 't is om de wijzen te beschamen! —
Praktijk en Theorie gaan zeldzaam wel te zamen.
'k Val geen van beiden af, 'k heb eerbied voor de Twee,
Doch — zoo ik kiezen moet — ga 'k liefst met de eerste mee.
(Misschien, omdat wij steeds dié gave 't meest begeeren —
Wilt gij niet dichter zijn ? — die wij het meest ontberen !)

XXXII

Van 't Delftsche Mailnieuws, wie nu meer nog wenscht te hooren,
Ga naar de societeit en spits' zijn gulzige ooren !
Daar krijgt gij al het nieuws om niet en nog daarbij
Een handvol politiek en praatjes toe. Voor mij,
Ik luister liever niet, en dat om wijze reden :
Doofstom te zijn is 't beste deel, in kleine steden !

XXXIII

Ook tobde ik lang genoeg om mijn tooneel te stellen,
't Wordt tijd dat ik iets ga vertoonen of vertellen.
Wij leerden 't al op school : doet aan een ander niet,

Wat gij, ô egoïst, niet wilt dat u geschiedt.
'k Gruw van verveling ! dús, ik wil niet graag vervelen,
Schoon andren op dit punt in mijn idees niet deelen!

XXXIV

Te Delft dan was het, op een Maildag in November ....
Gij weet, ons brengt die Mail de brieven van September,
Historisch nieuws, voorwaar ! gij kunt er niet op aan :
Wat voor twee maanden was is mooglijk lang vergaan.
't Is heden niet meer waar, wat gistren werd geschreven,
Wat is dan Oostersch nieuws in dit kortstondig leven ?

XXXV

Doch, om nu eindlijk eens geregeld te beginnen,
Wijkt, spoken, uit mijn lied en droeve tusschenzinnen !
't Was Maildag dan te Delft, in Slachtmaand van het jaar . .
Dat u belieft ; dat moet gij vinden met elkaêr ;
En als gewoonlijk deed, omtrent de middagstonde,
Langs zeekre Delftsche buurt, de Brievenboô zijn ronde.

XXXVI

En, voor het raam van zeker huis stond in gedachten
Een zeekre Delftsche Vriend, — gij meent, z ij n brief te (wachten ?....
Geenszins. Hij volgde alleen des Briefbestellers gang
Met peinzend oog en — zuchtte op eenmaal dreigend lang :
„Als toch die vent me ooit hier een Brief uit de 'Oost bestelde,
Dan....." Juist stond daar de vent op stoep en — Goôn ! — (hij belde.

XXXVII

„Eén gulden-twintig," sprak de dienstbare en trad binnen,*
Een mailbrief in de tip haars boezlaars. Als van zinnen
Keek onze vriend haar aan — en zeî : „Dat's niet te recht."
„'t Is toch aan uw adres." — „Wel zeker ! licht gezegd !
Zijn daar op aarde dan geen andren die zoo heeten ?
Ik — 'k heb geen brief van doen ! ik wil er niets van weten !"

XXXVIII.

„Maar, Vader....'' — „'k Heb in de' Oost geen vrienden
(en geen zaken ;
'k Begeer met niemand ooit in kennis te geraken
Daar in dat Apenland! Ik sluit mijn hart, mijn deur
Voor al wat oostersch is, al was 't de Gouverneur !
Daar zijn er hier genoeg om zulk een brief verlegen,
'k Sta hun den mijnen af — hij breng' hun vreugde en zegen!''

XXXIX.

Het meisje, dat wij juist „maar Vader....'' hoorden zeggen,
Gaf nú een wenk om stil den brief maar neêr te leggen
Op tafel : onze Vriend, niet gansch op zijn gemak,
Toog weêr naar 't raam en stond, de handen in den zak,
En zweeg en zuchtte en blies. Straks eenklaps opgestoven,
Vloog hij de deur uit en de trappen langs naar boven.

XL.

Toen stond ons meisjen op : bekeek dien brief wat nader,
Eerst zóó, dan zóó, en dacht — aan wien ? Wel aan heur
(Vader !
Denkt ooit een meisje' aan iemand anders ? en toen keek
Zij in den spiegel en werd beurtlings rood en bleek ;
Bedacht zich ; lei den brief weêr neêr, en zuchtte en wachtte,
En eindlijk liep zij ook 't vertrek uit in gedachte.

XLI.

Nu is er niemand in die kamer meer, mijn hoorder
En hoorderes, als Gij : en dan die Rustverstoorder,
Die Brief, — en ik alleen : Wat zoudt Gij zeggen nu,
Als ik dat mailpapier eens open deed voor U ?
Maar neen ! 'k wil dat geheim voorloopig niet verklappen —
'k Word oud en wijs, en doe geen roekelooze stappen !

TWEEDE ZANG.

I.

Wat is daar zoet op aarde en lieflijk in dit leven. —
De erinring doet nog vast het hart der grijsaard beven

Van zachte ontroering : en, o jong en zalig Paar,
Uw boezem trilt gewis, bij 't trillen dezer snaar —
Wat is daar zoet en rein en lieflijk hier op aarde,
Als — 't eerste huwlijksreisje in 's Levens rozengaarde?

II

't Is wel de liefste dag op 't reisje hier beneden,
Een kijkje nog eens weêr in 't lang verloren Eden !
Zoo eigen, stille haard u dieper weelde biedt,
Een zorgeloozer dag geeft ons de Hemel niet !
En menig paartje wie 't zal spijten, al hun dagen,
Dat zij toen niet metéén Genève en Rome zagen !

III

Straks komt de heilge Zorg! men ziet met andere oogen:
Uw ambt, uw zaak, uw beurs wil 't zwerven niet gedoogen,
Ons boeit het piepend kroost aan 't nestje van de trouw,
En — vogels zijn we niet ! maar wat ik zeggen woû,
Nochtans zoo treurig niets, als juist de huwlijksreisjes,
Die vaak het voorland zijn der liefste Delftsche meisjes.

IV

Gij, voor dien feesttijd, zoekt en kiest de lieflijkste oorden,
Gij doolt te zaam langs Rijn- of Maas- of Neckarboorden.
Gij juicht : Excelsior ! en trekt naar de Alpen heen,
Of de Alpen over, naar de koningin der steên,
Of naar Venetiën, de stad der Gondelieren,
Of naar Luilekkerland, of waar ge ook heen wilt zwieren.

V

Gij gaat en — komt terug, gelukkig, opgetogen !
Verrassend staat ge op eens uw dierbren weêr voor de oogen !
En 't uur van thuiskomst is niet zelden vaak, bij slot
Van reekning, 't zoetste nog van al uw reisgenot.
Men prijst uw uiterlijk ; gij bloost ; gij hebt apartjes,
Gij geeft presentjen en u kloppen alle hartjes.

VI

Doch ánders is het voor mijn Delftsche bruid besloten,
De Bruiloftsnoga is, in tranen, pas genoten,
Of 't heet : Zeilreê, aan Boord ! en 't jonge paartje' aan-
(vaardt
Een reisje' op de' oceaan, naar de andre helft der aard,
Naar Java, verder niet ! het hart vol zoete droomen,
Om over twintig jaar — of nimmer! — weêr te komen.

VII

Men viert zijn honeymoon op Zee ! 't is wel verheven,
Althans bij storm ! doch ik verkoos de lieve dreven
Der aarde in zoo'n geval. 't Verheevne wordt ook vrij
Eentonig ras, op zee, als in de poëzij.
En — werdt ge eens zeeziek in de honeymoon.. 't zou wezen
Om 't meest romantisch paar voor altijd te genezen !

VIII

Maar wee mijn valsche jok ! zoo 'k glimlach, 't is van smarte,
Als een die tandpijn heeft, ja, — tandpijn in zijn harte.
Die reislust toch naar de' Oost is 't groote Delftsche leed !
Een bron van wanhoop soms, van lijden lang en wreed.
Niet voor die heengaan juist, maar voor die achterblijven,
Wier leven is geknakt, wier troost is — brieven schrijven !

IX

Verliefden zijn tevreê, te land of op de baren,
„Uw hart en — een kajuit !" is 't woord der jonge paren.
Philippe en Philippine, in ééne notedop,
Zijn zeer gelukkig saam, ook op het ruime sop.
Het afscheid viel wel zwaar — doch Jonkheid, Moed en Liefde,
Zij kwamen 't hart te hulp, eer 't schip de golven kliefde.

X

Maar wee die bleven ! Hoor, het stormt ! De scheeve Toren
Van Delft houdt zich weer flink en taai, als ooit te voren ;
Maar 't stormt in menig borst, vol angst en onrust, meê.

De moeder strijdt en bidt : de kinderen zijn op zee !
En de arme vader gaat zijn weerglas bestudeeren,
Dat zegt „veranderlijk" — als Breêroo: „'t kan verkeeren."*

XI

En och, deze angst is een beginsel maar der smarte,
Steeds dreigend nu voortaan uit de onbekende verte,
Waar 't aangebeden kind, naar 't oude Bijbelwoord,
Den man gevolgd is, wien haar teeder hart behoort ;
Den man — den Roover, dien de moeder in haar droomen
Reeds bij haar dochters wieg, uit Java, aan zag komen !

XII

Want zoo is 't noodlot van een teedren Delftschen vader,
En moeder ; steeds vervolgt hen de oostersche verrader,
Die op hun kindren loert, hun dochtren lief en schoon,
Steun van hun ouderdom of hunner liefde kroon ! —
Verraders noemt men hier Studiosi die naar de' Oost gaan,
En hun verliefden blik op 't zoete Delftsche kroost slaan.

XIII

Trekvogels zijn ze, die vaak de eêlste Delftsche duifjes
Meêvoeren als hun schat, hun kroon, hun prooi, hun kluifjes.
Wreed — als de lammergier, die, hoe de moeder treurt,
Het eenig ooilam aan haar droeve borst ontscheurt.
De waarheid evenwel dringt mij er bij te voegen :
Het lammetje neemt in dat scheuren ook genoegen !

XIV

„Toch wie daar immer van die jeugdige ongelukken
Mijn troost, mijn kroost, mijn schat woû aan mijn hart
(ontrukken —
Dat knaapje sta vroeg op en — wachte zich voor schand !
Mijn englen blijven hier, bij mij, in 't vaderland.
Is dat een mode thans zoo ver maar heen te zwerven !
't Is levend sterven voor elkander — levend sterven!"

XV

Zoo sprak of dacht wel vaak, het hart vol liefdezorgen,
Vol angst en ernst, temet in dwazen luim verborgen,
Zoo sprak of dacht, het oog op 't liefste dochtrenpaar,
— De een was goed zestien pas en de ander achttien jaar —
Dat immer 't jonge Delft langs 't oude Delft zag zweven,
Mijn Delftsche vriend, gij vat, diezelfde van daar éven.

XVI

De man is — weet ge 't nog ? — de trappen opgevlogen,
Gansch wonderlijk verward, en.. tranen in zijn oogen....
Zou wel goed rijmen, doch niet waar zijn, en ik haat
Onwaarheid als de pest, in proza of op maat.
En schoon mijn broeders, op dit punt, niet willen deugen,
Ik zal mij nooit om 't rijm bezoedlen met een leugen.

XVII

Geen tranen dan, in 't oog — maar luimig, opgewonden,
Ontsteld is onze vriend straks plotseling verzwonden,
Bij de aankomst van den brief. Hij scheen u vast, niet waar ?
Een zonderling, in taal en houding vrij bizaar ?
Uw menschenkennis eer ! doch vatten wij elkander :
Een Zonderling is een ; een Quibus is een ander.

XVIII

Och, menschen zijn er zat, men vraagt origineelen !
Mijn vriend nu was er een, voor schrijvers — om te stelen.
Althans op één punt bleek de man een Humorist,
En wel van de echte soort, daar hij er niets van wist :
Zij die het weten, ach, zijn meestal, ons tot schade,
Gevoelig en naïef met voorbedachten rade !

XIX

Hij was het van natuur. Zijn hart leek als een luite,
Die staêg het diepst gevoel in vreemde trillers uitte,
Vol liefde, toorn of scherts of weemoed, of dit al

Te zaam. Goed was hij meest en zacht, doch bij geval
Kon hij zeer vreemd, zeer bar, zeer grillig zich vertoonen —
Maar wie hem kende moest zijn dwaasheên wel verschoonen.

XX

Hij was ruim veertig jaar, maar grijsde reeds terdegen ;
Gul, prettig, open blonk zijn vriendlijk oog u tegen,
Een beetje ironisch wel somtijds. Op 't uitzicht af
Was hij een man, dien 'k graag een fikschen handdruk gaf,
Een weduwnaar, die nog het oog trok veler vrouwen ;
Maar 't scheen zijn kroost alleen moest heel zijn hart behouën.

XXI

Die hij had liefgehad — de lieflijke, de zachte,
Met wie hij steeds nog leefde, in heilge gedachte —
Ontviel hem, ach ! te vroeg, en jaren reeds geleên ;
Hij was nog jong toen en de kindren waren kleen.
Twee wichtjes liet zij na, twee meisjes, rozeknopjes
Op leliestengels, twee aanvallige englenkopjes,

XXII

Ik wenschte om alles wat ik immer heb geschreven,
Dat ik thans in mijn dicht u duidlijk weêr kon geven,
Hoe lief die brave man die kindren had ! O 't zou
De apotheose zijn der vaderlijke trouw :
Het scheen of in zijn hart het denkbeeld was gerezen,
Dat hij haar vader beide en moeder nu moest wezen.

XXIII

Die liefde was ja, soms vrij angstig, vrij omslachtig,
(Een kinderlooze mocht wel zeggen — kinderachtig !)
Wat overdreven en onrustig, maar nog meer
Aandoenlijk toch voor wie haar vatt'en, diep en teer.
Reeds van haar kindsheid af, was dit zijn lust en streven
Niet enkel voor zijn kroost, — doch met haar meê te leven !

XXIV

Zij groeiden heerlijk op, als in de zonnestralen
Dier koesterende zorg ! Wat sprookjes en verhalen

Kon hij met Jobsgeduld vertellen voor en na ;
Hoe teeder sloeg hij staêg heur jonge ontwikkling gaê ;
En toen ze als meisjes straks heur zorge ook hem besteedden,
Hoe werd hij rijker steeds in al haar lieflijkheden !

XXV

Ook — welk een teeder vuur ooit 's jonglings hart doorgriefde,
'k Geloof — daar is op aard niets teêrders dan de liefde,
Waarmeê de fiere man het aangebeden kind,
Zijn blozend dochtertje, de slanke jonkvrouw mint !
Uw zonen zijn úw trots, o moeder ! — Vrede en zegen
Straalt uit het oog van haar, die u gelijkt, hém tegen !

XXVI

Ja ! welk een weelde mag de borst des mans doorstroomen
Die, in het schoone kind, het bruidje zijner droomen,
De gade zijner jeugd herleven ziet ! voor mij
Is deze liefde-soort de schoonste poëzij,
Daar reinheid, teederheid en kracht in samenvloeien ;
Een gloed, die niet verteert, doch immer dóór blijft gloeien !

XXVII

Wat toch van teedre min de Dichtren ons verhalen,
Meest is een steekje los aan al die idealen ;
Hoe schittrend ook omstraald van dichterlijken gloor..
Daar loopt in werklijkheid meestal wat.... proza door.
Zoo Dante Beatrys bemind heeft — kon 't verhinderen,
Dat Dante nochtans ook een vrouw had — met acht kinderen?

XXVIII

Maar Vaderliefde is trouw en innig, altoos heilig,
Verheven boven 't lot, voor aardsche wissling veilig !
Zij heeft iets hemelsch, zij ! — Nu weet ik waarlijk niet
Of ook mijn Delftsche vriend kon schildren in een lied
Wat hij gevoelde voor zijn lieve rozenwangen —
Doch hij gevoelde wat ik schilderde in mijn zangen.

Delft, Nov. 1858.

(Wordt nooit vervolgd, — maar de schrandere Lezer zal wel geraden hebben, dat de Anti-Oosterling, in wien men een Type van Jalousie paternelle

had willen schilderen — gij kent Scribes aandoenlijke Comedie? — bestemd * was, om door een zijner dochters, wier hart alreeds van Java droomde, — zich-zelven verloochenende, tot een vurig Liefhebber onzer kolonies bekeerd en met sympathie „voor al wat oostersch is" bezield te worden. De andere dochter — type van kinderlijke liefde — zoû, in mijn verhaal natuurlijk, eene diepe genegenheid hebben opgeofferd om haar vader niet alleen te laten. — Wat dien bewusten brief betreft — doch mijn P. S., dat u niet interesseert, is reeds veel te lang.)

GROOT ; OOK GOED ?

Gij houdt u groot in 't moeilijkst lot —
De vraag is : houdt ge u goed voor God ?

ZELFVERLOOCHENING

U-zelf wilt gij verloochnen ? goed !
Dat is een edel streven.
't Is de eerzucht van een vroom gemoed,
Voor andren slechts te leven.

Doch wie zich-zelf verloochnen wil,
In woorden en in werken,
Hij doe het vroolijk, needrig, stil,
En laat zijn strijd niet merken.

Want weet, als in uw sombren blik,
In uw mistroostig wezen,
De leus : „Mij-zelf verloochen ik !"
Voor ieder staat te lezen....

Dan rooft ge uw liefdewerk zijn kroon,
Zijn lieflijkheid, zijn waarde ;
Dan rooft ge uw eigen ziel haar loon,
Omdat gij 't vraagt van de aarde.

Dan is uw offer goed noch groot,
En zal geen hart verrukken :

Wat meer dan goud kon zijn — als lood
Zal 't op uw naaste drukken.

Dan wekt ge liefde noch ontzag,
Maar weêrzin, medelijden :
De kunst is : met een milden lach,
Als streedt ge niet — te strijden !

1859.

DOOR ZEGEN GEHEILIGD

O, zegt toch niet : „Lichtzinnig maakt de zegen !
't Geluk de ziel afvallig van haar God !
De mensch verdoolt op voorspoeds effen wegen,
En hoogmoed kweekt de lange gunst van 't lot !"
Daar is toch ook, wie 't zoet geluk van 't leven
Juist needrig stemde, afhanklijk, ernstig, zacht ;
Wier ziel tot God door zegen werd gedreven,
Als andren — door den lijdensnacht.

Daar is toch ook wie niet het kruis bekeerde,
Maar wie 't geluk, als 't licht des Heeren, trof !
Wie niet de Nood — maar Zegen bidden leerde,
Wie iedre bloem ontstak in liefde en lof !
En wie ook straks, toen 's Vaders hand hen griefde
Met bitter leed en raadselvolle smart —
De Erinring van Gods zegenende liefde
Een steun, een troost bleef voor 't verslagen hart !

NIET BEZORGD

Boven mijn hoofd aan zijden draad
Slingert het zwaard al heen en weder.
't Moét vallen — vallen, vroeg of laat !
Het trilt, het velt mij neder !

Doch om mijn hoofd ook ruischt een stem,
Te midden van al mijn vreezen,
Die mij gebiedt met zachten klem,
Tóch niet bezorgd te wezen.

ONVERGANKELIJK

Hij kende de heilige Schriften van kinds af.
2 Timotheüs III : 15.

Zalig, wien in 's levens morgen
't Levend woord der groote Schrift —
Voor de kleenen niet verborgen —
In den boezem werd gegrift!
Wien het vragend oog mocht stralen
Vaak van wonderbaren gloed,
Bij haar heilige verhalen,
Manna voor het jong gemoed.

Zalig die in de eerste jaren,
't Hart gericht naar Gods geboôn.
Leerde op 't heilig beeld te staren
Van den eengen Menschenzoon,
Die de wereld heeft bejegend
Met zijns Vaders vredegroet,
Die de kindren heeft gezegend,
De aard verloste met zijn bloed!

Want die indruk kan niet sterven,
En de weêrklank van dat woord
Ruischt, waar ooit de voet moog' zwerven,
Door het menschenleven voort:
Echo uit het vroom verleden,
Vol geloof en rein genot;
Wekstem uit der kindsheid Eden,
Moederwoord en woord van God!

Laat de stille jonkheid wijken
  Voor den storm van wilder jeugd,
En des jonglings hart bezwijken
  In den doolhof ijdler vreugd ;
Moog' hij 't zachte snoer verbreken
  Van de vaderlijke wet,
Reizen naar de vreemde streken
  Trots het moederlijk gebed....

Niet verloren, niet verloren,
  In wiens reine kinderziel,
Als het Godszaad in zijn voren,
  Eens dat woord des levens viel !
't Leeit, 't schiet op, 't zal vruchten dragen,
  Schoon 't verstikt scheen en versmoord,
't Brengt in late najaarsdagen
  Nog zijn oogst van zegen voort !

Onvergeetlijk — schoon vergeten,
  Onwêerstaanbaar — schoon weêrstaan,
Dringt vaak plotsling door 't geweten
  Weer het woord der oude blaên ;
In de nachtwaak, om de sponde
  Van den zwerver daalt een klacht —
En de zondaar voelt zijn wonde,
  En 't verloren kind versmacht !

't Zijn de aandoenlijke verhalen
  En de lessen van weleer,
Ach, vernomen duizendmalen
  En geschonden duizendkeer.
't Is een psalmtoon van 't verleden,
  't Is een klachte van het kruis....
En zijn ziel keert in gebeden,
  En de boetling reist naar huis !

* * *

Anders ook leer' 't kind gelooven,
  Anders zij de strijd des mans :
Woont de Vader wel daarboven ?
  Viel ooit stemme van den trans ?
Speelt niet wondere Legende
  Door dat onbedrieglijk woord,
Die den grooten Onbekende
  Met haar nevelglans omgloort ?

Wat is waarheid ? Is daar waarheid ?
  Heeft wel de Almacht ooit op aard,
In orakelen vol klaarheid,
  Haar geheim geopenbaard ?
Wat daar 't woord scheen van den Heere,
  Voor zijn kindsheid, bleek het niet
Menschenwoord of menschenleere,
  Heilge vorm of beeld of lied ?

o Het zij ! Der onschuld vrede
  Vluchte voor der kennis strijd !
Voer' de stroom des levens mede
  Wat vergaan moet met den tijd !
Laat der kindsheid wondergaarde
  Welken als een lentehof ;
Smachte naar wat licht op aarde
  Soms de balling in haar stof !

Toch, het Woord gaat niet verloren
  Voor het hart, des Twijfels roof,
Uit den kampstrijd als herboren,
  Rijst het kinderlijk geloof !
Ander licht valle op de blaêren
  Van de Schriften, die weleer
Hem zijn moeder mocht verklaren —
  Ook dat licht is van den Heer !

Met apostlen en profeten,
  Leert hij straks het hopend oog,
Smachtend, moedig, roodgekreten —
  Vroolijk richten naar omhoog !
En voor 't diep gevoel van 't harte,
  Is daar wonder groot noch schoon,
Als de stille Man der Smarte
  Met zijn eenge doornenkroon.

1859.

VER VAN HUIS

(Ter gedachtenis van C d. A. v. d. H. † te Cannes, Februari 1860)

Ver van huis, in gindsche dreven,
  Waar de lijder lichter zucht
  En aan liefelijker lucht
Balsem vraagt voor 't kwijnend leven ;
  Waar de kunst genezing spelt,
Doch alleen de schoot der aarde,
Der cypressen stille gaarde
  Van „genezen kranken" meldt !

Ver van huis, o jonge strijder,
  Die bemind hebt en geloofd,
  Legde ook gij nu 't moede hoofd
Neder — een genezen lijder !
  Neder — op uws Heeren woord,
Zijn genade en heil verwachtend,
Naar een schooner Land versmachtend,
  Dan der wereld lieflijkst oord !

Ver van huis.... Toch in die verte
  Zijn uw vrienden in den geest
  U wel vaak nabij geweest,
Met de liefde van hun harte,
  Met den troost van hunne trouw,
Met de erinring van 't verleden,
Met hun vurigste gebeden,
  Met hun hoop, hun vrees, hun rouw !

Thans ook aan uw stervenssponde
  Drukken we u nog eens de hand ;
  Bij uw graf in 't verre land
Scharen wij ons mede in 't ronde :
  En weemoedig, bij de baar,
Trilt de luit, die eens u boeide,
Toen ons beider jeugd nog bloeide,
  Trilt der liefde teedre snaar.

Want slechts liefde was uw leven
  En beminlijk waart ge en goed,
  Dwepend hoofd en vroom gemoed,
Van de wereld rein gebleven ;
  Trouwe broeder, hartlijk vrind,
Edle ziel vol idealen,
Bloemen, zangen, tonen, stralen,
  In de boosheid steeds een kind !

Dies „bedroefd, maar nogtans blijde,"
  Heffen we ook het weenend oog
  Van uw groeve naar omhoog,
Gij, wiens hart zich 't Hoogste wijdde !
  O, mijn dierbre, rijze vrij,
Ver van huis, in vreemde streken,
Van uw graf het needrig teeken —
  Gij zijt thuis ! — dit weten wij.

UIT DE KINDSHEID *

„Ik ben een kind
Van God bemind !"
Was 't eerste lied dat mij mijn moeder leerde,
  Die ik op aard maar kort heb liefgehad :
  God nam mij vroeg des levens grootsten schat.
'k Vond sinds een deel van 't geen mijn hart begeerde,
  Doch ook mijn deel van 's levens diepste smart !

Ik leed en streed en struikelde en ontbeerde,
In raadslen werd mijn ziel verward ;
'k Vroeg of een God van liefde 't Lot regeerde ?

't Geloof bezweek, de Twijfel triumfeerde
Mijns ondanks vaak in 't vruchtloos smachtend hart !
Toch, wat daar in of om mij ook verkeerde,
Nog menigmaal te stille middernacht,
Ruischt op mijn spond, vertroostend, lieflijk, zacht,
Dat eerste lied, dat mij mijn moeder leerde,
En bij dien toon — eens Engels vredegroet —
Daalt Vrede soms in 't rusteloos gemoed.

1859.

DE HEIDEN-APOSTEL

Paulus, waarheen ? — 'k Ga de wereld bekeeren ;
Liefde voortaan is het groote gebod !
— 't Zweet dekt uw voorhoofd, Apostel des Heeren !
Rust hier een wijle, bij 't feestlijk genot....
Neen, ik moet heen, 'k ga de wereld bekeeren ;
Liefde voortaan is het groote gebod !

Paulus waarheen ? — 'k Ga den volkren verkonden
Broederschap, waarheid, gerechtigheid, vreê !
— Toef ! hier bij ons wordt de vrede gevonden ;
Schoonheid en kunst deelt haar zegen u meê....
Neen, ik moet heen, 'k ga den volkren verkonden
Broederschap, waarheid, gerechtigheid, vreé !

Paulus, waarheen ? — 'k Ga den stervling bereiden
't Spoor naar den hemel, het zalige land !
— Hemelwaarts kan slechts de Roem ons geleiden,
o, Grijp de luit en zij reikt u de hand....
Neen, ik moet heen, 'k ga den stervling bereiden
't Spoor naar den hemel, het zalige land !

Paulus, waarheen ? — 'k Breng het landvolk den zegen,
Zegen van Hem Die geen kleenen veracht !
— Beef ! in 't gebergt grimt de roover u tegen ;
't Woudgediert brult in den donkeren nacht....
Neen, ik moet heen, 'k breng het landvolk den zegen,
Zegen van Hem, die geen kleenen veracht !

Paulus, waarheen ? — In de pestlucht der steden
Prediken : Reinigt de harten in God !
— o, Vrees den moedwil ontuchtiger zeden,
o, Vrees den lach vol luidruchtigen spot....
Neen, ik moet heen, in de pestlucht der steden
Prediken : Reinigt de harten in God !

Paulus, waarheen ? — Waar ik tranen zie vlieten !
't Zuchten der armen heeft de Almacht gehoord.
— o, Vrees den rijkaard, gestoord in 't genieten !
Vrees ook den arme, gewekt door uw woord....
Neen, ik moet heen, waar ik tranen zie vlieten !
't Zuchten der armen heeft de Almacht gehoord.

Paulus, waarheen ? — Naar verwijderde kusten,
Sterken der vrienden bezwijkenden moed !
— Mag na den strijd dan de strijder niet rusten ?
Doofden noch rampen, noch jaren uw gloed ?—....
Neen, ik moet heen naar verwijderde kusten,
Sterken der vrienden bezwijkenden moed !

Paulus, waarheen ? — 'k Ga tirannen braveeren,
Geesels der volkren in boeien gekneld !
— Priesteren zullen u ondergang zweren !
Sidder, het Bijgeloof heult met Geweld !....
Neen, ik moet heen, 'k ga tirannen braveeren,
Geesels der volkren in boeien gekneld !

Paulus, waarheen ? — Van mijn Meester getuigen,
Waarheid verkonden voor richtstoel en troon !

— Zacht, voor de Wet leer u plooien en buigen ;
Redenaarswijsheid bedekk' haar den hoon !....
Neen, ik moet heen, van mijn Meester getuigen,
Waarheid verkonden voor richtstoel en troon !

Paulus, waarheen ? — Daar gij 't zwaard ziet geheven !
't Zwaard mijner beulen ! dáár wacht mij de Heer.
— O spreek één woord, en gered is uw leven !
O, zeg één woord, en vraag rijkdom en eer !....
Neen, 'k breng mijn hoofd, waar gij 't zwaard ziet geheven,
't Zwaard mijner beulen ! dáár wacht mij de Heer.

Paulus, waarheen ? — 'k Ga den Hemel beërven :
Ginds wacht de kroon na den strijd van mijn lot !
— Vrucht draagt uw voorbeeld, uw leven, uw sterven ;
Wij op uw graf knielen neêr voor uw God....
Ja, ik vaar op, 'k ga den Hemel beërven :
Ginds wacht de kroon na den strijd van mijn lot !
(BÉRANGER.)

LEUZE VOOR WAARHEIDZOEKENDEN

Waarheid zij het doel slechts van uw streven ! —
Zoekt gij ze ook langs andren weg, als wij....
Goed ! — Te beter vruchten draagt ons leven,
Want : wat wij niet vinden, dat vindt gij.

VERSCHIL

De droefheid komt van God den Heer,
En buigt ze u neêr,
Zij heft ook hemelwaart !
Veel erger — erger is 't verdriet,
Dat u de domme wereld baart,
Dat u de mensch niet spaart —
't Verheft u niet,
Het buigt alleen ter aard !

ARME VISSCHERS

I

't Is nacht. De hut is klein, niet rijk, maar warm en dicht,
't Vertrek vol schaduwen ; — toch voelt gij 't, als een licht
Der liefde speelt er door met koesterende stralen ;
De schoorsteen draagt den schat van bontgekleurde schalen,
En 't vischnet — 't wapen der familie — tooit den wand.
Ginds in de diepte rijst het oude ledikant,
Een erfstuk vast ; en op de stroomatras daarneven,
Op banken uitgespreid, rust zacht het jonge leven,
Vijf kleine kindren. Spijt het ver verloopen uur,
Waakt in den haard nog steeds de rosse vlam van 't vuur.
Nog ééne waakt ! een vrouw alleen — met duizend zorgen,
De moeder van die vijf ! Ook waakt ze als een die morgen
Een weduw wezen kan, en bij de legersteê
Der kindren knielt ze en bidt.
Daar buiten huilt de zee.

II

En daar zwalkt hij, haar schat ! Sinds de eerste jongensjaren
Bekampt hij, 't visscherskind, het noodlot op de baren.
Hij, weêr of geen weêr, steekt in zee, in de' avondstond,
Wanneer op 't zwarte hoofd de vloed stijgt : mond bij mond
Wacht immers brood van hem ! Hij, 't ruw bedrijf gewassen,
Bestuurt zijn bark alleen op de ongemeten plassen.
De visschersvrouw is thuis, waar zij het aas bereidt,
't Gescheurde zeilwerk lapt, de netten maast en breit.
Doch als de vijf straks in de rust zijn, zoekt zij vrede
In 't Bijbelboek en bidt en volgt hem, in gebede,
Die daar op de' afgrond drijft, in hollen winternacht. —
Ja, ruw bedrijf ! de lucht is zwart, geen starre lacht :
Het wisslend plekjen, als in duisternis bedolven,
Waar, onder 't barnend schuim der opgeruide golven,
De visch te zamenschoolt, bij rots en blinde klip,
Is, op den Oceaan, vast niet meer dan een stip,
Groot, als de kamer ! En om nu die stip van zegen

Juist uit te vinden, in de mist, den killen regen,
Te winternacht en op die bolle woestenij —
Dat is geen kinderwerk ! Hoe naarstig moet getij
En wind berekend ! Luk en zeemanskunst zich paren ! —
Als slangen schuiflen, langs het boord de groene baren,
De kolk bruist op, 't getouw slaakt als een kreet van wee..
Hij denkt aan vrouw en kroost bij 't woeden van de zee,
Zij thuis aan hèm ; en hun gevleugelde gedachten
Ontmoeten vaak elkaêr in donkre najaarsnachten.

III

Zij bidt, zij buigt de knie in haar verlaten kluis :
Maar 't schorre meeuwgekrijsch, het doffe golfgebruis
Stoort telkens haar gebeên .... en duizend beelden spelen
Of spoken haar door 't hoofd : de zee en haar tooneelen,
De thuiskomst op de reê, de storm die 't hulkje slaat. —
Intusschen, in zijn kast, als 't bloed in de ader, gaat
De slinger heen en weer, die met zijn kalme slagen
Den tijd, èn lente èn herfst èn blijde èn droeve dagen,
Als weg doet zinken, stuk voor stuk, in 's afgronds schoot,
Daar ieder klokgetik, van vreugde beide en dood
Het sein is in 't heelal, en wichtjes roept in 't leven
En graven opent.

Zij, door zorg en angst gedreven,
Zij peinst : „'t Is toch wel hard zoo arm te wezen ! ach,
De meisjes gaan barvoets, ook met den winterdag ;
En wittebrood is lekkernij, die alle dagen
Niet voorkomt .... Groote God ! hoor, wat schrikbre
(vlagen...."
Gelijk de blaasbalg van een smidse loeit de orkaan ;
Of reuzenvuisten in hun toorn het aanbeeld slaan,
Zoo raast het op de kust. Als ijle haardvuurvonken
Verschieten in de lucht de starren, die er blonken,
In donkren wervelwind. 't Is 't uur, waarin de nacht,
Van onder 't zijden maske, een luchtig danser, lacht.
En 't uur, waarin de nacht, omfloersd met storm en regen,

— Een kaperkapitein, uit de' afgrond opgestegen —
Den armen zeeman grijpt en neersmakt op de rots ....
Zijn jongste noodgehuil sterft weg in 't golfgeklots ....
Zijn hulkje splijt — hij zinkt — beveelt zich Gods genade,
En denkt — aan de' ijzren ring en 't zonnetje' op de kade.

De zee bruist rustloos voort, de nacht is droevig zwart,
Als, van dees beelden vol, haar arm geslingerd hart,
Dat zich in tranen lucht ....

IV

Ach ! 't lot dier arme vrouwen,
Die meer dan goed en goud staâg wind en zee betrouwen !
Niet waar ? 't Is hard, 't is wreed, ook voor 't gestaald (gemoed,
Te denken : al het mijn .... mijn ziel, mijn vleesch, mijn (bloed,
't Is in dien bajert dáár, te midden der gevaren,
Ten prooi aan 't wild gediert der losgebroken baren ;
En dat de valsche golf met al die hoofden speelt,
Het jongske, dat voor 't eerst in 's vaders zorgen deelt,
Als zijn verzorger-zelf bedreigt ; en dat de Winden
Daar boven hen in 't ruim de dolle tres ontbinden,
Opspelende in de pijp ; en dat ze op dezen stond
Misschien in nood zijn of verzinken in den grond,
En dat men nooit recht weet, helaas, noch wáár zij zwerven,
Noch wàt zij doen : niet of ze zingen, dan wel sterven :
En dat om 't hoofd te biên aan heel dien Oceaan,
Een wrak, een fladdrend zeil dien mannen moet volstaan ..
o Angst ! Ook ziet, zij gaan en roepen langs de stranden
Den vloed toe : geeft ze ons weer ! en wringen droevehanden..
Maar golf aan golf bruist voort .. geen antwoord op haar (beê,
Dan de onbestemde klacht der rustelooze zee.

En Geerte heeft een zorg te meer nog. Op de golven —
Als in het rouwfloers van den donkren nacht bedolven —

Is hij gansch zonder hulp. De jongens zijn nog kleen ;
Ach, waren ze maar groot — zoo denkt ze — hij 's alleen..
Stil, moeder ! als ze straks met vader meê gaan varen,
Roept gij den tijd weêrom toen zij nog kindren waren.

V.

Zij slaat haar mantel om en neemt haar licht. 't Is 't uur
Om uit te kijken in de verte, en of het vuur
Brandt op de kust. — Zij gaat. Geen streep nog in het duister.
Geen morgenkoeltje nog. Geen zweem van ochtendluister.
Geen venster flikkert. Niets. 't Is alles zwart in 't rond.
't Stortregent. Niets zoo droef als in den morgenstond
De donkre regen : 't is of daar geen dag zal gloren,
Of de uchtend, als het kind, in tranen wordt geboren.

Terwijl zij 't pad zoekt door die halve woestenij
Rijst daar voor Geerte's blik, vol somber medelij,
Op eens een schaamle hut, een bouwval. Ach, daar binnen
Noch licht, noch vuur. De deur kraakt op vermolmde pinnen ;
Op rotte muren hangt een wagglend dak, maar noô
Gedekt met stopplen van versleten, morsig stroo,
Door de' oostewind gescheurd en uit elkaêr geslagen.

„Och" — spreekt ze bij zich-zelf — „'k vergat al sedert dagen
Naar buurvrouw om te zien ! Huib vond haar afgetobd
Laatst door de koorts ; ik moet eens kijken...."

Geertje klopt
En luistert, — klopt eens weêr.... Geen antwoord — Is 't
de morgen
Die haar zóó huivren doet ? „Ziek" — zegt ze — „en met háár
zorgen !
Het lijkt ons armen niet, om ziek te zijn. 't Is waar,
Zij heeft er juist slechts twee, één meisje, één jongske....
(maar,
Ze is weduw, ze is alleen. — Op, buurvrouw!" — Taal noch
(teeken

Van binnen. Maar die doodsche stilte schijnt te spreken
Geheimnisvol .... „Mijn God, wat slaapt zij vast! — Op,
(op!"
En ditmaal, onverwacht, bij Geerte's angstgeklop,
— Als werd ook 't zielloos stof door meêlij soms bekropen, —
Viel de oude deur van-zelf, droefgeestig, langzaam open.

VI

Zij treedt het stulpjen in, 't lantarentje' in de hand;
De regen druipt door 't dak en zijpelt langs den wand
Der kille kluis. Zij zoekt met angstig mededoogen
In 't rond .... daar in den hoek ligt voor haar starende oogen,
Een schriklijk voorwerp, stijf, bewegingloos, half naakt ..
Een lichaam, door den dood verwrongen en mismaakt....
Het lijk van haar die ze eens als wakkre moeder kende,
't Afzichtelijke spook der uitgeteerde ellende,
Wat daar van de armoê rest, na de aardsche worsteling!
Haar hand, haar magere arm, reeds blauw, loodkleurig, hing
Ten bedde uit. Angst en schrik scheen om dien mond te
(zweven,
Half opgesperd, waarmeê, bij 't scheiden van dit leven,
De geest dien stervenskreet geslaakt had, die omhoog
In de eeuwigheid weêrklinkt.

Bij 't bed — nog onder 't oog
Van 't moeder-lijk — lag daar heur tweetal, zusje' en broeder,
In de eigen wieg, in rust, glimlachend.
De arme moeder,
Bij 't naadren van den dood, had — jongste teederheid! —
Haar mantel en haar dek op 't wiegjen uitgespreid,
Opdat, als doodskou haar de leden deed verstijven,
Haar kroost, zoo goed het kon, verzorgd mocht achterblijven.

VII

In 't trillend wiegje', o zie, wat sluimeren ze zacht!
Hoe vredig aêmt hun borst, en 't vrindlijk mondje lacht.
Het schijnt of niets uw rust kan storen, arme weezen!

Zelfs niet de jongste Dag. Wat zou ook de onschuld vreezen ?
Steeds als een zondvloed plast de regen neêr, en vlak
Op 't hutje blaast de wind. Staag druipt door 't lekke dak
Op 't voorhoofd van de doode een druppel, die blijft hangen
In 't oog, en, kille traan, straks neervloeit langs heur wangen.
Steeds als de alarmklok slaat de golfslag. 't Stomme lijk
Droomt in de stilte van het somber schimmenrijk :
't Is toch, of 't lichaam, waar de geest van is gescheiden,
De ziel terugzoekt en den Engel blijft verbeiden ;
't Is of de veege mond aan 't oog vraagt : Waar uw glans ?..
En weêr 't gebroken oog : Waar is uw adem thans !

o Weest dan jong en plukt de bloemen, die er bloeien !
Vult, vult de bekers, lacht, en laat uw boezem gloeien,
Gaêrt mirt en lauwer saam! Weest schoon, weest goed,
(weest groot ..
Gelijk als iedre beek toch uitloopt in den schoot
Van de' eeuwgen Oceaan, dus loopt al 't menschenleven
Met al zijn heerlijkheid — zijn lachjes, die er zweven
Op rozenmond ; zijn jeugd, die, zorgloos lacht en stoeit ;
Zijn moedervreugd, zijn kus, die ziel en zin ontgloeit ;
Zijn hoogtijdagen en zijn geuren en zijn gaven —
Uit in de koû des doods, den killen nacht der graven.

VIII

Maar wat of Geerte dan toch in dat sterfhuis deed ? —
En wat verbergt zij in de plooien van haar kleed,
Het warme schouderkleed ? Wat steelt, wat pakt ze mede ?
Hoe bonst haar 't hart toch zoo ! En met gejaagde schrede,
Hoe loopt ze dus, als een die niet durft omzien, voort,
Den wind in 't aangezicht, door 't stil en eenzaam oord ?
En, met bezorgd gelaat, wat bergt zij, thuis gekomen,
In 't groote ledikant ? — Wat heeft ze weggenomen ?

IX

't Werd, toen zij thuis was, al wat lichter op de kust ;
Zij nam een stoel bij 't bed en zette zich ter rust —

Gansch rustloos. 't Matte hoofd zonk op de peluw neder ;
Gedachten trokken door haar ziele heen en weder ;
Het scheen als werd haar hart gefolterd door verwijt :
En peinzend, bij zich-zelf, sprak zij van tijd tot tijd :
„God ! wat zal 't wezen, als hij t'huiskomt ? Is zijn leven
Dan nog niet zwaar genoeg ? Vijf kindren brood te geven —
Dat is een post ! Als hij mij slaat, mijn beste vriend,
Dan zal ik zeggen : Ga uw gang. 't Is wel verdiend !
Het was verkeerd. — Neen toch, 't was goed. Maar zonder (vragen ?....
Is hij daar ? Neen nog niet. 't Eind zal de lasten dragen —
't Is onverstandig .... O daar is hij ! .... Wat is 't dan ?
Het is de wind vast. Des te beter ! — — Lieve man,
Ik plach toch altijd naar uw thuiskomst te verlangen ! ...."
Hier steeg een droeve blos op Geertes bleeke wangen
En zwijgend zonk zij weg in doffe mijmerij,
En hoorde niets meer, noch het stijgen van 't getij,
Noch 't akelig gekras der raven langs de stranden,
Maar staarde voor zich heen met saamgevouwen handen.

Fluks opent zich de deur met luid en blij gedruis,
En hartlijk, vroolijk, in den drempel van het huis
Staat Huib, door 't druipend net gevolgd.
Mèt wierp de morgen
Zijn licht door de open deur, in 't kluisje zoo vol zorgen.

X

„Gij daar !" — en Geerte vliegt haar echtvriend om den (hals,
En kust de borst en 't buis des kloeken visschers, als
Een vuurge minnares. Hij : „wijfje', ik heb u weder !"
En op zijn voorhoofd blonk zijn hart zoo sterk als teeder,
Vol liefde en dies vol licht. Zij : „En hoe was 't op zee ?
Het weer !" — „Slecht." — „En de vangst !" — „Valt (zeker je niet mee !
De zee is als het woud. Hoor kind, ik ben bestolen !
'k Geloof, de duivel zelf zat in den storm verscholen.

Ik ving geen katvisch, niets. Ook is het net onklaar.
Doch zie je, ik heb je weêr, en dat's het eerste maar !
Wat nacht ! Het scheen te-met, bij 't schriklijk golvenspoken,
Of 't naar den kelder ging ! Ook is mijn touw gebroken.
Maar man en schuit zijn thuis. Nu wat hebt gij gedaan ?" —
En Geerte ontstelde : — „Ik ? niets !" een huivring greep
(haar aan —
„Dat net gelapt .... en dan geluisterd .... naar de vlagen..
Aan u gedacht .... 't zijn donkre nachten, donkre dagen !" —
Zij zweeg een poos en toen, daar vast bij ieder woord
Haar stemme beefde, als van wie schuld heeft, ging zij voort :
„Onz' buurvrouw, weet ge, die al lange heeft gelegen
Staêg met de koorts, die is gestorven. Gistren tegen
Den avond is 't gebeurd, of wel van nacht. Zij laat
Twee kleine kindren ná, twee stumpertjes. Dat praat
Of loopt nog noô. Het is een meisken en een knaapje,
En 't meiske heet Margriet — en 't jongske dat heet Jaapje ;
Zij had het arm, hoor ...."

Huib keek ernstig voor zich heen
En wriemelde in zijn vuist zijn ruige muts ineen.
„Ha, duivels !" — peinsde hij — „Vijf en nog twee, dat 's
(zeven !
Hoe moet, hoe zal dat gaan ? Wij hadden 't toch aleven
Niet breed, en in den slechten tijd was 't nu en dan
Al met een leêge maag naar kooi .... 't Gá zooals 't kan !
Dat is mijn zaak niet. Dat moet Hij daarbóven weten,
Die heeft gezegd, dat Hij geen weezen zal vergeten !
Waarom — de vader ligt nog pas in 't groote graf —
Neemt Hij die wurmpjes dan nu ook hun moeder af ?
Dat 's hard ! dat 's duister .... Stil, de Heere zij geprezen,
Maar wie 't begrijpt .... nu, hoor, daar moet je een bol voor
(wezen !
Te zeggen : — Voort en werkt, dat gaat hier niet .... zoo
(kleen !

Vrouw, ga, en breng ze hier ! Ze zetten 't, als ze alleen
Ontwaakten bij dat lijk, van schrik nog op een loopen !

Die moeder klopt bij ons ! Doen wij haar kindren open !
En laat ze als zusje' en broer met de andren zijn.... Geen
(nood !
Dat kan hier wriemelen, dat klautert op je schoot
Des avonds : wat een pret ! Ook merkt Hij 't, dat je er zeven
Op eens, in plaats van vijf, hier daags de kost moet geven,
Al reken je er niet op .... licht geeft de lieve Heer
Dan ook wat ruimer vangst voor die twee mondjes meer,
Voorts drink ik water en ik werk met dubbele krachten !
Kom, haal de kindren ! loop ! .... Wat is 't ? Dus in ge-
(dachten !
Te duivel, vrouw, ben jij er tegen bij geval ...."

Maar Geerte vliegt naar 't bed en juicht : „Ze zijn er al !"

(VICTOR HUGO.)
Dec. '59
Jan. '60

BEKENTENIS

(Naar het Proza van Anonymus)

And you, Sir ?

'k Ben maar een mensch van vleesch en bloed
Als iedereen !
Dies zet ik me op geen hoogen voet
En zeg geen deftigheên.

Mijn naaste min ik, zoo als mij....
Zooveel ik kan !
Opdat ik u bemin, wees gij
Beminlijk, lieve man.

'k Rust, onder al mijn pijn of leed,
In hooger wil.
Maar 'k dacht soms : baatte klacht of kreet,
Ik hield mij wis niet stil !

Mijn hart, het is een wonderding,
't Is wit en zwart !
Zoo goed, zoo slecht, zoo zonderling,
Precies — een menschenhart !

'k Had willen sterven, menig keer,
In bang verdriet !
Doch zie ! nu kies ik 't leven weer
En glimlach en geniet.

Ik min wat rein is, goed en waar,
Toch, gul gezegd,
'k Ben voor asceet of martelaar
Niet in de wieg gelegd.

Natuur ! uw teedre stem klinkt zacht
In mijn gemoed ;
'k Buig, lieve schoonheid, voor uw macht,
Die 't beetre kweekt en voedt.

Ik ben niet koel voor 't aardsch genot,
En zeg het vrij !
(Tartuffe, tot excuus voor God,
Voegt daar een fraze bij !)

Graag spreide ik zegen in het rond, —
't Geen niets beduidt,
Want ach, toch blijf ik in den grond
Een egoïste guit !

'k Wou beter wel en vromer zijn !
Doch, als ge ziet,
Ontdaan van allen pronk en schijn,
Ben 'k zóó en anders niet !

Ik heb mijn kwaad, ik heb mijn goed,
Als iedereen,
'k Ben maar een mensch van vleesch en bloed..
Gij zijt vast geest en been !

December 1860.

TURKSCHE BEELDSPRAAK

U volgen op uw levenspaên
Twee Englen, die u gadeslaan,
Ter rechte en linke ; beide schoon
En goed, twee milde hemelboôn,
En als ge een eedle daad verricht,
Den zwakke steunt, den arme geeft,
Den lijder troost — dan aanstonds zweeft
Omhoog naar 't rijk van Vrede en Licht,
Die wachter aan uw rechte, en grift,
In heilig schrift,
Het werk uwer Liefde, met dankend genot,
In 't Boek des Gerichts voor den troon van zijn God.

Doch als gij haatlijk onrecht pleegt,
Als booze drift uw hart beweegt,
Dan weent van rouw en medelij,
Die Engel aan uw linkerzij,
En teekent op de booze daad,
Het bitter woord ; doch hij verlaat
Uw zij' nog niet en vaart daarheen —
Maar blijft ! — Hij teekent op alléén
Wat gij misdeedt.... en toeft.... en wacht
Tot middernacht,
Met stille gebeden, met engelentrouw,
Of ge ook uw schuld nog erkent met berouw.

En — zoo uw hart nog eindlijk breekt,
En gij voor 't kwaad vergeving smeekt,
Dan wischt hij de aanklacht uit, terstond,
En hij blijft waken aan uw spond !
Maar sluit gij onboetvaardig 't oog,
Dan buigt hij 't blonde hoofd en staart
U somber aan een poos — en vaart
Op matte vleug'len naar omhoog,

Als die een harden, harden plicht
Maar noô verricht,
En dan eerst, de ziele van weemoed vervuld,
In 't Boek van de Toekomst vermeldt hij -- uw schuld !

DE KUNSTENAAR EN ZIJN PUBLIEK

De stomme vroeg den blinde :
Zaagt ge ook den harpenaar ?
Zoo ge ergens hem ontmoette,
Verplicht me en zeg me waar ?
Ik-zelf geef juist zoo veel niet
Om harp- of citertoon,
Maar de oude moest eens spelen,
Kijk, voor mijn dooven zoon.

De blinde sprak : ik zag hem
Een oogenblik geleên ;
Mijn lamme knecht zal aanstonds
Hem zoeken ; knaap, loop heen !
Nu slaat, op 's meesters wenken,
De kreupele in den draf ;
En holt, den harp'naar roepend,
De straten op en af.

De kunst'naar is gevonden,
Hij komt en buigt en groet ;
Geen armen had de stumper,
Hij speelde met zijn voet.
Hij speelt : elk schijnt betooverd,
De doove is enkel oor,
De blinde zet groote oogen,
De stomme zingt een koor.

De lamme springt van geestdrift
Omhoog met alle macht;

't Kunstlievende gezelschap
blijft saâm, laat in den nacht,
En bij het afscheid nemen
Is, met des harp'naars kunst,
't Publiek tot in de wolken,
Hij dronken van hun gunst !

(RÜCKERT.)

MENSCHELIJK

Helaas ; de zwakke mensch in dit weemoedig leven,
Hij heeft een weinig vreugd zoo noodig voor zijn hart :
Wij hijgen ras naar 't eind van dorre lijdensdreven,
En spoedig al te lang valt ons de nacht der smart.

Ook, Heer, wij trachten wel te bidden dat Uw wille
Geschiede ! — doch vergeef onze arme kindertaal,
't Bedroefde hart, bij 't vroom gebed, vraagt nogtans stille :
Mijn God, geef mij een bloem en zend me een zonnestraal !

1860.

SAUCE PIQUANTE

De dwaas bemint den lof alleen,
De zoetste zoetigheden ;
En strooit ge er wat kritiek doorhêen
Hij 's boos en ontevreden.

Wel, 'k min den lof zoo goed als hij,
Doch meng me vrij
Wat kritisch kruid er onder :
Uw lof wordt door die specerij
Slechts eedler en gezonder !

ZUCHT OP RIJM

Met uw „littéraire" vrinden
Raakt ge meestal „gebrouilleerd :"
Vriendschap toch is slecht te vinden
Waar steeds IJdelheid regeert.

DE BESTE VRIEND

Ik heb een vriend met ijzren hand
En koel gebiedend oog ;
Met recht gevoel en kloek verstand,
Doch vaak wel norsch en droog.

Zijn woord voor mij, zijn wil is wet,
Zijn wenken is gebod ;
Wee ! zoo mijn ziele zich verzet —
Hij rooft mij elk genot.

Hij stoort mij soms in 't zaligst uur,
Bij lust en feest en lied ;
Als in de weelde der natuur
Mijn droomend hart geniet.

Hij jaagt mij van de liefste plek,
Hoe zoet de morgen lacht,
En sluit mij op in 't eng vertrek,
Daar lastige arbeid wacht.

Hij dwingt mij kalm te zijn en sterk,
Terwijl mij 't harte bloedt ;
En als ik ween, dan zegt hij : werk !
Als ik niet kan : gij moet !

Hij baart mij strijd, hij geeft mij rust
In zorg of zweet verdiend ;
Hij is mijn Last, hij is mijn Lust,
Mijn Plaag en toch — mijn Vriend.

Want volg ik hem, dan rondom mij
Schept hij mij vrede en licht,
En stemt mij 't hart zoo ruim, zoo vrij ....
Hoe is zijn naam ? — De P l i c h t.

EEN KRUIS MET ROZEN

Een kruis met rozen
  Is 't menschenlot,
Is 't rijke leven,
  Uw gave, o God !

Niet enkel rozen !
  Geen kruis alleen ;
De liefde voegt ze
  Getrouw bijeen.

Een kruis met rozen !
  Och, vroom en goed,
Och leer het dragen
  Met blijden moed.

Ik weet de rozen,
  Zij vallen af !
Het kruis nu, legt ge
  Pas neêr — aan 't graf.

Toch — wel's' uw gaarde
  En treure uw huis —
Merk op de bloeme
  Die blijft aan 't kruis.

En kweek nog dankbaar
  De kleenste knop,
En neem met liefde
  Uw last weêr op.

De bloeme lacht u,
  O lach háár toe !
En vloek het kruise
  Nooit, levensmoê.

Moog' elke bloeme
  Der aard vergaan,
De vrucht des Levens,
  Die rijpt er aan.

Okt. 1859

LEEKEDICHTJES*

Will einer merken lassen
  Dass er mit Gott es hält.
So muss er k e c k erfassen
  Die arge, böse Welt.

UHLAND

DEN LEZER.

Broeder, die dit boekske leest.
'k Heb gerekend op uw geest.
Zoeke of legge uw oordeel, in
't Vluchtig rijm, den rechten zin!
Zegt ook rijm voor rijm niet veel,
Kleintjes maken hier 't geheel,
Tal van dichten 't ééne Dicht,
Dat úw tijd u stelt in 't licht,
Schildert wat men hoort en ziet
Op des geestes wijd gebied,
En hoe 't staat met menig man
In ons Hollandsch Kanaän; *
Welk een geest in onze lucht
Streeft en woelt en zint en zucht;
En de feilen van den dag
Die men niet bedekken mag.
't Boekske heeft zijn plicht gedaan,
Spoort het ú tot denken aan —
Zoo 't u leeren kan noch stichten,
Denk: 't zijn ook maar leekedichten!

I

WAAR EN HOE

Niet in de scholen, neen, heb ik gevonden,
  En van geleerden, och, weinig geleerd ;
Wat ons de wijzen als waarheid verkonden, *
  Straks komt een wijzer, die 't wegredeneert.

't Leven alleen is de school van het leven,
  Levens-ervaring het heilige boek,
God ! door Uw wijzenden vinger geschreven,
  Daar ik niet vruchtloos de waarheid in zoek.

Zelf moet gij 't zoeken en zelf moet gij 't vinden,
  Mensch, in uw hart, in het Woord, in uw lot, *
Anders zoo spelen de wervlende winden,
  Mensch, met uw hart, uw geloof en uw God.

1857

II

INDIVIDUALITEIT

„Wees u-zelf !" zei ik tot iemand ;
Maar hij kon niet : hij was niemand.*

III

VERANDERING

Elke verandering is geen verbetering.

Ja reinig en heilig, o mensch, uw natuur,
  En, strijdend in hoogere kracht,
Vernieuw u, verwin u, beheersch en bestuur
  U-zelven, met wijsheid, met macht.
Maar wee over hem, die te onzaliger uur,
  Zijn aard en zijn wezen verkracht !

Daar kwam hij, daar stond hij, de vriend van weleer
In jaren niet wedergezien ;
Hij kwam uit zijn Veluwsche dorpje, van veer
Een groet in 't voorbijgaan ons biên :
Daar stond hij, daar sprak hij, — hij was het niet meer,
Zijn mummie, die was het misschien !

Hij .... vuur was zijn oogblik en wild woei zijn haar,
Maar op zijn gelaat lag zijn hart,
Een harte zoo gul en zoo warm en zoo waar,
Schoon nog — als zijn lokken — verward !
Nu glad en rechtvaardig en sluik zat zijn haar,
Maar, hemel, waar zat toch zijn hart ?

't Gelaat nu geplooid in den deftigsten trek,
Den doodstrek der reine Natuur,
Een hagelwit stropje' om een zeer stijven nek,
Steil, als een gepleisterde muur,
Een wandlende punt voor elk open gesprek,
Geen mensch, maar een vreemde figuur ....

Zoo stond hij mij daar, hij, uw minlijke zoon,
Natuur, gij oprechte ! weleer.
Ik schrikte — als hij sprak — van dien statigen toon,
Eilaci, hij s p r a k ook niet meer !
Zelfs at hij en dronk hij me gansch niet gewoon,
Maar plechtig — schoon smakelijk zeer.

Hij heeft ons geërgerd en uren verveeld,
Toch dunke u mijn dichtje geen spot !
Neen, 'k schreide om den man, die een rolletje speelt,
Door geestlijken hoogmoed .... een zot ;
En 'k dacht : zoo me dat nu een n i e u w m e n s c h
(verbeeldt,
Dan .... de oude was beter voor God !

Ja, reinig en heilig, o mensch, uw natuur,
En strijdend in hoogere kracht,

Vernieuw u, verwin u, beheersch en bestuur
U-zelven met wijsheid, met macht,
Maar wee over hem, die, te onzaliger uur,
Zijn aard en zijn wezen verkracht!

1857.

IV

KEER IN U

„O mensch, keer tot u-zelven in!"
Hoor, droomer, dat beduidt:
Daal in uw hart en zoek en zin.
Maar — haal er ook wat uit!

V

SOORTEN

Sprekers, hoorders, denkers, daders
Vindt ge in soorten, rijp en groen.
Zeldzaam vindt ge wèl vereenigd
Spreken, hooren, denken, doen.

VI

WETENSCHAP EN OPPERVLAKKIGHEID

Wat een komeet is heeft geen wijze ons nog verklaard,
Men zoekt en vorscht, tot heden.
Maar Piet zegt: „Dat weet ik, een star is 't met een staart!"
En met dat licht is Piet tevreden.

VII

VERSCHIL EN VREDE

Uw Richting is mij wel — mits zij naar boven streeft,
En schoon de mijne niet, mij wat te denken geeft.

VIII

NIET AARDIG

Leonard is in 't geheel niet geestig. *
Dr. Hofstede de Groot.
Brieven over den Bijbel.

In de vaderlandsche kerk
Is daar plaats te vinden,
Eer en loon (schoon niet naar werk !)
Wat ge ook zijn moogt, vrinden.
Wees mystiek, (dit blijft gezocht !) *
Wees zelfs miserabel ;
Kronkel u in iedre bocht,
't Is gansch respektabel.
Wees vervelend, taai en droog,
Heb een schat gebreken,
Houd een zeker rechter oog, *
Des noods — steel uw preeken !
Maar één ding is streng verboôn,
Doodlijkste aller zonden :
Wee u, zoo ge in taal of toon
A a r d i g wordt bevonden !
Geestigheid heet spotternij,
Ongodisme, ketterij ;
„Deftig, vormlijk, waardig"
Blijf' de leus, en, heil den man,
Die het vroom verklaren kan :
„'k Ben volstrekt niet aardig !"

IX

STICHTELIJK

Wat zich als stichtlijk aan komt melden,
Sticht ons maar zelden.
Wilt gij mij stichten, och, voortaan,
Och waarschuw niet, maar grijp mij aan !

Laat, bij uw zinrijke verhalen,
Gedachten in mijn ziele dalen,
Een glimlach om mijn lippen dwalen,
  En in mijn oogen lok een traan !

X

JAN RAP

Ware er, in het gemeen, geen andere **keus** als tusschen rechtzinnig en lichtzinnig, ik **zou** liever om mijne orthodoxie voor **ouderwets** doorgaan, dan om mijn liberalisme **ingehaald** worden door lieden van verdachten **ernst.** *

Jan Rap is zeer vrijzinnig, zeer !
  Hij houdt niet van die vromen :
Hij geeft „geen weerga" om de leer,
  En smaalt van „breede zoomen." *
Hij vindt geen waren christengeest
  Bij al die fijne kwezels ;
Hij zegt „de Liefde is 't hoogst, is 't meest."
  En scheldt hen uit voor Ezels.

Jan Rap is zeer vrijzinnig, zeer !
  Een vijand van de v r o m e n,
En, ik geloof, ook niet veel meer,
  Met v r o o m h e i d ingenomen.
Jan Rap beweert, na wijs beraad,
  „'t Bestaat'em niet in 't bidden,"
Maar waarin of 't'em dan bestaat,
  Dat laat hij liefst in 't midden !

Jan is geen knecht der wet ; hij staat,
  Dus zegt hij, in de vrijheid !*
Ook, als hij t'huis komt, 's avonds laat,
  Psalmzingt hij : Vrijheid, Blijheid !
Jan volgt in denken en in doen
  De stem van zijn geweten,
Maar 't is er een van ruim fatsoen
  En, min of meer, versleten.

Jan oordeelt — alles, zonder vrees,
  Wat hij zegt staat op pooten ;
Hij weet vooral van Dominees
  Ontelbare anekdoten.
Ook voelt Jan Rap, die menschen kent,
  Nogal zijn eigen waarde :
Waar vindt ge zoo'n patenten vent,
  Zóó liberaal, op aarde ?

Jan Rap is zeer vrijzinnig, zeer !
  Een standje vol verlichting ;
Afbreken is zijn vreugd, zijn eer,
  In spotten vindt hij stichting.
Wat knappe kop ! wat diepe blik !
  Hij hangt niet aan de letter ;
Hij hangt veel meer aan eigen lk
  En nommer Eén — die ketter !

De waarheid heet het doel alleen
  Van dees geliefden broeder :
Hij sierde onlangs met aardigheên
  Den Bijbel zijner moeder.
Hij grijnst zijn kleine zusjes ân,
  Die wonderen gelooven ;
Want zijn geloof, 't geloof van Jan,
  Staat vast en ver daarboven !

Jan is niet kerksch ; dat spreekt van-zelf,
  Hij denkt zoo héél verheven :
„Zijn tempel is het blauw gewelf,
  „Zijn godsdienst is — zijn leven !"
Zoek hem in 't Zondagmorgenuur
  Niet bij de vrome scharen !
Hij, wel zoo goed, in Gods natuur,
  Houdt kerk en — rookt sigaren !

Nog tegen 't Zendingswerk vooral
  Richt Jan zijn geestigheden ;
Hij kan zijn geld — Jan is niet mal —
  Wel nuttiger besteden.
Het krielt — verklaart hij — om ons heen
  Van Heidnen en Heidinnen :
Bekeer die eerst ! Heel fraai ; alleen
  Jan moest met Jan beginnen !

Jan Rap is zeer vrijzinnig, zeer !
  Lichtzinnig, wel te weten :
Zoo zijn er — ja ! zoo zijn er meer,
  Die liberaal zich heeten !
Moog Jan dès leven in mijn lied
  En heden en nadezen,
Opdat wie 't leze of hoore — niet
  Begeer zijn m a a t te wezen !

XI

VROOMHEID

Ik kan het met ùw vroomheid
  Niet vinden op den duur :
Zij kijkt me véél te deftig,
  Zij kijkt me véél te zuur !
Gij, die in alle dingen
  Slechts zonde vindt en schuld ....
Van leelijke gedachten
  Is vast uw ziel vervuld.

XII

GELOOF EN KRITIEK *

Vrees God, maar, vriend, wees niet vreesachtig,
Wees kinderlijk, niet kinderachtig.

XIII

ERNST EN VRIJHEID

Geen Vrijheid zonder Ernst : geen Ernst ook zonder háár,
Want zij alleen maakt de' Ernst oprecht, gezond en waar.

XIV

OP 'T KINDERSCHOOLTJE *

Op 't kinderschooltjen — aan den wand —
Trof tekst bij tekst mijn oog,
Nul voor het hart, — voor 't jong verstand
Te duister en te hoog.
„Wordt als de kindren !" sprak de Heer, *
„Derzulken is mijn Rijk ...."
Gij maakt, o drijvers van de Leer,
Uw kindren ú gelijk.

XV

TWEE IN ÉÉN HUIS

Hij was een zeer rechtzinnig man ;
Zij was een vrome vrouw ;
Hij in elk puntje van de Leer,
In 't kleene zij, getrouw.

Hij stond voorwaar, in goeden reuk
Bij lieden van zijn kleur ;
Zij spreidde in huis en kring, alom,
Der liefde nardusgeur. *

Hij was ervaren in de Schrift,
Zij kende 't groot gebod. *
Hij was een Gódgeleerde, ... omtrent ....
Zij was een kind van God.

Hij keurde preeken ; zijn gelaat
Bracht iedren indruk voort,
Geen ketterijtje ontsnapte hèm ....
Zij, stille, deed het Woord.

Hij staarde somber voor zich heen,
Zij wandelde in het licht :
Hij had een zeekre plooi, maar zij
Geen plooi in 't kalm gezicht.

Hij sloot den Hemel óp en toe
Met kort en hard betoog ;
Zij droeg den Hemel in haar borst
En in haar zeegnend oog.

Hij jammerde over „'t zondig hart,"
Heel waar soms en heel goed ;
Doch elk die háár ooit kende en sprak,
Dacht : welk een rein gemoed !

Hij hield vergaadring, dag aan dag,
Voor schooljeugd en Chinees,
Intusschen bouwde zij haar huis,
In 's Heeren rechte vrees.

Zij had het leven des geloofs,
Hij had de leer alléén ....
Och of hier 't spreekwoord baten kon,
Dat man en vrouw zijn één.

1857

XVI

REGEL, MET UITZONDERING

De slechtste Christnen hier op aard,
't Zijn Theologen — zonder baard. *

XVII

DE WAARHEID

Aan Mevrouw*** *

Gij hebt de Waarheid, eedle vrouw? ....
Vergeef, dat ik meteen
Het nog maar half gelooven woû —
Ik dacht, God had ze alleen.

XVIII

DOGMATISCH ROOSJE *

God heeft u lief en schoon gemaakt,
Als een van Zijn verkoornen;
Slechts als men zeekre puntjes raakt,
Dan voelt men, Roosje, uw doornen.

XIX

MACHTELD EN LEONARD *

(Theologische Romance, XIXe eeuw 2e helft)

Zoo te theologiseeren
Met een lieve vrome deern,
Waarlijk neen, dat schikt zich niet,
En natuur en kunst, meneeren!
Protesteeren
Met een glimlach, in dit lied.
HUMANUS *

Keuvlend doolt, bij 't vallend duister,
't Jonge paar door 't jonge groen;
Bloemen, knoppen, nachtegalen
Droomen in de lentedalen —
Zouden niet de hartjes gloên?

Machteld is 't, de blonde schoone,
Met haar vriend, haar Leonard;
Eigenlijk haar neef, doch neven
Bieden somtijds in dit leven
Mooie nichtjes hand en hart.

Leonard is wel wat houtrig,
  En hoovaardig op zijn stand,
Toch — ofschoon hij Proponent is —
Toch gevoelt hij dat het Lent' is,
  Daar zijn borst van liefde brandt.

Moegedrenteld vlijt ons paartje
  Zich ter neder in 't priëel,
En, vast, naar verliefde wijzen,
Bouwt men nestjes — paradijzen!
  Onder fluistrend mingekweel.

Hoe ze keuvlen, hoe ze kozen!
  Had de zon weer stilgestaan, *
Licht wel, als twee purpren rozen,
Zaagt ge Machteld's koontjes blozen —
  Doch juist even kwam de maan.

Maar o luister! luid en luider
  Klinkt hun zoete liefdetaal:
Wat de harten mag ontroeren?
Brengt hen de avond in vervoeren,
  Maneschijn en nachtegaal?

Dwepen zij met dichtrenzangen,
  't Hart vol jeugd en poëzij?
Of is Jaloezie aan 't spoken?
Wordt de huwlijksreis besproken?
  Is de Proponent wat vrij?

Neen, o Goôn! — maar zij bespreken,
  Onder 't filomeenlied,
Bij het geuren der seringen....
De echtheid van de Handelingen
  Der Apostlen! — minder niet.

„Ach!" zegt Leonard, „die echtheid
  Staat, gelijk mijn liefde, pal!

Al uw kritische bezwaren
Kan een Proponent verklaren ;
Maaklaars weeten niemendal." *

„Twijfelde ik aan uwe liefde" —
Zegt nu 't meisje — „Dierbaarste, ooit ?
Doch hoe teeder gij moogt praten,
'k Rijm den Brief aan de Galaten
Met die Handelingen nooit !"

„Machteld ! alles laat zich rijmen
Voor wie vroom is, vroom en knap —
Doch uw zinnen zijn betooverd,
Reinout heeft u gansch veroverd,
Met zijn halve wetenschap.."

Reinout.... maar hier trapt de Eerwaarde
Juist den Duivel op zijn staart :
Eensklaps toch schiet uit de boomen,
Storend dees verliefde droomen,
Reinout, met een Tübingsch zwaard.

„Sta ! verleider gij van de onschuld !" —
Roept hij uit — „Gij veinzaard, beef !
De echtheid van de Handelingen
Aan mijn Machteld op te dringen !
Ken uw misdaad, ken ze — of sneef !"

Zwaardgekruis. — Ons Proponentje
Tuimelt in zijn bloed ter aard.
Reinout juicht als overwinnaar ;
Machteld is een beter minnaar,
Is een Leidsch professor waard !

1859.

XX

QUESTION BRÛLANTE

De Wil, de vrije Wil! dat was, mijn Theologen! *
Uw spoorwegkwestie, ja, in onzer dagen strijd: *
Elk had zijn richting, had zijn lijn, die hij met vlijt,
En nijd,
Verdedigde voor 't volk, — slachtoffer van een tijd,
Zoo veel-, zoo aaklig veel- en nog eens v e e l-b e w o g e n.
Doch ai! zoo hier als ginds voor kerk als staat en steê,
Wat jammer was van al die l ij n e n e n s y s t e m e n —
Geen schepsel kwam er verder mee,
En menig burger waar' tevreê,
Zoo 't hasplen, hoe dan ook, nu maar een eind mocht nemen!

1858.

XXI

DETERMINISME *

Had ik een vrijen wil ('t kontrarie is gebleken!),
'k Zou met dees kwestie nooit mijn sterflijk hoofd meer breken.
Doch, wat ik wil of niet, zij laat mij nimmer rust....
Is geen Pelagiaan, wien 't lust! *

XXII

UITGESTELD

Wie voor 't M i l l e n n i u m wil strijden, nu die kom *
Maar over duizend jaar weêrom!
Voorloopig is er nog iets anders te bepraten:
Die kwestie kunnen we overlaten!

XXIII

DUALISME

Mijn Wetenschap en mijn Geloof,
Die leven saam in onmin,
Want de eene houdt, wat de ander doet
En denkt en meent, voor onzin.

Intusschen, beide heb ik lief,
Juist e v e n trouw en innig,
En toch vind ik mij-zelven niet
Onreedlijk noch krankzinnig.

XXIV

MONISME

Driemaal heb ik 't Boek verslonden,
Veertien dagen lang geloofd :
't Groote Raadsel i s gevonden,
Schoon 't mij duizelde in het hoofd.
Toen — liet ik mijn vleuglen hangen,
Als een vliegje voelde ik me in
't Onontkoombaar web gevangen
Van een ijslijk groote spin ;
'k Voelde levend mij verslinden
Door dien machtigen Monist....
En zoo 'k hier mijn heil moest vinden
Waar' 'k nog liever Dualist !

Het Boek, waarvan in dit gedichtje (geen verdichtsel !) sprake is, kan natuurlijk geen ander zijn dan het zeer merkwaardig geschrift des Leidschen Meesters : „De vrije wil."

Deze aanteekening is dus voor de meesten mijner lezers overbodig.

Broeder Leek, evenwel, voor wien ze niet te veel, maar te weinig zegt tot recht verstand van ons rijmpje, verg. Dr. PIERSON's opstel in *de Gids*, Mei 1859 : „Het monisme van PROF. SCHOLTEN."

XXV

NIMIUM NOCET *

't Is prachtig, konsekwent ! Ge ontwikkelt ons uw leer,
O meester in de kunst, met klemmende bewijzen ; *
En eischt geloof ! Gij-zelf hebt geen bezwaren meer,
Ja 't schijnt wel of gij 't weet, net als onz' lieve Heer, —
Maar d i t juist doet m ij n twijfel rijzen !

XXVI

SYSTEMATISCH

Ja dat 's wel waar, doch in 't s y s t e e m
Daar zou 't volstrekt niet deugen ;
En dies — dat ik de vrijheid neem
Te zeggen : 't Is een leugen.

XXVII

THEORIE EN PRAKTIJK

Geloof niet op gezag, Meneer !
Onthou dit wel ter degen.
Geloof alleen wat i k u leer
En spreek m ij nimmer tegen.

XXVIII

THEOLOGUS TRIUMPHANS *

Groote geest ! van menig boei
Hebt ge ons trouw bevrijd.
Man van hart en hoofd vol glans !
Nu, daar ge in zoo menig strijd
Koning en verwinnaar zijt,
Smeed geen nieuwe boeien thans *
Voor uw volk, uw tijd !

XXIX

MIHI CONSTAT

Daar wordt eensklaps de strijder opgenomen in de rij * der Theologiae professores. *Mihi constat* (bij mij staat het vast) klinkt het uit de wolk, en de stem der profetie roept ons vertroostend toe :
„Vindt mijne m e t h o d e ingang, dan houden alle twisten weldra op, enz."
Dr. PIERSON. „Een programma van theologisch onderwijs." *Gids*, Oktober 1859.

Bravo ! dat's orakeltaal !
Dat klinkt recht professoraal !

Dat zijn weêr de goede zeden
Van een vijftig jaar geleden !
  Groote Goôn ! zoo je ook niet meer
Wist, besliste en profeteerde
  Dan een z e e r g e l e e r d e heer —
Waarvoor was je een h o o g g e l e e r d e ?

XXX

GEVEN EN NEMEN

Oratio inauguralis.

Kritiek mag alles onderzoeken,
  Want grensloos is haar rechtsgebied,
Z e l f s de' i n h o u d der gewijde Boeken —
  Alleenig maar 't k r i t i e k s t e niet.

Men heeft getracht in deze vier regels den inhoud weer te geven — verkort, doch juist — van Dr. J. J. DOEDES, *Oratio de critica studiose a Theologis exercenda. Traj. ad Rhen.* 1859.

XXXI

NABETRACHTING VAN GEMELDE ORATIE

Van mij zult gij nooit de onwetenschappelijke
bewering hooren: dit of dat is onmogelijk.
Dr. DOEDES

Men vraagt: hoe een scherpzinnig man
  Zoo iets onnoozels zeggen kan ? —
Hij wil ons, in zich-zelf, bewijzen, naar ik gis,
  Dat waarlijk niets onmooglijk is.

1859.

XXXII

METHODEN

Men heeft de empirische en bespieglende methode —
Ook die van Bosco is bijzonder in de mode. *

XXXIII

DE RECHTE MAAT

„Haast al te pikant" is — juist van pas.
Want zoo het niet op 't kantje was,
Dan waar 't ook gauw
Weêr wel wat flauw!

XXXIV

LEEKEDICHTJES

„Zoo'n dichtje, nu, wat wil dat zeggen,
Op wetenschappelijk gebied?"
N i e t s, — doch het leere ù overleggen,
Wàt waar en heilig is, wàt niet.

XXXV

VERMITTLUNGSTHEOLOGIE *

Mijn Wetenschap en mijn Geloof,
Die leven saam en.... stoeien! —
Het is je een lust om aan te zien.
Zoo'n recht geloovig knoeien.

XXXVI

SANCTA THEOLOGIA *

Scherts ik met ù, 't is in 't gelooven
Dat gij de w a r e schat niet zijt,
En dat gij geven kunt noch rooven
Wat eeuwig mij het hart verblijdt.

XXXVII

BEURT OM BEURT

Vaderlandsche kerkgeschiedenis.

In Utrecht heeft voor jaren her
Van Heusde's licht geschenen. *

Met 's mans disciplen toog zijn leer
  En licht naar elders henen.
In 't Noorden heeft toen jaar op jaar *
  Een starretje geflonkerd ;
Uw star, doorluchtig Leidenaar, *
  Heeft nu zijn glans verdonkerd.
Doch — dit is duidlijk — ook ùw licht
  Moet op zijn tijd weêr kwijnen....
En dan ? — o Goôn ! dan is het Sticht
Weêr aan de beurt, om met nieuw licht
  Ons Neêrland te overschijnen.

1859.

XXXVIII

VAN HEUSDE'S SPREUKE *

Veel wordt bewezen dat toch in den grond niet waar is,
En veel is eeuwig waar, ofschoon 't bewijs niet daar is.

XXXIX

TWEE KORYPHAEËN

„Gek zijn wij een van beiden, wij,"
Zei de eene Theoloog tot de' ander.
„Wat wij gelooven toch strijdt lijnrecht met elkander :
Dit's evident voor ú, dat's evident voor mij —
Dus, een van tweeën is maar mooglijk: ik of gij.."

Of beide, dacht er een en — ging voorbij.

DE STAND DER ZAKEN

XL

EEN SCEPTICUS

Hoe 't niet is, zeggen ons de heeren ;
  Maar hoe het is, mijn goede liên,
De Tijd of de Eeuwigheid zal 't leeren —
  Misschien.

XLI

EEN ONTEVREDENE

„Wij zijn thans bezig al den rommel om te halen ;
De waarheid, voor-als-nog, blijkt moeilijk te bepalen,
Maar 't komt terecht ; 't is slechts een tijd van overgang..."

'k Wou dat hij o v e r g i n g ; dát zeggen ze al zoo lang !

XLII

EEN REDELIJK KONSERVATIEF

Zij zetten 't al op losse schroeven !
't Is om de vromen te bedroeven,
't Is meer dan akelig — maar zacht,
't Is zoo toch beter, wèl bedacht,
Dan dat ze ú op de pijnbank schroeven
En u verbranden.... lieve Heer !....
Omdat gij afwijkt van hun leer.

XLIII

DE LUTHERAAN

„Ik hou 't met Luther maar, tot nú."
Dat's goed, maar Luther hield het zeker niet met ú.

XLIV

EEN VOORSTANDER

„'k Ben v o o r de waarheid !" Goede man, 'k geloof het graag;
Maar zijt gij er a c h t e r ? dat's de vraag !

XLV

DE MAN VAN 'T WARE MIDDEN *

Mijn vader heeft mij eens geleerd,
Dat elk, die ware wijsheid eert,
Moest zijn een man van 't ware midden.
„Kind — sprak hij — wat ik u mag bidden,
Houd steeds, met christlijk overleg,
Als Van der Palm, den middelweg."
Toch, schoon 'k niet twijfel of voordezen
Genoemde weg puik-puik mocht wezen,
'k Heb mijn bekomst van 't midden, want
Men krijgt er, als een kwade jongen,
Thans klop van de' een en de' anderen kant,
En wordt geduwd en plat gedrongen.
Zoo'n middelman,
Wat heb je er an?
Zoo'n sukkelaar,
Zoo'n modderaar!
Inkonsekwent! zóó luidt het heden.
De knappe luî van wederzij'
Zien op u neêr met medelij',
Alleen de stumperds staan u bij....
't Zijn andre tijden, andre zeden!
Dus, wilt ge een man zijn, — kies partij.

XLVI

EEN GELOOVIGE

Uit de neevlen zal de Dag
Eenmaal zeker rijzen.
Schoon niet ik hem groeten mag —
'k Zal er eeuwig God voor prijzen:
Dat ik op mijn aardschen tocht,
Onder weemoed, scherts of lijden,
Met een hart voor al wie strijden,
Steeds naar 't hoogste zoeken mocht.

1859.

XLVII

HET ABSOLUTE *

Den Heer J. A. Th—m.

— Wort, soo doende, niet de theologië tot scepticismo ten voeten wte,
Dat in de — „leeckedichies" g h e h e e l d e n d r a e c k
s t e e c k t m e t t e t a b s o l u t e?
Claegh- ende Vraeghliedt, enz.

Hoe nu? i k zou den draak met 't A b s o l u t e steken?
Verkondigt ge, o mijn Vriend, in schalke rijmlarij, —
Neen, 't A b s o l u t e juist, veeleer, steekt, welbekeken,
Op onderscheiden wijs, den draak met u en mij!

XLVIII

GEEN PILATUS

Wat is waarheid! — riep Pilatus, *
En voorwaar, wel meer dan een,
Die, na Christus' ijdlen Richter,
't Woord herhaalde hier beneên.
Des nog scheld hem geen Pilatus! —
Wat dit woord tot zonde maakt,
t Is alléén de toon en de uitdruk.
't Is de wufte mond die 't slaakt.
Soms van uit de ziel des strijders
Berst het als een vuurge beê,
Als een traan vol diepen weemoed
En — het vroom geloof schreit mee.

XLIX

TOUT CHEMIN MÈNE à ROME

Men zegt de strijd
Van onzen Tijd
Voert, zoetjens ân, naar — Romen.
Straks moe van de' onbeslisten slag,

De' onvruchtbren kamp, den heeten dag,
Gaan wij, in de armen van 't Gezag,
  Weer rusten, biechten, droomen !
    Ai, welk een gril !
    Profeet, zwijg stil !
    't Kroost van April *
  Blijft eeuwig Rome vloeken.
Eer wordt Sint-Peters stoel verbrand,
Eer ooit een volk.... zóó protestant
  Dáár rust en heil gaat zoeken !

    Zoo bout niet, man !
    Al rilt ge van
  De heilige Pantoffel, *
Pas jij maar op voor de oude kous
Van de' een of andren kleinen Paus,
  Daar zijn er velen, — stoffel !

L

WELGEMEEND

Vrijheid ! vrijheid ! geen gezag,
Is de leuze in onze vlag.
Zoo is 't wel ! dat nu geen leek
Verder mee of tegenspreek' !

LI

WAARSCHUWEND VOORBEELD

De Liberalen van gistren — ach,
't Zijn kettermeesters van den dag.
  G ij, Liberalen van heden,
  Zult ge in hun voetspoor treden ?

1860.

LII

AUTORITEITS-ONGELOOF

G e l o o v e n op gezag —
Dat mag
Niet meer in onze dagen !
Maar ach,
't Schijnt, n i e t - g e l o o v e n o p g e z a g
Komt nu aan de orde van den dag,
Bij zeker slag ;
Is 't beter ? — woû ik vragen.

LIII

KETTERIJ

De ketterij, die, zegt men, st—nkt —
Een woord dat niet welluidend klinkt ! —
Doch ik voor mij,
Houd ketterij
Juist voor het zout der maatschappij,
Die, zonder haar, lang waar' ten roof
Van Heerschzucht, Domheid, Bijgeloof.
Slechts, waar ze onzeedlijk wordt, daar is
Ze mij een st—nkende Ergernis !

LIV

DE WERELD DER TRADITIE

(Mikrokosmos.) *

Vóór het huwlijk werd besloten,
Door dit echtpaar, lief, maar dom :
„Onze kindren ('t meisje bloosde !)
Zullen worden o m en o m.
Schenkt ons God het eerst een jongen,
Luthersch wordt ons eerste kind,
En de tweede, knaap of meisje,
Volgt u en wordt Doopsgezind.

Doch mocht de eerste een meisje wezen,
In dat liefelijk verschiet,
Dan wordt ook de rij geopend
Met een kleine Mennoniet." — *
Thans, hun huis telt twalef kindren,
Die, tot eer van 't Christendom,
Luther eeren, Menno volgen,
Vroom en deftig, o m en o m.
Toch waar' 't koppigst Lutheraantje
Daar een doopsgezinde geest,
Zoo meneer zijn oudste broeder
Maar een meisje was geweest!

1860.

LV

FORMULIER VAN EENIGHEID *

't Geloof van de Eeuw, in 't kort gezegd,
Is dit: Och, alles komt terecht.

LVI

LEER EN LEVEN

(Mikrokosmos.)

't Is katechizatie: de dartele jeugd
Met oolijke christenzielen,
Met guitige oogen en roezig haar,
Grauwe buisjes of blauwe kielen,

De jeugd joelt aan de kerk bijeen
En wacht op het klokje van negen,
Dat Dominé treedt uit de pastorie,
Vlak bij de kerk gelegen.

Zij worden gevoed met de zuivere leer,
  Dees jeugdige Protestantjes ;
Hun levensbeschouwing is melankoliek,
  Al lijken het vroolijke klantjes !

Zij houden voor waar wat Dominé zegt,
  Geen twijfel rijst van binnen :
Toch werkt de kracht der zuivre leer
  Maar langzaam op hun zinnen !

Zij weten, dat heel 't menschdom diep
  In Adam is gevallen,
En dat verdoemd zijn, reeds voorlang,
  De meesten, zoo niet allen !

Intusschen schijnt het hun vroolijkheid
  Voorloopig niet te storen,
Of daar, op één die zalig wordt,
  Tienduizend gaan verloren !

Zij weten ook van 't wezen Gods
  Verwonderlijke zaken !
Die trouwens hun lichtzinnig hart,
  Al meê niet wijzer maken.

Niet wijzer ; slechter evenmin.
  Geen kwestie baart hun zorgen,
Een vogel zingt in 't jong gemoed
  En vroolijk lacht de morgen.

Och, Pastor ! preêk die jeugd maar voor,
  Dat ze in dit stofgewemel
Moet leven, wars van 't aardsch genot,
  Alleenig voor den hemel.

Zelfs Teunis, die op krukjes gaat,
  De beste van die snuiters,
Leeft nog op 't oogenblik alléén
  Voor knikkers en voor stuiters !

Klaas, met een hoepel in de hand,
  Leert zijn geloof van buiten,
Doch loopt hij vast vraag Vier wel vrij
  En — zal dus 't boek maar sluiten !

Piet, die zich strakjes in de les
  Een zondaar zal verklaren —
Trekt nu, zoo'n zondaar als hij is,
  Zijn zusje bij de haren !

De blonde Ko, de zwarte Jaap
  Vertoonen ons Kaïn en Abel ;
En de andre schaar joelt wild dooreen,
  Precies de Toren van Babel !

Slechts Keesje met zijn „kort begrip" *
  Zit in een hoek te brommen —
Zijn godsdienst kostte 't stumpertje
  Helaas ! al vrij wat grommen ....

Daar slaat de klok ! daar stroomt de jeugd
Den tempel in der christendeugd,
    Eenvoudige, onbekeerde !
Hoe 'k woû, dat Hij haar tegenkwam,
Die kindren in zijn armen nam,
    En vast wel a n d e r s leerde !

1860.

LVII

IN DE HUISKAMER

Zij 't officiëel gewaad ook nog zoo eêl van snee,
Den Christen kent men eerst in 't huislijk négligé.

LVIII

AAN EEN HOLLANDSCHEN KNAAP

Jongen, reeds met tintlend oog
Ziet gij smachtend op,
Naar dien preêkstoel, steil en hoog,
Uwer wenschen top!

Lacht u 't zalig denkbeeld aan
Ook eens deftig dáár
Hoog en gansch alleen te staan
Neêrziende op de schaar?

Op de schare s a â m g e s t r o o m d.
Zeker, aan uw voet;
Want van leêge kerken droomt
Nooit een vroom gemoed!

Kleuter van een Redenaar,
Oefent ge u misschien
Reeds in 't plechtig handgebaar,
Ginder afgezien?

Doet ge al soms tot eigen schaê,
Jeugdige alias,
Uw geliefden Preêker na
Voor het spiegelglas?

Kweekt gij reeds dien preêktoon, die,
Eenig in zijn soort,
Vaderlandsche oratorie
Kenmerkt en — vermoordt?

En verkondt je moeder al
Met een lach, vol vreê,
Wat er van u worden zal,
Zegge: een Dominé ... —

Hoor dan, kind, en overleg
Eens dit hartig woord :
Op een gansch verkeerden weg
Dwaalt ge : ga niet voort !

Weet het : Eerzucht, IJdelheid
Lokte al meer dan een,
— Dikwijls werd de fout beschreid ! —
Naar dien preekstoel heen.

IJdelheid door ouderzwak
Roekloos aangespoord ;
(Schoon de zoon in vaders vak
Meer had thuis gehoord !)

Eerzucht, die het moeilijkst ambt, —
Bron van strijd en leed
Voor wie de echte kroon bekampt ! —
Licht hem tellen deed !

IJdelheid, die schittren woû,
Met ....„een mooie preek,"
Zwaaien met een priestermouw,
Heerschen met — een steek *

Nu, keer tot u-zelf eens in,
Kleine Samuël : *
Vrome zin of ijdle zin,
Wat drijft u toch wel ?

Zeg mij, jongen, gul en goed,
Wat is 't dat uw oog
Van verlangen schittren doet,
Opziend naar zóó hoog ?

En — mistrouw mij dat gevaart',
Die verhevenheid !

Die 't eenvoudig hart bezwaart,
De' ootmoed strikken spreidt !

Weet het, nergens dreigt gevaar,
De' armen sterveling,
Als juist op die hoogte daar !
In dien tooverkring !

Ach, zoo licht, wat vrome zin
Ook zijn hart behoed',
Sluipt er mee de Satan in,
Die hem „Rabbi" groet ! *

Die, terwijl hij de' ootmoed preêkt,
— IJdel Adamskind !
In zijn ziel de hoogmoed kweekt
En — zijn oog verblindt !

Die, mijn jongen, licht ook nu
Reeds uw hart belaagt,
Waar hij, in uw droomen, u
Op die hoogte draagt ....

Ken u-zelf dan, ken uw waan,
En wat groot u schijn',
Weet, dat wie zóó hoog zal staan
Meer dan kleen moet zijn !

1860

LIX

PARADOX *

„Hij is geen dominé" —
De Hemel zij geprezen !
Voor velen is men 't best, door 't ganschlijk niet te wezen.

LX

LEEKEGEBEDJE

Verlos ons van den preêktoon, Heer !
Geêf ons natuur en waarheid weer !

LXI

WETENSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Zij hebben saâm gekonjugeerd,
Gedeklineerd,*
Hun namen in de bank staan door elkander ;
Zij kwamen school steeds even laat,
Zij deden samen kwaad
En de een schreef p e n s a voor den ander.
Ze zijn van de eigen slanke leest,
Op menig feest,
Met éénen geest
Verliefd geweest.
Zij deelden saâm hun lief en leed, zelfs hun sigaren
In hun Latijnsche jaren !

Nú zonder schroom, zonder schaamte of ontzag
Deklineeren
Deze heeren
Elkanders talenten, moreel en gedrag ;
Benijden,
Bestrijden,
Verkoopen, verraden
Elkander in 't duister met woorden en daden !
Want beiden maakten naam in de eigen wetenschap,
Maar de een heeft in het spoor des anderen gereden,
Daar kwam verschil, niet zonder reden ;
't Ving aan met vriendelijk gekrab,
Maar steeg allengs van trap tot trap ....
Dat grijpt elkander nu in 't hart als in de haren ....
Och, of ze nog maar weer (in 't klein) kwâjongens waren.

LXII

HISTOIRE CONTEMPORAINE

Wat een leven, wat een leven,
  Toen Deel I verscheen in 't licht!
Op de Beurs zelfs werd gekeven
En een noodkreet aangeheven;
  Ja door al dat nieuwe Licht
  Was de Effectenhoek ontsticht.
Maar nog wacht je een deel of zeven;
  En, in 't versche strijdgewoel,
  Is voorlang de heele boêl,
Reeds vergeten en vergeven!

In 1853 begon Dr. MEYBOOM met de uitgave van een *Leven van Jezus*, dat, geregeld voortgezet, nog niet voltooid is.

Groot gerucht in den lande bij de verschijning van dit werk! Herinnert ge u niet? Wat al ongespraak en ergernis verwekte, o.a., des Schrijvers beschouwing van het verhaal der verheerlijking op den Berg! Maar sedert is er vrij wat meer, ook vrij wat anders, voorgevallen op godgeleerd gebied, en het (betrekkelijk) nieuwe van 1853 is in 1860 reeds tamelijk verouderd. — Het „snel verloop der dingen" en den rasschen ontwikkelingsgang der nieuwe ideeën in de laatste vijf, zes jaren met een sprekend voorbeeld aan te toonen, is ook voornamelijk het doel van bovenstaand versje. Men kan er tevens uit leeren dat het geen tijd is om dikke boeken te schrijven, want meer dan ooit geldt het Tempora mutantur, etc. *

LXIII

STICHTELIJKE UREN *

„Ik sticht het volk
Van uit mijn wolk." —
  Dat zij 't verlicht'
  Is zonneplicht.

†

LXIV

OP HEEL EN HALF LICHT

(Een Amsterdamsche winteravond-herinnering.)

„Op heel licht" staat een enkle maar,
„Op half licht" ver de meesten:

Dat gaat naar de opkomst van de schaar,
  Want die beproeft de geesten.
Toch, somtijds waar het kerklicht kwijnt,
  Daar schijnt het Woord met luister,
En vaak, waar 't volle gaslicht schijnt,
  Daar zit je in 't pikkeduister!

1860

In sommige gemeenten van ons vaderland heeft men de hebbelijkheid, of, wilt ge, de onhebbelijkheid, bij den avonddienst meer of minder licht te ontsteken, naarmate de verschillende leeraars meer of minder menschen trekken. Vandaar de uitdrukking: „Op heel of half licht staan." „Ik ben nu ook op half licht gezet," zei mij onlangs een zeer geacht vriend. In de Amsterdamsche gemeente is deze „zonde in den vorm" — naar ons verzekerd werd ten minste — kort geleden afgeschaft.

LXV

EEN KIND DER EEUW ONDER EEN PREEKSTOEL

Gij Prediker, daar in de lucht,
  Hebt gij dan geen woordje voor mij?
Uw rede, als een galmend gerucht,
  Rolt ledig mijn ziele voorbij.

Verborgenheên, vreemd aan 't gemoed,
  Van hooger mysteries vervuld,
Door kennis en twijfel gevoed,
  Verkondt ge mijn zoekend geduld!

Gij scheldt, wie het woord niet gelooft,
  Bezegeld, door wondren, met kracht,
En vroom buigen allen het hoofd —
  Wee d' arme, die bidt en versmacht!

Het ongeloof velt gij ter neer:
  „Geloof of verga!" is 't betoog.
„De Twijfel is Hoogmoed, niets meer!"
  Klinkt troostend mij toe van omhoog.

Ach hoogmoed ! Maar is dan de gaard,
Is de akker, versmachtend van dorst,
Hoogmoedig ? — mij, strijder op aard,
Aldus ook versmacht mij de borst.

Gij Prediker, daar in de lucht,
Hebt gij dan geen woord voor mijn hart ?
En weet ge dan niet wat ik zucht ?
En voelt gij dan niets van mijn smart ?

1859

LXVI

IN HUYGENS' VORM

't Houdt geen stéék :
Maar een Steek
Houdt het toch ; —"
Zei een Leek.

LXVII

COTIN'S OPINIE *

't Is geen goed Christen, op mijn woord,
Die m ij niet gaarne preêken hoort.

LXVIII

IN NOMINE DEI *

Een haan, heel hoog en mooi gekapt,
(Braaf spits en nijdig stond zijn kuif !)
Kwam zeer tevreden aangestapt,
Hij had een kipje doodgetrapt !
In naam — natuurlijk ! — van een Duif,
Die, naar het zeggen van den haan,
Die arme kip niet uit kon staan ....
Wat deed zoo'n Duif ook zonder haan !

De Haan : het Klericalisme. †
De Duif : Symbool van den Geest des Vredes.
Een Kipje : Een Kettertje.

LXIX.

VOOR SCHRIFTVERKLAARDERS.*

Ach Heeroom, wat smart,*
Die noot is zoo hard!
Ik kan er den lof niet van zingen.
Ik bijt al, naar vind dat het heel weinig geeft.
Wat of men dan toch aan die noten wel heeft?
't Zijn nare en onpraktische dingen.

„Ach, lummel! gij eet ze ock zooals ik ze u gaf;
Wie noten eet, haalt er den bolster eerst af."

De noot werd door Heeroom gekraakt en gepeld,
Naar regels, in boeken uitvoerig vermeld,
't Blank nootje kwam kijken, maar 't hield zich niet (blank,
Want 't bleef in de handen van Oom — veel te (lank!
Toen lustte de ondeugende jongen 't niet meer....
Pel 't nootje, maar maak het niet morsig, Meneer!

†

LXX.

PROTEST DER LIBERALEN.

Dat wij hoogmoedig zijn en wanen 't al te weten,
Wordt, telkens, óns door ú naar 't arme hoofd gesmeten.
O valsche onnoozelheid! — Wat immers is 't geval?
Gij weet wat niemand weet, en wij — schier niemendal.

LXXI.

ZEKER MATERIALISME.

Jan Rap verklaart, ik ben een chemisch praeparaat,
Vriend Spiritualist, deswegen, maakt zich kwaad;*
Niet ik, mij geeft dit licht; ik dacht al vaak voordezen:
Wat zou zoo'n smeerpoes toch wel wezen?

LXXII

MODERNE WERELDBESCHOUWING

Halzen, die uw tijd vervloekt !
  God verklaart Zijn wetten
Aan den geest, die 't al doorzoekt,
  Wie zich ook verzetten.
Geen traditie staat meer pal,
  Oude muren zwichten ;
Nieuwe kijkjes overal,
  Stoute vergezichten !
Sinds geen Paus verhindren kon,
  Schoon 't ook zorgen baarde,
Dat onze Aard draait om de Zon,
  Niet de Zon om de Aarde ;
Sinds ach, ging er meer op aard,
  Meê ten onderst boven !
Thans vooral, dat neemt een vaart !
  Om uw rust te rooven !
Sancta Theologia,
  Hoe ze zich mocht weren,
Vlood voor jonge Physica,
  Met gescheurde kleêren ;
De oude Wereldkoningin
  Zag haar huis bestormen,
Steenen vlogen 't venster in,
  Zij ook m o e s t — hervormen !
Wat al leven ! wat al strijd !
  Wat al ommekeeren !
Veel te leeren geeft de Tijd,
  Meer nog — af te leeren !
Want of 't u mishaag' of niet,
  Klaar is 't, dat men heden
Alle dingen anders ziet,
  Dan in 't schoon verleden !
't Is niet anders ! — of ge al zucht
  Vromer steeds en banger,

„'t Nieuwe licht" zit in de lucht
Van gedachten zwanger !
't Is niet anders ! — of wij 't al
Anders graag geloofden,
„De aarde draait" — dat is 't geval,
Trots de stijve hoofden !
Blijf dan, naar 't u lijkt en lust,
Alles maar b e s c h o u w e n,
Al 't o n h o u d b r e voor uw rust
(En gemak) b e h o û e n !
Vouw de handen saâm en vloek
In uw zelfverblinding,
Tegen al dat onderzoek,
Tegen de ondervinding !
Knijp, ai knijp uw oogjes dicht
Achter de gordijnen,
En verklaar : I k zie geen licht,
Ergo kan 't niet schijnen.
Doch, zoo 't wezen kan, bewaar
Nog één greintjen oordeel
En gebruik dat, Femelaar !
Tot uw eigen voordeel ;
En begrijp dan, hoe ge u draait
Om uw tijd te ontkomen,
Dat ge alléén u-zelven paait,
Met onmanlijk droomen !
Op ! — dat kan nooit Godsdienst zijn
Die den dag moet vreezen,
Altijd met den schemerschijn
Dwepend van voordezen ;
Neen, die daar op élk gebied,
't Licht zal welkom heeten,
Slechts in zeker hoekje niet
Van zijn glans wil weten.
Op ! — mijn v r o m e slaat het oog,
Voor het Al geopend,
Vorschend rond en staêg omhoog,

Lijdend soms, doch hopend !
Kan de zelfmoord van 't verstand
U slechts r u s t e geven,
Hij wil liever, aan Gods hand,
Rustloos zoekend — leven !

1860

LXXIII

GELOOVIG EN RELIGIEUS

Daar is die 't al gelooft uit scepticisme alléén, —
Die luttel houdt voor waar is v r o m e r licht, naar 'k meen.

DE TEGENSTANDERS VAN HET MODERNE

LXXIV

HOUDEN EN HEBBEN

„Ik h o u d maar wat ik h e b; dat nieuwe ! 'k gruw er van!"
Goed, gruw ; maar zeg, wat h e b t ge dan ?

LXXV

OVERWEGENDE ARGUMENTEN

'k Heb met dat nieuwe niets van doen.
Vooreerst, het strijdt met ons fatsoen ;
En dan, ik heb een vrouw getrouwd,
Die 't met den Catechismus houdt.

LXXVI

KONTRABANDE

„Die nieuwe idées ! — bij mij aan huis is 't kontrabande . . ."
Zoo sluit uw deur, het krielt van smok'laars in den lande.

LXXVII

EEN OUD GEDIENDE

Veel in dat n i e u w e is waar, ik kán het niet weêrspreken ;
Maar 'k neem het toch niet aan, 't strijdt met — mijn oude (preêken !

LXXVIII

EEN STUMPERD

„Een r e e d l ij k Christen zijn, als 't heet, in onze dagen,
't Is niet gemaklijk, 't is een taak, een strijd, een vak,
Zelf moet ge denken, zelf ! ...."
Al wel, doch laat mij vragen :
Woudt ge ook een Christen zijn misschien voor uw g e m a k?

LXXIX

ILLUSIE

„Ik moei mij niet met al die zaken,
Dat nieuwe licht, die nieuwe leer !
't Gaat veel te véer !
'k Ben bang om in de war te raken ...."

E r i n ? Och kom, dat hoeft niet meer !

LXXX

EEN ARISTOKRATISCH TEGENSTANDER

(Gefluisterd, doch afgeluisterd.)

„Al die vrijzinnigheid ! ik had er immer tegen ! ....
't Is zoo b o u r g e o i s ; ook mag ik zeggen, door Gods (zegen,
Vóór 'k op mijn ijdlen weg genadig werd gestuit,
Was toch reeds heel mijn hart d e Richting toegenegen —
Die zag er zoo fatsoenlijk uit !"

LXXXI

GEMOEDELIJKE OUDERDOM

Dat n i e u w e is .... voor wie 't dragen kan!
Gun mij den vrede, jonge man,
Ik laat maar liefst die dingen rusten:
Ik kwam op 't moeilijk pad van plicht
Door 't leven heen, bij 't oude Licht —
Al nader blauwen gindsche kusten!
Een kort geduld .... en beter dan
Gij hiér weet ik er 't fijne van!

LXXXII

VASTHOUDERS

„Ik houd maar a l l e s vast."
Dat strekt u niet tot eer;
Wie toch den Rotssteen heeft, hangt aan geen stroohalm meer.

LXXXIII

UITZETTEN

(Aan onze ketterjagers.)

„Z e t z e u i t d e k e r k!" dus roept ge luid.
Z e t liever gij uw kerk wat u i t!

LXXXIV

ENFANT TERRIBLE *

Met dien kinder-ketternaam
Kroon u! hij meldt lof voor blaam;
Meldt oprechtheid, rein van vonden,
Die, glimlachend in 't gevaar,
Onder de officiëele schaar
't Een en ander komt verkonden,

Dat aan de Oomes wel mishaagt,
Tante schrik om 't harte jaagt,
Doch — een merk van waarheid draagt !

LXXXV

VOORZICHTIG !

Verkond wat gij gelooft en denkt,
Mits gij 't maar zóó bewerkt,
Dat uw opinie niemand krenkt,
En dat geen schepsel 't merkt !

LXXXVI

TE VER GAAN

T e v e r ! wat meent ge er mee ? spreek juister ! zeg het mij,
T e v e r — is dat het doel, of wel úw neus voorbij ?

LXXXVII

BEGINSEL EN KONZEKWENTIE

Het onderzoek is vrij ; doch, wat gij vinden moet —
En anders hebt gij 't zwaar in dit en 't andre leven ! —
Is bijgaand Rezultaat ; want dít alleen is goed,
En al de rest wordt door den Duivel ingegeven.

LXXXVIII

MARTELAARS

„Ik heb geen meêlij met zoo'n would-be-martelaar."
Ik wel : het ijdle kruis der Eerzucht weegt zoo zwaar !

LXXXIX

MET SCHADE EN SCHANDE

Aan?

Met schade en schande wordt men wijs,
Jawel ! met dien verstande,
Dat men de schade stelle op prijs,
En God dank' voor de schande !

Maar wie de schaê zich-zelf verheelt,
Van schande niet wil hooren,
Wordt door de les, hem toebedeeld,
Nog dommer dan te voren.

XC

AFGEBROKEN DISKUSSIE

Met ú strijd ik niet meer, fatsoen gebiedt mij 't zwijgen,
Een snuifje bood men u, gij .... gooit met p—rdev—gen.

XCI

HOE SOMS DE LIEFDE HEERSCHT

De liefde is lankmoedig, zij is goedertieren, de liefde is niet afgunstig, de liefde handelt niet lichtvaardig, zij is niet opgeblazen.
Zij handelt niet ongeschikt, zij zoekt zich-zelve niet, zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad.
Zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid.
Zij bedekt alle dingen — zij verdraagt alle dingen.
De liefde is de meeste.

PAULUS *

't Is nú der Liefde gouden tijd,
De tijd waarin wij leven !
Vraag toch maar rond ! Men bijt en strijdt,
Door Liefde alleen gedreven.
Neen, staar mij niet zoo spottend aan,
Wien broeders hardheid griefde ;
Het komt op 't recht begrip maar aan,
Het recht begrip van liefde !

De Liefde doet den naaste leed,
Dat 's tot zijn best, beweert ze ;
De Liefde is hard, is scherp, is wreed,
Dat is juist liefde, leert ze.
De Liefde zegt ook geestigheên,
Die de arme zielen plagen,
Maar 't is tot nut van 't algemeen,
En niet uit zelfbehagen !

Daar ze in de waarheid zich verblijdt,
Zoo is ze, a l l i c h t eens, aardig !
Doch scheldt u noô een foutje kwijt :
De Liefde is niet lichtvaardig !
Zij ringeloort, zij kritizeert
De stumperds naar den geeste,
En staaft hun wat de Apostel leert
En toont : Ik ben de meeste !

Haar mantel — gaf zij u present,
Lichtzinnige Legende !
Zij maakt de Waarheid thans bekend,
Zij vilt de naakte ellende !
En mocht ze — uit zwakheid — in een vrind
Nog soms een feil verhelen,
Straks toont ze weêr, hoe t r o u w zij mint
Hun, die haar 't snoodst vervelen !

De Liefde dient : zij dient, als 't moet ....
Ook klappen toe en vegen !
Desnoods vermoordt ze een zwakken bloed,
Der maatschappij tot zegen !
Dat kost haar strijd en zielsverdriet,
Verborgen tranenbeken ; —
Maar Liefde zoekt zich-zelve niet,
Zij zoekt slechts — uw gebreken !

Zoo spreidt de Liefde, (de Echte, hoor !
De Ware, streng van zeden !)

Thans in het rond (pas op uw oor !)
Haar goedertierenheden.
Zij werkt en — bidt, wat smaad ze droeg
Van flauwe tegenstanders,
Die spotten : „L i e f d e r i j k genoeg —
Maar l i e f l i j k is toch anders !"

XCII

VERDRAAGZAAMHEID

Wat meer verdraagzaamheid ! Voorwaar,
De strijd wordt onbehaaglijk !
Ook wij zijn wel verdraagzaam — maar
De rest is onverdraaglijk !

XCIII

DILEMMA

V e r d r a a g z a a m was ik — zeer ! Toen heeft dat volkje mij
Voor o n v e r s c h i l l i g uitgekreten :
'k Werd boos, dat spreekt ! en nu — nu vragen ze, even vrij :
Of dat verdraagzaamheid moet heeten ?

XCIV

VAN BOVEN NAAR BENEDEN

Toen ik met dien Hooggeleerde *
Op zijn kamer redeneerde ;
In dien heilgen, veilgen kring
Wijsheid van zijn lippen ving ;
Toen hij, zwevend boven de aarde,
't U n i v e r s u m, mij verklaarde,
Op zijn onweêrspreekbren toon, —
Och, wat klonk dat waar en schoon !
Even logisch als verheven !
Menschenvrijheid, Godsbestuur,

De orde en wijsheid der natuur,
Goed en kwaad, het doel van 't leven ...
Hij zette alles wonderbaar
Uit elkaêr en in elkaêr !
Zoo iets had ik nooit vernomen ;
'k Was „bevredigd" en ik vond
Niets dan orde en licht in 't rond ....
Maar op straat teruggekomen,
Op de Markt, daar ving mijn strijd
Alweêr aan gelijk altijd ;
'k Raakte fluks de kluts weêr kwijt ;
Al mijn idealen vloden
Plotsling — voor 't verward gerucht
Van de droeve kermisklucht ;
Voor een troep verkleede Joden,
Die, de beenen in de lucht,
Onder duizend apensprongen,
Vast naar 't doel des levens dongen !
Voor het bleek en scheel gezicht
Van een zieklijk, jankend wicht,
Op een orgel vastgebonden,
Lijdend voor zijn moeders zonden,
Reeds tot beedlen afgericht ! —
God ! wat last van zwarigheden,
Die op eens mijn ziel bestreden !
En ik dacht, wie 't kwalijk neem' :
Wijsheid moog' ten hemel streven, —
't Schijnt me, of 't raadselvolle leven
Droevig lacht met elk systeem !

1860

XCV

IDEALISME

Doe ik mijn oogen toe,
Dan wil ik 't wel gelooven
Doch als ik ze open doe
Komt weêr de Twijfel boven.

XCVI

VOOR DE OPTIMISTEN

Gij weet het groote nieuws, en, hoe door 't nieuwe licht
Van Theologen, Filozofen, Oekonomen
En andre Oomen,
Nu eerlang hier op aard de Hemel wordt gesticht? —
Geduld maar, hongrig hart en hongerige magen!
't Duurt nog een groote veertien dagen.

XCVII

WEEMOED EN HOPE

Op den bodem van het leven,
In de diepte van het hart
Rust de Weemoed
En de Smart;
Maar de Hope rijst er neven,
In 't geslingerd menschenhart.

Tusschen weemoed, strijd en hope
Vliedt het leven snel voorbij:
Waakzaam, werkzaam
Wachten wij
Dat het Raadsel zich ontknoope,
Wat ons korte leven zij.

XCVIII

LUIM

La tristesse est dans le coeur,
La gaîté est dans l'esprit.

Wat meent ge, dat in weemoedsdroomen,
In rouwmisbaar, dat harten breekt,
In treurgezangen, tranenstroomen,
Het meest der ziele droefheid spreekt? ....

Daar is een glimlach, gul en goedig,
  Een lachje, geestig, schalk en fijn,
En toch zoo grensloos diep weemoedig,
  Dat zuchten daarbij vroolijk zijn!

XCIX

DE PRACTICI

Durf te leven! kwel u niet
  Met te veel gedachten,
Werk uw werk en zing uw lied
  Onder blij verwachten!
Vroom en vroolijk, frisch en vroeg
  Met de zonne wakker,
Strek uw handen naar den ploeg
  Op den grooten akker!

Blik in 't rond, doch wijd uw vlijt
  Niet aan 't spekuleeren;
Vriendje hebt ge zooveel tijd
  Tot filozofeeren?
Mooi! zoo komt ge juist van pas
  Voor een tal van zaken;
Menig stal van Augias *
  Is nog schoon te maken!

Denken doodt en doen verlicht!
  Op! de mensch moet handlen;
Niet staêg met bedrukt gezicht
  Als in droomen wandlen!
Kracht, gezondheid, raad en baat
  Voor uw zielenooden,
Is in de' arbeid, in de daad
  U van God geboden!

Werk en min, ziedaar de troost !
  Bouw een huis op aarde !
Leef en streef voor gade en kroost !
  Kweek de schoone gaarde !
Menig nokkend filozoof
  Wien zijn huis bekeerde
Tot echt-menschelijk geloof —
  Dat zijn kind hem leerde !

Wie, uit liefde, een heilgen Plicht
  Hart en hoofd wil geven,
Zal zijn God en vrede en licht
  Vinden in het leven ;
Meer dan hij die, suf en sip,
  Dag en nacht blijft zoeken
Naar een r e e d l ij k G o d s b e g r i p
  In de nieuwste boeken !

1860

C

PRACTISCH.

Ik zeg maar, wees geleerd, dat's mooi! maar wees verstandig,
Dat 's mooier nog! en mensch, vooral wees niet onhandig !

CI

DENKEN

Wie 't met zijn denken hier beneden
  Nog wel het verste brengen kan ? ....
Mij dunkt somtijds, en dat om reden !
  Een needrig en w e l d e n k e n d man.

CII

TER GRIFFIE GEDEPONEERD *

(Zie XX)

Verveling stemde voor de wet *
En, naar uw zin of niet, ge krijgt een spoorwegnet ;
Dat is nu uitgemaakt, en in een jaar of zeven
Is Groningen niet ver ....

„Maar hoe is 't met den W i l ?"
Dat is niét uitgemaakt, doch — hou' er liefst van stil !
De kwestie sluimert : laat haar rusten ! ze is al-even,
Nu toch zes duizend jaar in s t a t u q u o gebleven !
't Schijnt, vrije wil of geen, dus mooglijk hiér te leven !
't Schijnt ook, dat onderzoek ons niet veel verder leidt! —
En ik voor mij wou (met de stukken van de heeren !)
Die gansche zaak nu maar ter Griffie deponeeren,
Ter Griffie, meen 'k, van de Eeuwigheid,
Die over alles vast een nader licht verspreidt ! —

Juli '60

CIII

VROME RAAD

Neem álles aan ; dat's 't beste deel —
Ook financiëel.

CIV

VRIJGEVIGHEID

De Dogmatiek — zegt Jan — die geef ik je present.
Doch wat hij meer geeft, bleef, tot heden, onbekend.

CV

DEFTIGHEID

Deze soort van deftigheid mist
alle waarheid en waardigheid.
S. S. V.

Bastaard van den Ernst, die „frazen"
  Tot een schijn van reden plooit,
En temet een schaar van dwazen
  Heilig zand in de oogen strooit!
Die onzinnige vertoogen
  Uitbrengt met een hoog gewicht,
Als gewerd ù, uit den hoogen,
  (Ach!) een officieel bericht!
Farizeesche, die uw naaktheid,
  Die uw ijdel zielbestaan
Hult in plooien vol gemaaktheid,
  In den mantel van den Waan!
Gij, die nooit een hart bekoorde,
  Brandend van wat heilig vuur;
  Schrik van Waarheid en Natuur,
Die de Gratiën vermoordde!
  Ja, die ter onzaalger uur
Om het h e i l g e te verkonden,
Ons een toon hebt uitgevonden,
  Die 't gebed van 't vroom gemoed
  In een lach verkeeren doet....
Hoor! wie u bewondren mogen —
  God vergeef mij zoo ik me ooit
  In uw plooien heb geplooid! —
Ik veracht u als de Logen;
  En ik zegende den dag,
Dat ik u, door schrik bevangen
  Voor der Waarheid ronden lach,
Aan een Witte Das verhangen
  Ergens plechtig bunglen zag!

CVI

AAN Ds. HUMANUS, *Theol. Doct.* *

Gij zijt een mensch, eenvoudig, mild, gewoon —
Doch zoo gewoon, als ik mij-zelf mocht wenschen! —
Gij gaat, gij doet, gij lacht als andre menschen,
Gij voelt als wij en spreekt op de' eigen toon.

Gij redeneert, dat elk u volgen kan;
Gij hebt geen stel van stemmen of gezichten,
Geen heilig soort van maten en gewichten;
Gij vreest uw God en zijt oprecht: een man!

Gij zegt al vaak: Ik weet niet! gul en goed;
Geen vreemde balk verblindt uw heldere oogen,
Ruim klopt uw hart vol liefde en mededoogen;
Wat menschlijk is, heeft recht op uw gemoed.

Hoe voert uw geest onmerkbaar heerschappij!
Vertrouwen eischt uw open, ronde trouwe;
'k Ben eenzaam liefst in krankheid of in rouwe,
Maar ben ik droef of krank — wees welkom Gij!

Gij zijt een mensch — gewoon; — doch niet gewoon
Sinds hier natuur in zeldzaamheid verkeerde! —
Hoe dank ik u voor 't geen uw geest mij leerde!
Hoe eer ik ú — gij eert den Menschenzoon.

CVII

VERSTAND EN GEWETEN

Waar die twee één zijn, daar is 't recht.
't Gewetenloos verstand is slecht,
En 't onverstandige geweten
Maakt menigeen bezeten.

CVIII

MORAAL

Schoon het Haantje van 't Vernuft
  Soms moet koning kraaien,
Moogt gij 't Haantjen in de borst
  Nooit den nek omdraaien !

CIX

TWEEDERLEI OORDEEL

Dat wie niet werken wil, niet ete ! staat geschreven.
Hij die niet d e n k t, hij mag wel eten — maar niet leven.

CX

VERHEVEN TROOST

(Bij den ondergang van het supra-naturalisme.) *

Och, wat miraaklen ons begeven,
  Voor 't ernstig zoekend hart — geen nood !
Steeds b l ij v e n wondren meer verheven,
  Ontroerend, zinrijk, godlijk, groot ;
Ons prikklend naar omhoog te streven :
Ziet, welk een wonder is het Leven
  En wat mysterie is de Dood !

CXI

HUMOR

Een rijke taal vol geest en — ingehouden tranen,
Vol zin, — ook zéér geschikt tot leeren en vermanen,
  Mits maar de vrienden haar verstaan.
Want velen klinkt ze als Grieksch; voor andren weer —
(profaan.

CXII

DOGMATISME *

De Geest, die 't brood dat zielen voedt,
In steen of gif verandren doet.

CXIII

PEINZENSMOEDE

Daar is geen Priester
  Die Hem verklaart !
In raadslen wandelt
  De mensch op aard.

Wie 't Licht van Heden
  Ook juublend eer',
Dit licht doet smachten
  Vooral — naar meer !

Want ach, wat nevel
  Van Dwaling vlied' —
De Zon der Kennis,
  Zij schijnt hier niet.

Mysterie — 't leven !
  Mysterie — 't lot !
De schepping predikt
  Geen liefdrijk God.

Natuur — wat deert haar
  Uw vreugde, uw leed ?
Ze is zielloos lieflijk
  En reedloos wreed !

En Hij, die allen
  Is vóórgegaan ?
Liet zonder antwoord
  Ons Waarom staan !

Het eind der wijsheid
  Blijkt altoos meer ;
Wij weten weinig —
  Te weinig, Heer !

Maar toch, al gloeit soms
  Mijn hoofd van smart —
In U, mijn Schepper,
  Vertrouwt mijn hart.

Niet ómdat alles
  Uw Liefde ontdekt,
Maar óndanks alles
  Dat twijfel wekt !

Trots 't onverklaarbre
  Dat huivren doet,
En 't onbewijsbre
  Der hoop, die 'k voed !

Trots ieder raadsel,
  Het Kwaad zóó groct,
De Smart zóó schriklijk,
  Trots rouw en dood....

Ja toch, ik meene,
  Dat ik Uw hand
Wel speurde in 't leven —
  Uw Vaderhand ;

En dat mijn ziele,
  Ter stille nacht,
Uw stem wel hoorde,
  Zoo teêr, zoo zacht.

Na vuur en stormwind
  Zweefde ook soms mij —
Schoon geen Elia — *
  De Heer voorbij....

Uw starrenhemel,
  Hij trekt mijn oog, —
Als 't woord des Heilgen *
  Mijn hart omhoog !

Ik smacht, vermoeide
  Van 's levens loop —
Mijn hope is weemoed,
  Mijn weemoed hoop !

En 'k geef mij over,
  Met blind gelooi,
Aan U den Vader,
  Wien niets me ontroof' !

Daar is geen Priester
  Die U verklaart, —
Doch U zoekt niemand
  Vergeefs op aard.

CXIV

GIJ EN WIJ

Naar uw eng, fantastisch Hemelpoortje
  Strumpelt gij op 't afgebakend pad,
En uw reisweg schijnt u woord voor woordje
  Uitgeschreven op een heilig blad.

Op des Geestes breede, diepe stroomen
  Drijven, zwerven, zoeken, lijden wij ;
Nachten dalen, hooge waatren komen....
  En — we zijn zoo rustig niet als gij !

Toch vooruit steeds streven wij en staren.
  Als Columbus, 't hoofd omhoog gericht,
Reizen we op de wentelende baren,
  In 't geloof dat ginds een wereld ligt !

NALEZING

Bij de keus der Gedichten, in deze N a l e z i n g opgenomen, heeft de Verzamelaar zich moeten bepalen tot die welke de Dichter zelf aan de pers heeft overgegeven. Dit werd plicht geacht, omdat De Génestet steeds een loffelijke en meer dan gewone nauwgezetheid aan den dag legde ten opzichte van alles, wat door hem bestemd werd om door den druk openbaar gemaakt te worden.

FANTASIO

EEN GEDICHT DER JEUGD

door Q. N.

(Voorgedragen, in der tijd, in de Maatschappij van Fraaie Kunsten en Wetenschappen te Rotterdam en te Amsterdam, en elders.)

Eerste zang

I

Houdt gij van boston, whist, van hombre of quadrilleeren ?
Kunt gij een halven dag verdoen met domineeren ?
Houdt gij van kegelen, van kolfspel of biljart,
Roulette, rouge ou noir ? Hing ooit uw pooplend hart
Aan rood of zwart, aan steen of kaart, aan pointe of ballen ?
Zoo ja, — dan zoudt gij mij verschriklijk tegenvallen.

II

Ik weet niet hoe u één dier spelen kan vermaken ;
Mij trekt het groene veld meer dan het groene laken,
De roode rozen meer dan ruite- of harte-troef ;
Mijn hart is voor verlies of winst als waterproef ;
Daar is maar één spel, dat mij hartstocht is en weelde,
Daar 'k alles voor laat staan en dat mij nooit verveelde

III

't Is kinderachtig, haast belachlijk, maar onschuldig !
Heb' eerbied voor mijn zwak, wie jeugd en gratie huldig'!
Raketten is mijn lust ! 'k zie graag in de open lucht

Die witte veders in haar sierelijke vlucht ;
'k Mag graag den lichten bal, met opgewonden slagen,
In 't dichtgelokte blond der lieve Partner jagen !

IV

'k Maak mij niet knorrig als ze, in al te wilden ijver,
Den bal terug slaat in de sparren, in den vijver ;
Maar niets zoo prettig, dan wanneer, zoo knap als vlug
Uw opgekaatste bal de lucht klieft en terug
Geslagen door een hand zoo vast als blank en teeder,
Wel honderd malen vliegt geregeld heen en weder.

V

En daarom lust het mij — gij ziet, mijn lieve Heeren,
Dat ik mij meestal door mijn lusten laat regeeren, —
En daarom lust het mij, met opgetogen oog
Die wilde ballen die, als pijlen van een boog,
Ginds over 't groen terras vóór 't prachtig Buiten vlieden,
En licht nog meer 't gelaat der spelers, te bespieden.

VI

En waarom zoû ik niet een oogenblik verpoozen,
Hier voor het sierlijk hek, omwingerd al met rozen
En kamperfoelie ? Wel, 't is warm en zomer, 't is
Een derde Junidag, — wanneer 'k mij niet vergis —
Ik ben nieuwsgierig en geen tochtje kan mij deren,
Dus laat mij naar mijn lust bespiên en fantaseren.

VII

Ginds ligt het witte Huis in donker groen verborgen :
'k Zou van den zomer graag een week vier, vijf, mijn zorgen
Daar gaan vergeten ! 't ligt zoo vreedzaam en zoo blij,
„Hier is men jong, tevreên, gelukkig, buiten, vrij,"
Zoo ruischt mij 't windje door de slanke populieren
En breede linden, die rondom het plein versieren.

VIII

En 't windje weet het wel ! het mengt zich in de kreten,
Die stijgen van 't terras, die van geen zorgen weten !
't Is alles lach en scherts, muziek in 't luistrend oor,
't Is leven, vrijheid, jeugd, één kunstloos vreugdekoor !
Dáár bij den vijver drinkt men thee in 't rieten tentje —
En, zoo ik teeknen kon, ik maakte u hier een prentje !

IX

Doch waar' mij 't keurpenseel van d' Italjaan gegeven,
Vast zou 't Madonnahoofd, op brandend doek, herleven
Der Schoone, die zich ginds bij 't opslaan overbuigt,
Nog schooner dan de blik des schalken knaaps getuigt,
Die juist op 't oogenblik verward heeft mis geslagen,
Als of zijn oogen iets bijzonder lieflijks zagen ....

X

Rein is de blauwe lucht, maar reiner zijn haar oogen,
En blauw als 't blauwe gaas, door iedren tocht bewogen,
Dat om haar leden golft, zoo schoon bij 't lokkig haar,
Blond als in d'uchtendgloed de gouden korenaar ; —
Zoo niet haar schalke lach u moed gaf en vertrouwen,
Zoudt ge, op een afstand slechts, het wagen haar te aan-
(schouwen !

XI

Ze is jong als de engel Gods, schoon als een bloeiend Eden,
Rank — als een droombeeld uit een dichterlijk verleden,
Bekoorlijk — als een vrouw, die gij te laat ontmoet
In 't leven, die wellicht uw lijden had verzoet,
En, zoo ik 't wel versta, bij zooveel andre kreten,
Moet zij Maria of Marie of Mary heeten !

XII

Marie ! geen reiner naam trilde ooit op dichtersnaren !
Een naam, dien 'k liefheb, sinds mijn eerste kinderjaren,
De schoonste, die daar ooit van 's hemels bergen viel,

Als honing voor den mond en balsem voor de ziel ;
Een naam, geschapen uit den lach der engelkoren,
Om eens der schoonste vrouw, der reinste toe te hooren.

XIII

Ave Maria ! ruischt door de aardsche doodsvalleien,
Ave Maria ! klinkt door 's hemels palmenreien,
Ave Maria! lispt de dwepende natuur,
In 't uur der Liefde en der Gebeden — 't schemeruur !
Als langs het koele strand en door de frissche dreven,
Verliefde schimmen van Weleer en Toekomst zweven ....

XIV

Mijn trouwe Hoorders, ik beging hier plagiaten,
Eén van Barbier, één van Lord Byron — wie kan 't laten? *
De ideeën waren mooi, ze dwaaiden in mijn hoofd,
En dwaas hij, die nog aan oorspronklijkheid gelooft !
De mooiste verzen zijn van anderen gestolen !
Vertrouw die knaapjes niet, die graag in 't donker dolen !

XV

'k Belijd u graag mijn schuld, al ware 't op mijn knieën, —
Maar 'k heb een passie voor dien eernaam van Marië !
Niet wijl die naam om 't hoofd der uitverkoren' glanst,
Of als een leliekroon, een eerste liefde omkranst, —
Och neen, die reden waar' te maanziek en te eenzijdig,
Ik min dien naam en ben op dat punt, onpartijdig.

XVI

Welluidend is zijn klank ! wat dichterlijke stralen
Doet hij op 't blonde hoofd van 't lieve schepsel dalen !
Wel was zij schoon — maar ook 't bedorven kind van 't
(Huis,
Een ieders lief en leed, haar Moeders kroon — en kruis !
En sinds die jonker van daar even haar het hof maakt,
Geloof ik dat haar niets dan enkel zoete lof smaakt.

XVII

En wie was Hij, die 't hart der fiere maagd bekoorde ?
Zij, die zich nooit voorheen aan bleeke wangen stoorde !
Zoo rijk aan minnaars als aan walzers op een bal,
Die al de jonkers in den omtrek hield voor mal,
En al de vrijers die haar huldigden, voor dezen,
De gunst slechts .... van hen uit te lachen, had bewezen.

XVIII

Hij — 't spreekt van zelf — was jong en schoon en zeer (bijzonder,
In 't oog van 't lieve kind, zoo half en half, een wonder.
Een lastige logé, maar die altijd zijn zin
In alles daadlijk kreeg. Hij pakte harten in,
Zoo vlug als iemand die zijn linnen, vesten, frakken,
Op reis met voeten in zijn koffers pleegt te pakken !

XIX

Daar voor het tegendeel niet de allerminste grond is,
Beweer ik dat hij even bruin als de andre blond is.
En als haar kopje zich naar 't zijne buigt, o zie
Dan lijken ze op die plaat van Night and Morning, die
Gij mogelijk wel eens gezien hebt in uw leven,
En die gij, zoo ge wilt, aan mij cadeau moogt geven.

XX

Hij was bizaar, vol wilde en romaneske vlagen,
En geestig als — de Gids.... in lang vervlogen dagen,
Eer in zijn hart, verflauwd voor Letteren en Kunst, [1])
Hebreeuwsch en politiek, ach, stegen in de gunst,
Eer hij professor werd, vervelend en geleerde,
Geen lieve meid meer groette en eeuwig door studeerde !

XXI

Ja, jolig als de Gids, toen hij een jong student was,
Een schrikbre Groenenplaag, een duchtig malle vent was !

[1]) In het handschrift staat:
Eer hij verbasterd en versuft, bepaald klassiek,
Zich-zelf lareerde (lees: lardeerde) in Mofsch, Hebreeuwsch en politiek,

Een fatje' in 't aadlijk blauw gedost, en fijn van huid,
Een „blauwe Beul" temet ; een geniale guit ! *
Een rijzweep in de hand en sporen aan de laarzen,
Verklaarde vijand van veel proza en veel vaerzen !

XXII

O Gids ! — dit en passant — van waar zoo duf en deftig ?
Waar bleef uw jonge jeugd, zoo bruisend en zoo heftig,
Vol spes, vol vuur en vol genie ! Zeg, kreeg je een kwaal,
Of is 't nu zooals 't hoort, beleefd, professoraal ?
Ampart je deftigheid ! één sprongetje', uit je toga !
Trakteer je vrienden weer op zoeten wijn en Noga !

XXIII

Hij was een gril met vleesch en been, vol geest en gratie,
En onweêrstaanbaar in steeds versche konversatie ;
Een ziel vol liefde en haat, en schimp en fantazie,
Vol dissonanten en vol zuivre harmonie ;
En daar 'k zijn waren naam u liever wil verbloemen,
Zoo lust het mij den knaap Fantasio te noemen. *

XXIV

Hij had de wereld vroeg gekend, haar weelde en zorgen ;
Veel ernst en diepte en smart lag in zijn ziel verborgen ;
Hij was ontwikkeld en bedorven door lektuur,
Een Ridder in zijn vorm, een Dichter van natuur,
Kortom een intressant, een schoon en schittrend wezen,
Die reeds op moeders knie Lord Byron had gelezen !

XXV

Lord Byron ! .... o wat knaap, die zijn gekrulde haren,
Wild als de wildheid van zijn zestien, achttien jaren,
Ooit sierlijk golven liet op d'avondwind in 't woud,
Wiens oogblik heerschen kon, wiens harte, vrij en stout,
Zich blindlings overgaf aan de Eerzucht, kind der Weelde,
Wien ooit het algemeene en 't Daaglijksch Brood verveelde ;

XXVI

Wie dien uw starre blik niet diep in 't harte schokte,
Uw jonge wanhoop niet verteederde en verlokte.
Uw Grieksche lauwer niet misleid heeft en verrukt,*
Schoon met den doorn der Pijn, in 't bleek gelaat gedrukt?
Wie had de Tering niet, die u de ziel doorgriefde?
Wie had de Mary niet, op wie zijn jeugd verliefde?

XXVII

Maar Childe Harold, zoo ik eens in u geloofde,*
Als Eva in den slang, die 't Eden haar ontroofde;
Zoo 'k eens, op uw gezag, het leven heb geteld
Geringer dan het stof, mijn verzen of mijn geld;
Zoo 'k immer dweepte, met een ingebeelde smarte,
De menschen haten dorst, de halve wereld tartte....

XXVIII

O sinds ik eenmaal, toen 'k van kiespijn half creveerde,
Mijn eigen ideaal, uit wrevel dissekeerde,
Held van mijn zwarten Tijd! wat bleef, wat werd er van?*
Hoe leek mijn Lucifer een spleenzieke Engelschman!....
Het martlaarskroontje gleê geleidlijk van mijn lokken,
En 'k was aan de' invloed van mijn boozen geest onttrokken.

XXIX

Uw trotschen Meestertoon verbaasd gelijk te geven,
U half te aanbidden, 't is een faze in 't jonglingsleven;
De knaap, hij buigt niet graag voor 't koel, gezond verstand,
't Zijn maar drie woorden, om te zeggen: 'k Heb het Land!
Goed staat het, als een snor, op 't Leven wat te vloeken,
In alles Bitterheid en Ridikuul te zoeken....

XXX

Maar met een kalm gelaat, vergevende en tevreden,
De wereld, als de school des Levens, in te treden;
Den Mensch te eerbiedigen als 't godlijkst werk van God;

Des Wevers hand te zien in iedren draad van 't lot ;
De hand te kussen, die kan wonden en genezen ;
Te weten, wat het zegt, waarachtig mensch te wezen ....

XXXI

That is the question ! — maar, ik keer, met frissche krachten,
Tot mijn verhaal ; gij hebt geen trek hier te overnachten
En ik nog minder ; dus, ik droom of divageer,
In de eerste vijf à tien minuten, vast niet weêr.
Ik grijp den draad, ik leg den knoop nu en wil hopen,
Dat ik dien straks, bij tijds en netjes, moge ontknoopen.

XXXII

Ik smeek mijn Hoorders nu eens dubbel op te letten,
Gij raadt volstrekt niet wat er komt van dat raketten !
't Spel is nog altoos en met geestdrift aan den gang,
En duurt de lieve Maagd voorzeker nooit te lang,
Want hij weet telkens iets aan zijn volant te zeggen,
Om aan de voeten der Geliefde neer te leggen.

XXXIII

Maar zie ! daar slaat ze mis ! dat is een zeker teeken,
Dat zij vermoeid wordt — of naar 't rijpaard heeft gekeken,
Dat juist daar even door den jockey voorgebracht,
Zijn ruiter — ach haar vrind ! — met ongeduld verwacht.
Half knorrig, half voldaan werpt zij 't raket ter zijde,
En ik geloof dat zij den jockey haast benijdde.

XXXIV

Het was een hartstocht van mijn ridderlijken jonker,
Te zwerven door het woud, bij 't scheemrend zomerdonker,
En nauwlijks ziet hij 't ros, of brengt een vluggen groet
Aan heel 't gezelschap, plukt een roos en grijpt zijn hoed,
En met een wipje springt en glijdt hij in de beugels,
In de ééne nog 't raket, in de andre hand de teugels.

XXXV

Ei, zaagt ge dat ? het ging zoo vlug als waar 't getooverd !
Zoo vlug als Don Juan ooit hartjes heeft veroverd !
Juist op een oogenblik dat ieder in 't priëel
't Hoofd wendde naar 't gezang der zoete filomeel,
Die me' iedren avond in 't bosschage placht te hooren,
Waarom me' ook juist die plek had voor de thee verkoren —

XXXVI

Juist in dat omzien, grijpt — uit een sigarenzakje,
Voor 't kreuklen met veel zorg verborgen in zijn frakje —
Mijn jonker een volant en slaat dien 't venster in,
Dat open venster, dáár ! een bode zijner Min,
Want in de veertjes lag een rolletje, beschreven
Met 't allerliefste Fransch, dat Venus in kon geven.

XXXVII

't Was, als ik zei, 't werk van een omzien : 'k vind het aardig
En heel bizaar, en dus mijn Held ten volle waardig.
Hij legt zijn jockey met den vinger 't zwijgen op,
En vliegt van daar als een verwinnaar, in galop !
Maar ach, hoe menigmaal de zoetste droomen liegen,
En, Hoorders, waar een bal toch niet al heen kan vliegen !

XXXVIII

Gij denkt, die bal ligt goed in 't slaapsalet van 't meisje,
En proponeert haar straks een rendez-vous, een reisje,
Een schaakpartij, wie weet! Gij, Hoorders — weet het niet —
De jonker even min, en zoo 'k u raden liet,
Ik vrees, dat ge uw geduld al heel gauw zoudt verliezen
En mij liet staan, met mijn verhaaltjen — in mijn kiezen.

XXXIX

De zaak is, dat er vier, vijf vensters open stonden,
De zaak is, dat de knaap te driftig, te opgewonden,
Of, door een toeval, zich in 't rechte had vergist,

Of door een kleinen tocht zijn doel juist had gemist —
Hoe 't zij (ik heb 't verhaal als deugdlijk waar vernomen)
De bal, mijn Hoorders, was in 't eind te land gekomen — —

XL

Niét op of bij 't toilet van een bezorgde moeder,
Niét naast de sofa van een plagerigen broeder,
Niét voor de voeten van een oude, dienstbre geest,
Die mooglijk boven juist aan 't wrijven was geweest,
Niét in het slaapsalet der rimpelige tante,
Maar — vlak voor 't ledekant der Fransche gouvernante.

Tweede Zang

I

Mijn Hoorders, 'k wil geen kwaad van gouvernantes spreken,
Zelfs niet, al zou het zijn om mij van kwaad te wreken !
Daar zijn er, die ik eer met liefde en stil ontzag ;
Daar zijn er anderen, die ik wel lijden mag ;
En met de meesten heb ik innig medelijden,
Al zijn ze ook taai en saai, beschouwd van alle zijden !

II

Ja zelfs met die het meest, vooral op theevisiten,
Als 'k een geheimen traan in 't lauwe vocht zie vlieten,
In 't hoekje van de zaal. De poes alleen maar kijkt
De juffer smachtend aan — om melk. Geen jonker wijkt
Een handbreed van zijn plaats, om haar een stoel te geven,
Geen vlinder, die rondom de dorre rank wil zweven.

III

Een hekel heb 'k alleen aan die vergifte spinnen,
Indringsters in de rust der teederste gezinnen,
Wier hand, als uit instinkt, verdeeldheid, tweedracht zaait,
Wie alles wel is, mits haar haantje koning kraait,
Die van haar noodlot zich op kleine kindren wreken,
En — druk studeeren in traktaatjes en in preeken.

IV

Maar ik heb eerbied voor die arme Vreemdelingen,
Die eenmaal zusterliefde en weelde plach te omringen :
Nu met een martlaarspalm, dor als een bedelstaf,
God smeekende iedren nacht om een vroegtijdig graf,
Die vreemde luchten en bedorven freules tergen,
Van heimwee smachtend om haar vrinden en haar bergen !

V

Het nieuw persoontje, dat ik nu op touw ga zetten,
Lijkt niet in 't allerminst op een van dees portretten,
Zij is geen Spin, geen Feeks, geen jonge Martlares,
Noch mooi, noch leelijk, ook geen afgetrokken bes.
Zij is haast veertig, maar kan nog voor dertig doorgaan;
Zij laat zich nog al iets op haar figuurtje voorstaan.

VI

Ze is over 't algemeen zoo taamlijk onbeduidend ;
Haar neusje' is fijn, haar stem is grof en onwelluidend;
Haar blik is smachtend, en aandoenlijk haar gemoed ;
Ze is heel gevoelig voor een blik, een lach, een groet ;
Zij droomt een heelen nacht van een galanterietje,
En in de loterij des huwelijks trok ze — een Nietje.

VII

Haar gouden Eeuwvlood heen, sinds Mary niet meer kind was,
Schoon ze om haar goede ziel in huis nog al bemind was,
Zij had een tikje weg van stille jaloezij,
Ook hield ze nog al van een lieve plagerij,
En als het mijn verhaal niet al te zeer deed zwellen,
Dan waagde ik 't wel van haar een grapje te vertellen.

VIII

Maar nooit, schoon 'k anders wel eens met de luî mag gekken,
Nooit zou ik 't wagen dat gezicht haar na te trekken,
Dat, toen haar voetjen, op haar kamer, voor 't soupé,

Juist over 't lief cadeau van onzen jonker gleê,
Zij, bij die vondst en ná die lezing, heeft getrokken ;
Zij leegde haar karaf, [1]) — ze was fameus geschrokken.

IX

Voorts nam ze spiritus, ik meen wel „nitri dulci,"
En meer nog daar 'k mijn maag niet gaarne mee gevuld zie.
Toen sloeg zij de oogen op, ten hemel — kippevel
Had ze al een poosje — toen trok ze eensklaps aan de schel
En liet maar weten, dat zij schriklijk pijn in 't hoofd had, —
Had ze „in haar hart" gezegd, ik zweer, dat ik 't geloofd had.

X

Nu zat ze bij den glans der maan een uur te smachten,
En ging de zaak eens na, verzonken in gedachten.
Nu eerst, nú zag zij 't in, hoe Hij haar lang en veel
En vaak had aangestaard — och arme ! zij zag scheel
En dubbel ; ik weet niet hoe 't anders kon geschieden,
Dat zij des spotters blik hield voor verliefd bespieden !

XI

Hoe hij aan 't rijtuig eens haar beentjes had geprezen,
Haar voetjes vergeleek bij die der Pekinezen ;
Hoe hij haar Dinsdag had gewaarschuwd voor de tocht,
Hoe hij haar Woensdag een biscuitje had verzocht,
En — hoe hij Donderdag haar heel intiem verteld had,
Dat hem, twee nachten lang, dezelfde mug gekweld had.

XII

Nu wist ze, dat hij 't klein Marietje slechts fêteerde
Uit vrees dat iemand zou bemerken, w a t hem deerde.
Zij rolt het briefjen in haar handje al heen en weer,
Snikt, bloost, lacht, niest, schreit, verlievend meer en
(meer....
De brief nu, als ik zeî, was in zoet Fransch geschreven,
Maar 'k zal hem hier, vertaald in 't Hollandsch, wedergeven.

[1]) In het handschrift staat:

Zij dronk haar k'raf schoon leêg,

XIII

Het is onloochenbaar, dat iedre deklaratie
Om de eigen spille draait, bij ieder volk en natie.
Hoe kunstloos of gesierd, hoe ernstig, wild of dwaas,
Eén woordje machtiger dan allen, speelt de baas.
Na iedre voorrede, iedren omweg volgt — quand même —
Ce mot, le mot des Dieux et des hommes : Je t'aime !

XIV

Dit laatste Fransche vers is zeer direkt gestolen
Van „glimworm Viktor Huig, het puik der kapriolen,"[1] *
't Geen weer gestolen is uit Jonckbloet's geestig boek,
Belaên met Fuhri's dank en 's Gravenhage's vloek, *
Die weêr gestolen heeft, waarschijnlijk van een ander,
Waaruit gij leeren kunt : Mijn broeders, helpt elkander !

XV

Maar 'k heb u straks beloofd niet telkens af te dwalen,
En zou U, naar ik meen, dien keur'gen brief vertalen.
'k Moet eerst nog zeggen, dat daarin Mariës naam
Niet stond vermeld en hij voor alle meisjes saam,
Die zich verbeelden mooi en blond te zijn, geschikt was,
Schoon hij in eer en deugd op ééne maar gemikt was.

XVI

Toch waant niet, dat ik aan de letter nu wil hangen,
Ik ben geen letterknecht, met afgevaste wangen,
Geen lange, dorre staak, geen taaie knutslaar, die
Zijn zaligheid verwacht van 't puntjen op een i !
Ook zweer ik u, dat nooit mijn vroolijke oogen knipten
Van 't turen op in 't Grieksch gekrabde manuscripten.

XVII

De Geest, de Geest alleen maakt vrij ! de doode lette
Doemt u tot slaven ! Ziet den suffen letterzetter,

[1]) Niet waar : het is van Lamartine, lieve vrinden —
Maar toch bij Hugo en bij andren ook te vinden.

Of, wat mij 't zelfde dunkt, den ouden kamerrot,
Die perkamenten kauwt, en in wiens geest, de mot,
(Het vliegje des verderfs,) als in zijn boeken huishoudt,
Wiens vunze lettertaal geen reedlijk mensch voor pluis houdt!

XVIII

De geest dan van den brief mijns jonkers was poëtisch,
En meer dan 't lied, dat ik u debiteer, pathetisch.
't Was aaklig, schreef hij, voor een jong en minnend paar,
Altijd omringd te zijn van heel een Argus-schaar,
En immer, waar men school in 't liefst en donkerst laantje,
Een blik te duchten — 's nachts had men alleen het maantje.

XIX

„Een reine liefde minde een zalig tête-à-tête,
Rien d'aussi tendre et pur, qu'une flamme secrète,
Niets zoo welsprekend als de stilte ; niets zoo kuisch
Als de adem van den nacht en 't westewindgesuis.
't Stònd goed, de starren slechts, de heilige flambouwen,
Het eerst en zoetst geheim der liefde te vertrouwen....''

XX

Et cætra ! 't kwam er op, dat hij een rendez-vous vroeg :
(Zij zou wel zien straks, hoeveel kusjes hij nog toevroeg !)
's Nachts — 't was toch niet te koud ? — 's nachts om een uur of twee,
Vóór op 't balkon, — prudence — amour — fidelité !
Hij had gezegd, dat hij niet thuis was voor 't soupeeren,
En de avond, licht den nacht, maar buiten bleef passeeren.

XXI

Men was sinds lang gewend aan 's jonkers vreemde kuren,
Ook, als zijn avondrit soms in den nacht mocht duren,
Werd niemand ongerust. Hij was al vaak verdwaald ;
Eens had hij in het bosch twee stroopers achterhaald.
Hij onderzocht of 't wel in ernst op 't kerkhof spookte
En de oude Heks van 't dorp daar kinderbeendren kookte.

XXII

Hij wist zoo dweepend van zijn tochten te vertellen,
Dat Mary hem wel graag in stilte eens wou verzellen.
Ook zei hij, de avond is gezond en koelt mijn hoofd ;
— Hij had nog nimmer aan verkoudheid recht geloofd —
Soms sprak hij ernstig van die heilige gedachten,
Die rijzen in de ziel, in stille zomernachten.

XXIII

Nu was hij weder her- en derwaarts heengezworven ;
Eerst naar den Jager, waar de moeder was gestorven ;
Daar sprak zijn teedre ziel een woord van moed en troost,
Hij kuste, met een traan in 't oog, 't verweesde kroost ;
De woeste knaap scheen als een Engel in hun midden,
Die God voor 't arm gezin om kracht en hulp kwam bidden.

XXIV

Toen was hij pijlsnel naar de boerderij gevlogen
En zwolg een groot glas bier met toegeknepen oogen,
Stak zijn sigaar op, en zoo onverwacht, als koen,
Gaf hij de boerendeern een hartlijke' afscheidszoen,
Die geurig klapte en klonk, en zeî : „ziedaar, me lammetje !
'k Heb achting voor je bier en dankje voor je vlammetje !"

XXV

Hij vroeg het uur, helaas, pas tien, hij rijdt nog even
Het watermolentje' om, langs 't park, de vijverdreven ;
't Was elf in 't dorp ; ai, 't was nog altijd veel te vroeg,
Schoon 's minnaars bruisend hart zwaar als de dorpsklok (sloeg,
En vlugger dan de hoef van 't paard begon te kloppen : —
Mijn jonker was verliefd tot in zijn vingertoppen !

XXVI

Zeg hebt gij ooit een uur doorworsteld, dat u scheidde
Van 't oogenblik, waarop uw meisjen u verbeidde ?
Kent gij die foltring, waar ook 't ijzren mannenhart

Voor wegsmelt ? langste, wreedste en zoetste en teêrste
(smart !
Als iedre zenuw slaat aan 't prikkelen en kittelen —
..... [1])

XXVII

Kent gij die pijn ? 'k hoop ja voor u en mij, Meneeren.
Want 'k heb geen lust om haar thans meer te detailleeren,
Ik wou mijn veder liefst niet doopen in het bloed
Van 't ongeduldig hart en teêrverliefd gemoed,
En zou mij-zelven niet aan die descriptie wagen,
Al kwam mij 't liefste kind het op haar knietjes vragen.

XXVIII

Veel liever geef ik een medaille, in goud gesneden,
Hem, die mij zeggen zal, wie 't meeste heeft geleden :
De jonker, die daar vloekt van passie, op zijn paard,
Of zij, die telkens uit het open venster staart,
En dan weêr neêrzijgt en uit wanhoop en misère
Verscheiden pluisjes plukt uit 't dons van haar voltaire ?

XXIX

Maar 't uur der liefde naakt en 't eind der liefdeweeën !
De toren zingt het lied der minne : kwart voor tweeën !
Hij spoort zijn ros, hij vliegt : o toef mij, zoete Bruid !
Meê galoppeert zijn hart en bonst en jaagt zoo luid,
Als — 't hart der jongeluî, die na hun staatsexamen,
Den uitslag wachten van dat kannibaalsch tentamen !

XXX

O, zeg toch nooit, dat wij zoo schriklijk flegmatiek zijn,
Als of we altoos verstopt, verkouen, suf en ziek zijn !
Dat nooit een Hollandsch hart in brand kan vliegen, maar
Steeds als 's Lands turven smeult, vervelend, langzaam, naar;
Ik ken er nog wel meer, met vuur en kwik in de aderen,
Geheel verbasterd van de stemmigheid der vaderen !

[1]) Het laatste vers van dit koeplet bestaat uit tittelen.

XXXI

't Is waar, de landaard is hier ver van aardig, vroolijk,
Enthousiast, vol vuur of amusant en oolijk ;
Maar, lieve Hoorders, 't is de schuld van ons klimaat
En van ons weerglas, dat altijd op najaar staat ;
Wij gaan met parapluis steeds langs beslijkte wegen,
En worden taai als leer, doorzieperd van den regen !

XXXII

Maar ducht ik voor mij-zelf dat natste der klimaten,
'k Heb toch mijn Holland lief, gelijk een visch zijn graten.
Ik ben er om- er aan- er in- er doorgegroeid,
Ik zwem al door het nat, daar 't land van overvloeit,
En schoon heel koûlijk, 'k heb nog altijd stof tot danken
Dat 'k niet bij d' ijsbeer aan de Noordpool zit te janken !

XXXIII

Ook is 't me een wellust mij nog somtijds op te winden,
Te dwepen bij het stof der lang ontslapen vrinden,
Der beste Bestevaers, avunkels onzer roem ;
Mij op te frisschen bij den heldren glans der bloem
Van Hollands glorie, die haar geur spreidt door de blaren
Van 't oud geschiedboek en de jonge dichtersnaren !

XXXIV

O, groene martlaarspalm door de englen zelf gevlochten,
Toen Neêrland tachtig jaar voor Waarheid had gevochten !
O, Maurits, Vondel, held en zanger, gij, van God !
O, Fredrik-Hendriks eeuw ! O, faam van 't Muierslot !
Wat zangen, die men zong, wat strijden, die ze streden ....
Maar jammer, dat het al zoo'n poosjen is geleden !

XXXV

Dit 's van mijn zwerversgeest weêr een vervelend staaltje,
Maar 'k heb intusschen, in mijn kunsteloos verhaaltje,
't Kwartier van spanning en verwachting aangevuld ; —

Och, beste Hoorders, gij hebt tienmaal meer geduld,
Dan onze held, die lang zijn laatste had verloren,
En toont het door mij zoo geduldig aan te hooren!

XXXVI

Hoort gij de schelpen niet al kraken voor het Buiten?
Hoort gij daarginder nog geen venster opensluiten?
En merkt gij hoe de maan zich met haar vollen lach
Juist eventjes verschuilt? niet uit een kuisch ontzag
Of uit diskretie, neen! om strakjes zonder schroomen,
Om bij de ontknooping schalk en spottend weêr te komen.

XXXVII

De knaap had al van ver het licht in 't oog gekregen;
Hoe zalig klopt zijn hart, zijn blonde Mary tegen!
Zij had zijn beê verhoord en in zijn trouw geloofd!
Nooit schudde 't lokkig haar hem trotscher om het hoofd!
Hij komt — zij wenkt — hij ziet een witten zakdoek wuiven..
Hij gaat met paard en al het venster binnen stuiven....

XXXVIII

Goddank, hij weet bijtijds zijn klepper in te toomen,
De hoefslag lost zich op in 't ruischen van de boomen.
Hij stapt van 't paard, hij treedt voorzichtig, zachtjes, slim,
Tot aan 't balkon — de held berekent al den klim —
't Is nog zoo hoog niet — stil — hij lispelt: „o Charmante!"
— Nog is het katje grauw.... daar brult de Gouvernante!

XXXIX

Stort in, o marmer, stort op mijn bedorven jonker!
Verschuil u, zilvren maan, kwijn weg, o stargeflonker!
Verberg voor eeuwig in uw boezem, donkre nacht,
Zijn jammerlijk figuur, dat hij zoo schittrend dacht!....
't Is mis, de lucht blijft klaar, de maan komt weêr en grinnikt
Vol helschen spot, de wachthond blaft, de klepper hinnikt....

XL

Eerst was Fantasio versteend ter zij' geweken,
Hij dacht de Nemesis der romaneske streken

Te aanschouwen, — maar, bij 't licht der opgekomen maan,
Ziet hij met open arm de „juffer" voor zich staan !
— Nu denkt hij niets meer, maar hij gilt en snikt en schatert
Van zenuwachtigheid, dat 't in den omtrek klatert !

XLI

De blonde Mary sliep den slaap van zestien jaren.
Zij droomt, dat zij haar vrind een bosje bruine haren,
Al stoeiend, voor haar ring, ontrooft — hij gilt — ze ont-
(waakt,
Zij richt zich overeind — zij luistert — schrikt — zij maakt
Zich bang ; 't zijn dieven ! hoor ! zij wil aan 't schelkoord
(trekken,
Maar neen, voorzichtig, zacht, zij gaat haar moeder wekken.

XLII

Nu raken eerst in ernst de poppen aan het dansen,
Als heksen op de heî bij zomeravondglansen !
Mijn Saffo en peignoir kijkt alleraakligst zuur,
Mijns jonkers oog schiet spot en laster, vloek en vuur !
't Is klaar, dat hij nog aan geen mal figuur gewend was,
En van een trotsch en woest en vreemd temperament was.

XLIII

En ondertusschen ging daar stil een venster open
Op Mary's slaapsalet, en op haar teenen slopen
Twee schimmen langs 't kozijn en zien — en zien — ja wat ?
Gij weet het, Hoorders ! doch ik zeg alleen maar : dát !
Een scène, daar ik haast geen naam voor weet te vinden,
Een ridikuul dat ik niet toewensch — aan mijn vrinden.

XLIV

En op 't geschreeuw kwam ook de Tuinman toegeschoten,
Met twee gespierde knechts, tot 't uiterste besloten,
Gewapend met een hark, een zeissen en een schop ;
Eén oogenblik nog en — Fantasio krijgt klop !
Gelukkig hij, dat daar geen snaphaan bij de hand was ;
'k Geloof waarachtig dat hij anders al van kant was !

XLV

Nu zinkt hij op de knie : „o God ik ben bedrogen !
Mijn Mary, is de bal niet in uw raam gevlogen ?" —
„Gedebaucheerde knaap !" bijt hem de moeder toe :
„Mademoiselle ! et toi, folle d'un petit fou !" ....
'k Meen, zoo dit laatste woord den jonker niet ontsnapt was,
Dat hij dan schriklijk in zijn point d'honneur getrapt was.

XLVI

Hij kon niet meer, hij was kapot ; de juffer, blazend
Van spijt en angst ; de vrouw des huizes, dol en razend ;
't Was alles in de war, hier 't hart en daar het hoofd.
Het was een drama, maar met dwaasheên als doorstoofd.
Ach, niemand van de akteurs begreep er recht de klucht van.
Alleen Marietje had er eventjes de lucht van.

XLVII

Toch was zij boos en sloeg op d'armen knaap twee oogen,
Die hem doorboorden, als twee bliksems uit den hoogen.
Daar was geen houden aan 't rampzalige figuur !
Hij, vroeger steeds fripon, was dupe sinds een uur !
Hij vliegt te paard : „Vaarwel, 'k zie nooit mijn Mary weder" ..
En 't somber treurgordijn valt zwaar en statig neder.

Laatste Zang

I

„En kregen zij elkaêr nog eindlijk en ten leste ?"
Mij dunkt van já, want die ontknooping is de beste,
En ieder Meisje, dat romans — in proze of maat —
Met ijver leest, kijk eerst, met de onrust op 't gelaat,
Naar 't laatste pagina : „of zij elkandren krijgen" —
Zoo niet, dan had de Auteur voor haar part mogen zwijgen.

II

En dus, al zou 'k er ook maar onbeschaamd om liegen,
'k Zou, lieve Hoorders, eer u twintigmaal bedriegen,

Dan u te martlen, dan een droeven maagdevloek
Te laden op mijn hoofd, bij 't einde van mijn boek :
'k Zag liever, u ter eer, een honderd paren trouwen,
Op 't eind, dan dat ik om een enkel u liet rouwen.

III

Maar daar is eerst toch heel wat leven voorgevallen.
Mademoiselle kreeg, om één bal, al de ballen
Of liever pijlen, die de teêrste moederzorg
En 't maagdelijkst vernuft ooit in hun koker borg,
Naar 't hoofd ! 't was te indecent om heel veel van te praten,
En — met Augustus — zou zij toch 't gezin verlaten.

IV

Hebt ge ooit er iemand zoo vervaarlijk in zien loopen ?
Of duurder een genot — neen, een verkoudheid — koopen ?
Geen wonder, de arme had gehuiverd en gezweet,
En — trots den warmen nacht — zich toch te dun gekleed.
Zij dacht volstrekt niet aan een shawl, in haar confusie,
En zij verloor haar er — gezondheid — en illusie !

V

Des andren daags — maar, om mijn hoorderes te plagen,
(Ik houd van plagen !) 'k wil de ontknooping wat vertragen ;
Ik heb volstrekt geen lust mijn lieven, laatsten zang
Zoo af te raff'len, en ga weêr mijn ouden gang,
Stil, kalm en deftig en geregeld aan 't vertellen ;
'k Zal eerst mijn jonker op zijn dwaze vlucht verzellen.

VI

Hij vlood — hij wendde 't hoofd niet meer — hij was gevloden !
Pijl-, vleugel-, bliksemsnel, snel als de rit der dooden,
Bij 't aaklig hop-hop-hop in Burger's meesterlied,
Snel als de Pegasus, dien niemand loopen ziet,
Snel als gelieven, die gestoord zijn, door het loover ;
Hij maakt de heuvlen glad, hij stuift de vijvers over.

VII

Maar schoon 't zijn wanhoop wel een beetje door kon luchten —
Ach, hoe hij rende of vlood, kon hij zich-zelf ontvluchten ?
't Is maar een leenspreuk, die van : springen uit je vel !
Hij was, als Manfred, hij zijn eigen Duivel, Hel,
Hij was wanhopend en verliefder dan te voren,
En in zijn eigen oog bedorven en verloren.

VIII

'k Heb ook wel eens beproefd mij-zelven, mijn gedachten
Te ontvlieden ; menigmaal in slapelooze nachten,
Of bij een donkren dag van 't najaar ; ik ben meest
Een paar uur in de week mij-zelven tot een geest
Van kwelling, en hoe meer 'k mij-zelf dan wil vergeten,
Hoe vaster ik mij-zelf als aan mij-zelven keten !

IX

Ik zoek vergeefs mijn ziel en zinnen af te leiden,
Den geest, (den Booze!) van het lichaam af te scheiden ;
Ik zwem, ik wandel, 'k scherm, 'k rij paard en jaag naar (vreê,
Mijn Demon zwemt en schermt en rijdt en wandelt mee ;
'k Schreef ter verstrooiing ook dit vers, in bange dagen
Van zielsneêrslachtigheid en donkre weemoedsvlagen.

X

Denkt, bij den hemel, niet, dat ik die stemming aardig
Of intressant vind, neen ! ze is jong en oud onwaardig.
Gelijkheid van natuur, blijmoedigheid van geest
Is 't zalig deel van hem, die God — geen menschen — vreest.
Dwaas, die zich door zijn vrouw laat diaboliseeren,
Maar dwazer nog, die door zich-zelf zich laat regeeren !

XI

Dit ondertusschen is een proefje van mijn preêken,
Een snuifje, dat wie 't lust, of niet lust, op mag steken,
En niest ge er van, zooveel te beter, arme vrind !

Dan komt de koû uit 't hoofd, de wrevel en de wind.
'k Gaf ook mijn jonker tijd om even uit te blazen
En op zijn noodlot en zich zelven uit te razen.

XII

't Ging hem als mij, zijn land groeide aan, met de oogenblikken,
't Was alles tandgekners en afgebroken snikken.
Hij zag in 't donker, in de diepte van het woud,
Al Gouvernantes, mooi en leelijk, jong en oud.
En 't had mij niemendal verwonderd, als zijn haren
Des andren daags vergrijsd of uitgevallen waren.

XIII

Hij ziet in 't hakhout niets dan monsters, kleine dwergen,
Met Amorsboogjes, die hem onophoudlijk tergen ;
Ha ! daar 's nog uitkomst in den vijver, die hem noodt,
Met lisplend golfgeruisch, te rusten in zijn schoot.
Maar hij bedacht zich, wijl het denkbeeld oud en plat was,
En mooglijk ook wel — wijl het water koud en nat was.

XIV

Och keer, Fantasio ! en ga vergifnis smeeken !.....
Hij buigen? neen, veeleer van woede bersten, breken !
Maar ei, hij is verliefd tot over de ooren toe,
Zijn rit wordt minder snel, zijn ros is doodlijk moê,
Hij stapvoet — hij bedaart — zal hij de teugels wenden ?
Hij stijgt van 't paard en zinkt in diepte van ellenden !

XV

Hij zinkt op 't mos ter neêr, dat met zijn zweet bedauwd werd,
Daar 't in en om zijn hart al meer en meer benauwd werd ;
De kies breekt pijnlijk door — ten leste — van 't verstand.
Hij strijkt zijn voorhoofd koel, met de effen, kleine hand,
De traan der Boete ontwelt zijn oog en, van zijn lippen,
Laat hij — als een Gebed — zijn Mary's naam ontglippen.

XVI

En „Mary" zucht de wind en ruischt het geurig loover,
En „blonde Mary" klinkt de blonde heuvlen over,

En „blonde Mary" lispt het bruine beukenblad,
En de Echo roept dien naam, dien hij heeft liefgehad
Sinds lange jaren ! o, Fantasio, keer weder
En zoek vergifnis aan dien boezem, jong en teeder !

XVII.

„Keer weer," vermaant hem 't lied der jonge boschkoralen ;
„Vergifnis," speekt de glans der koesterende stralen,
Opdagende uit het oost, en 't lelietje van 't dal
Mengt ook een zacht akkoord in 't lieflijk toongeschal,
En leert hem, hoe hij stil en needrig en bescheiden,
Op boete en diep berouw zijn Trots moet voorbereiden.

XVIII.

Hij worstelt wel een poos nog met zijn beetren Engel,
Als met den frisschen wind een reeds geknakte stengel ;
Maar eindlijk buigt hij 't hoofd en neemt een kloek besluit
En zweert voor eeuwig, aan de voeten van zijn bruid,
Zijn wilde dwaasheid of, zijn grillen en zijn snorren,
En gaat voor haar zich als een schoolknaap doen beknorren.

XIX.

Ik voel mij hier verplicht mijn Hoorders meê te deelen,
Dat mijn verhaaltje mij ontzachlijk gaat vervelen.
Hoe 't komt op eens ? helaas, misschien uit sympathie
Of — wijl ik van het staan zoo'n pijn krijg in mijn knie ;
Ik weet het niet, maar 'k wou wat versche lucht gaan scheppen,
En zal mij dus voor uw en mijn plezier wat reppen.

XX.

En 's middags, in het vuur der zomerzonnesteken,
Vroeg daar een Boetling, voor het hek, mevrouw te spreken :
Men weigerde in het eerst den armen knaap gehoor,
Maar hij hield aan, hij riep en smeekte, hij drong door,
Ach, zoo één losbol ooit, was hij vergifnis waardig,
Zoo bleek, ontdaan, vermoeid, bekeerd, verliefd, boetvaardig.

XXI

Hij deed een voetval en begon met zacht te stamelen —
Om langzaam aan zijn flux de bouche te verzamelen —
Hij helderde alles op, beloofde, vleide en drong,
Gebroken was zijn hart, maar wondren deed zijn tong ;
Enfin, hij kreeg een jaar van boete, deed een reisje,
Studeerde een poos nog, promoveerde, en kreeg toen 't meisje.

XXII

Maar 't lesje had gewerkt. Hij bleef hetzelfde wezen
Van vroeger niet; hij was veranderd en — genezen.
Niet meer zoo wuft en dwaas, hooghartig en bizaar ;
Hij werd eenvoudig en verstandig, kalm en waar.
Hij zag zijn Mary aan, met zachter, wijzer oogen —
Mijn Hoorders, was die bal wel zoo verkeerd gevlogen ?

XXIII

o Dat van uw vernuft, gij Zanger van het leven!
Mij op dit oogenblik een greintje waar' gegeven,
Gij, Christen zoo vol ziel en Dichter zoo vol schats,
o Lust van Prins en Boer, o beste vader Cats !
Wat zou 'k uit mijn verhaal een fijn moraaltje spinnen,
Voor dwaze pronkertjes en zoete, ronde kinnen !

XXIV

O, mocht ik in den geest des lieven grijsaards spreken,
Tot u, o lieve jeugd, en van uw domme streken,
Op mijn besneeuwde kruin 't kalotje van fluweel,
'k Gaf elk van ernst en boert een evenmatig deel —
('k Ben ondertusschen blij, dat 'k voege bij de jongen,
En had u anders vast dit lied niet voorgezongen).

XXV

'k Trok tegen u te velde, o rare muizenesten
En grillen, die het brein verwarren en verpesten !
'k Trok tegen u te velde, o dwaze, droeve zucht

Van knaap en maagd voor al wat vreemd is in de lucht!
'k Gaf iedereen een neus en lessen in vrijage,
Ik rijmde dier op zwier en page op bosschage!

XXVI

Ik sprak tot iedre maagd van om de veertig jaren;
Laat, zoo ge wijs wilt zijn, de jonge minne varen!
Verbeeld u niet dat ge een magneet zijt, en pas op
Dat gij u-zelve kent, dat u geen toeval fop'!
En kijkt een heer u aan, kijk gij dan naar 't gezichtje
Van uw logeetjen, of uw dienstmaagd, of uw nichtje.

XXVII

Ik sprak tot iedre maagd, die 't hoofd vult met romannetjes
En verzen: schaapjelief, pas op de Don Juannetjes!
Houd oog en oor en hart en mond en venster toe!
Doe nooit met schaken mee of kwalijk rendez-vous;
En stel die heeren, die zich onweêrstaanbaar droomen,
Eerst maanden op de proef: 't kon je anders slecht bekomen.

XXVIII

Gij, jonker, schud vooral de krullen uit uw zinnen,
Wees naarstig zoo ge wilt, maar deeglijk in 't beminnen,
En wordt gij ooit verliefd, maak een huishoudlijk plan,
Blijf ernstig en bedaard, gedraag u als een man:
Ik raad u eerst alleen een singeltje' om te wandelen,
En nimmer e n v o l a n t die dingen te behandelen.

1847—48

AAN ADDA

Eéne is er, die mij nooit verveelt,
Wier scherts mij immer kan behagen,
Die mij mag vleien en mag plagen,
Die met mij dweept en stoeit en speelt;
Wier blikken al mijn zorg verdrijven,
En die, te lief, te zacht voor de aard',
Mij, wien zij 't Hemelsche verklaart,
Doet met deze aard' tevreden blijven.

Eéne is er, die ik liefkreeg, één,
En sinds dien tijd heb ik geen oogen
Voor blank gelaat of zoet vermogen
Van andren, maar voor háár alleen.
En heb ik vreemden al geprezen,
En speelde ik soms gedachteloos
Met korter vlecht, of doffer roos,
Dan 'k voor haar lok had uitgelezen, —
'k Wist, dat zij niet jaloersch kon wezen.

Eéne is er, die ik nimmer hard
Of onverschillig toe durf spreken,
Want dan zou 't zacht gemoedje breken,
O Liefde ! van uw felste smart.
Dan zou haar oog zoo bitter krijten,
Dat ik, nog in mijn jongsten snik,
Mij dat lichtvaardig oogenblik
Van woeste wreedheid zou verwijten.

Eéne is er, die ik nooit vergeet,
Ofschoon ons zee of land, óf beiden,
En weken, maanden, jaren scheidden,
Ik deel met haar mijn lief, mijn leed.
Zeg, wilt ook gij mij dàt herhalen ?
Maar doet mijn vragen u verdriet,
Och dan, melieve ! zeg het niet.
Want 'k zie het uit uwe oogen stralen
En hoor het zoo wel duizendmalen.

Daar zijn meer verzen, lieve ! als dit,
Maar één slechts, die zoo vriendlijke oogen
Houdt naar dit blaadje toegebogen ;
Die nimmer op mijn verzen vit.
Maar niemand, die in later dagen
Nog om dit liedje denken zal
Dan zij, die niet voor niemendal
Haar Dichter om een vers mocht plagen.

1847

BIDDEN

* * * Toegezonden

Kent ge een taal die zoeter ruischt
Dan het lied der avondwinden,
Dat door de ouderlijke linden
Langs uw liefste paden suist ?
Kent ge een taal, die, vol vertrouwen,
Uit het stof ten hemel dringt,
Hooger dan de leeuwrik zingt,
Waar de zaalge kusten blauwen ?

Kent ge een liefelijker geur
Dan die uitgaat van de bloemen,
Die uw bruigom pleegt te roemen,
Als uw wang gloeit van haar kleur ?
Bloemen die om 't luidste vragen,
Wie ge de eer hebt weggelegd,
Om te prijken in uw vlecht
Op den schoonsten alier dagen ?

Gij armoedigen van geest,
Gij eenvoudigen van harte !
Spreekt die taal in iedre smarte,
Op uw lippen past zij 't meest.
't Menschlijk oor verstaat uw fluistren
En het hoort uw zuchten niet ;
Maar God-zelf verhoort uw lied
En de Hoogste Heemlen luistren !

Als 't welriekendst offer rijst
Iedre klacht der droeve zielen
Naar dat oord, waar de Englen knielen,
Psalmgeruisch den Schepper prijst ;
En de zoetste geur van Eden,
Die door Edens palmen waart,
't Is de zucht die stijgt van de aard,
Op den adem der gebeden !

Of die geur haar oorsprong nam
Uit de laag gelegen dalen,
Waar de jonge lelies pralen,
Alpen-roos of grijze stam,
Welkom is zij God den Heere,
Hem die stam noch jonge loot,
Heidebloem noch riet verstoot,
Maar laat bloeien Hem ter eere!

U ook is die taal bekend
En haar geur rijst van uw lippen,
Als de zuchten u ontglippen,
Die gij schreiende opwaarts zendt.
Tranen, niet om eigen rouwe;
Zuchten, niet om eigen smart;
Want vervuld is heel uw hart
Van Gods Vreeze, Liefde en Trouwe.

U past enkel dank voor God!
Louter zuchtjes van genoegen
Doen uw zachten boezem zwoegen,
In uw eigen heilrijk lot.
Maar — zoo rijk in teederheden,
Rijk in schoonheid, jeugd en geest,
Wijdt gij andren liefst en meest
Uw welluidende gebeden!

De Armoe, morrende in haar nood,
Leert gij stil de handen vouwen,
Bidden, met een vol vertrouwen:
„Geef ons, God, ons daaglijksch brood!"
Gij zijt Vrouw en Engel tevens!
Aan uw kranken brengt gij spijs,
Laafnis weduw', weeze en grijs,
En aan allen 't Brood des Levens!

't Woord, die Boom van Edens hof,
Bloeit nu in de schaamle kluizen,
En op 't heidewindje suizen
Psalmen van Gods liefde en lof!
De eenvoud volgt uw vrome zeden,
En vervuld is de avondlucht
Vaak van menig stille zucht,
En de geuren der gebeden.

Zalig de armen naar den geest,
Zalig de Engel in hun midden,
Die hen dag op dag leert bidden,
Leert hoe men den Heere vreest.
Spade dekke u 't lijkgesteente;
Gij moogt leven nà den dood,
En zacht sluimren in den schoot
Van uw biddende Gemeente!

1847

HOE ZICH EEN DICHTER TROOST

Probatum est *

Geen goud heeft ooit mijn oog getrokken
Dan 't zijden goud van maagdelokken,
Dan 't purpren goud van d' avondstond;
Dan, rijke Muze dezer dalen,
Aurora met den krans van stralen!
De gouden rozen in uw mond;
Dan 't bruine goud der beukeblaêren,
Het blonde goud der ruischende aren,
Het maatgeluid van gouden snaren;
Dan 't heilig goud, dat Liefde en Echt
Door 's Bruigoms witbesneeuwde haren
In groene mirtekransen vlecht,
Of — op des voorjaars milde wegen
De stroomen van den gouden regen.

1851

VREEMDELINGEN

I

DE PROTÉGÉ

Men heeft met eer en gunst mij overladen,
Beloofde hulp en voorspraak, gaf mij raden,
  En riep : „geduld, geduld maar, wees tevreê,
    Want gij zijt onze protégé !"
Intusschen, ik mocht goed geprotégeerd zijn,
Toch zou ik haast van honger gekrepeerd zijn,
  Zoo niet een brave, brave man in 't end
    Mij had verlost uit mijne ellend.
Een brave, ja ! want hij, hij gaf mij — te eten !
Daar zal mijn hart hem eeuwig dank voor weten ;
  Hoe jammer dat 'k hem niet eens kussen kan —
    Want ik ben zelf die brave man.

II

AAN ZEE

Mooi visschersmeisje, stuur
Uw bootje naar het land,
En zet u naast mij neêr,
Uw handjen in mijn hand.

Vlij, aan mijn boezem, vlij
Uw kopje, rust in vreê,
Wees toch niet bang voor mij,
Gij zorgloos kind der zee !

Mijn hart is als uw zee !
't Heeft storm en ebbe en vloed ;
Ook paarlen vindt gij, diep,
Maar diep in mijn gemoed.

III

IN 'T BOSCH

De Herfstwind huilt door 't eikenbosch,
De nacht is vochtig koud ;
Nat, bibbrend, schuilende in mijn kraag,
Draaf ik alleen door 't woud.

Mijn spokende gedachten, zie !
Ze draven voor mij uit ;
En dragen me — als een veêr zoo licht —
Naar 't huis der verre Bruid.

De wachthond blaft ! een half dozijn
Lakeien licht mij voor,
Ik storm de wenteltrappen op
Met kletterende spoor.

't Is in de *comfortable* zaal
Zoo geurig, lekker warm ;
Daar wacht mij de allerliefste maagd,
Daar vlieg ik in haar arm.

En door 't gebladert fluit de wind,
Ha ! ha ! zegt de eikeboom :
Wat deert u, dolle ruiter ! en
Vanwaar die dolle droom ?

IV

VERLIEFD

Mijn lieve vriend, gij zijt verliefd.
Gij voelt een nieuwe smarte ;
't Wordt in uw hersens duistre nacht,
De dag rijst in uw harte !

Mijn lieve vriend, gij zijt verliefd,
  Wat jok-, wat wrok-, wat mok-je ?
Reeds slaan de vlammen van uw hart
  Door uw nieuwmodisch rokje !

V

GETROUWD

Zijt gij maar eindlijk eens mijn vrouw,
  Dan zal u de aard' benijden !
Wij leven pleizierig en teeder en trouw,
  In 't feestelijkst verblijden.
Ik zal, mijn lief, mijn lam, mijn ooi,
  Uw nukken als wetten vereeren ; —
Maar, kindlief ! vind je mijn verzen niet mooi,
  Dan — ga ik separeeren.

1851

(*Vrij gevolgd*) *

SLAGVELD BIJ HASTINGS

„Deux moines saxons, Asgod et Ailrik, députés par l'abbé de Waltham, demandèrent et obtinrent de transporter dans leur église les restes de leur bienfaiteur. Ils allèrent à l'amas des corps depouillés d'armes et de vêtements, les examinèrent avec soin l'un après l'autre et ne reconnurent point celui qu'ils cherchaient, tant ses blessures l'avaient défiguré. Tristes et désespérant de réussir seuls dans cette recherche, ils s'adressèrent à une femme que Harold avant d'être roi avait entretenue comme maîtresse et la prièrent de se joindre à eux. Elle s'appelait Edithe et on la surnommait la Belle au cou de cygne. Elle consentit à suivre les deux moines et fut plus habile qu'eux à découvrir le cadavre de celui qu'elle avait aimé."

Aug. Thierry, Histoire de la conquête de l'Angleterre par les Normans, pag. 348

Diep zuchtte de abt van Waltham, diep,
  Op de ijselijke mare :
Uw koning Harold viel in 't veld
  Met heel zijn heldenschare !

Twee kloosterbroeders zendt hij straks
  Naar 't slagveld uit, als boden:
„Zoekt mij mijns dierbren konings lijk
  Te Hastings bij de dooden."

De broedren togen zwijgend heen,
  En keerden gansch verslagen:
„Hoogwaarde! 't Lot is tegen ons!"
  Zoo jammren zij en klagen.

„Ach Bankert heerscht en Harold viel,
  De Held, de bloem der braven;
Een rooverbent verdeelt het land
  En maakt ons volk tot slaven!

„Lord op ons Britteneiland wordt
  De plompste van die Noren;
'k Zag al een snijder uit Bayeux
  Te paard, met gouden sporen!

„Wee, iedren telg uit Saksisch bloed! —
  Wiens arm kan ons beveiligen?
Gij-zelf loopt nu den smaad niet vrij
  Daarboven, lieve Heiligen!

„Dat heeft die schrikkomeet voorspeld,
  — Profeet van booze tijën —
Dien 'k op een bezemstok van vuur,
  Bloedrood, door 't zwerk zag rijën!

„Het onheilsteeken ging vervuld
  In Hastings' schrikbre velden;
Wij zagen daar in slijk en bloed
  De lijken onzer helden!

„Wij draaiden ze om, wij speurden ze op,
  Wij wroetten in de voren,

Maar vonden 't lijk van Harold niet....
Ach, alles is verloren !"

En de abt verzonk in diep gepeins
En prevelde gebeden ;
Toen sprak hij eindlijk, als ontwaakt
Uit droomen van 't verleden :

„Te Grendelfield in 't diepst van 't woud
Woont, eenzaam en vergeten,
Een vrouw, die Edith Zwanenhals,
De Schoone, werd geheeten ;

„Want Ediths hals was blank en slank,
Gelijk de hals der zwanen ;
Uw koning Harold had haar lief,
Met kussen, eeden, tranen.

„Hij had de jonge schoone lief,
Hij zwoer haar steun en trouwe;
Toen — zestien jaren is 't geleên —
Verliet hij de arme vrouwe ....

„Op broeders ! maakt u ijlings op,
Naar Ediths schaamle woning,
De blik dier vrouw herkent in 't veld
Het lijk van Englands koning.

„De abdij van Waltham zal dien schat
Met dankbre liefde ontvangen,
Hier wacht den held een Christlijk graf
En zielmis en gezangen."

En 's middernachts voor de arme kluis
Klonk reeds de stem der boden :
„Ontwaak, o Edith Zwanenhals !
En volg ons naar de dooden.

„Der Noren Hertog zegeviert,
En, met zijn honderdtallen
Van helden is, in Hastings' slag,
Ook Englands vorst gevallen.

„Volg ons naar Hastings, volg om 't lijk
Van Harold op te sporen,
Dat wij 't in Walthams heilige aard
Begraven naar behooren."

Geen woord sprak Edith Zwanenhals
En volgde zwijgend. Over
Haar slanken hals golft grijzend haar :
De nachtwind fluit door 't loover.

Zij volgde barvoets, de arme vrouw,
Door poel en woud en hagen ;
Het krijtgebergt van Hastings rijst
Van ver bij 't uchtenddagen.

De damp — een witte lijkwaê — die
Het veld had overtogen,
Trekt op. De kille najaarszon
Stijgt somber aan den hoogen.

Naakt, uitgeplunderd, half ontvleescht,
Bij stapels en bij dijken,
Ligt daar op aard' een duizendtal
Misvormde menschenlijken.

De grond was als van bloed doorweekt ;
De riffen van de paarden
Bedekken 't gruwlijk moordtooneel,
De splinters van de zwaarden.

En 't raafgebroed vloog fladdrend op,
Dat zich aan 't aas vergastte,

Als barvoets Edith Zwanenhals
  Door 't zijplend bloedbad plaste.

Zij klauterde over lijken heen ;
  Als gloênde pijlen vlogen
De blikken vorschend, vreeslijk ver,
  Van uit heur puilende oogen.

Zij staart, zij speurt, zij kruipt in 't rond ;
  Zij doet het roofdier vluchten,
De kloosterbroeders volgden noô,
  Maar struikelden en kuchten.

Zij zocht den ganschen, langen dag ;
  Reeds kwijnden de avondstralen,
De boden schudden 't hangend hoofd
  En poogden aêm te halen.

Maar plotsling over 't slagveld heen
  Barst uit dat vrouwenharte
Een gil — — wild schieten raven op ! —
  Een kreet van liefde en smarte.

Daar — in een stapel lijken mocht
  Zij 't dierbaar lijk ontdekken !
Een gil — — zij zwijgt, zij schreit niet — maar
  Zij kust die bleeke trekken.

Naast Harold zijgt zij neer op 't veld —
  — Een schrikbre liefdesponde !
En kust op 's konings breede borst
  De halfgestremde wonde.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Intusschen haastten zich de boôn
  Met takken saam te voegen
Ten baar, waarop zij 't vorstenlijk
  Naar 't klooster henendroegen.

En Edith, als zij 't overschot
  Voor 't laatst ten afscheid kuste,
Volgde onvermoeid heur Harolds baar
  Naar Walthams heilge ruste.

Zij zong, al gaande, een kind zoo vroom,
  De litany der dooden ;
Dat klonk afgrijslijk door den nacht — —
  Zacht prevelden de boden.

1851
(*Naar* Heine.)

SNEEUWKLOKJES

(Voorrede van een bundel Poëzie, onder dezen titel verschenen.)

De Lente komt, de Lente komt,
  Al sluimren nog de velden.
Ons kwam een bloempjen uit de sneeuw
  Die zoete maar vermelden.
    Sneeuwklokjes, blinkt,
    Sneeuwklokjes, klinkt,
Sneeuwklokjes, luidt op den winterschen akker
Lente met duizende bloemekens wakker!

Dees ruiker poëzie ontlook
  Met d' ee st'lin onzer velden :
Dat, lieven, ook haar bloemen, u
  Een schoonen dag voorspelden !
    Sneeuwklokjes, blinkt !
    Sneeuwklokjes, zingt !
Zingt, op der harten nog sluimrenden akker,
Rozen der liefde in de lentezon wakker !

De Lente komt, de Liefde volgt,
Gij lieven en gij blijden !
Ziet daar de profetie van 't lied,
Dat wij u hartlijk wijden.
De Lente koomt,
Het meisje droomt ....
O spel toch iets zoets aan haar blozende wangen,
Gij bloesems der liefde, gij dichtergezangen !

1853

LIEFDEKLACHT

Als de vogeltjes zich paren,
Aanstonds deelen zij hun nest,
Zonder zorgen of bezwaren,
Zonder kommer voor de rest,

Ach, of in der linden kronen,
Als de vogeltjes zoo vrij,
Ook twee menschjes mochten wonen,
Arme menschjes, lieve, als wij !

(RÜCKERT)

DE HEER IS HAAR HERDER

De Heer is mijn Herder : mij zal niets ontbreken.
Hij doet mij nederliggen in grazige weiden.
Hij voert mij zachtkens aan zeer stille wateren.
Hij verkwikt mijne ziel ; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid.
Al ging ik ook in een dal der schaduwe des doods, ik zou geen kwaad vreezen. *

Der vrome Herder was de Heer !
Hij liet haar niets ontbreken.
Hij had haar tachtig jaar geleid
In 't spoor van zijn gerechtigheid,
Aan stille beken.

Hij had haar ziele staag verkwikt
In klaverrijke weiden:
Maar of Hij gaf dan of Hij nam,
Zij bleef haars goeden Herders lam
En — liet zich leiden!

Als weduw was ze niet alleen,
In nooddruft niet verlegen;
En ging haar pad langs menig graf,
Haar troostte 's Heeren stok en staf
Op deze wegen.

Haar leven was een lang akkoord
Van stil geloofsvertrouwen;
Een liefelijke wedergalm
Van 's Herders zachten vredepsalm
In vreugde en rouwe.

Die psalm — het was haar pelgrimslied
Op 's levens lange reize;
Ook nu, ten dierbren tempelgang
Misschien — haar stille zwanenzang,
Haar zielsgepeize.

„Mijn Herder was der Heeren Heer;
Ik ben zijn deel gebleven."
In iedren trek van 't vroom gelaat,
Kalm van geloof en hope, staat
Dat woord geschreven.

Stille ootmoed, die daar schromend wacht
Op Gods gewijden drempel,
Die Heer, in Wien gij hebt vertrouwd,
Heeft in uw hart zijn huis gebouwd,
Zijn eeuwgen tempel.

O, grijze vroomheid, lang beproefd,
O, heilge, eerbiedwaarde!
Gij wordt gekroond reeds in den tijd;
En de avond van uw dag vol strijd
Straalt vrede op aarde!

Met eerbied, naar uw buigend hoofd
Ziet om het oog der reinen;
Uw kalmte leert, uw hope sticht,
En spreidt een glans van hooger licht
In 't hart der kleinen.

1852

BEDE *

Dat mij Uw licht voor 't duister oord bewaar'
God, waar één dag gelijkt als duizend jaar!
Geef, dat ik eens die woning tegenlach',
Waar duizend jaar gelijk is aan één dag.

1856

TER HERINNERING

(Aan Ds. H. van der Leeuw, te Delft, na de Gedachtenisviering van zijnen vijfentwintigjarigen Evangeliedienst.)

„Mijn broedren, laat ons saâm den éengen naam verhoogen;
Mijn vrienden — maakt met mij den God mijns levens (groot!"
Hoe lieflijk heeft uw hart, in 's Heeren tempelbogen,
Ter Hoogtij uwer ziele, ons met dien psalm genood!

O, 't was ons goed met u te denken en te danken,
Ons harte kreeg u lief bij 't welgesproken woord!
Dat was geen vroom geruisch van jubelende klanken,
Het was een rijk geloofs-akkoord,
Een taal der ziel, van God gehoord!

Ons harte kreeg u lief, toen Ge over tal van jaren,
Niet vreemd aan strijd en kruis en onverslijtbren rouw,

Den blik van uw geloof liet waren,
En met ontroerde borst ons krachtig kwaamt verklaren :
„Ik moet, ik wil, ik kan slechts roemen in Gods trouw"!

Zijn zegen ruste op u : Zijn zegen, in den zegen,
Dien ge andren brengt, het meest ! want die is groot en goed.
Wees lang nog menigeen op 's levens duistre wegen
Een welbeproefde boô van Hem, die troost en hoedt,
Zoo — als ge in 't feestlijk uur ook waart voor ons gemoed !

23 April 1855.

STRIJDLEUZE

Strijd meê in onzer dagen strijd !
Maar met uw leven, wandel, werk.
O zeg .... niet wat uw mond belijdt ;
O zeg .... niet van wat naam of kerk,
Maar t o o n van welken g e e s t gij zijt !

1856

IN MEMORIAM

(Een Gedicht ter Nagedachtenis van Abraham des Amorie van der Hoeven.)*

Ik stond op 't kerkhof niet in 't plechtig uur der rouwe
En kwam niet schreien met de schaar,
Zich dringende rondom die vaderlijke baar ....
Toch ik begroef Hem ook met eere, liefde en trouwe !
Ik ben dien morgen in den geest
Wel waarlijk bij dat graf geweest,
En strooide ik op zijn asch met sidderende spade
Geen handvol kerkhofzand .... mijn diepverslagen hart
Bracht eenzaam Hem dat uur het offer zijner smart,
Want Hij was ook mijn liefde en kroon door Gods genade.
Ach, pas zocht ik de rust aan onzer duinen voet,
En schoon wel menigwerf, als de avondzonnestralen
Weemoedig lichtten door de dalen,
Ik aan dien kranke dacht, een huivring in 't gemoed,

Nog bleef een star der hope blinken,
En ver waande ik den slag, die ons in rouw deed zinken.
Nog vurig steeg de beê ten hemel, of de lucht
Dier bergen, naar wier top Hij de oogen hield geheven
Met stillen, vromen psalmenzucht,
't Gesloopte lichaam bloei en veerkracht mocht hergeven, ...
Toen plotsling, vreeslijk, onverwacht,
Van mond tot mond, de maar met beving werd vernomen,
O oude Rhijn, dat ge op uw stroomen
Zijn lijk aan Holland wederbracht !

Zijn lijk ? .... een lijk, die Man vol geest en kracht en leven !
Verstomd die gulden mond, wiens stemme, schoon en groot,
De stichting en den ernst gebood,
De ziele ontwaken deed en 't stugst geweten beven !
Verdord die hand, wier stil gebaar
Een luistrend oor gaf aan de opeengedrongen schaar !
Versteend die borst, die bruiste en gloeide
Van rein en krachtig pinkstervuur,
Of uit wier diepe bron de schoone tale vloeide
Van waarheid, eenvoud en natuur !
Gezonken 't wijze hoofd, dat wij onmisbaar achtten,
In schaduw van wiens breede kroon,
De school der vrijheid bloeide en praalde rijk en schoon; *
De liefde en roem van twee geslachten !

Ja ! zondaar was zijn naam als de onze. Hij was stof !
Hij had zijn deugden en gebreken ....
Maar Christus zal zijn oordeel spreken,
En ons voegt bij zijn graf slechts dankbre liefde en lof.
Hij heeft den vollen dag gewerkt, geleefd, geleden,
Gelouterd door zijn God, den goeden strijd gestreden ;
In rijken geestesbloei, in groote reednaarskracht,
Bewaard door bijna zestig lenten,
Gewoekerd met zijn tien talenten,
En wèl ten einde toe zijn eedle taak volbracht.

Hij was voor velen veel. En zoo een volk in rouwe
Den achtbren doode viert, als om zijn asch vereend,
'k Weet ook, waar stil voor God, een traan van eeuwge trouwe
Den zalige wordt nageweend . . . .

O, Vaderlandsche Kerk, gij hebt uw kroon verloren;
Hij, onze glorie in den Heer,
Was ook úw sieraad, liefde en eer,
En 't zaad door Hem gestrooid viel weligst in uw voren.
Gij hadt Hem lief, den Man, die gaven, kracht en vlijt
Eén werk, zijn leven lang, Verbroedring, heeft gewijd;
Wiens aêm verzoenend blies op 't vuur der oude veeten,
Die midden in den strijd, een held des vredes, stond,
En rein Gods liefderaad voor allen heeft verkond,
Naar 't goede recht van 't goed geweten!
De hand op 't eeuwig Woord, zijn wijsheid, troost en licht,
Ons wijzende op zijn schoone leuze:
„Eén is de Meester," steeds het strijdwoord zijner keuze;
Den blik op 't eenig kruis gericht.
Gij hadt Hem lief, gelijk uw eêlste, uw beste zonen,
Den Christen, die armijnsche faam*
Wiesch van haar smet, en, rein, met nieuwen glans mocht kronen
Tot eer van de' eeniggrooten Naam.
Wiens woord, dat wijzen trof en kinderkens ontroerde,
De ziele aan stof en aard en school en strijd ontvoerde,
Omhoog in ruimer lucht, omhoog naar re ner sfeer . . . .
Zoodat partijgeest vlood, neen, luisterde aan den drempel,
Daar in de stilte van den tempel
De Geest getuigde: hoort, „Hij zegt van aller Heer!"
Want machtig, minlijk en verheven,
Profeet der Toekomst en Apostel van zijn tijd,
Zoo stond hij trouw in kerk en leven
Man van geloof en liefde en hope in elken strijd.

Ook heeft zijn groote naam der menschen roem genoten . . . .
Te veel, te veel misschien, o dienaar van den Heer! . . . .

Maar hij had lof van God bij 's wereld ijdele eer.
Zijn woord .... het was de zalve, aanbiddend uitgegoten !
De narduszalf der schoonste taal, *
Vervullende de tempelzaal
Met geuren van geloof en liefde en vrede en zegen,
Als ruischende over 's Heilands voet ;
Of hulde van een rijk gemoed,
En heerlijke offerand, ten hemel opgestegen !
't Was zijner schoone ziel ontroerend liefdeblijk,
Het was des hemels schat in de' eelsten vorm van aarde....
De Kunst heeft ook haar recht en Schoonheid heeft haar (waarde
In onzes Heeren koninkrijk!

Maar zij is meer dan kunst, die streelt, verrast, betoovert,
Die hemelgaaf van 't woord, dat heilig, ja ! en schoon
Ook van Uw lippen viel, volmaakte Menschenzoon !
Het woord, dat in Uw naam het menschenhart verovert.
Welsprekendheid is deugd. Haar blijvende eerekrans
Bloeit slechts om 't hoofd des braven mans,
Want diep in 't hart alleen wordt taal en toon geboren
Dier Christenprofetie, die stille wondren doet,
En als de waarheid dringt in de ooren,
Als Evangelie in 't gemoed.
Die man, hij heeft geloofd ; dies Heeft Hij wèl gesproken !
Geloofsdaad was zijn woord ; geen kunst maar liefdewerk ;
Ik eer die lauwerkroon ; zij is bij 't kruis ontloken
En zij droeg vrucht voor Jezus' kerk !

O Kerk, o Land, uw roem zaagt gij ten grave zinken,
Wij dierven meer dan roem en kroon,
Meer dan een hoofd vol schats, een stem vol ziel, wier toon
Nog om ons buigend hoofd vermanend schijnt te klinken.
Ja meer ! ginds volgde een groote schaar,
Beroofd, bedroefd eens vaders baar.
Hij was de liefdeband, die allen hield verbonden,
Hij was een goede geest voor heel dien dankbren kring,

Die aan zijn gulden mond, neen, aan zijn harte hing,
Daar elk een plaatsje had gevonden.
Want Hij droeg ons op 't hart, ons heil, ons werk, onze eer,
Wij waren al zijn zorg, zijn liefde en welgevallen,
En, schoon Hij veel mocht zijn voor allen,
Toch was hij de onze, trouw en teer !

Zijn plaatse is ledig: zacht heeft God hem weggenomen;
Ontzettend klonk de mare in 't rond.
Elk voelt: een plaatse is leêg op vaderlandschen grond,
Een eerplaats in de rij der wijzen en der vromen!
Een koning stierf, die 't hart beheerschte met de taal,
Verheven, zonder tooi of praal.
Welsprekendheid, gij Godgewijde,
Een plaats, een troon in rouw staat ledig in uw koor,
Omringd van jongren wie dàt voorbeeld riep ten strijde,
En 't „onherstelbaar" ruischt de stille rijen door.
„Wie, Hem gelijk, wie zal ons leeren en vermanen?"
Klaagt zijn gemeente, een schaar van duizenden, alom
Zijn plaats is leêg in 't heiligdom!
En „leêg" weergalmt ons hart, vol hulde, liefde, tranen....

Dus peinzend, dwale ik om, nu door mijn eenzaam dal,
En voor mijn geest met stiller glans, in reine trekken,
Verrijst mijn dierbaar beeld en volgt mij overal.
'k Herdenk zijn leiding en zijn lessen en gesprekken,
Zijn woord, in jongelingsstrijd, vaak weldaad voor mijn hart,
En voel mijn liefde en peil mijn smart.
Straks, waar mijn hoofd zich buigt, verzonken in 't verleden,
Herinnert zich mijn ziel haar beste levensuur,
Als Hij tot 's Heeren dienst mij wijdde met gebeden,
Hij nog vol leven, kracht en vuur....
En zachtkens om mij heen hoor ik een stemme fluisteren:
„O pleng dien doode, gij, uw besten tranenschat,
Hij, trots uw dwaze jeugd, die niet altijd woû luisteren,
Hij heeft ook u wel liefgehad...."

En 'k stond op 't kerkhof niet in 't plechtig uur der rouwe,
En kwam niet weenen met de schaar,
Zich dringende rondom de vaderlijke baar,
En bracht hem niet voor 't laatst het offer mijner trouwe!
O stil, mijn hart.... verhoogde geest,
Gij weet, gij weet nochtans, mijn liefde is trouw geweest.
Ik volgde uw lijkbaar niet; ik zal uw voorbeeld eeren;
Uw woord, uw beeld, uw geest, leeft diep in ons gemoed,
o Gij beweende Man, in 't koninkrijk des Heeren,
Zoo groot, zoo liefdrijk en zoo goed!

Bloemendaal.
2—7 Augustus 1855.

ONDERVINDING

Ziet hoe het te allen dage
Geweest is hier beneên.
Het wordt, schoon 't u mishage,
Nooit anders, naar ik meen.

Ja 't was, dus overlegt gij,
Nooit anders — maar het moet
Toch anders worden, zegt gij....
En.... 't blijft op de' ouden voet.

(RÜCKERT)

VASTHI EN ESTHER. *

De trotsche schoonheid meent te staan,
Te heerschen door haar macht.
Doch zal haar troon en kroon vergaan,
Zij staat en — valt veracht.

De teere schoonheid buigt en beeft,
En spreekt ootmoedig, zacht.
Doch 't woord dat van haar lippen zweeft,
Voert koninklijke macht.

Kort bloeit de kroon der hoovaardij,
  En valt in éénen nacht.
Der teedren is de heerschappij,
  Der zwakken is de kracht.

1856

MOEDERS GRAF

Wel hem, wien God in 't vluchtig leven
Een vrome moeder heeft gegeven,
Want wie kan twijflen op haar graf?
v. d. HOEVEN Jr. naar LAMARTINE

Waar rijst, uit twijfel, zonde en smart,
  Altijd, met diep gelooven,
Een ongeloovig menschenhart
  Weêr stille en rein, naar boven?

't Is bij het graf der vrome vrouw,
  Die 't eerst ons hart bewaarde!
Begraaft gij uwer moeder trouw
  Toch met geen handvol aarde.

Daar kan geen twijfel, die verleidt,
  Des harten drang verhinderen;
Het kinderoog ziet de eeuwigheid
  En mannen worden kinderen.

1857

AAN MIJN ZOON, OP DEN DAG ZIJNER BEVESTIGING

Gij hebt aan 's Heeren disch gedronken heilgen wijn.
Drink ongewijden thans! Ook die moet heilig zijn.
Ontwijd de gave nooit; wees matig te allen tijde!
Gij ook zijt frissche wijn; och, dat u niets ontwijde!
Laat in uw edel bloed geen onrein dropje vlieten,
Dat we in uw aanblik steeds, als heden, rein genieten.

(RÜCKERT)

DE WARE GODGELEERDE

Geen Godgeleerde is hij die God leert, hoe Hij wezen
En wat Hij werken moet, of doen mag al dan niet.
Zoo zijn er ! Neen, maar hij, wien God leert Hem te vreezen
In liefde, en blij te doen al wat Zijn wet gebiedt.

1858

HET WONDERKLOKJE

(Rijmpje, ten gebruike in 't gezellig verkeer aan mijn vrienden afgestaan.)

Ik wou, ik wist een kunstenaar,
Die mij een klok verzon,
Een klok .... een klok van zessen klaar !
Die ik gebruiken kon.

Een klok met list en wijs beleid,
Een uurwerk van genie,
Gevoelig voor gezelligheid,
Vol stille sympathie.

Een klok, mijn vriend, die nooit te laat
Het dierbaar uurtje sloeg,
Dat van uw bijzijn mij ontslaat,
Want gij plakt lang genoeg.

Een klok, o man van hart en geest,
O liefelijke vrouw,
Die nooit te vroeg op 't huislijk feest
Me uw bijzijn rooven zou.

Die nimmer, met heur schelle taal,
Zoo onbeschaamd, zoo ras
Ons rijk gesprek, uw zoet verhaal
Kwam storen zeer te onpas.

Maar ach, ze vinden, vinden uit
Vast wonderstuk bij stuk ;
Doch waar ik dees mijn wensch beduid,
Wordt elk genie een kruk.

Men glimlacht om den dwazen wensch,
Men wijst mij spottend na,
Men zegt : Zoo'n klok ! dat kan geen mensch,
Al heet hij Josua. *

Intusschen gaat het leven voort,
Vol strijd en vol gemis,
Gedurig wordt de rust verstoord,
Het blijft — zooals het is.

De klokke slaat : de plakker plakt
En rooft mijn tijd, och Heer !
De klokke slaat ; de vreugde pakt
Haar biezen, keer op keer !

Mijn vrienden rooven mij den tijd,
Dien rijkdom, ras verteerd ;
De tijd maakt mij mijn vrienden kwijt,
Wier omgang troost en leert.

Daarom, tot zich mijn wensch vervult,
('t Is mooglijk mettertijd !)
Zoo berst mijn hart van ongeduld
En klaagt van leed en spijt ....

Ach, waar' mijn lied vol dwazen jok,
Toch duidelijk genoeg,
Dan nu voorloopig maar de klok,
Die, plakkers, u verjoeg.

Mocht ook mijn lied het klokje zijn,
Dat wonderlijk genoeg,
O vriend, u boeide aan 't klein festijn
Als waar 't nog bijster vroeg.

1858.

KOOSJE

Op 't kleine dorp en ver in 'r rond
Kent ieder Juffrouw Koosje,
En jong en oud om 't liefst verkondt
Den lof van 't Geldersch roosje.

De mooie Juffer is zoo goed;
Een ieder ziet haar geerne,
Haar doopnaam klinkt den grijsaard zoet,
En zoet der kleinste deerne.

De vriendlijkheid lacht uit haar oog!
Schoon rijk en hooggeboren,
Zij draagt het lieve hart niet hoog,
De eenvoudige uitkoren.

Haar milde hand, uit de' overvloed,
Weet wèl en wijs te geven;
Maar rijker is haar frisch gemoed
Vol liefde, geest en leven.

Zij heeft voor elk een woord, een blik;
Haar lacht het schuchtre koontje;
De stumper, bij haar gullen knik,
Denkt in zijn hart: God loon 't je!

't Boerinnetje blikt gansch bekoord
Haar d.kwerf na, een poosje;
Als Brecht van englen leest in 't Woord,
Dan denkt ze aan Juffrouw Koosje.

't Is vreemd, daar kan geen ruwe knaap
Haar zachtblauw oog verdragen ;
Maar Trientje toch, dat schichtig schaap !
Geeft antwoord op h a a r vragen.

Ook heeft ze een toon, ook heeft ze een slag
Om ieder toe te spreken,
Dat vaak haar woord iets meer vermag,
Dan Hellenbroek zijn preeken !

Haar stemme vindt een open oor,
Zelfs bij verharde zinnen —
Waar Dominé zijn tijd verloor
Mocht Koosje nog verwinnen !

Want niemand is zoo lief als zij,
Zoo needrig en welmeenend ;
Rijk hartje, met de blijden blij,
Met al die weenen, weenend !

Waar zorge drukt, waar armoê schreit,
Daar komt zij aangevlogen,
Een zuster van Barmhartigheid,
Met vrome, vriendlijke oogen !

Een Heer-oom wist niet hoe hij 't had
Toen Koosje in 't arme huisje
Laatst knielend met hem medebad —
Al maakte ze ook geen kruisje !

* * * *

Maar wie is 't Koosjen, in dit lied
Zoo teederlijk geprezen ?
Zij moog voor u ('k verklap haar niet)
Een beeld der liefde wezen !

1898

Mme DE LA VALLIÈRE *

> Cette petite violette, qui se cachait sous l'herbe, et qui était honteuse d'être maîtresse, d'être mère, d'être duchesse — jamais il n'y en aura sur ce moule.
>
> Madame DE SÉVIGNÉ

O, Gij verdiende een beter deel
Dan, in het drama van dit leven,
U op haar schitterendst tooneel
Een schoone wereld heeft gegeven !
Een beter deel, een reiner lot ;
Al beidden glorie en genot
U in haar rijkste tooverdreven ;
Al schalde een tijdlang van uw lof
Europe's glansrijkst koningshof ;
Het hof van riddren en genieën,
Die — wijzer nageslacht ten spot —
Uw jongen Minnaar, als hun God,
Aanbaden met gebogen knieën ;
Al tuigden van uw zedig schoon
Der kunstnaars kunst, der dichtren toon,
En 't valsch benijdend hofgefluister !
O zachte maagd en — eedle vrouw,
Uw hart vol ootmoed, liefde en trouw,
(Te goed, te rein voor zulk een luister)
Uw needrig hart verdiende méér
Dan al dien glans van macht en eer,
Die nooit uw zacht blauw oog bekoorde
En slechts uw zielevreê verstoorde ;
Meer dan dien rang, die kroon, die zwaar
U drukte op 't zilverblonde haar ;
Meer — dan eens wuften Konings minne,
Die — zegt een teer historieblad —
U, zijn zachtmoedige vriendinne,
Alleen oprecht heeft liefgehad

Van al zijn schittrende boelinnen ....
Doch straks, in nieuwen roes der zinnen,
Voor een wier fierheid wou verwinnen,
U op het brekend harte trad !

Helaas ! dat ooit uw zachte naam
Zich mengde met diens Konings faam !
Ach, Gij — 't viooltje, liefst verscholen,
Verscholen op den rand van 't bosch,
Het blonde kopje' in 't zedig mos —
Wat deed u, lieflijke, verdolen
Op 't hoog en vorstelijk terras,
Daar 't zonlicht u te schittrend was ?
Wat Noodlot deed uw boezem beven,
En 't hoofdje' u zinken op de borst,
Door smart en weelde voortgedreven,
Toen daar, een jonge, schoone Vorst —
Een zon, met koninklijke stralen,
Die prachtig oprees aan den trans,
Doch spoedig tanen zou van glans,
Om straks in nevelen te dalen !
Toen Frankrijks afgod, lust en roem
Uw oogen trof, o stille bloem ?
Wat noodlot roofde uw jeugd haar vrede,
Uw reine ziel haar eêlsten schat,
Verwon, vervoerde u, sleepte u mede,
Gelijk de bergstroom 't rozenblad ? ....
't Was Liefde, heilge Vrouweliefde,
Geboren ter onzaalger uur,
Doch, als nooit edeler natuur
Of nederiger boezem griefde
En straks verteerde door haar vuur !
't Was Liefde in al haar teederheden,
Met al haar onweerstaanbre macht,
Als nimmer in dat wuft verleden
Een reiner' heeft ten val gebracht !
't Was Liefde, die voor rang noch weelde,

Der onschuld frisschen krans verspeelde,
  Die slechts den Minnaar in den Vorst
  Beminde uit fel getroffen borst ;
Die voor het ruischen en het gloren
  Van rang en aanzien, macht en faam
Met wien heur ziele mocht behooren
Een woestenije had verkoren,
  Een reinen — schoon vergeten — naam !
't Was Liefde, teeder en verheven,
  Van zelfzucht, eerzucht, hoogmoed vrij,
  Vol ideaal en poëzij —
Toch schuldig ! Liefde, die uw leven
  Verwoest heeft ; die uw rein gemoed
  Deed blaken in verboden gloed,
  Door strijd en weêrstand slechts gevoed
U zalig en rampzalig maakte —
Tot ge uit uw schrik'bren droom ontwaakte,
  Een Magdalene aan Jezus' voet!

O Liefde en Hartstocht, Liefde en Zonde!
  Waarom noodlottig op deze aard
  Zoo menigwerven gij — gepaard,
Het reine hart, de heilge sponde
  Onteerend, Edens lenegaard
Vernielend in een wreevle stonde?
  O teedre Minne, bron van goed,
  Van gaven, deugden, heldenmoed,
Waar, waarom is de onheelbre wonde,
  Die gij vaak de eêlste zielen slaat,
  Ook als de slangenbeet van 't kwaad;
De slangenbeet, die 't bloed in de aderen
    Vergiftigt en de teedre borst —
(Wat stervling kan zijn hart bewaren!)
  Ontsteekt in doodelijken dorst?
O Liefde, ons tot een troost gegeven,
  Een licht in 't duistre menschenlot,
  Een vriendlijke Engel, gij, van God,

Die onze woning, onze dreven
Met paradijsgebloemte siert,
Die onze schreden steunt en stiert,
Ons veilig draagt door 't moeilijk leven —
Zijt ge ook een satansengel, die
't Hoofd met een krans van poëzie
Getooid, betoovrend vuur in de oogen,
Met onweerstaanbaar alvermogen,
Trots deugd en strijd, de zwakke vrouw
Verrast, vervoerd, zich-zelf onttogen!
Stort in den poel van zonde en rouw?
En — moest ook de edelste van allen,
Die ooit in fieren minnaarsgloed
Een heerscher zagen aan haar voet,
Als 't offer dezer wreedheid vallen,
Bezwijken met nog strijdend hart,
Verscheurd door liefde en schaamte en smart? . . . .
O Lelie, wie het Noodlot smette,
En bloeme, wie de dwarlwind sloeg,
Wier liefde en rouwe ons 't hart ontzette
En tranen slechts van deernis vroeg:
Welaan, zoo mogen kloeker vingeren
U teeknen met het merk der schand,
En steenen u naar 't voorhoofd slingeren
In farizeeschen gloed ontbrand —
Doch, om geschonden deugd te wreken,
Wie, over dit gebogen hoofd,
Schoon van der onschuld krans beroofd,
Wie durft, wie zal het „schuldig" spreken?

Niet wij — doch zij!
De minnaresse,
Wier zwakheid de ondeugd slechts bespot,
Die ons wel offer scheen van 't lot,
Der Liefde groote martlaresse —
Zij vraagt, voor menschen en voor God,
Geen naam dan die van — zondaresse! . . . .

O stille deernis, pleit haar vrij !
Eisch voor dit beeld van liefde en smarte
De schatting van het peinzend harte !
Laat, zachte Kunst, laat, Poëzij,
Uw vriendlijk licht, uw milde stralen
Op deze blonde lokken dalen !
Kroon, kroon het offer met uw krans,
Bedek haar smetten met uw glans,
Zeg ons haar lijden en haar wonden,
Haar eedle ziel, haar rein gemoed,
Verheerlijk ons haar teedre zonden
En haar verboden liefdegloed ....
Doch zij, de vrouw aan Christus' voet,
Heeft beetre dingen te verkonden !
Zij — 't oog noô opslaande in Zijn licht —
Heeft zelf haar vonnis uitgesproken,
En uw onschendbren eisch gewroken,
O heilge deugd en heilge plicht !
In 't onontkoombaar zelfgericht,
Met al de rechtheid van 't geweten,
Dat vleitaal noch verzachting duldt,
Dat kan verschoonen noch vergeten
En rust vindt in 't besef van s c h u l d !
Zij — toen haar star had uitgeblonken,
En straks, aan gloênder minnelonken,
Haars Konings hart zich overgaf —
— Oneerbre liefde volgt de straf ! —
Zij heeft den kelk van smaad gedronken,
In stillen ootmoed neergezonken,
Als waar 't een laafnis voor den gloed
Der wroeging in 't ontwaakt gemoed ;
Zij heeft gedragen en gebeden ;
Zij, ver van 's werelds ijdelheden,
Een leven lang haar wuft verleden
Beschreid met heeten tranenvloed —
Doch achtte 't nooit genoeg gestreden
Doch achtte 't nooit genoeg geboet

Neen, bleeke schimmen der historie,
  Neen, schoon een wijl voor 't starend oog,
Omstraald van liefde en lijdensglorie,
  Uw beeld verleidend schittren moog',
Gij-zelf hebt 's werelds martlaarskransen,
  Bij 't kruis uws Redders, stuk getreên;
Gij-zelf verbreekt die logenglansen
  En zegt uw rouw, uw schuld alleen:
De groote schuld van 't menschenharte,
  Dat staêg den afgod kiest voor God,
En heendoolt in de duistre verte,
  Straks prooi der zonde en spel van 't lot!
Gij-zelf, wat tonen om u fluistren
  Van 's werelds Liefde en Poëzij,
Die zachtkens ziel en zinnen kluistren,
  En ons het oordeel Gods verduistren
  Eén waarheid slechts verkondigt gij:
Een waarheid, trouw als Christus' leere:

„Het menschenhart behoort den Heere!
  En daar is vrede, vreugd noch licht
  Dan op den engen weg — van Plicht."

1858

NAAR 'T BELOOFDE LAND.

(Bij de bekende Kunstplaat: „Preparing fot the Promised Land.")

Haar pad in 't leven
  Loopt eenzaam af;
Reeds buigt zich de oude
  Naar 't wachtend graf.
Maar 't vredig harte,
  Maar 't hopend oog,
Het rijst naar boven,
  Het blikt omhoog.

Heur ziel bereidt zich,
In vroom gepeis,
Ter leste, korte,
Doch groote reis.
Het donker poortje
Verschrikt haar niet;
Daar achter schemert
Een licht verschiet.

De zon, door 't venster,
Bestraalt het blad
Van 't boek des Levens,
Haar troost, haar schat;
Uit de eeuwge blaadren
In 't stil gemoed
Straalt licht, meer koestrend
Dan lentegloed!

Gods licht en vrede
Doorstroomt de kluis
Vol profetieën
Van 't hemelsch Huis!
Daar fluistren stemmen
Uit ver weleer.
Haar hart zegt: „Amen,
Kom haastig, Heer!"

BIDDEN

Hij redeneert niet, hij die bidt! Die redeneert,
Hij bidt niet, of hij doet zoo 't een als 't aêr verkeerd.

1860

AAN DE WATERSNOOD-POËTEN

(Uitgegeven ten voordeele der Overstroomden en in het belang der Kunst.)

Op, Watersnood-poëten !
(Ko heeft zijn vers al klaar,
En „Water....soep" zal 't heeten !)
Op, eedle, vrome schaar !
Fluks aan het verzen lijmen
Vol geestdrift en gevoel,
Want nu zijn alle rijmen
Geheiligd door het Doel !

Op, 't is nu tijd van zingen,
Heel akelig — dat spreekt !
Laat allen handenwringen,
Terwijl u 't harte breekt.
En wil 't niet spoedig lukken,
Dan laat ge, hier en daar,
Maar zoo wat streepjes drukken
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
Dat staat verschriklijk naar !

Met Watersnoodsgedichten,
Bewaard uit vroeger tijd,
Kunt ge ook u 't werk verlichten,
(Kunstliefde spaart geen vlijt !)
En om 't verwijt te ontloopen
Van imitatie — hoor :
Waar schapen eens verzopen,
Schrijf daar nu koeien voor !

Voorts doe in uw Tafreelen,
  ('k Noteer 't voor uw gemak !)
Vooral een Drama spelen,
  Een Drama op een dak.
Laat daar een grijsaard zweven,
  Een wichtjen in den arm —
Al zaagt ge 't nooit — om 't even,
  Dat maakt ons koud en warm !

Après — om nieuw te blijven —
  Laat ook nog op den vloed
Een schamel wiegje drijven,
  Door de Almacht s l e c h t s behoed.
Laat braaf de golven klotsen
  Bij 't schriklijk noodgeschal,
En tusschen schots, aan schotsen,
  Stuur 't veilig naar den wal !

Of wilt ge een Nooddicht smeden,
  W e l d a d i g h e i d ter eer ?
Zoo roem onz' vrome zeden
  Nog eens — voor de' eersten keer !
Zing hoe voor 's naasten jammeren
  Steeds Neêrlands harte slaat —
(Een pluimpje aan de Amsterdammeren
  Vooral, kan hier geen kwaad !)

Gij ziet, we zijn bij voorbaat
  Verteederd en verrukt!
Dus op, wie nu maar doorslaat!
  Op braven, dicht en drukt.
Het lacht met alle sluizen
  Uw dichterlijk gevoel —
Daar is in Hollands huizen
  Een plaats voor al dien boel!

Ja, zonder schroom of vreezen,
Den Rijmlust thans geboet!
Aan 't slot u-zelv' geprezen
Als Dichtren groot en goed,
Als Dichtren, die de renten,
De renten van uw vlijt
En godlijke talenten,
Tot heil des naasten wijdt ....

Doch onder ons, Meneeren,
Wijt de opbrengst van uw lied,
Hoe hoog we uw mildheid eeren,
Toch straks úw verzen niet.
Wat schat gij saâm moogt gaêren,
O meen niet al te boud:
„Voor 't toovren van mijn snaren
Stroomde al dit geld en goud ...."

Neen, wat ook moog' gebeuren
Door al die Rijmlarij,
Dat zeuren uit den treuren,
Wie wondren werkt — niet Gij —
Maar Neêrland! dat aan 't blaken
Van kunstloos medelij,
Zelfs voedend brood kan maken
Van Waterpoëzij!

15 Januari 1861.

INHOUD
EN
AANTEEKENINGEN

INHOUD EN AANTEEKENINGEN

Blz.

VOORREDE VOOR DEN TWEEDEN DRUK V
INLEIDING VII

EERSTE GEDICHTEN

VOORREDE VAN DE GÊNESTET VOOR „EERSTE GEDICHTEN" XIII
AAN DE „HOLLANDSCHE JONGENS" VAN HILDEBRAND ... 3
HET PENNINGSKE DER WEDUWE 7

Aanteekening van De Génestet:

Dit versje is niets anders dan een Bijschrift, letterlijk *gemaakt* voor eene gravure in den Muzen-Almanak, naar de bekende schilderij van den Heer J. A. Kruseman. Zoo gij er uwen Bijbel niet bij opslaat, zult gij misschien zeggen, dat het de verdienste heeft van ten minste zeer eenvoudig te zijn.

AAN EEN LID DER KOMMISSIE TOT AFNEMING VAN HET WELEER BERUCHTE STAATS-EXAMEN 9

d.i. dr. C. H. Thiebout, rector van het Zwolsche gymnasium. Het versje is geïnspireerd door de uitnemende wijze waarop het examen (volgens den examinandus) werd afgenomen. De zinspelingen zijn historisch.

Cobet, bekend Leidsch hoogleeraar in het Grieksch.

Flaccus' luit, Quintus Horatius Flaccus, beroemd Latijnsch dichter.

Lydia, een der geliefden van Horatius, aan wie de dichter vele liederen wijdde.

Blz.

Hellas' (Griekenlands) *kroost — Pasiphaë:* de bastaard van Pasiphaë is de Minotaurus, die jaarlijks een offer van Grieksche knapen en meisjes eischte.

Peleponesisch woeden — tirannen. Bedoeld zijn de oorlogen tusschen Sparta en Athene, die eindigden met den val van Athene in 404 v. Chr., waarbij Lysander de regeering der dertig tirannen instelde.

Odeon, de tegenwoordige concertzaal te Zwolle, waar het examen werd afgenomen

Styx, rivier in de onderwereld.

π, spreek uit : pie, een term in de meetkunde.

Polygoon, veelhoek.

Bij 't lange haar van Clodion, of Claudius, vgl. de aanteekening hieronder van den dichter zelf. In het dagboek van Gideon de Clercq (zie mijn Gidsartikel, April 1903) vindt men de volgende vermakelijke beschrijving van het examen: „26 Aug..... Peter vertelde ons van a tot z den loop van zijn examen ; hoe hij al zijn assurantie bij het binnenkomen van de zaal verloren had, hoe hij beurtelings had gefoeterd en gestampt, hoe lief de professors voor hem waren, hoe hij *vijf* malen een wandeling in den tuin had mogen maken en *zes* maal een glas water had moeten drinken, hoe glansrijk hij op zijn historie gerespondeerd en geweten had, wie „*Claudius de langharige*" was. En dat alles met een flux de bouche en een opwinding dat wij hem allen met open ooren aangaapten."

Meroveüs, een der oudste Frankische koningen uit het geslacht der Merovingers.

De Génestet teekent nog bij dit lied aan:

Gij vindt het immers niet kinderachtig, dat ik deze herinnering van een zoo interessante periode uit het .... jongensleven heb laten drukken ? De „jongelui van tegenwoordig" — hoe gek ! — mogen hieruit leeren, hoeveel angsten wij hebben doorgestaan, maar ook hoeveel pleizier gehad.. eer de poorte der Akademie ook voor zuigelingen ontsloten werd.

LOUISE DE COLIGNY 13

Dit vers is een bijschrift bij een schilderij van A. J. Kruseman, voorstellende de weduwe van Prins Willem I met haar kind, Frederik Hendrik, op de knieën.

Zie, tweemaal viel haar kroon. Haar eerste echtgenoot, Teligny, kwam om in de bloedbruiloft te Parijs, evenals haar vader, de admiraal de Coligny.

op d'aêm der Medicis, d.i. op bevel van Catherina de Medicis.

Kastieljes kogel, poëtisch voor Spanje's kogel, de kogel van Balthazar Gerards.

Blz

MORGEN IS MIJN DICHTER JARIG. EEN LIED AAN MR. J. VAN LENNEP IN DEN NACHT VAN 24 MAART 1846 19

Gravin Jacoba, Jacoba van Beijeren, uit Van Lennep's „Ulrich de Zanger."
Helding, een gelegenheidsdichter uit den „Ferdinand Huyck."
ad Patres, een bijbelsche uitdrukking : tot zijn vaderen vergaderd zijn, gestorven.
Henriette uit „Ferdinand Huyck."
Blonde Willem, *Gulicks zoon*, uit den „Eduard van Gelre." De G. maakt hem blond, maar in het gedicht van Van Lennep staat:

Wat staat die rood fluweelen hoed
Op 't *gitzwart* van zijn lokken goed. —

Madzy en Reinout uit „de Roos van Dekama."
Brinio, uit „de Voorouders."
„*Blauwe Beul*," d.i. „De Gids" met zijn scherpe kritieken. De eerste jaargangen van „De Gids" verschenen in blauw omslag.

In de eerste uitgave stond :

„'k Zweer, ik zal den Gids vertrappen
met zijn heele santekraam.
Durft hij nog één haatlijk vlekjen
werpen op zijn dichternaam."

Tiele veranderde in zijn uitgaaf de eerste regel in „'k Zal den „blauwen Beul" vertrappen."

De Gids had van de hand van Bakhuyzen van den Brink een beoordeeling van Van Lennep opgenomen.
de Lesbiaansche, de dichteres Sappho uit Lesbos (± 600 v. Chr.).
Catherijne en *Hofnar Floor* beide uit „Eduard van Gelre" een van de „Legenden."
Vorstin en tiende Muze, Gravin Jacoba en Sappho.

EGOISMUS 22
GELOOF 23

In de eerste uitgaaf luidde het laatste couplet van dit lied :

Wel zult ge in later tijd uw liefste droomen derven,
Wel drijft ge zelf eens met uw dwaasheid bitter spot. —
Maar ook, u rest de kans in dat geloof te sterven —
En dan.... wat lieve ziel voor God!

KRITIEK 23

Aantrekening van De Génestet.
Gij hebt Barbier's Jambes gelezen?.... Ik ook.

Blz.

H. A. Barbier (geb. 1805) een Fransch satirisch dichter, wiens eerste verzen in een bundel werden verzameld onder den titel „Les Jambes." Zij maakten veel opgang en werden vaak aangehaald in De G.'s dagen, ook in dit vers zijn er toespelingen op.

LEVENSFILOZOFIE 25

ONRUST 26

DOLCE FAR NIENTE 27

Zoet het nietsdoen.

DE HANDDRUK 28

Jouvin, bekend handschoenfabrikant uit De Génestet's dagen.

DE HERTOGIN VAN ORLEANS 29

Helena, Prinses van Mecklenburg, weduwe van den Hertog van Orleans, den oudsten zoon van Louis Philippe (de „burgerkoning"). In de Februari-revolutie van 1848 had Louis Philippe afstand gedaan van den troon ten behoeve van zijn kleinzoon, den graaf van Parijs, onder regentschap van diens moeder, de hertogin van Orleans. Door het uitroepen der republiek kwam van dat koningschap niets.

Paarlen der welsprekendheid — o Lamartine. Lamartine heeft door een welsprekende rede in de onstuimige kamerzitting van Juli 1848 getracht een voorloopig bewind te doen benoemen, en begint met een schitterende lofrede op den moed van de hertogin van Orleans vgl. : in de uitgaaf van de Wereldbibliotheek, „Alexis de Tocqueville, Mijn herinneringen aan de omwenteling van 1848," blz. 76—78.

ALARMISTEN 33

In 't lied van Isabé. Isabé was een beruchte Haagsche straatjuffer uit De G.'s dagen. Er werden straatliedjes op haar gemaakt :

„En ze vochten met houten messen,
En ze bloedden als karnemelk,
's Jongen, 's jongen, wat 'n Isabé !"

Men wil ook, dat het bekende liedje :

„Daar was eens een meisje loos,
Die zou gaan varen als licht matroos."

op haar bedoeld is.

Louis Blanc, een socialistisch schrijver, uit de dagen tusschen '30 en '48. Zijn bekendste werken zijn : „Organisation du Travail" en „Histoire de dix ans." Zie over hem : Gerrit de Clercq, Gids, Jan. 1846 en ook het zooeven genoemde werk : „Alexis de Tocqueville."

Balinezen. De oorlog met Bali (1846,'48) was indertijd een schrikbeeld, zooals later die met Atjeh.

Blz.

Joppen, meervoud van Job, in den zin van den ongeluksman.

In de eerste uitgaaf der „Eerste Gedichten" stond als negende couplet:

Met al die bleeke neuzen,
Die al te serieuzen,
Die lafaards zonder tal, enz.

Dit is in de latere uitgaven weggelaten.

VRIENDEN-RAAD EN DICHTERS-ANTWOORD 35
OP EEN VERVELENDE SOIRÉE 37

Men heeft, en niet ten onrechte aan De Genestet verweten, dat hij in dit vers de bijeenkomsten van den Muiderkring (aldus genoemd naar het Muiderslot, waar verschillende letterkundigen bijeenkwamen) te veel als mondaine flirt-dagen heeft geschetst, terwijl het „pittig onderhoud" over Letterkunde en Kunst toch altijd hoofdzaak bleef.

Aan Tesselschade's knie. De gekruide, erotische poezie van Hooft deed Tesselschade aan Van Baarle „een knietje geven."
De Drossaart, De Drost d. i. P. C. Hooft.
Roemer, Roemer Visscher, de vader van Tesselschade.
Vos, Gerard Vossius, die bijna alleen Latijnsche gedichten maakte.
Ausonje, dichterlijke naam voor Italië.
Barlaeüs (Van Baerle) dichtte ook meestal in het Latijn. Zijne verzen zijn vol van Grieksche goden van den Olympus. Hij was zeer verliefd van aard.
engelenreien, uit den „Adam" en den „Lucifer."

NASCHRIFT 39
IDEALEN 39

Dit lied werd door den dichter opgedragen aan zijn vriend W. M. Scheltema, predikant, later oprichter van de Maatschappij tot verpleging van weezen in het huisgezin.

UIT MIJN DAGBOEK 40
LEVENSLUST 42
AAN EEN HEEREBOER 43

d.i. Steven de Clercq, gehuwd met Suze Kruseman, dochter van den heer en mevrouw Kruseman, bij wie Peter werd opgevoed (Zie Inleiding).

Blz.

IN DE BIBLIOTHEEK VAN EEN LIEFHEBBER 47
STEM DES HARTEN 49
LENTE 52
ALS IK DES ZOMERS 54

Anch' io sono pittore! (ook ik ben schilder) Uitroep van Correggio voor een schilderij van Rafaël.

ZOMERTOCHTJE 54
VLIEGEVREUGD EN DICHTERSMART 55
REIZEN 57

Schimmen van vrijheid, bedoeld is vermoedelijk Wilhelm Tell en de zijnen, die aan de oevers van het Vierwaldstädtermeer herdacht worden. *Schimmen van Genie* zijn een zinspeling op Rousseau (en misschien Calvijn) die aan het meer van Genève leefden.

Cervantes, schrijver van den „don Quichotte."
Tasso (Torquato), dichter van „Jerusalem verlost."
Harold's zangen, zinspeling op Childe Harolds Pelgrimage, van Byron, Canto I, 14, afscheidsstrofe.

SPEELGOED VAN MIJN KINDERJAREN 59
SPREEKWOORDJES 60
'T LATIJNSCHE SCHOOL 61

Cornelii Nepotis, van Cornelius Nepos, een der eenvoudigste Latijnsche schrijvers, waarmee gymnasiasten vroeger gewoonlijk begonnen.
als men verzen schrijft, n.l. strafverzen.
nos patriae deliciae, wij, lust des vaderlands.
pensa, straftaken, strafwerk.
τύπτω, spreek uit: *Tupto*, (ik sla) het gewone Grieksche werkwoord dat men oudtijds aan de jongens gaf om de conjugatie te leeren, gelijk *mensa* (tafel), het gebruikelijk zelfstandig naamwoord is om de declinatie te leeren.
Paris, de aanstichter van den Trojaanschen oorlog door het schaken van Helena. „Parisgrillen" zijn dus verliefde grillen. Paris wordt in de Ilias als een grillige natuur geschilderd.
Ajax' bloed. Ajax doodt zich uit woede, omdat in het pleit om de wapenen van den gedooden Achilles deze aan Ulysses worden toegekend. Uit zijn bloed spruit een bloem, op welker blaadjes AI, AI staat, de beginletters van zijn naam en tevens de klagende uitroep, bij de Grieken gebruikelijk.
Cortnna's guit, Ovidius, die in zijn „Ars amandi" („Kunst van beminnen") een reeks erotische liederen geschreven heeft.

Blz.

Amice puellarum, meisjesvriend!
classicissimos, de allerklassieksten.
Bake en *Reitz*, bekende schoolboeken.
hos en quos, die en wie, vormen van Latijnsche voornaamwoorden.
epitome's et talia, Epitome (Gr.) uittreksel van een geschiedboek, vroeger op scholen veel gelezen. Uittreksels en dergelijke.
ad alia, tot andere wijsheid.
amoenae juventutis, van de bekoorlijke jeugd.
Nu leven wij „in disputis," nu leven wij te midden van „kwesties" (van Kerk en Staat).

UIT HET STUDENTENLEVEN :

I. EPIKURISCH FEESTGEZANG 63

Krake de noga. Noga is een onmisbaar gebak bij studentenfeesten. Het wordt onder het zingen van „de Noga wordt apart gezet" bewaard, om mee te nemen naar de sociëteit, waar ze, na een „feestelijken" rondgang over taíels en stoelen, wordt rondgedeeld aan alle aanwezigen.
Of dit gebruik van heden en van vijf-en twintig jaren geleden, toen inleider dezes student was, ook reeds in De Génestet's tijd in zwang was, weet ik niet.

II. EEN LIEDJE AAN EEN JONG STUDENT..... 65

een mooie pot, een gelukkig potspel aan het biljart.
almaviva, een wijde heerenmantel.

III. DE HUMORIST 67

flolooq, beoefenaar van talen, hier van oude talen.
Graecus, een Griek, hier een kenner van het Grieksch.

IV. HET SCHOTJE 69

Aanteekening van De Génestet bij de vroegere uitgaven :
„Voor de oningewijden in de beruchte geschiedenis van het Schotje in 't Amsterdamsche Athenaeum wil ik de zaak hier in proza met een paar woorden uiteenzetten. Ik begin met u te vertellen, dat wij er een Athenaeum op nahouden. Gij zult — hope ik — de vriendelijkheid hebben mij niet tegen te spreken. Dat gebouwtje is zeer wrak, zeer oud, zeer vuns, maar voor eenigen tijd met onloochenbaren smaak en *savoir-faire* opgeknapt. In dat Athenaeum is een bank, waar zich de professoren bij feestelijke gelegenheden in nederlaten. In die bank was een muurtje. Ja, het *was* er, het *is* er niet meer. Eere aan de Kuratoren ! eere den Sekretaris, die het bevel tot slooping heeft geteekend. Dat was ten minste een liefelijk verschijnsel in deze dagen van twist en scheuring. Maar toen dit versje

Blz.

geschreven werd, was het er nog, dat muurtje. Anders ware dit versje niet geschreven. [1])

Welnu : aan de ééne zijde van dat schotje prijkte in gloria het gereformeerde Athenaeum, in de personen van zijn professoren natuurlijk ; aan de andere zijde, werden de Seminaria, door vijf professoren vertegenwoordigd, op elkander gedrongen, in het zevende of vierde gedeelte (ik heb geen mathematischen blik) van de geheele bank. Het verwondert mij, dat het nog zoo lang goed is gegaan. De bespottelijkheid en onbillijkheid dezer afscheiding viel te meer in het oog, wanneer men bedacht dat de gereformeerde theologen ook gedeeltelijk werden gevoed en gekweekt, in geestelijken zin, door luthersche, remonstrantsche, menniste Professoren. Zie pag. 72, koeplet VI."

Et nos, en wij.

De muur van Jericho, zie Joz: VI, 20.

V. AAN MIJN VRIEND MR. E. H. S'JACOB, NAAR BATAVIA VERTREKKENDE 75
HET LAND (*Bladvulling*) 76
DE VOLKSDICHTER 77
AAN IEDEREEN 78
DAGELIJKSCH BROOD 79
IN GELUKKIGE DAGEN 81
GEDULD 82
DE ST.-NIKOLAASAVOND 83

Aanteekening van de Génestet :

pag. 107. *Hieronymus* is hier 't volmaaktste epitheton,
Zoo juist en schoon als geen Homerus ooit verzon.

Hebt gij wel eens opgemerkt, welwillende lezer, hoe innig sommige voornamen met den geslachtsnaam niet slechts, maar ook met het individu dat ze draagt, verbonden schijnen ? Hoe die voornamen de menschen, als het ware, teekenen en kleuren ! Kunt gij u voorstellen dat Mr. Willem Bilderdijk bijv. Hieronymus Bilderdijk, of Rhijnvis Bilderdijk zou hebben geheeten ? met geen mogelijkheid ! Kunt gij u een George, een Michel Feith denken, of iets anders dan een Joost van den Vondel ? een Huig de Groot ? ook een Henri van den Vondel ? een Dirk of Joost de Groot ? Neen, Bilderdijk m o e s t

[1]) Zooals bekend is, werd ook het gebouwtje, waarvan onze dichter hier spreekt, sedert voor ander onderwijs ingericht, en de zetel van het Athenaeum naar den Ouden Doelen op den Singel overgebracht.

Noot van den vroegeren Uitgever.

Willem, Vondel *Joost*, de Groot *Huig* genoemd worden, en Van Alphen *Hieronymus*. Daar ligt voor mij in dien naam iets gemoedelijks, iets zwaars op de hand, iets, hoe zal ik het noemen? iets „de-naarstigheid-die-kinder-deugd-achtigs," dat bijzonder overeenstemt met het individu, beschouwd als vervaardiger van ouwemannetjes-gedichtjes en van allerlei onaangename, onnatuurlijke Jantjes en Pietjes, kleine Hieronymusjes. Het voorgeslacht vergeve mij.... ik ben terstond bereid toe te geven, dat er wel vier aardige versjes in 't beroemde bundeltje te vinden zijn, en één enkel dat subliem is van gevoel. Toch is dat laatste eigenlijk geen kinderversje. Maar vele kinderen van mijn kennis en ik vinden die gedichtjes in 't algemeen te wijs en te pedant voor ons en de zedelijke heldjes van die gedichtjes min of meer onuitstaanbaar. Wij hebben meer sympathie voor Goeverneur en voor een „Hollandsche jongen" van Hildebrand. Van zoo een kan iets groeien! Maar wat moet er worden van zoo'n zoet wijsgeertje à la Van Alphen? Arm kind, arme jongen, gij hebt uwen eisch niet gehad! Uw spelen was leeren.

Dit alles neemt niet weg, dat ik Van Alphen bewonder en liefheb op een ander terrein. Laat de kinderen liever zijn Cantate van buiten leeren dan die kindergedichtjes!

pag. 121. O Vorsten, wat noch goud noch zilver kan betalen,
Doe uw verlichte gunst uw volk in de oogen stralen.

Hier zweefde den auteur zeker het puntig dichtje — op zijn Roemer Visschers — van den edelen Staring voor den geest, dat ik niet laten kan even uit te schrijven:

De ster op de borst van den braven man
Moest door de wolk van zijn nederigheid stralen,
En wat geen zilver, geen goud mogt betalen,
Daar spreekt de gunst des konings van.
Zoo strekt de brave ten baak voor ons allen!
Maar de ster op den rok van een gek of een guit,
Lokt het regterlijk oog van de menigte uit:
Dat schande en spot verpletterend op hem vallen!

Waarlijk, geheel de „Sint-Nikolaasavond" schijnt wel niet anders dan een uitvoerige kommentaar van deze geestige regelen.

Voor uitvoeriger aanteekeningen zie de uitgaaf van den St. Nicolaasavond door J. H. van den Bosch (in de Zwolsche Herdrukken 21).

Coupl.: XV *zaal*, oud-Hollandsch woord voor salon.
XXII *préjugés*, vooroordeelen.
XXIV *Almanack de Gotha*, het jaarboek te Gotha bij Justes Perthes uitgegeven, dat dit jaar (1912) zijn 149sten jaargang beleeft, waarin de namen en titels van alle vorstelijke geslachten zijn opgenomen.

Blz

XXVI *geeltjes*, goudstukken, in 't algemeen geld.
XXVIII *Chambre-cloak*. „Geheel verkeerde schrijfwijze van het woord sjamber loek (ook sjamberloe) dat uit het O. van Europa afkomstig is, maar vroeger dikwijls als Engelsch beschouwd werd, opgevat als samenstelling van *chamber*, kamer en *cloak*, mantel; in 't Engelsch komt het woord echter niet eens voor" (v. d. Bosch, t. a. pl.)
XXXV *Spes patris et patriae*, de hoop des vaders en des vad erlands.
XXXV *Jan Helmers*, dichter van „de Hollandsche Natie."
XXXVII *als een tooverfluit*, die de kinderen lokt zooals in de legende van den Rattenvanger van Hamelen.
XLI *Bogaers in zijn onvergeetlijk „Truitje,"* een bekend, destijds geliefd lied van Bogaers, waar een jonge man zich afvraagt hoe zijn meisje, de dochter van een zwarten smid en een vinnige moeder „zoo'n aardig Spruitje" kon zijn „van zoo'n leelijk paar."
XLIII *„de Tijd," „'t Letterlievend"* ('t Algemeen Letterlievend Maandschrift) twee tijdschriften uit De G.'s dagen die niet zeer hoog stonden aangeschreven bij 't jongere geslacht. Het eerste was iets meer vooruitstrevend dan het laatste. (zie v. d. Bosch t. a. pl.)
XLIV *Hugo's* en *Tancredo's* twee deelnemers aan den eersten kruistocht. Hugo van Vermandois. Tasso bezingt beide helden. (zie v. d. Bosch, t. a. pl.)
XLV *acces*, gew. gebruikt in den zin van toestemming tot een verloving, hier, toegang tot het huis om het meisje te bezoeken.
XLVI *theses* stellingen achter een academisch proefschrift.
corpus juris, de verzameling der Romeinsche wetboeken, die door den student in de rechten wordt bestudeerd.
„den ouden mensch afleggen" zie Efes. IV, 22.
Uit het lied „uit het land van Cocanje:"
strofe I *het land van Cocanje*, Luilekkerland.
strofe 5 *Floor*, de hofnar in Van Lennep's „Eduard van Gelre."
coupl. LIV *En wou — als Oostenrijk — niet hooren van amnestie*, een toespeling op de geschiedenis van den dag: de democratische woelingen in Oostenrijk, de vreeselijke botsingen van volk en regeering, de onderdrukking van den opstand in Weenen (de Octoberdagen van 1848); de regeering wilde van geen „politieke vergiffenis" (*amnestie*) weten en vier jaren lang bleef Weenen in staat van beleg (vgl. v. d. Bosch, t. a. pl.)
LXV *„Siams tweeling"* onafscheidelijk verbonden als twee op de kermis vertoonde, aan elkander gegroeide kinderen uit Siam († 1874)
LXVII *Hieronymus*, zie de aanteekening van De G. zelf op het gedicht.
LXXXVIII *de huisvrouw Loth's*, die een zoutpilaar werd, zie Gen. XIX, 26.
XCV *Eikenkroon*, een Luxemburgsche orde door koning Willem I, groothertog van Luxemburg ingesteld. Het opschrift luidt: „je m a i n t a i n d r a i." Op de „Orde van den Nederlandschen Leeuw"

Pl.

staat „Virtus Nobilitat" (deugd adelt); hierop zinspeelt de dichter in coupl. CXI.
XCVIII *om 't kommandeurskruis vast bij 't ridderlint te spelden.* Hier vergist De G. zich: een kommandeurskruis wordt niet op de rok gespeld, maar aan een lint om den hals gehangen.
CXVII *de eeuw des lichts*, de verlichte, negentiende eeuw.
Cotin, een Parijsche abbé, door Molière onder den naam van Trissotin in „Les Femmes savantes" bespot.
Vadius, eveneens uit „Les Femmes savantes."
Prullius, Quibus, door De G. zelf gevormde spotnamen.
George Dandin, uit Molière's comédie van dien naam, de boer die een adellijke trouwt.
Harpagon, de gierigaard uit „l'Avare,"
Pourceaugnac en *le marquis Mascarille*, bespottelijke mannen van adel,
le Bourgeois Gentilhomme, de burger die den edelman uithangt,
Tartuffe en *Don Juan*, gewetenlooze huichelaars, allen uit stukken van Molière bekend.

ZACHTHEID 122

gedicht op Carolina de Clercq, geb. Bossevain, weduwe van Willem de Clercq, den Improvisator.

DE AVONDZON 122

Aanteekening van De Génestet:

Mocht iemand nieuwsgierig zijn naar of belang stellen in den oorsprong van dit versje, die leze in „Proza en Poëzy" van Abraham des Amorie van der Hoeven Jr., de „Herinnering," door Dr. J. J. van Oosterzee, pag. 7 „Nog heugt mij eene stille namiddagure," en...

ALBUM 124

Wat nu onder kinderen nog gewoon is, dat ze een album hebben waarin de familie en kennissen versjes schrijven of teekeningen maken, was in de dagen van De G. een gewoonte niet slechts onder kinderen, maar ook onder studenten en ouderen.

DEMON 125
BLADVULLING 126
BIJ EEN BEEKJE 126
GEZOND VERSTAND 127
BOUTADE 128

Boutade: caprice brusque, saillie d' esprit ou d' humeur, dus: „dolle uitval."

Blz.

BIJ EEN „FANTASIE" VAN DEN KUNSTSCHILDER J. A. KRUSEMAN 129
LIBERAAL 129
LEVENSLIED 129
GEMIS 131
ERRATA 131

Frans Ballus: In het midden der 17e eeuw woonde te Dordrecht een boekdrukker Frans Baltensz, die in 1635 een geschrift drukte: „Gulden kleinoodt, strekkende ter verklaringe van het 13de Capittel des Evang. Joh." De kerkeraad confisceerde dit boekje. Dertien jaar later schreef Baltensz ter verdediging een vervolg op „Gulden kleinoodt," zóó vol onzin, dat sindsdien het spreekwoord ontstond: „het is op sijn Frans Baltensz," het is verward, onzinnig. — Hierop zinspeelt blijkbaar De G.
quiproquo, verwarring, vergissing.

VOGELTJES DIE ZOO VROEG ZINGEN, KRIJGT DE POES.... 134

LAATSTE DER EERSTE

VOORREDE VAN DE GÉNESTET OP „LAATSTE DER EERSTE" I
TERUGBLIK 139
DE LIEFSTE PLEK 141
Bloemendaal.
KINDERZIN 144
DE PROEFSTEEN 145
TOEN IK EEN KNAAP WAS 145
Vergel. Joh. XXI.
UITKOMST 145
MOOI-WEERSLIED 146
KLEINE STUKSKENS 147
JONGE ROEPING 148
HET LIEDJE VAN VERLANGEN 149
WAAR — MAAR 150
KRACHT 150
KINDERLOOS 151
ZANG 152
WIJSHEID 153

Blz.

DE LENDENEN OMGORD 153
Vergel. Luc. XII, 35.
JONG-HOLLANDSCH BINNENHUISJE 154
DE FEESTDAG 159
ANNI'S TAAL 159
Anni heette de tweede dochter van De Génestet.
OPVOEDING 161
WAAR HET MEESTE WORDT GELEDEN 163
RÜCKERT'S EGOISME 164
VOORJAARSLIEDJE 164
OP REIS 165
't wijdberoemde meir, van vrijheid, van genie. Bedoeld is vermoedelijk het Vierwoudstedenmeer, waar Schiller's Tell speelt. Zie aant. op „Reizen" blz. 398.
LICHT EN BRUIN 168
NEEN NIMMERMEER, ZELFS NIET 168
Jan Helmers, dichter te Amsterdam, gaf in 1812 „de Hollandsche Natie," een hoogdravend heldendicht.
Louwtje, Lourens Koster, wiens standbeeld in Haarlem staat.
AAN DE ZON 169
VRIENDEN OP 'T KERKHOF 172
Aan Gideon. (G. de Clercq) bij de begrafenis van zijn eerste kind.
EERSTE EN LAATSTE REIS 174
LEVENSVOORWAARDE 174
UIT HET DAGBOEK VAN EEN GELUKKIGE 175
de kananeesche vgl. Mt. XV, 22-28.
HET OUDE HUIS 177
MORGEN BIJ DE DUINEN 179
KOMEN EN GAAN 181
gedicht in 1860, kort na den dood van zijn vrouw (zie inleiding).
ONDER DE LINDE 184
WELGELEGEN 184
OP EEN KIND IN MEI GEBOREN 185
Op 's dichters eenig zoontje Pieter Adriaan (zie inleiding).
NOOIT VAN PAS 187

Blz.

LIEFDE 188
VERLOREN SLEUTEL 188
NIET VOOR DE MENSCHEN 188
'T WAS TOCH DE HOVENIER 190
ONVERMOEID 191
Het begin en slot van het lied zinspeelt op het einde van Jez. XL.
ROUWBEKLAG 193
HET HAANTJE VAN DEN TOREN 193
Het jonge vrouwtje, hier bezongen is Gezina Goudswaard, gehuwd met Daniel de Clercq, gestorven aan de tering, vijf jaar na haar huwelijk.
Fiat voluntas, uw wil geschiede.
SCHITTERENDE STARRE 203
TWEE LEVENSBEELDEN 204
VARIATIE OP I KORINTHE XIV: 20 207
OP DE BERGEN 208
PIETEIT EN AESTHETIEK 210
ANDERS 210
DE ENGEL BIJ HET GRAF 210
BIBLIA 211
NEEN 213
BIJ MEER-EN-BERG 214
NAAR DE NATUUR 215
OPWEKKING 217
ARS LONGA, VITA BREVIS 217
De kunst is lang, het leven kort.
KUNST EN EVANGELIE 217
DE SCHOENLAPPER VAN ALEXANDRIE 218

Aanteekening van De Génestet:

De kundige lezer — geen vreemdeling in de Kerkgeschiedenis — zal oordeelen misschien, dat in dit gedicht de sombere, doch edele figuur van Antonius, „den vader der Monniken," (A°. 300), ten onrechte in een meer of min belachelijk licht wordt gesteld. Maar wij doen opmerken, dat de bekende kluizenaar hier niet als historisch persoon wordt geschilderd, maar meer als *type* is genomen. Wie over den Antonius der historie een schoone bladzijde wil lezen en een billijk oordeel vernemen, zie de „Geschiedenis van het kerkelijke leven der Christenen gedurende de zes eerste

Blz.

eeuwen" door W. Moll, Deel 1, pag. 56 volg. Voorts meenen wij, dat de toon, waarin het gedicht is geschreven, van-zelf werd bepaald door het karakter der geestige legende, die door Melanchton, tot leering, wordt vermeld en naar ons oordeel vol is van den gezonden, Christelijken humor, in zijn natuurlijke frischheid vaak ernstiger en diepzinniger, dan zooveel dat bij uitnemendheid voor ernst wordt gesleten en gehouden.

WERKEN, DENKEN, LEEREN 223
KIJKJE IN HET LEVEN 224
BENJAMIN-AF 225
DRIE PAREN EN ÉÉN 226
LIEDJE IN DEN MANESCHIJN 226
DAT 'S DE KUNST 227
DE MAILBRIEF 227

Zie de uitvoeriger aanteekeningen van dr. G. Engels, (Zwolsche Herdrukken 25).

Pandora's doos. Pandora is de eerste vrouw volgens de Grieksche sage, die van Zeus medegekregen heeft een doos, bevattende alle kwalen en ellenden ; bij het openen der doos werden ze door Prometheus over de menschen uitgestort. De Hoop bleef op den bodem van de doos liggen (zie couplet XXVIII en Leekegedichtje no XCVII: Weemoed en hope). Onze dichter maakt een vrij gebruik van „de doos van Pandora." Volgens zijn beeldspraak bevat ze zoowel zegeningen als rampen : „de groote bron van droefheid of verblijding."
Een gulden twintig. Het stuk is geschreven vóór de postwet van 1871, toen de port gewoonlijk door den afzender betaald werd.
Breéro, G. A. Brederode (†1618) Hollandsch blijspeldichter. Zijn zinspreuk was: „'t kan verkeeren."
Scribe's aandoenlijke comedie is „Geneviève ou la jalousie paternelle."

GROOT ; OOK GOED ? 243
ZELFVERLOOCHENING 243
DOOR ZEGEN GEHEILIGD 244
NIET BEZORGD 244
ONVERGANKELIJK 245
VER VAN HUIS 248
UIT DE KINDSHEID 249

„Ik ben een kind van God bemind," een versje van Van Alphen.

Blz.

DE HEIDEN-APOSTEL 250
LEUZE VOOR WAARHEIDZOEKENDEN 252
VERSCHIL 252
ARME VISSCHERS 253
BEKENTENIS 261
TURKSCHE BEELDSPRAAK 263
DE KUNSTENAAR EN ZIJN PUBLIEK 264
MENSCHELIJK 265
SAUCE PIQUANTE 265
ZUCHT OP RIJM 265
DE BESTE VRIEND 266
EEN KRUIS MET ROZEN 267

LEEKEDICHTJES *)

In de eerste uitgaaf staat leekedichtjens. 't Zijn gedichtjes van een leek over de theologische vragen van den dag. Hoe iemand die buiten die vragen staat, als niet-theoloog, ze beschouwt, heeft de dichter willen doen zien. En het waren in de dagen, dat ze ontstonden, ook voor „leeken" brandende vragen.

DEN LEZER 271

Ons Hollandsche Kanaän. Kanaän beteekent Nederland, laagland; maar ook met een toespeling op den vurigen godsdienststrijd in Israël wordt ons land door den dichter Kanaän genoemd.

WAAR EN HOE 273

Waarheid, in het eerste en tweede couplet komt het woord voor. In het eerste als schoolsche wijsheid, in het tweede als levenswijsheid. *In het Woord,* het Woord Gods, den bijbel.

INDIVIDUALITEIT 273

hij was niemand, hij was niet genoeg persoonlijkheid om een eigen overtuiging te hebben (Zie vorig leekedichtje).

*) Uitvoeriger vindt men aanteekeningen op de Leekedichtjes door dr. H. U Meijboom, in de Bibliotheek van de Nederlandsche letterkunde 2e dr. Gron. bij J. B. Wolters. 1897.

Blz.

VERANDERING 273
KEER IN U 275
SOORTEN 275
WETENSCHAP EN OPPERVLAKKIGHEID 275
VERSCHIL EN VREDE 275
NIET AARDIG 276

Dr. C. P. Hofstede de Groot schreef tegen Busken Huet's Brieven over den Bijbel een geschrift van denzelfden naam (zie aanteekening op „Machteld en Leonard") waarin hij, met duidelijke toespeling op het vernuft van Huet, zegt dat „Leonard in 't geheel niet geestig" is.

mystiek. „In de theologie wordt onder mystiek verstaan een rechtstreeksch verkeer met de Godheid zonder bemiddeling van de wereld- of levensverschijnselen, waarin zij zich openbaart. Met betrekking tot de „gezochte" spreekmethode doelt het op zekere duisterheid van uitdrukking, die het verstand onbevredigd laat, maar zooveel te meer aan gevoel en verbeelding vrij spel gunt." Dr. H. U. Meyboom, t. a. pl.

houd een zeker rechter oog, met toespeling op Matth. V, 29: indien uw rechter oog u ergert, ruk het uit. Het wil dus zeggen: laat een zonde stil begaan, ruk ze niet uit.

STICHTELIJK 276
JAN RAP 277

Het motto is een citaat uit Busken Huet's Brieven over den Bijbel.

breede zoomen, breede zoomen aan het gewaad, kenteeken der Pharizeeën, zie Matth. XXIII, 6. Wat in 't oorspronkelijk bedoeld wordt zijn kwasten, vergel. aant. op de Leidsche vertaling van het N. T. op Matth. IX, 20.
hij staat in de vrijheid, zinspeling op Gal. V, 1.
nommer Eén, d. i. geld.

VROOMHEID 279
GELOOF EN KRITIEK 279

Dit versje komt letterlijk ook aldus voor in de kleendichtjens van Guido Gezelle, echter eerst in de tweede uitgaaf, die eenige jaren na de leekedichtjes uitkwam. Vermoedelijk heeft Gezelle het gedichtje van De Génestet gelezen, is het hem onbewust in het geheugen gebleven en heeft hij het later, als ware het zijn eigendom, neergeschreven.

ERNST EN VRIJHEID 280

Blz.

OP 'T KINDERSCHOOLTJE 280

De Génestet was op 't laatst van zijn leven te Amsterdam lid der schoolcommissie en bezocht allerlei scholen, ook bewaarscholen.

„Wordt als de kinderen," Matth. XVIII, 3.

TWEE IN EEN HUIS 280

Der liefde nardusgeur, toespeling op Joh. XII, 3c.
't groot gebod, Matth. XXII, 35—40.

REGEL, MET UITZONDERING 281

Theologen — zonder baard, waarschijnlijk zijn hier vrouwen bedoeld.

DE WAARHEID 282

Aan Mevrouw.... In den „Christelijke Volksalmanak" van 1859 staat „Aan de Baronesse...."

DOGMATISCH ROOSJE 282

Ook hiermede is een meisje bedoeld, dat zich met dogmatische vragen bezighoudt en zich daarvoor warm maakt.

MACHTELD EN LEONARD 282

Humanus, volgens dr. Meyboom is dit een pseudoniem van den dichter zelf. In CVI is dr. Humanus echter ds. W. M. Scheltema.

In zijn „Brieven over den bijbel" (1857) laat Busken Huet zekeren Reinout aan zijn zuster Machteld de uitkomsten der historische kritiek uiteenzetten, die, uit Tübingen afkomstig, aan de Leidsche hoogeschool werden gehuldigd, vooral door Scholten en Kuenen. Tegen het boek van Busken Huet, dat veel gelezen werd en krachtig medewerkte tot het ontstaan en de populariseering der Moderne Richting, verscheen een werk onder denzelfden titel van dr. C. P. Hofstede de Groot, destijds predikant te Rottum, later hoogleeraar te Groningen, waarin Machteld door haar neef Leonard „beter" wordt ingelicht. Deze drie personen: de orthodox-geloovige proponent Leonard, de vrijzinnige, met een „Tübingsch" zwaard (Tübingsche kritiek) gewapende Reinout, en het meisje treden in deze romance op. (In dit gedichtje is Reinout niet de broer van Machteld). De theologische strijd loopt over de vraag, of Hand. XV en Gal. II wel met elkander te rijmen zijn. De voorstelling, die in het boek der Handelingen gegeven wordt van de ontmoeting van Petrus met

Blz.

Paulus te Antiochië is een geheel andere dan die Paulus zelf in den brief aan de Galaten daarvan geeft. Vandaar Machteld's verzuchting:

„'k Rijm den brief aan de Galaten
Met de Handelingen nooit."

De Handelingen, later geschreven dan Paulus' brief, zouden dus „onecht" zijn. Reinout is dan ook verontwaardigd, dat Leonard aan het meisje „de echtheid van de Handelingen wil opdringen."
Leonard daarentegen meent dat

„Al uw kritische bezwaren
Kan een Proponent verklaren;
Maaklaars weten niemendal."

Had de zon weer stilgestaan, Joz: X, 11—14.
Maaklaars, omdat Reinout in „Brieven over den bijbel" van Huet als een zakenman is voorgesteld.

QUESTION BRÛLANTE 285

De Vrije Wil, naar aanleiding van het boek van prof. H. J. Scholten: „de vrije wil."
de spoorwegkwestie. De Génestet maakte na het aanleggen der eerste spoorwegen de veelbesproken vragen mee over de richting, het aantal en zoo mogelijk financieele voordeel van nieuwe lijnen. Zie de noot bij CII, blz. 416.

DETERMINISME 285

De wetenschappelijke term — door Scholten bij voorkeur gebruikt in plaats van praedestinatie — die uitdrukt dat alle daden, 't geheele wezen van den mensch door aanleg en omstandigheden worden beheerscht, zoodat er geen plaats is voor eenige vrije keuze, vrije wil.

Pelagiaan, voorstander van 's menschen zedelijke vrijheid en verantwoordelijkheid, kort uitgedrukt: van 's menschen vrijen wil.

UITGESTELD 285

Millennium, het duizendjarig rijk, ontleend aan Openb. XX, 1—6.

DUALISME 285
MONISME 286
NIMIUM NOCET 286

„teveel schaadt."
O meester in de kunst, Prof. H. J. Scholten.

Blz.

SYSTEMATISCH 287

in 't systeem, misschien had De G. hier op stelsels in 't algemeen het oog, maar vermoedelijk is hier het monistisch systeem van Scholten bedoeld, gelijk ook het volgende gedichtje waarschijnlijk denzelfden dogmaticus op 't oog heeft, en zeker in „theologus triumphans" *de groote geest* prof. Scholten is.

THEORIE EN PRAKTIJK 287

THEOLOGUS TRIUMPHANS 287

PROF. SCHOLTEN.

nieuwe boeien, het theologisch stelsel der Leidsche school.

MIHI CONSTAT 287

de strijder. — Bedoeld wordt dr. J. S. Doedes, tot 1859 predikant te Rotterdam, daarna hoogleeraar te Utrecht. Zijn inaugureele oratie wordt hier als grootsprakig gehekeld. De drie volgende leekedichtjes behandelen dezelfde oratie.

GEVEN EN NEMEN 288

NABETRACHTING VAN GEMELDE ORATIE 288

METHODEN 288

Bosco, een bekend goochelaar. Bamberg zouden wij thans zeggen.

DE RECHTE MAAT 289

LEEKEDICHTJES 289

VERMITTLUNGSTHEOLOGIE 289

Vermittlungs-theologie, noemt men die richting, die het supranaturalisme wil handhaven naast het denkbeeld dat godsdienst ontstaan is en zich ontwikkelt naar de wetten, die zich in alle geestelijk leven openbaren (zie over supranaturalisme, de aanteekening bij bl. 323).

SANCTA THEOLOGIA 289

Sancta theologia, heilige godgeleerdheid; heilige staat hier tegenover de scherts.

BEURT OM BEURT 289

P. W. van Heusde, hoogleeraar in Utrecht, bekend door zijne studies over Plato.

Een starretje in 't Noorden, P. Hofstede de Groot.

doorluchtig Leidenaar, H. J. Scholten.

VAN HEUSDE'S SPREUKE 290

Van Heusde achtte het grootste aller philosophische problemen: „Hoe de wijsbegeerte der uitwendige wereld met die der inwendige in overeenstemming te brengen"

Blz.

en kende dus ook aan het menschelijk gemoed recht van spreken toe. (Meyboom t. a. pl.)

TWEE KORYPHAEËN 290

DE STAND DER ZAKEN

EEN SCEPTICUS 290

EEN ONTEVREDENE 291

EEN REDELIJK KONSERVATIEF 291

DE LUTHERAAN 291

EEN VOORSTANDER 291

DE MAN VAN 'T WARE MIDDEN 292

J. H. van der Palm, beroemd als kanselredenaar en als schrijver van een kinderbijbel, was in de theologische wereld bekend als een „middenman." Reitsma (Gesch. v. d. Herv. en der Herv. Kerk in Ned.) schrijft: „In de schatting van het publiek golden de academies in het Noorden des lands voor kweekplaatsen van vrijzinnige theologen. Leiden trachtte onder den invloed van Van der Palm en Van Voorst meer het midden te bewaren. Utrecht had den naam van rechtzinnigheid." (vgl. Meyboom t. a. pl.)
Overigens heeft Van der Palm ook beleidvol in den strijd tusschen Patriotten en aanhangers van Oranje het midden gehouden. V. d. P. zei van zichzelf soms: „destijds keesde ik zoowat." Waarschijnlijk heeft De G. in dit versje meer het oog op dit gaan tusschen de partijen van 't politieke dan in de theologische vraagstukken.

EEN GELOOVIGE 292

HET ABSOLUTE 293

De volstrekte waarheid.
A. J. Th.-m, Alberdingk Thijm.

GEEN PILATUS 293
Wat is waarheid! vgl. Joh. XVIII, 8. 3

TOUT CHEMIN MÈNE À ROME 293

't kroost van April, de Protestanten, zoo genoemd met toespeling op de Aprilbeweging van 1853, toen Nederland protesteerde tegen het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie.
De heilige pantoffel, die door de geloovige bezoekers van den Paus wordt gekust.

WELGEMEEND 294

WAARSCHUWEND VOORBEELD 294

AUTORITEITS-ONGELOOF 295

Blz.

KETTERIJ 295

DE WERELD DER TRADITIE 295

Mikrokosmos, de wereld in het klein.
Mennoniet, volgeling van Menno Simons, een doopsgezinde.

FORMULIER VAN EENIGHEID 296

formuleering van de geloofsbelijdenis eener kerk.

LEER EN LEVEN 296

„*kort begrip*," titel van een rechtzinnig algemeen gebruikt catechisatieboekje; „kort begrip" staat in alle uitgaven van De G. zonder hoofdletters, die men zou verwachten bij den titel van een boekje. Toch wijzen de aanhalingsteekens er op, dat hier niet eenvoudig bedoeld is: Keesje met zijn bekrompen verstand. Waarschijnlijk is het een woordspeling met den titel van het genoemde boekje en is de hoofdbedoeling: het bekrompen Keesje.

IN DE HUISKAMER 298

AAN EEN HOLLANDSCHEN KNAAP 299

Heerschen met een steek, heerschen als predikant. De driekantige steek was het hoofddeksel van den predikant der vorige eeuw.
kleine Samuel. Samuel werd reeds vroeg voor den tempeldienst bestemd, I Sam. III.
Rabbi, Meester, zie Matth. XXIII, 6—8.

PARADOX 301

Een waarheid ingekleed in een schijnbare onwaarheid.

LEEKEGEBEDJE 302

WETENSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING 302

pensa, taken, strafwerk.
deklineeren. Met dat woord maakt de dichter een woordspeling. Het beteekent verbuigen, maar beteekent ook verkleinen.

HISTOIRE CONTEMPORAINE 303

Tempora mutantur, etc Tempora mutantur et nos mutamur in illis. De tijden veranderen en onderwijl veranderen wijzelf.

STICHTELIJKE UREN 303

In den bundel der leekedichtjes zijn enkele opgenomen van anderen dan van De Génestet zelf. In de oorspronkelijke uitgaaf waren zij met een sterretje gemerkt. Dit liedje wordt aan Potgieter toegeschreven.

OP HEEL EN HALF LICHT 303

EEN KIND DER EEUW ONDER EEN PREEKSTOEL 304

Blz.

IN HUYGENS' VORM 305
COTIN'S OPINIE 305

Cotin was een bekend maar ijdel prediker in de dagen van Molière, die hem onder den naam Tricotin, later veranderd in Trissotin ten tooneele voert in *Les Femmes savantes*.

IN NOMINE DEI 305

In den naam des Heeren, d.i. op last van God. Dit gedichtje is vermoedelijk van Allard Pierson.

VOOR SCHRIFTVERKLAARDERS 306

Van Allard Pierson. In den „Christelijke Volksalmanak" 1858 komt het voor en is geteekend A. P.

Heeroom, gewone betiteling van pastoors, hier van predikanten gebruikt.

PROTEST DER LIBERALEN 306
ZEKER MATERIALISME 306

Spiritualist, die het recht van het geestelijk leven erkent en hooghoudt.

MODERNE WERELDBESCHOUWING 307
GELOOVIG EN RELIGIEUS 309
DE TEGENSTANDERS VAN HET MODERNE.
HOUDEN EN HEBBEN 309
OVERWEGENDE ARGUMENTEN 309
KONTRABANDE 309
EEN OUDGEDIENDE 310
EEN STUMPERD 310
ILLUSIE 310
EEN ARISTOKRATISCH TEGENSTANDER 310
GEMOEDELIJKE OUDERDOM 311
VASTHOUDERS 311
UITZETTEN 311

Vermoedelijk is Busken Huet bedoeld, zie aanteekening op XIX.

ENFANT TERRIBLE 311
VOORZICHTIG! 312

Blz.

TE VER GAAN 312
BEGINSEL EN KONZEKWENTIE 312
MARTELAARS 312
MET SCHADE EN SCHANDE 313
AFGEBROKEN DISCUSSIE 313
HOE SOMS DE LIEFDE HEERSCHT 313
Paulus, I Cor. XIII, 4-7, 13.
VERDRAAGZAAMHEID 315
DILEMMA 315
VAN BOVEN NAAR BENEDEN 315
dien Hoogleeraar, prof. Scholten.
IDEALISME 316
VOOR DE OPTIMISTEN 317
WEEMOED EN HOPE 317
LUIM 317
DE PRACTICI 318

Stal van Augias. Volgens de Grieksche mythe werd aan Herakles opgedragen den reusachtigen, vervuilden stal van den koning van Elis te reinigen, wat hij deed door er de bedding van een rivier doorheen te leiden. Een Augiasstal is dus „een onrein zaakje, dat moet worden opgeknapt."

PRACTISCH 319
DENKEN 319
TER GRIFFIE GEDEPONEERD 320

Ter Griffie gedeponeerd beteekent „opgeborgen" met de bijbedoeling: „voor altoos." Alle bewijsstukken, bescheiden enz. van een of andere strafzaak bijvoorbeeld worden naar de griffie van de rechtbank of het kantongerecht gebracht. Omtrent het lot dier stukken verkeert het publiek in onwetendheid. Vandaar dat aan de uitdrukking de beteekenis gehecht wordt van: zaken waarvan men nooit meer iets hoort. Een zaak waarmede men niets weet aan te vangen wordt „ter griffie gedeponeerd," voorloopig ter zijde gelegd.
Verveling stemde voor de wet. Vier jaar lang 1857-1860 maakte de vraag van den spoorwegaanleg en de wijze van exploitatie (o.a. van de lijn naar Groningen) een groot bestanddeel der discussiën van de Staten Generaal uit, en was zelfs oorzaak van het aftreden van het ministerie Rochussen-van Bosse in '59. In Juli 1860 wist het ministerie Van Hall-Van Heemstra haar ontwerpwet „tot aanleg van spoorwegen voor rekening van den Staat" in de Tweede Kamer te doen aannemen.

Blz.

De G. zegt spottend, dat men die wet maar uit verveling heeft aangenomen — maar zoo kan 't niet met 't vraagstuk „de vrije wil" gaan!
zes duizend jaar — volgens een berekening naar bijbelsche gegevens zou de wereld zoo oud zijn
in statu quo gebleven, gebleven zooals zij was.

VROME RAAD 320
VRIJGEVIGHEID 320
DEFTIGHEID 321
AAN DS. HUMANUS, THEOL. DOCT. 322
't Gedichtje werd gewijd aan 's dichters vriend, Ds. W. M. Scheltema.
VERSTAND EN GEWETEN 322
MORAAL 323
TWEEDERLEI OORDEEL 323
VERHEVEN TROOST 323
Supranaturalisme, de wereldbeschouwing die een God erkent, die niet in het zedelijke leven en in de natuurwet zich openbaart, maar die zijn macht toont door in den natuurlijken gang van zaken wonderdadig in te grijpen.
HUMOR 323
DOGMATISME 324
Stelselzucht.
PEINZENSMOEDE 324
Schoon geen Elia. — zie I Kon. XIX, 11—13.
het woord des heiligen — zie Joh. XII, 32.
GIJ EN WIJ 326

NALEZING.

FANTASIO 329
Zie de uitvoeriger aanteekeningen van Dr. G. Engels (Zwolsche Herdrukken 25).
I, coupl. XIV Het eerste plagiaat, waarvan De G. hier spreekt is niet geheel thuis te brengen.
H. A. Barbier, een fransch dichter, 1805-'82, schreef Les Jambes, II. Pianto enz.
George, Noël Gordon, *Lord Byron*, Don Juan Canto V, IV.
I coupl. XXI. Een „blauwe Beul," vgl. aant. op „Morgen is mijn dichter jarig," blz. 395.

Blz.

I coupl. XXIII *Fantasio*, titel van een comedie van Alfred de Musset.
I coupl. XXVI *uw Griekschelauwer*. In 1823 ging Lord Byron met een legertje, op eigen kosten aangeworven, naar Griekenland, om aan den vrijheidskamp deel te nemen. Hij stierf in het volgend jaar.
I coupl. XXVII *Childe Harold*, Childe Harold's Pelgrimage van Byron.
I coupl. XXVIII *held van mijn zwarten tijd*, ontwikkelingstijd, jaren van weemoedigheid en wereldsmart. Het woord is van Beets.
II coupl. XIV *Victor Huig*, Victor Hugo, 1808-'85.
Jonckbloets geestig boek: Physiologie van Den Haag door een Hagenaar, Den Haag, K. Fuhri, 1843. De aangehaalde woorden staan in het begin van het tweede hoofdst. Zie dr. Engels, *Taal en Letteren* XV, 157 en 465.

AAN ADDA 354
BIDDEN 356
HOE ZICH EEN DICHTER TROOST 358
Probatum est. 't Is een beproefd middel.

VREEMDELINGEN.
I. DE PROTÉGÉ (gevolgd naar Heine) 359
II. AAN ZEE „ 359
III. IN 'T BOSCH „ 360
IV. VERLIEFD „ 360
V. GETROUWD „ 361
SLAGVELD BIJ HASTINGS „ 361
SNEEUWKLOKJES 366
LIEFDEKLACHT 367
DE HEER IS HAAR HERDER 367
Vgl. Ps. XXIII.
BEDE 369
Vgl. Ps. XXX, 4.
TER HERINNERING 369
STRIJDLEUZE 370
IN MEMORIAM 370

Abraham des Amorie van der Hoeven, hoogleeraar aan het Seminarie der Remonstrantsche Broederschap te Amsterdam, aan wien De Génestet veel te danken had. Van der Hoeven heeft hem te Delft bevestigd.
de school der wijsheid, n.l. het zooeven genoemde Seminarie.
armynsche faam, faam der arminianen, remonstranten.

Blz.

Narduszalf, toespeling op Marc. XIV, 3. De G. vergist zich en verwart deze zalving te Bethanië met de zalving der voeten van Jezus, Luc. VII, 37 vgg., daar hij van 's Heeren voeten spreekt.

ONDERVINDING 375
VASTHI EN ESTHER 375

De beide vrouwenfiguren uit het bijbelboek Esther. Vasthi, de trotsche vorstin, die zich ondanks 's konings bevel niet wil vertoonen in de vergadering der vorsten, wordt verstooten, en Esther, het eenvoudige joodsche meisje, wordt in haar plaats de echtgenoote van Ahasverus.

MOEDERS GRAF 376
AAN MIJN ZOON 376
DE WARE GODGELEERDE 377
HET WONDERKLOKJE 377

Al heet hij Josua. Volgens Jos. X, zou Josua zon en maan door zijn gebed hebben doen stilstaan. Daarom wordt hij als beheerscher van den tijd wonderklokken-maker genoemd.

KOOSJE 379
MME DE LA VALLIÈRE 381

Mad. de la Vallière, een der minnaressen van Lodewijk XIV, later verstooten voor mad. de Montespan. Zij eindigde haar leven in een klooster.

NAAR 'T BELOOFDE LAND 386
BIDDEN 387
AAN DE WATERSNOOD-POËTEN 388